

ตำนานเปรียบเทียบ

๒๑๑
๙๔๔๔๓

สุชีพ ปุณฺณโกวิท

271

ล 763๙

ศาสนาเปรียบเทียบ

ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 020539

ช ๘
ครั้งที่ ๓

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ เรียบเรียง

457

๒๕๒๖

๘

ศิลปากรธรรม

ราคา 35 บาท

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒

เนื่องจากหนังสือคำนำเปรียบเทียบกับพิมพ์ครั้งแรกจำหน่ายหมด สำนักพิมพ์ จึงแจ้งความประสงค์ขอพิมพ์ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าปรารถนาในการพิมพ์ครั้งแรกยังมีบทพิมพ์บกพร่องตกหล่นอยู่หลายแห่ง จึงแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒ นี้ แต่ในเรื่องตัวอักษรยังคงดกตยงมอยู่บาง.

เรื่องที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ เริ่มแต่สารบาญ ครึ่งแรกทำไว้ย่อเกินไป แต่ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒ นี้ ได้ทำละเอียดขึ้น เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องคำนำเปรียบเทียบกับเดิมตลอด เพียงเวลาอันสั้นทอ่านสารบาญประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่ง เพื่อให้สะดวกในการเลือกอ่านรายละเอียดเฉพาะที่ต้องการ ด้วยการ

ตรวจดูตำราฎีกาก่อน แล้วจึงเปิดอ่านรายละเอียดตาม
เลขหน้าทีบอกไว้ และโดยเหตุที่ทำการแก้ไขเพิ่มเติม
ข้อความบางตอน จึงทำให้หน้าของหนังสือเพิ่มมา
มากกว่าเดิม ทำให้ต้องแก้ไขเลขหน้าตำราฎีกาคำท้าย
เล่ม ให้ถูกต้องอีกด้วย

นอกจากนี้ปัญหาเรื่องนิยายของคำสดนางจ้อ
คำสดนาคำ และคำสดนายอ ซึ่งในการพิมพ์ครั้งแรกผู้
เขียนอนุโลมตามข้อความในหนังสือของ คร. แรมเบียน
และโคโรธี ชอร์ตแต่ในการพิมพ์ครั้งนี้ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม
ให้เห็นว่านิยายอะไรบ้าง

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ คุณ ม. ซอลิฮีย์ ผู้สอนและ
เผยแพร่คำสดในอดีตตามในประเทศไทย ๖๒/๓ บางกอกน้อย
ธนบุรี ที่ได้มีหนังสือลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๐๖ แสดง
ความรู้ดีว่า ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเรื่องนี้ด้วยใจเป็น
ธรรมดา ในฐานะที่เป็นพุทธมามกะ พยายามค้นคว้า

ค

นำหลักความจริงมาเขียน ทั้งการแปลอายะห์ ในคัมภีร์
อัล-กุรอานก็ทำได้ใกล้เคียงมาก และได้ทักคำแปลมา
แห่งหนึ่งในหน้า ๓๙๑ ว่าควรเติมคำว่า “กระนั้นหรือ”
ซึ่งเป็นประโยคคำถามเข้าไป ในการพิมพ์ครั้ง ๕๕ ข้อ
ความนั้นเลื่อนมาอยู่หน้า ๔๐๑. ข้าพเจ้าได้เติมให้เป็น
คำถามแล้ว แต่ย้ายคำถามไปไว้ท้ายประโยค. หวังว่า
คุณ ม. ชอลิย์ยัคงพอใจ. ในการพิมพ์ครั้ง ๕๕ ข้าพเจ้า
แก้คำแปลคัมภีร์อัล-กุรอานบางคำ ซึ่งแปลตามจำนวน
ของยูซุฟ ฮาดิ มาเป็นตามจำนวนของฟิฆรุลกัมม์ แต่
ทั้งนี้ได้สอบถามของผู้แปลคนอื่นอีกบางคนแล้ว.

ข้าพเจ้า มีความยินดีที่มติดาราคำสันาเปรียบเทียบ
เกิดขึ้นหลายฉบับ หลายจำนวน เป็นการแสดงว่างาน
ค้นคว้าทางวิชาการได้เริ่มมีบทบาทขึ้นแล้วในประเทศไทย
อันจะเป็นทางให้เข้าใจคำสันาของกันและกันยิ่งขึ้น.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งแรก

วิชา “ศาสนาเปรียบเทียบ” อาจเป็นวิชาใหม่ในประเทศไทย เพราะจัดเข้าในหลักสูตร มหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งจัดการศึกษาในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา สำหรับพระภิกษุสามเณร ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๘^๕ นเอง.

ในฐานะที่ข้าพเจ้า มีส่วนในการร่างหลักสูตร จึงมีความคิดอยู่ว่า น่าจะได้ทำคำราภาษานี้ขึ้น เพื่อประกอบการศึกษาของท่านนักศึกษาเหล่านั้น และเพื่อให้เห็นหน้าตาของวิชานี้ว่า ที่เรียกว่า “ศาสนาเปรียบเทียบ”^๕ นั้น คืออย่างไรกัน จะเอาเนื้อหาตรงไหน จาก

ไหนมาเปรียบเทียบ หรือว่า คิดเอาเองว่า คำสอนนั้น ๆ
น่าจะเป็นอย่างนั้น แล้วก็กล่าวเปรียบเทียบกันเสีย โดย
ไม่ต้องอ่านเนื้อหาในคัมภีร์คำสอนา.

หลักการที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ คือ ถู้อธิบายความใน
คัมภีร์คำสอนของแต่ละคำสอน เป็นหลักใหญ่ แล้วนำ
มาเปรียบเทียบกัน ซึ่งต้องใช้เวลาอ่านและค้นคว้า ต้อง
อาศัยหนังสือหลายเล่มเป็นเครื่องอุปกรณ. ในหนังสือ
นี้ได้ให้รายนามหนังสือ ที่ใช้ในการเขียนเรื่องนี้ เพราะ
จะนำไปรวมพิมพ์ไว้ในอีกเล่มหนึ่งซึ่งคู่กับเล่มนี้ แต่ท่าน
ผู้อ่าน จะได้พบการอ้างอิงหนังสือและผู้แต่งไว้ เมื่อ
มีการอ้างอิงตลอดเล่ม.

ในการเขียนเรื่องนี้ ไม่มีการกล่าวว่าคำสอนไหน
ดีกว่า และคำสอนไหนเลวกว่า แต่เป็นการแนะนำ
ให้เห็นว่า ในประเด็นที่ยกขึ้นสำหรับเปรียบเทียบนั้น

ก

คำสอนไหนกล่าวไว้อย่างไร มีหลักฐานอย่างไร. นอก
จากนั้นยังช่วยชี้แจงหรือแก้ต่าง บางคำสอน ที่นักเขียน
ตำรากล่าวตำหนิไว้บ้าง เขียนขึ้นด้วยความเข้าใจผิด
บ้าง ด้วยความประสงค์ว่า ควรให้ความเห็นอกเห็นใจ
แก่ทุกคำสอน อันจะเป็นทางนำไปเกิดความเข้าใจดี
ระหว่างมนุษยชาติ

หนังสือของบุคคลและบ้านเมือง ถ้าคิดมาจากคัมภีร์
ที่พิมพ์ไว้ในภาษาไทย ข้าพเจ้าได้คงไว้ตามเดิม เช่น
คำว่า ยิสราเอล, โยฮัน, เปาโล, ยะรูซาเลม, มัธธาย
เป็นต้น แต่ถ้าใช้เอง ได้ใช้คำว่า อิสราเอล, จอห์น,
พอล, เยรูซาเลม และแมทธิว เพราะฉะนั้น จึงอาจมี
ชื่อที่ไม่ตรงกัน แต่ทั้งสองจะดังเกิดได้จาก สรรบาญ
กันคำบ้าง จากการไขคำในที่นั้น ๆ บ้าง.

การอ้างอิงคัมภีร์ของคริสต์ศาสนา ตรงไหน

ข้าพเจ้ามีเวลาแปลก็แปลเอง ถ้าไม่มีเวลา ก็อ้างตาม
 ฉบับภาษาไทยที่พิมพ์ไว้แล้ว คือคัมภีร์ใหม่ หรือ New
 Testament อ้างตามฉบับของ พระคริสตธรรม ฉบับ
 อเมริกัน พระนคร คัมภีร์เก่า หรือ Old Testament
 อ้างตามฉบับของ หอพระคริสตธรรม ประเทศไทย
 ๑๕๐ ตำรา พระนคร ส่วนคัมภีร์คำสอนอื่นได้แปลเอง
 จากฉบับภาษาอังกฤษ.

ปัญหาเรื่องคำผิด ข้าพเจ้าได้บอกแก้ไขจาก
 ตำราบาปแล้ว แต่ก็เชื่อว่ายังมีหลงตาอยู่บ้าง ถ้าท่านผู้
 อ่านตรวจพบก็โปรดแก้ไขในส่วนที่ยังมิได้บอกแก้ไขใน
 ทินด้วย.

โดยเหตุที่ ข้าพเจ้าตั้งใจเขียนเรื่องนี้ ให้เป็น
 หนังสือชุดคู่กับ “ประวัติศาสดาศาสนา” เพราะฉะนั้น
 ข้อความที่ยังมิได้กล่าวไว้ในเล่มนี้ เพราะหน้ากระดาษ

ไม่พอจะเปรียบเทียบให้สมบูรณ์ได้ ก็จะนำไปกล่าวไว้ในเล่ม “ประวัติศาสตร์ศาสนา” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิชาหนึ่งของ “ศาสนาเปรียบเทียบ”

อนึ่ง ข้าพเจ้ามิได้อธิษฐานเองว่า เป็นผู้ทำอะไรไม่ดี เพราะเหตุนี้ ถ้าท่านผู้ใดพบข้อที่ไม่เห็นด้วยจะเป็นในหลักวิชา หรือ ความคิดเห็นก็ตาม ข้าพเจ้ายินดีรับฟังคำทักท้วง และพร้อมที่จะรับไว้ประกอบการพิจารณาแก้ไขในการพิมพ์ครั้งต่อไป.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ

๒๗๗ ซอยชัยพฤกษ์

ถนนสุขุมวิท พระนคร

๓๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๓

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓ นี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมอีกบ้าง
เพียงเล็กน้อย แต่จะขอชี้แจงเกี่ยวกับการเขียนชื่อคำสันา
ธิขไว้ด้วย คำว่า “ธิข” เป็นภาษาบัญญัติซึ่งเป็น
ภาษาของคัมภีร์ดั้งเดิมแห่งคำสันาน ตรงกับภาษาบาลี
ว่า “ติข” และสันสกฤตว่า “คิกษ” แปลว่า
“คึกษา” ถ้าใช้เป็นคุณศัพท์ก็แปลว่า “ผู้คึกษา” ซึ่ง
ลือชื่อใจความว่า “ผู้เป็นศิษย์” แต่ถ้าใช้เป็นคุณศัพท์
ทั้งในภาษาบาลีและสันสกฤตจะต้องเติม ก ข้างท้ายเป็น
“ติขก” หรือ “คิกษก” ด้วย ความมุ่งหมายในการ
ตั้งชื่อคำสันานต้องการจะเน้นให้คำสันิกชนเป็น “ผู้
คึกษา” หรือเป็น “ศิษย์” เพราะหลักการของคำสันา
นั้นถือว่าคำสันิกชนจะเข้าถึงพระเจ้าได้ก็โดยผ่านทางครู
หรือครู คือคำสันาจารย์ผู้สอนคำสันาน อันมีต้นตอก
๓๐ ท่าน มีครูนาสิกเป็นองค์แรก มีครูโควินทซึ่งให้เป็น
องค์ที่ ๓๐ แต่บางนิกายก็นิยมว่ามีอาจารย์ คือ ครูดับ
ตอกันมาอีกจนถึงปัจจุบัน

ในด้านการออกเสียง แม้จะออกเสียงว่า “ซิก”
 แต่ในด้านการเขียน ข้าพเจ้าเห็นสมควรจะต้องรักษา
 ภาษาเดิมไว้ จึงเขียนว่า “ดิกซ์” ตามภาษาบัญญัติ
 ตลอดจนในการพิมพ์ทั้ง ๓ ครั้ง ไม่เปลี่ยนเป็น ดิกซ์
 หรือ ซิกซ์ ตามที่บางท่านต้องการเขียนให้เป็นภาษา
 บาลี เพราะคำศานันไม่ได้ใช้ภาษาบาลี เพียงแต่มีราก
 ศัพท์บางศัพท์ส่วนใหญ่ใกล้เคียงกับภาษาบาลีเท่านั้น
 เมื่อเทียบการเขียนด้วยอักษรโรมัน ดิกซ์ เขียนว่า Sikh
 ถ้าดิกซ์ จะต้องเขียนว่า Sikkh ซึ่งวงการผู้แต่งตำรา
 หรือแม่ผู้นับถือศาสนาสิกข์เอง ก็เขียนในภาษาอังกฤษ
 ว่า Sikh เป็นชื่อศาสนิกชน และ Sikhism เป็นชื่อ
 ศาสนา จึงขอขแรงใจเพื่อทราบด้วย.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ

พระนคร

๓๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

สารบาญ

เรื่อง

หน้า

บทนำ

หลักสูตรและตำรา

๑-๓

ความดำเอียงในการแต่งตำรา

๓

คู่แข่งของวิชาศาสนาเปรียบเทียบ

๔

ศาสนาเปรียบเทียบเป็นสาขาของวิชาประวัติ-

ศาสตร์ศาสนา

๖-๗

สถาบันแห่งประวัติศาสตร์ศาสนา

๘

ข้ออ้างอิงในการเปรียบเทียบ

๑๐

การอ่านคัมภีร์ศาสนาในแต่ละศาสนา

๑๓

บทที่ ๑

การจัดประเภทศาสนา

๑๕

คำสอนที่ตายไปแล้ว	๑๗
คำสอนที่ยังมีชีวิตอยู่	๑๘
คำสอนตามแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์	๒๑
คำสอนของชาติและของโลก	๒๒
คำสอนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเทวดา	๒๔
ประเภทของคำสอนฝ่ายเทวนิยม	๒๗
คำอธิบายเรื่อง Theism และ Deism	๒๘
คำสอนธรรมชาติกับคำสอนวิภวณ	๒๙
คำสอนตามข้อผู้ตั้งคำสอน	๓๓
คำสอนตามนามเกียรติยศของผู้ตั้งคำสอน	๓๒
คำสอนตามหลักธรรม	๓๒
คำสอนตามจำนวนเทวดาที่นับถือ	๓๓
คำสอนที่ไกลไปข้างนับถือพระเจ้าองค์เดียว	๓๔
คำสอนที่ถือเทวดาหลายองค์	๓๔
คำสอนตามเวลาที่ถือ	๓๕
คำสอนตามจำนวนผู้นับถือ	๓๘

พระพุทธศาสดา กับ จำนวนผู้นับถือ	๔๑-๔๔
ปัญหาเรื่องวิญญาณนิยม (Animism)	๔๕
การจัดประเภทชนิดผิดหลักวิชา	๔๗

๘ บทที่ ๒

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา	๕๐
๑. คัมภีร์ของศาสนาฮินโต	๕๑
คัมภีร์โกชิกิ	๕๒
คัมภีร์นิฮอนโชกิ	๕๓
๒. คัมภีร์ของศาสนาเต๋า	๕๕
ข้อตั้งเกิดคัมภีร์เต๋าแตกเงง	๕๘
๓. คัมภีร์ของศาสนาขงจื้อ	๖๕
ยิกิง คัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลง	๖๕
ซูกิง คัมภีร์แห่งประวัติศาสตร์	๖๖
ซึกิง คัมภีร์แห่งบทกวี	๖๖
ตีกิง คัมภีร์แห่งพิธีกรรม	๖๗

ขุนขิว คัมภีร์แห่งจดหมายเหตุ	๖๗
คำเขี้ยว อุดมศึกษา	๖๘
ขุนยุง ทางสายกลาง	๖๘
ขุนยู่ ประมวลคำสอนของจอ	๖๘
เม่งจื่อ เรื่องของจอทเม่งจื่อเขียน	๖๘
๔. คัมภีร์ของศาสนาเซน	๖๘
อาคมะและกัฏปสูตร	๗๐
อังกะ	๗๐—๗๕
ข้อสังเกตคัมภีร์ศาสนาเซน	๗๐
๕. คัมภีร์ของศาสนาพุทธ	๗๒
วินัยปิฎก	๗๒
สุตตันตปิฎก	๗๒
อภิธรรมปิฎก	๗๓
ตัวอย่างคำสอน	๗๖
ข้อสังเกตคัมภีร์พระไตรปิฎก	๗๘

๖. คัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู	๘๐
พระเวท	๘๐
ศรัทธา กับ ศุภฤติ	๘๑
เวท ๓ และเวท ๔	๘๒
ส่วนประกอบของศรัทธา	๘๒
ส่วนประกอบของ ศุภฤติ	๘๓
ข้อตั้งเกิดคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์	๘๔
๗. คัมภีร์ของศาสนาฮินดู	๘๗
ครันถะ คำหิพ	๘๘
อาทิกรันถ กับ ทตมครันถ	๘๙
ภาษาของคัมภีร์	๘๙
ข้อตั้งเกิดคัมภีร์ศาสนาฮินดู	๙๐๐
๘. คัมภีร์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์	๙๐๑
อเวสต์ตะ	๙๐๑
๕ หมวดของคัมภีร์อเวสต์ตะ	๙๐๑

ข้อตั้งเกดคัมภีร์คำสดนาไซโรดเตอร์	๓๐๓
๙. คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม	๓๐๔
อิด กุราน	๓๐๕
ซูเราะห์ และ อายะห์	๓๐๕
ความหมายของ อิด กุราน	๓๐๘
วิธีตั้งโองการดงมา	๓๑๐
ข้อตั้งเกดคัมภีร์อิด กุราน	๓๑๓
๑๐. คัมภีร์ของศาสนาคริสต์	๓๑๖
คัมภีร์เก่า	๓๑๗
คัมภีร์ใหม่	๓๑๘
ความเห็นของฝ่ายโรมันคาทอลิก	๓๑๙
ความเห็นของฝ่ายโปรเตสแตนท์	๓๒๐
ภาษาเดิมของคัมภีร์เก่าและใหม่	๓๒๓
ข้อตั้งเกดคัมภีร์คริสต์คำสดนา	๓๒๒
๑๑. คัมภีร์ของศาสนา ยูดา หรือ ยิว	๓๒๖
โตราห์	๓๒๖

ทัตมุด

ไตรภักกับคัมภีร์เก่าของคริสต์

ข้อตั้งเกดคัมภีร์คำสอนยิว

ข้อเปรียบเทียบเรื่องภาษาเดิมของคัมภีร์

ข้อเปรียบเทียบเรื่องกาลเวลาของคัมภีร์

ข้อเปรียบเทียบเรื่องกำเนิดของคัมภีร์

๑๒๘

๑๓๐

๑๓๑

๑๓๘

๑๔๓

๑๔๘

บทที่ ๓

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑. จริยศาสตร์ของศาสนาฮินโต

๒. จริยศาสตร์ของศาสนาเต๋า

๓. จริยศาสตร์ของศาสนาขงจื้อ

๔. จริยศาสตร์ของศาสนาเซน

ข้อ ๕ ของเซนกับของพุทธ

หลักเมตตากาภรณ์ของศาสนาเซน

๑๕๔

๑๕๖

๑๕๙

๑๖๓

๑๖๖

๑๖๘

๑๖๘

หลักพรหมวิหารของศาสนาพุทธ	๑๗๐
จริยศาสตร์ชั้นสูงของศาสนาเซน	๑๗๐
๕. จริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ	๑๗๓
ก. จริยศาสตร์ชั้นมูลฐาน	๑๗๓
ข. จริยศาสตร์ชั้นกลาง	๑๗๓
ค. จริยศาสตร์ชั้นสูง	๑๗๔
คำถามและคำอธิบายเพิ่มเติม	๑๗๗
๖. จริยศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์	
ก. จริยศาสตร์ในพระเวท	๑๗๓
วัตถุประสงค์ของพระพุทธศาสนา	๑๗๔
สังคหวัตถุของพระพุทธศาสนา	๑๗๔
พรหมวิหารและทศ ๖	๑๗๐
ข. จริยศาสตร์ในอุปนิษัท	๑๗๒
ค. จริยศาสตร์ในมนุธรรมศาสตร์	๑๗๓
ฌ. จริยศาสตร์ในมหาภารตะ	๑๗๔
๗. จริยศาสตร์ของศาสนาฮินดู	๑๗๔

๘. จริยศาสตร์ของศาสนาโปรเตสแตนต์	๒๐๐
๙. จริยศาสตร์ของศาสนาอิสลาม	๒๐๖
ความเชื่อ & ประการ	๒๐๗
ความดีอื่น ๆ	๒๐๘
อาหารที่ควรห้าม	๒๑๓
๑๐. จริยศาสตร์ของศาสนาฮินดูและคริสต์	๒๑๕
จริยศาสตร์ ๖ ข้อ	๒๑๗
จริยศาสตร์ ๒ ข้อ	๒๑๘
บัญญัติ ๓๐ ประการ	๒๒๓
เรื่องดอกเบญจ	๒๒๖
เรื่องดอกเบญจในศาสนาอิสลาม	๒๒๗
อาหารที่ควรห้าม	๒๓๐—๒
ข้อเปรียบเทียบเรื่องเนอห์รากับศาสนาอิสลาม	๒๓๓
บัญญัติพระยะโฮวา ๖๑๓ ข้อ	๒๓๔
จริยศาสตร์ของคริสต์ศาสนาในคัมภีร์ใหม่	๒๓๖

บทที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

ก.ความเกี่ยวข้องกันระหว่างศาสนา เทวนิยม	๒๔๐
คำอธิบายเพิ่มเติม	๒๔๔
คำสอนฮินดูกับโซโรแอสเตอร์	๒๔๔
คำสอนฮินดูกับฮินดูและอิสลาม	๒๔๙
คำสอนโซโรแอสเตอร์กับคำสอนยิว	๒๕๒
คำสอนยิวกับคำสอนคริสต์และอิสลาม	๒๕๕
พระเจ้าและคำสอนในคัมภีร์เก่า	๒๕๗
คำสอนของพระเยซูที่เป็นการปฏิวัติคำพระเจ้า	๒๖๓
คำของพระเยซูที่ปฏิรูปคำพระเจ้า	๒๖๗
พระเจ้าในคัมภีร์ใหม่	๒๖๙
คำสอนอิสลามกับคำสอนยิวและคริสต์	๒๗๒
พระอัลละห์ไต่สวนพระเยซู	๒๗๘
Trinity สมัยพระมหาค	๒๗๙

พระอดิเทพให้ตรัสถึงพวกยิวและคริสต์เตียน ๒๗๑

พระอดิเทพให้ตรัสถึงพระเยซู ๒๗๓-๔

คัมภีร์ฮอติ กุรอานกับพระนางมาเรีย ๒๗๔

ข. ความเกี่ยวข้องกันระหว่างศาสนา

อเทวนิยมและพราหมณ์ ๒๗๖

ศาสนาพุทธกับเชน ๒๗๖

ศาสนาเชนกับพราหมณ์ ๒๗๗

ขบวนการอนุพรตของศาสนาเชน ๒๗๗

ปัญหาเรื่องรูปเคารพ ๒๗๘

บทที่ ๕

พิธีสุนัตในศาสนาฝ่ายเทวนิยม ๒๗๙

พิธีสุนัตในศาสนาฮินดู ๒๘๐

พระเยซูรับพิธีสุนัต ๓๐๐

ศาสนาคริสต์ไม่ถือสุนัตเป็นสำคัญ ๓๐๑

ศาสนาอิสลามกับพิธีสุนัต ๓๐๗

บทที่ ๖

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๑. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดานาฮิว	๓๑๒
ศาสดาพยากรณ์ปลดอม	๓๑๘
๒. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดาคริสต์	๓๑๕
ชาตกรรมของศาสดาพยากรณ์	๓๓๗
๓. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดาอิสลาม	๓๔๑
๔. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดาไซโรเตอร์	๓๔๔
๕. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดาตีช	๓๔๕
๖. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดาฮินดู	๓๔๖
ความหมายของคำ Prophet	๓๔๗
๗. ศาสดาพยากรณ์ของศาสดาใหม่ในญี่ปุ่น	๓๕๐
ข้อสรุปเรื่องศาสดาพยากรณ์	๓๕๔

บทที่ ๗

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๑. ศาสดาฮินโดกับเทพเจ้า	๓๕๗
-------------------------	-----

๒. คำสอนเกี่ยวกับเทพเจ้า	๓๖๐
๓. คำสอนเชิงจิตกับเทพเจ้า	๓๖๕
๔. คำสอนเซนกับเทพเจ้า	๓๖๖
๕. คำสอนพุทธกับเทพเจ้า	๓๗๕
คำสอนพุทธไม่ถือว่าเทพเจ้าสูงกว่าคนดี ๆ	๓๗๕
เทพ ๓ ประเภท	๓๗๕
เหตุไฉนพระพุทธเจ้าจึงสูงกว่าเทวดา	๓๗๗
การแปลความหมายใหม่เรื่องเทวดา	๓๗๘
สวรรค์เป็นเพียงเรื่อง ก.ข. ก. กา	๓๗๙
สรุปความเรื่องเทพเจ้าตามทรรศนะทางพุทธ	๓๘๒
๖. คำสอนพราหมณ์กับเทพเจ้า	๓๘๕
เทพของพราหมณ์ในพระไตรปิฎก	๓๘๕
ศุริมูติ (พระเจ้าทั้ง ๓)	๓๘๖
คักติ	๓๘๗
นามทั้ง ๕ ของพระนางอุมา	๓๘๗
การบูชาเทพเจ้าต่าง ๆ	๓๘๙

การบูชาเทพเจ้า	๓๘๔
๗. ศาสนาอิสลามกับเทพเจ้า	๓๘๕
๘. ศาสนาฮินดูกับเทพเจ้า	๓๘๗
ไม่ควรรวดถามถึงผู้ใดเท่าเทียม	๓๘๘
อารักขเทวดา	๔๐๔
๙. ศาสนาโซโรอัสเตอร์กับเทพเจ้า	๔๐๔
๑๐. ศาสนาคริสต์กับเทพเจ้า	๔๐๖
๑๑. ศาสนายิวกับเทพเจ้า	๔๑๓
ข้อสรุปเรื่องเทพเจ้า	๔๑๕

บทที่ ๘

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา	๔๒๔
นิกายของศาสนาฮินโต	๔๒๗
นิกายของศาสนาฮินดู	๔๓๐
นิกายของศาสนาเซน	๔๓๒
นิกายของศาสนาพุทธ	๔๓๒

นิกายของศาสนาเถรวาท	๔๓๔
นิกายของศาสนาโซโรอัสเตอร์	๔๔๓
นิกายของศาสนาคริสต์	๔๔๒
เพิ่มเติมเรื่องนิกายศาสนา	๔๔๗
นิกายของศาสนาขงจื้อ	๔๔๗
นิกายของศาสนาเต๋า	๔๕๐
นิกายของศาสนาฮินดู	๔๕๓

บทที่ ๙

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจุดหมายปลายทาง	๔๕๕
ศาสนาฮินดูกับจุดหมายปลายทาง	๔๕๖
ศาสนาเต๋ากับจุดหมายปลายทาง	๔๕๗
ศาสนาขงจื้อกับจุดหมายปลายทาง	๔๕๗
ศาสนาพราหมณ์กับจุดหมายปลายทาง	๔๕๗
ศาสนาเชนกับจุดหมายปลายทาง	๔๖๐
ศาสนาพุทธกับจุดหมายปลายทาง	๔๖๓
ศาสนาเถรวาทกับจุดหมายปลายทาง	๔๖๒

ศาสนาไฮโดรเตอร์กับจุดหมายปลายทาง	๔๖๓
ศาสนาอิสลามกับจุดหมายปลายทาง	๔๖๔
ศาสนาคริสต์กับจุดหมายปลายทาง	๔๖๕
ศาสนายิวกับจุดหมายปลายทาง	๔๖๕
ข้อสรุปเรื่องจุดหมายปลายทาง	๔๖๖

ศาสนาเปรียบเทียบ

บทนำ

วิชาศาสนาเปรียบเทียบ (Comparative Religion) นับเป็นวิชาสำคัญแขนงหนึ่งในหมวดวิชาทางศาสนา บางมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัย เยล แห่งสหรัฐอเมริกา จัดวิชานี้เป็นอันดับแรก ในสาขาวิชาทางศาสนารวม ๑๓ วิชา สำหรับชั้นปริญญาโท และปริญญาเอก^๑

กล่าวโดยประวัติ ประเทศไทย ได้จัดวิชานี้เข้าในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศาสนา และประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมา

๑. ดูเอกสารของมหาวิทยาลัยนั้นเรื่อง The Graduate Program in Religion

ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๘๘ คงจิตศึกษาคำสอนเปรียบเทียบเข้าไว้ในชั้นปริญญาโท เช่นเดียวกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเยลตั้งก่อกำขึ้น ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ได้เพิ่มวิชาคำสอนเปรียบเทียบเข้าในปีสุดท้าย (ปีที่ ๔) ของชั้นปริญญาตรีด้วย

ต่อจากนั้นมาอีก ๒-๓ ปี คณะดังกล่าวดังเคราะห์คำสอนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดหลักสูตรวิชาคำสอนเปรียบเทียบเข้าในชั้นปริญญาตรีด้วย

ดร. บุญเกิด ผู้แต่งหนังสือว่าด้วย คำสอนเปรียบเทียบ ซึ่งเคยเป็นผู้บรรยายวิชานี้ ในมหาวิทยาลัย เคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ กล่าวว่า เริ่มต้น หรือกำเนิดวิชาคำสอนเปรียบเทียบในประเทศอังกฤษ ควรจะถือได้ว่า ลอร์ด เฮอเบิร์ต แห่ง เชอร์เบอรี ผู้ถึงแก่กรรม

เมื่อ ค.ศ. ๑๖๔๘ (พ.ศ. ๒๑๙๑) เป็นบุคคลแรกของ
อังกฤษที่นำให้การศึกษาศาสนาต่าง ๆ โดยวิธีเปรียบเทียบ
แต่ อี. อาร์. ไบค์ อ้างไถ่ไปถึงข้อเขียนของ เซ
โนเฟนัส ในศตวรรษที่ ๖ ก่อน ค.ศ. และ เฮโรโดตัส ใน
ศตวรรษที่ ๕ ก่อน ค.ศ.

หนังสือที่กล่าวด้วย วิชาศาสนาเปรียบเทียบฉบับ
เก่าที่สุด ที่มอยู่ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย
มีชื่อว่า A Handbook of Comparative Religion ซึ่ง
มีชานนาร์ แห่งคริสตศาสนา ชื่อเกลดล็อก (S.H. Kellogg
D.D., LL. D.) ผู้ประจำอยู่ในอินเดียภาคเหนือ เป็นผู้
แต่ง พิมพ์เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๔๒) คือเมื่อ
กว่า ๗๐ ปีมาแล้ว

ความลำเอียงในการแต่งตำรา

เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า วิชาศาสนาเปรียบเทียบ
เท่าที่พิมพ์แพร่หลายในปัจจุบันนี้ ผู้เขียนซึ่งเป็นคริสต-

คำฉันท์ชนแทบทั้งนั้น ต่างก็เปรียบเทียบให้คริสต์ศาสนา
ประเสริฐเลิศลอย เพียงศาสนาเดียวในโลก ผู้เขียน
บางคนก็ต้องการเขียนหนังสือศาสนาเปรียบเทียบ ไม่ให้
จำเริญ จึงใช้วิธีใหม่ คือไม่เปรียบเทียบอะไรทั้งนั้น^{๕๕}
ปล่อยให้ผู้อ่านเปรียบเทียบเอาเอง ตนเพียงแค่เล่าเรื่อง
ศาสนาของแต่ละศาสนาให้ทราบเท่านั้น วิธีการดังกล่าว^{๕๖}
นี้ ก็เข้าที่เหมือนกัน แต่ไม่ควรเรียกว่าศาสนาเปรียบเทียบ
เพราะนอกจากไม่ตรงกับข้อที่คงไว้แล้ว ยังกลายเป็น
ประวัติศาสดาไป

คู่แข่งของวิชาศาสนาเปรียบเทียบ

ในปัจจุบัน มีวิชาคู่แข่งของวิชาศาสนาเปรียบเทียบ
และมีการเกี่ยวข้องกันอยู่คล้ายเป็นญาติกัน คือ
วิชาประวัติศาสตร์ศาสดา (History of Religions) วิชา
ทั้งต้อง^{๕๗}เกี่ยวข้องกัน และอิงอาศัยกันและกันบ้าง กล่าว

คือ วิชาศาสนาเปรียบเทียบ มีหน้าที่โดยตรงในการ
 ประเด็นต่าง ๆ เช่น แล้วยกย่องกันว่า ประเด็น
 วิชาศาสนาไหนกล่าวไว้หรือสอนไว้อย่างไร ส่วนวิชา
 ประวัติศาสตร์ศาสนา มีหน้าที่โดยตรงในการให้ประวัติ
 ความเป็นมา รวมทั้งเหตุการณ์ของแต่ละศาสนา บางครั้ง
 ก็เทียบเคียงให้ดูระหว่างศาสนาต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวพันไปถึง
 วิชาศาสนาเปรียบเทียบ แต่ในขณะเดียวกันวิชาศาสนา
 เปรียบเทียบ จะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ได้ ก็ต้องอิง
 อาศัยวิชาประวัติศาสตร์ศาสนา เพื่อให้ได้ความรู้อัน
 เป็นมูลฐานในการเปรียบเทียบ และบางครั้งตำราว่า
 ด้วยวิชาศาสนาเปรียบเทียบนั้นเองก็ต้องกล่าวถึงประวัติ
 หรือสิ่งแวดล้อมของศาสนาต่าง ๆ ไว้ด้วย ทั้ง ๆ ที่เรื่อง
 นี้เป็นหน้าที่ของวิชาประวัติศาสตร์ศาสนาโดยตรง

ตัวอย่างแห่งความใกล้เคียงของวิชาที่คู่กัน ยัง
 มีอยู่อีกในวงการศึกษานามหาวิทยาลัย คือวิชามนุษย์

วิทยา (Anthropology) กับวิชาสังคมวิทยา (Sociology) ถึงกับเกิดปัญหาขึ้นว่า บางครั้งสองวิชาเกี่ยวโยงกัน จนแยกไม่ออกว่า วิชาไหนควรมีขอบเขตแค่ไหน ในที่สุดจึงมีผู้^๕ชี้แจงว่า วิชามนุษย์วิทยา ศึกษาถึงความ เป็นไปของมนุษย์ รวมทั้งสังคมของมนุษย์ในอดีต ส่วนสังคมวิทยาศึกษาถึงสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน แต่ บางครั้ง^๕ปัจจุบันก็ต้องสาวไปถึงอดีต และบางครั้งอดีต ก็ต้องนำมาเปรียบเทียบกับปัจจุบัน^๖

๕ ความหมายของวิชาทั้งสอง

อ. รอยด์ตัน ไบค์ ให้คำอธิบายถึงวิชาศาสนาเปรียบเทียบไว้ว่า^๗ “ศาสนาเปรียบเทียบ^๕ คือการศึกษาทาง

๑. ดูข้อความในหนังสือวัฒนธรรมวิทยาของผู้เขียน หน้า ๓๓ ซึ่งได้นำคำอธิบายของ Ralph Linton และ Stephen W. Reed แห่งมหาวิทยาลัยเยลมาแปลไว้อย่างพิสดาร

๒. Encyclopaedia of Religion and Religions หน้า ๓๒๐

วิชาการและไม่จำเอียง ซึ่งศาสนาต่าง ๆ ของโลก ด้วย
 ธรรมชาติจะค้นพบความคล้ายกัน และความต่างกัน
 รวมทั้งความคิดและข้อปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งศาสนา
 เหล่านี้ อาจจะมีอย่างเดียวกัน”

และเมื่อพิจารณาจากข้อความที่ ดร. อี.โอ. เจมส์
 ผู้เขียนตำราประวัติศาสตร์ศาสนา ซึ่งกล่าวว่า การ
 ศึกษาประวัติศาสตร์ศาสนามีอยู่ ๔ ทาง คือ ๑. ศึกษา
 ทางมนุษยวิทยา ๒. ศึกษาทางโบราณคดี ๓. ศึกษา
 ทางเอกสาร เช่นคัมภีร์ศาสนา และ ๔. ศึกษาในทาง
 เปรียบเทียบ ดังนั้นแล้ว ก็เห็นได้ชัดว่า วิชาประวัติศาสตร์
 ศาสนากว้างขวางกว่าวิชาศาสนาเปรียบเทียบ และอาจ
 กล่าวได้ว่า วิชาศาสนาเปรียบเทียบเป็นส่วนหนึ่งแห่ง
 วิชาประวัติศาสตร์ศาสนา ข้อความละเอียดยิ่งกว่านี้
 โปรดดูในหนังสือประวัติศาสตร์ศาสนาของผู้เขียน

สถาบันเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศาสนา

ถ้าจะกล่าวถึงสถาบันที่รองรับวิชาทั้งสอง คือ ศาสนาเปรียบเทียบ และประวัติศาสตร์ศาสนาแล้ว ก็ต้องยอมรับว่าวิชาประวัติศาสตร์ศาสนา ก้าวไปไกล และมีความมั่นคงมากกว่า กล่าวคือได้มีองค์การนานาชาติเกิดขึ้น และเปิดประชุมครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๐ (พ.ศ. ๒๔๔๓) และมีการประชุมครั้งสุดท้าย ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ (พ.ศ. ๒๕๐๘) นี้เอง สถาบันนั้นชื่อว่า International Association for the History of Religions (สมาคมระหว่างชาติว่าด้วยประวัติศาสตร์ศาสนา) มีสำนักงานกลางตั้งอยู่ ณ กรุงอัมสเตอร์ดัม นครหลวงแห่งประเทศเนเธอร์แลนด์ มีสมาคมสาขาตั้งอยู่ในหลายสิบประเทศทั่วโลก

แต่ก็พึงสังเกตว่า ในการประชุมแต่ละครั้งผู้สอนวิชาศาสนาเปรียบเทียบหลายคน ก็เข้าร่วมในการ

อภิปรายและแสดงปาฐกถา เสนอผลงานค้นคว้าของ
คนต่อที่ประชุม เพราะความเกี่ยวโยงของวิชามันอยู่ค่อ
กันและกัน

มีข้อนำดังเกิดอยู่อย่างหนึ่ง ก็คือ ในการประชุม
ครั้งที่ ๘ ณ ประเทศญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ (ค.ศ. ๑๙๕๘)
ซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมด้วยนั้น ผู้แทน
อียิปต์ได้ยื่นชนกล่าวเตือนที่ประชุมว่า ถ้าจะกล่าวหรือ
อภิปรายกันในทางเปรียบเทียบคำสดนาแล้ว ขอให้ระมัด
ระวังในการเปรียบเทียบให้จงดี อย่าเปรียบเทียบว่า
คำสดนาไหนดีกว่าคำสดนาไหน ขอให้เปรียบเทียบแต่เพียงว่า
ในขรณคั้นเรื่องนั้น ๆ คำสดนาไหน กล่าวไว้อย่างไร
คำเตือนของผู้แทนประเทศอียิปต์ ก็มีใจของใหม่อะไร
แท้จริง ก็เป็นหลักการของวิชาคำสดนาเปรียบเทียบอยู่
แล้ว แต่การที่ผู้แต่งตำราคำสดนาเปรียบเทียบ ออกไม่ได้
ที่จะยกย่องคำสดนาของคนให้เด่นกว่าคำสดนาอื่นนั้น เป็น

เรื่องนอกประเด็น และเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่
 คำนวณของเขา หน้าที่ของผู้อ่านจึงต้องเพิ่มการใช้
 วิจารณญาณให้มาก

ข้ออ้างอิงในการเปรียบเทียบ

นักศาสนาเปรียบเทียบ มีความจำเป็นอยู่ข้อหนึ่ง
 คือในการอ้างอิงว่าศาสนาไหนสอนไว้อย่างไรนั้น ควร
 กล่าวอย่างมีที่ไปที่มา ไม่ใช่พูดเอาเองตามชอบใจ
 คำว่าศาสนาเปรียบเทียบรุ่นเก่า มักจะมีที่อ้างอิงเฉพาะ
 ในคริสต์ศาสนา นอกนั้นก็กล่าวถึงศาสนาอื่นอย่าง
 คลุม ๆ ตามข่าวเล่าลือบ้าง นึกว่าน่าจะเป็นเช่นนั้นบ้าง
 ในสมัยปัจจุบัน ผู้อ่านและนักศึกษาดังกล่าวต้องการข้อเท็จจริง
 มากขึ้น จึงมีการรวบรวมคัมภีร์ศาสนาต่าง ๆ ขึ้นพิมพ์
 เป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง แต่ก็มีอยู่
 บ้างเหมือนกัน ที่ผู้รวบรวมอธิบายความนำหรือทำความเข้าใจ

เหตุให้เข้าใจผิดเพี้ยนและเลื่อน ไปจากความหมายเดิม
ของคำสอนนั้น ๆ ขอยกตัวอย่างหนึ่งคือ Sacred Books
of the World (คัมภีร์ศาสนาของโลก) ของ A.C. Bouquet
เมื่อกล่าวถึงคัมภีร์พระไตรปิฎกแห่งพระพุทธศาสนา ดร.
บูเกต์ได้พูดนำทางเอาจนเห็นว่าพระไตรปิฎกนั้นสอนให้
คิดอัตตา (ตัวตน) เป็นการลอกความคิดมาจากคัมภีร์
อุปนิษัทของพราหมณ์^๑ ซึ่งพุทธศาสนิกชนทั่วไปใน
ประเทศไทย คงรู้สึกพิศวงอย่างยิ่งว่าเหตุไฉนพระพุทธ
ศาสดาสอนหลักธรรมเรื่องอนัตตา คือ สอนไม่ให้คิดใน
อัตตาคำวตนแท้ ๆ กลับมีผู้นำไปอ้างอิงว่าสอนให้คิด
อัตตา ซึ่งเป็นการตรงกันข้าม

ขอเรียนว่า เขามองผิดไปให้ข้อความคลาดเคลื่อน
ไปได้ กล่าวคือ บาลีในพระไตรปิฎกของเรา (ชั้นมบท)
ที่ว่า :

๑. ดูหนังสือเล่มที่อ้างถึงนั้น หน้า ๑๕๗

อตฺตา หิ อตฺตโน คติ คนแต่เป็นคติของคน
 เขาใช้คำอังกฤษว่า “The Great Self is the end or
 goal of self” ซึ่งแปลว่า “อตฺตาใหญ่เป็นจุดหมาย
 ปลายทางของอตฺตา (เล็ก)” ความมุ่งหมายของพระ
 พุทธศาสนาคือให้ช่วยตัวเอง พึ่งตัวเอง อย่าไปมัวหวัง
 พึ่งคนอื่น แต่เขาก็มีวิธีแปลเพิ่มเติมจนตีความหมายไป
 ได้ว่า อตฺตามี ๒ ชนิด คือ อตฺตาใหญ่กับอตฺตาเล็ก อตฺ
 ตาใหญ่เป็นที่พึ่งของอตฺตาเล็ก เป็นที่หมายปลายทางที่
 อตฺตาเล็กจะเดินทางไปหา (เข้าทำนองชั่ววูบมันไปรวม
 กับปรมาตมน์ของศาสนาพราหมณ์)

เพราะฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้ข้างอิงคัมภีร์ศาสนา
 แท้ ๆ ก็มักทำให้เขวชนิดกลับหน้ามือเป็นหลังมือได้
 ยิ่งต้นนิฐฐานเข้าใจด้วยว่า มติคิดในอตฺตานั้น พระพุทธ
 ศาสนาถอดความคิดมาจากคัมภีร์อุปนิษัท คนที่ไม่มั่น
 ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ก็เลยเชื่อสนิท

แต่ก็น่าพอใจว่าคนที่รักการค้นคว้ายังมีอยู่มาก
บางคนก็จบเอาชนิตินได้

เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ดร. อาร์. ที.
แบดกูด แห่งแฮมิลตันคอลเลจ นิวยอร์ก ผู้สอนวิชา
ศาสนาเปรียบเทียบและประวัติศาสตร์ศาสนาได้ไปพบผู้
เขียนเพื่อขอข้อมูลภาษาจีนเรื่องพระพุทธศาสนา ท่านผู้นั้น
ได้เล่าว่าได้ตั้งเด็กใช้ตำราของใครบ้าง เพราะเหตุผล
อย่างไรและได้แนะนำให้นักศึกษาของตนใช้ตำราประ
เภทไหน วิธีการของ ดร. แบดกูด คือต้องการให้
นักศึกษาได้อ่านคำแปลที่ถูกต้องแห่งคัมภีร์ศาสนาต่าง ๆ
อย่างถี่ถ้วนก่อน โดยกำหนดให้ไปอ่านและค้นคว้า ครั้น
แล้วจึงมีการอภิปราย วินิจฉัยกันในภายหลัง การ
วิจารณ์โดยยังไม่เคยได้อ่านคัมภีร์ศาสนา จะทำให้เข้าใจ
ผิดพลาดได้โดยง่าย ผู้เขียนเห็นด้วยกับหลักการนี้
เพราะเป็นการให้ความยุติธรรมแก่ศาสนาที่ตนจะศึกษา

ผู้เขียนเข้าใจได้ถึงข้อยุ่งยากในการเขียนเรื่อง
ศาสนาเปรียบเทียบ จึงพยายามระดมคำรามากกว่า
การเขียนเรื่องอื่นเป็นพิเศษ และได้ตั้งปณิธานไว้อย่าง
หนึ่งว่า จะให้ความยุติธรรมแก่ทุกศาสนาอย่างดีที่สุด
ถ้าอ้างอิงตัวคัมภีร์ศาสนาได้ก็จะอ้างอิงไว้ให้ชัดเจน ถ้า
อ้างอิงไม่ได้ ก็จะระบุหนังสือพิมพ์ผู้แต่งไว้ว่า มีใครกล่าว
ไว้อย่างไร

แต่ถ้ามีข้อบกพร่องผิดพลาด เพราะไม่ตั้งใจ
เพราะเข้าใจผิด หรือเพราะเผลอเผลอเบาปัญญาไป ด้วย
เหตุใด ๆ ซึ่งมนุษยธรรมคาอาณิดพึงได้ ก็เป็นอัน
ขออภัยไว้ล่วงหน้าด้วย พร้อมทั้งยินดีรับคำทักท้วง
เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องในคราวพิมพ์ต่อไป

บทที่ ๑

การจัดประเภทศาสนา

เป็นธรรมดาของการศึกษาวិชาการประเภทไหน ก็จะต้องมีการพิจารณาจัดประเภท (Classification) ของสิ่งที่เราจะศึกษา เช่นการศึกษาเรื่องสัตว์ เรื่อง ต้นไม้ ก็มีการจัดประเภทสัตว์และต้นไม้ ออกเป็น ประเภทใหญ่ แล้วจัดประเภทย่อยลงไปอีกตามลำดับ คล้ายกับกระทรวงหนึ่ง แบ่งออกเป็นหลายกรม กรม หนึ่งแบ่งออกเป็นหลายกอง กองหนึ่งแบ่งออกเป็น หลายแผนก เมื่อกล่าวถึงชื่อแผนก ชื่อกอง ชื่อกรม ก็ทำให้มองเห็นเค้าของหน้าที่การงานได้ชัดเจนขึ้น

แต่มีข้อน่าสังเกตอยู่อย่างหนึ่ง คือ การจัดประเภท ในวิชาอื่น ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนการจัดประเภท

คำสอน^{๒๕} ทั้งนี้เพราะความคิดเห็นในเรื่องคำสอน^{๒๖} มีอยู่
 ต่าง ๆ กัน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อจัดประเภทให้ถูก
 หลักวิชาการและข้อเท็จจริง แม้จะจัดต่างกันไปอย่างไร
 ก็ไม่เป็นที่รังเกียจในวงการของผู้ศึกษาหาความรู้

ต่อไปนี้จะแสดงการจัดประเภทคำสอนทั้งหลาย
 ตามที่นักการศาสนาได้กล่าวไว้ในตำราต่าง ๆ

๑

แบ่งคำสอนออกเป็น ๒ คือ ๑. ศาสนาที่ตาย
 ไปแล้ว หมายถึงคำสอนที่เคยมีผู้นับถือในอดีตกาล
 แต่ในปัจจุบัน ไม่มีใครนับถือหรือดำรงไว้ คงมีชื่ออยู่
 แต่ในประวัติศาสตร์ ๒. ศาสนาที่ยังมีชีวิตอยู่ หมายถึง
 คำสอนที่ยังมีผู้นับถืออยู่ในปัจจุบัน

ศาสนาที่ตายไปแล้ว (Dead Religions)

เท่าที่นักการศาสนาได้รวบรวมไว้ ศาสนาที่เคยมีผู้นับถือ แต่ได้ตายไปแล้ว คือไม่มีใครนับถือ มีอยู่ ๓๒ ศาสนา คือ :—

ในทวีปอาฟริกา มี ๑ ศาสนา คือ ศาสนา
ของ อียิปต์โบราณ

ในทวีปอเมริกา มี ๒ ศาสนา คือ ศาสนา
ของ เปรูโบราณ และศาสนาของ เมกซิโกโบราณ

ในทวีปเอเชีย มี ๕ ศาสนา คือ (๑)
ศาสนา มิทรา^๑ (Mithraism) ได้แก่ศาสนาที่นับถือ

๑. คำว่า มิทรา ตรงกับคำว่า มิตร ในภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งของศาสนาฮินดู คือพระอาทิตย์ จึงเข้าใจกันว่าน่าจะเกี่ยวข้องกัน หรือมีต้นสายมาจากความเชื่อที่เดียวกันระหว่างศาสนาทั้ง ๒ นั้น

พระอาทิตย์ของพวกเปอร์เซีย (๒) ศาสนามนิกกี (Manichaeism) มีผู้นับถือระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๓ ถึง ๕ ดังข้อคำสอนตามผู้ต่งคำสอนนี้ ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า มนั คำสอนนี้ถือว่าพระเจ้ากับซาตานหรือพญามารเป็นของคู่กันชั่วนิรันดร์ (๓) ศาสนาของชนเผ่าบาบิโลเนีย (๔) ศาสนาของชนเผ่าฟินิเซีย (๕) ศาสนาของพวกฮิตไท (Hittites) ชนพวกนี้เป็นชนชาติโบราณที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในเอเชียไมเนอร์ มีคำกล่าวถึงชนพวกนี้ในคัมภีร์ไบเบิล

ในทวีปยุโรป มี ๔ คำสอน คือ (๑)

ศาสนาของพวกกรีกโบราณ (๒) ศาสนาของพวกโรมันโบราณ (๓) ศาสนาของพวกดิวตันยุคแรก (๔) ศาสนาของพวกที่อยู่ ณ แหวมสแกนดิเนเวีย (อันได้แก่สวีเดน, นอร์เวย์ และเดนมาร์ก)

๒. ศาสนาที่ยังมีชีวิตอยู่ (Living Religions) มี ๓๓ ศาสนาคือ :-

ก. ศาสนาที่เกิดขึ้นในเอเชียตะวันออก คือ จีน และญี่ปุ่น

- (๑) ศาสนาขงจื้อ
- (๒) ศาสนาเต๋า
- (๓) ศาสนาชินโต

ข. ศาสนาที่เกิดขึ้นในเอเชียใต้ คือ อินเดีย

- (๔) ศาสนาพุทธ
- (๕) ศาสนापราหมณ์ หรือฮินดู
- (๖) ศาสนาเชน หรือนิครนถ์
- (๗) ศาสนาสิกข์

(ค) ศาสนาที่เกิดขึ้นในเอเชียตะวันตก คือ ปาเลสไตน์, เปอร์เซีย และ อาหรับ

- (๘) ศาสนายูดาห์ หรือยิว
- (๙) ศาสนาไซโรต์เตอร์
- (๑๐) ศาสนาอิสลาม หรือ มุฮัมมัด
- (๑๑) ศาสนาคริสต์

หมายเหตุ : ศาสนาที่ยังมีผู้นับถืออยู่ หรือ Living Religions นี้ คำว่าศาสนากล่าวจำนวนไว้ต่าง ๆ กัน เช่นหนึ่งดื้อบางเล่มแยกศาสนาฮินดูออกต่างหาก จากศาสนาพราหมณ์ แยกศาสนาพุทธ นิิกายเซนออกจากพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าแยกทำนองนี้ จะแยกได้เป็นร้อย ๆ ศาสนา ซึ่งไม่ม้ที่ต้นสุด จึงพยายามรวมแต่ศาสนาที่เป็นต้นเค้าอย่างแท้จริง หนึ่งโปรดทราบว่ศาสนาที่ประกาศตนเป็นศาสนาใหม่ เช่น บาฮาอี] หรือ

การจัดประเภทศาสนา

บาไฮ นักการศาสนาที่ชื่อ มุมุดราก
มาจากศาสนาอิสลาม ส่วนศาสนาใหม่
ในญี่ปุ่น ซึ่งทางราชการของญี่ปุ่นให้ชื่อ
รวม ๆ ว่าศาสนาใหม่ และตามสถิติมี
คนนับถือกว่า ๓ ล้านคน ก็ยังใหม่เกินไป
ที่จะจัดเป็นศาสนาหนึ่งต่างหาก เพราะใน
จำนวนศาสนาใหม่นี้ แบ่งแยกเป็นคณะ
หรือนิกายต่าง ๆ ย่อยลงไปอีกมากด้วยกัน
อย่างไรก็ตาม จะได้กล่าวถึงศาสนาเหล่านี้
ไว้ด้วยในบทอื่น เพื่อประดับความรู้ของ
ท่านผู้อ่าน

๒

แบ่งศาสนาออกเป็น ๓ ตามแหล่งกำเนิดทางภูมิ
ศาสตร์ ซึ่งท่านผู้อ่านอาจสังเกตได้จากข้อ ๑ คือ

148360.5.2

(๑) ศาสนาที่เกิดในเอเชียตะวันออก ๓ ศาสนา

(๒) ศาสนาที่เกิดในเอเชียใต้ ๔ ศาสนา

(๓) ศาสนาที่เกิดในเอเชียตะวันตก ๔ ศาสนา

ศาสนาไหนบ้างเกิดในเขตนี้นะ ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ ๓ ในที่นี้คงมีเพียงข้อสังเกตว่า ศาสนาที่ยังมีผู้นับถืออยู่ในปัจจุบัน มีแหล่งกำเนิดในเอเชียทั้งสิ้น.

๓

แบ่งศาสนาออกเป็น ๒ คือ ศาสนาของชาติ (National religions) ได้แก่ศาสนาที่เกิดขึ้นในประเทศนั้น และมีผู้นับถือภายในประเทศนั้น หรือชนชาตินั้น กับ ศาสนาของโลกหรือศาสนาสากล (Universal religions) ได้แก่ศาสนาที่เกิดในแห่งหนึ่ง แต่มีผู้นับถืออีกหลายแห่งในประเทศอื่น มีรายการที่ควรกล่าวดังนี้:—

๑. ศาสนาของชาติ ได้แก่ ๑. ศาสนา
จีนโต มีผู้นับถือเฉพาะชนชาติญี่ปุ่น ๒. ศาสนาขงจื้อ
มีผู้นับถือเฉพาะชาวจีน ๓. ศาสนาเต๋า มีผู้นับถือ
เฉพาะชาวจีน ๔. ศาสนาเซน มีผู้นับถือเฉพาะชาว
อินเดีย ๕. ศาสนาสึก มีผู้นับถือเฉพาะชาวอินเดีย
๖. ศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ มีผู้นับถือเฉพาะชาว
อินเดีย ๗. ศาสนาฮิวหรือยูดา มีผู้นับถือเฉพาะชน
ชาติยิว ๘. ศาสนาไซโรสเตอร์ เกิดในเปอร์เซีย
แต่ยังมีผู้นับถือประมาณ ๑ แสนคนในอินเดีย

๒. ศาสนาของโลก คือศาสนาต่างด้าว ได้แก่ ๑ ศาสนาคริสต์ ๒. ศาสนาอิสลาม หรือ
มหหมัด ๓. ศาสนาพุทธ

หมายเหตุ: ที่กล่าวว่าศาสนาของชาติ มีผู้นับถือ
เฉพาะชนชาตินั้น ๆ หรือบางกลุ่ม พึ่ง

ทราบว่ ก่่าวโดยด่นรวม แต่ตามข้อ
เท็จจริง อาจมีชนชาติอื่นเป็นจำนวนน้อย
พลอยนับถือไปบ้าง แต่ก็น้อยเกินไปที่จะ
จัดเป็นศาสนาของโลก

๔

แบ่งศาสนาออกเป็น ๓ ตามหลักธรรมที่เกี่ยวกับ
เทวดาหรือไม่เกี่ยวข้องคือ

๑. ที่มีมูลรากเป็นเทวนิยม (Theism) แท้ คือ
ถือว่ามีเทพเจ้าสร้างโลก มี ๖ ศาสนา คือ ๑. ฮินดู
๒. เต๋า ๓. ยูดาห์หรือยิว ๔. ไชโรสเตอร์ ๕.
คริสต์ ๖. มหัมมัด

๒. ที่มีมูลรากเป็นพหุเทวนิยม (Polytheism)
คือถือว่ามีเทวดาหลายองค์ ผสมกับการบูชาธรรมชาติ

การจัดประเภทศาสนา

๒๕

(Nature—worship) มี ๓ คือ ๑. ฮินดู หรือพราหมณ์
๒. ขงจื๊อ ๓. ชินโต

๓. ที่ไม่ยกความเป็นใหญ่ให้แก่เทวดา มี ๒ คือ
๑. พุทธ ๒. เซนหรือนิครนถ์ คำสอนประเภทนี้
เรียกว่า อเทวนิยม (Atheism) คือไม่เชื่อหรือไม่สอน
ให้เชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก

หมายเหตุ : การจัดประเภทในข้อนี้ ตามความเห็น

ของ Robert Ernest Hume Ph. D.
ข้าพเจ้ามีความเห็นแย้งในส่วนที่เกี่ยวกับ
คำสอนเดาว่าไม่เชิงเป็นเทวนิยม ดังจะ
กล่าวข้างหน้า และคำสอนพราหมณ์หรือ
ฮินดู กล่าวคือ ถ้ากล่าวตามหลักใหญ่
เรื่องพระพรหมสร้างโลก และสร้างตั้งทง
ปวงแล้ว คำสอนฮินดูหรือพราหมณ์ ก็เป็น

เทวนิยมแท้คือ อยู่ในประเภท Theism แบบเดียวกับศาสนาคริสต์และอิสลาม แต่เนื่องด้วยศาสนาพราหมณ์ หรือฮินดู มีนิกายและความเชื่อถ้อยแยกย่อยออกไปมากหลาย จนกลายเป็นประเภทบูชาเทวดาในธรรมชาติก็มี เพราะฉะนั้นที่ ดร. ชูมจัดเข้าในประเภทที่ ๒ คือ พหุเทวนิยม (เชื่อในเทวดาหลายองค์) ผสมกับบูชาธรรมชาติ (Nature-worship) จึงหมายถึงเอานิกายย่อย ๆ ของฮินดู

อนึ่ง ท่านผู้เคยอ่านข้อความที่ข้าพเจ้าเคยเขียนมาแต่ในทีอื่น คงจะเคยได้พบว่า ข้าพเจ้าแบ่งไว้เป็น ๓ คือ

๑. เทวนิยม เชื่อว่ามีพระเจ้าสร้างโลก(Theism)

๒. ธรรมชาติเทวนิยม (Deism) เชื่อว่ามี
เทวดาประจำธรรมชาติ

๓. อเทวนิยม ไม่เชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก
(Atheism) และได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า ประเภทเท
วนิยมหนึ่งยังแบ่งออกเป็นสาขาอีกหลายอย่าง เช่น เอก
เทวนิยม เชื่อว่ามีพระเจ้าองค์เดียว (Monotheism);
พหุเทวนิยม เชื่อว่ามีพระเจ้าหลายองค์ (Poly-
theism); สัพพัตถเทวนิยม เชื่อว่าพระเจ้าแทรกซึม
หรือมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง (Pantheism)

๑. ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู ในชั้นเดิมเชื่อในเรื่องพระพรหมสร้าง
โลกเพียงองค์เดียว ในสมัยต่อมา เชื่อในพระเป็นเจ้าทั้ง ๓ คือ พระ
พรหมผู้สร้าง, พระนารายณ์หรือวิष्ณู ผู้ดำรงรักษา, พระศิวะหรือ
อิศวรผู้ทำลาย ต่อมาเชื่ออีกว่า ๓ องค์ เป็นองค์เดียวกัน เป็นแต่
แสดงออกในรูปหน้าที่ต่างกัน และในขณะเดียวกันก็เชื่อในเทวดา
ประจำธรรมชาติอื่น ๆ ด้วย เช่น พระอัคินี เทพแห่งไฟ พระวรุณ
เทพแห่งฝน เป็นต้น

๔๖๔ ๕ **เพิ่มเติมนิยามของทศวรรษ** ก็คือ คำว่า

Theism และ Deism ถ้าจะแปลให้ตรงศัพท์จริง ๆ ก็ควรจะแปลว่า เทวนิยม เหมือนกันทั้ง ๒ คำ เพราะ คำว่า Theism ก็มาจากคำว่า theos (เทวะ) ในภาษากรีก และคำว่า Deism ก็มาจากคำว่า Deus (เทวะ) ในภาษาละติน จึงน่าจะหมายความว่าอย่างเดียวกัน การที่แปลให้ต่างกันไปในนี้ ข้าพเจ้าอนุโลมตามความหมายที่ใช้ในภาษาอังกฤษ กล่าวคือ คำว่า Theism หรือ เทวนิยม หมายความว่า ความเชื่อในความมีอยู่แห่งพระเจ้าผู้สร้างซึ่งแจ้งมาให้มนุษย์ทราบในทางต่าง ๆ การแจ้งให้มนุษย์ทราบโดยทางต่าง ๆ ซึ่งใช้คำอังกฤษว่า Revelation นั้น วงการคริสต์ศาสนิกชนในเมืองไทยใช้ศัพท์বাদว่า “วิวรณ์” แปลว่า เปิดเผย, ทำให้แจ้ง

ส่วนคำว่า Deism นั้น หมายความว่า ความเชื่อในความมีอยู่แห่งพระเจ้าหรือเทวดา โดย

ไม่ต้องเชื่อในการแจ้งมาให้มนุษย์ทราบผ่านผู้พยากรณ์หรือทูต ความหมายในข้อนี้ต่างไปเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับความเชื่อใน Revelation หรือไม่เท่านั้น แต่ก็ไม่น่าจะแปลว่า ธรรมชาติเทวนิยม ซึ่งหมายถึงความเชื่อในเทวดาประจำธรรมชาติโดยแท้ซ้ำเจ้าแปลคำนี้ โดยอาศัยคำอธิบายในหนังสือ Concise Oxford Dictionary ที่ว่า Deist: (adherent of) natural religion เพื่อความกระจ่างแห่งปัญหานี้ ขอให้เราพิจารณาต่อไปถึงข้อถัดจากนี้

๕

แบ่งศาสนาออกเป็น ๒ ประเภท คือ:—

๑. ศาสนาธรรมชาติ (Natural religions)
- คือศาสนาที่เชื่อว่า เทพเจ้า แด่ดวงคนออกในธรรมชาติ หมายความว่า ทุกสิ่งในธรรมชาตินี้มีเบื้องหลังที่ลึกลับ

หาต้นเค้าได้ พุค่ง่าย ๆ ก็คือมีเทพเป็นผู้ประจำธรรมชาติ
อยู่หรือปรากฏตัวในรูปของธรรมชาติ

๒. ศาสนาที่เนื่องด้วยวิวรณ์ (Revealed religions) คือ การแจ้งให้มนุษย์ทราบ โดยอาการต่าง ๆ เช่น การปรากฏตนโดยตรง การเข้าฝัน การแจ้งผ่านคนกลาง ได้แก่ ศาสนาคริสต์, ศาสนายูดาห์, ศาสนาอิสลาม เป็นต้น

การจัดประเภทในชั้นนี้ออกจะลำบากสำหรับศาสนาที่ไม่ถือเรื่องเทวดาเป็นส่วนสำคัญ เช่น ศาสนาพุทธ และ เซน แต่ก็ต้องหาทางอนุมานว่า ศาสนาที่เชื่อในสภาพธรรม หรือในกฎธรรมดา เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จัดเข้าในศาสนาธรรมชาติ (ซึ่งไม่ค่อยสนิทนัก)

การจัดประเภทแบบ^{นี้} อาจทำให้เกิดปัญหาได้
เล็กน้อย ก็ควรทราบไว้เพียงเป็นเครื่องประดับความรู้
และเข้าใจความหมาย เมื่ออ่านพบถ้อยคำ ว่า Revealed
religions หรือ Natural religions.

อย่างไรก็ตาม การจัดประเภทแบบที่ ๕ นี้ มีผู้
ค้านว่าผิดหลักวิชาดังจะกล่าวต่อไป

๖

แบ่งศาสนาออกเป็น ๓ ตามชื่อของศาสนา คือ—

๑. มีชื่อตามผู้ตั้งศาสนา ได้แก่ ๑. ศาสนา
ขงจื๊อ มีชื่อตามขงจื๊อ ๒. ศาสนามหัด มีชื่อ
ตามพระมหัด ๓. ศาสนาไซโรสเตอร์ มีชื่อตาม
ไซโรสเตอร์ ซึ่งเป็นผู้ตั้งศาสนา หรือเป็นต้นเหตุให้มี
ศาสนานี้ ๆ ชน

๒. มีชื่อตามเนมิตตกนาม หรือ นามเกียรติ์
 ยศของผู้ตั้งศาสนา ได้แก่ ๑. ศาสนาพุทธ คำว่า
 พุทธะ แปลว่า ท่านผู้ตรัสรู้ ^๒ ทง ๆ ที่พระนามที่แท้
 จริงของพระพุทธเจ้า คือ สิทธัตถะ โคตมะ ๒.
 ศาสนาเชน คำว่า เชน มาจากคำว่า ชินะ แปลว่า
 ผู้ชนะ ชื่อจริงของผู้ตั้งศาสนา คือ วรขมานะ ๓. ศาสนา
 คริสต์ คำว่า คริสต์ หรือ ไครสต์ (Christ) แปลว่า
 ผู้ได้รับอภิเศก (ตามศัพท์แปลว่า ผู้ได้รับการเจิมหรือ
 ทาด้วยน้ำมัน เป็นประเพณีของผู้ที่จะเป็นพระหรือเป็น
 พระมหากษัตริย์ จะได้รับการเจิมด้วยน้ำมัน)

๓. มีชื่อตามหลักคำสอนในศาสนา ได้แก่
 ๑. ศาสนาเต๋า คำว่า เต๋า แปลว่า “ทาง” (The Way)
 หรือ “ทิพยมรรคา” (The Divine Way) ๒. ศาสนา
 ซินโต คำว่า ซินโต แปลว่า “ทางแห่งเทพทั้งหลาย”
 (The Way of the Gods) ๓. ศาสนาอิสลาม

(คือคำสอนหมั่นตนเอง แต่นิยมเรียกว่าคำสอนอิสลาม)
คำว่า “อิสลาม” แปลว่า “ยอมจำนน หรือ ยอม
อ่อนน้อม (ต่อพระเป็นเจ้า)” (submission)

๔. ศาสนาสีข แปลว่า ศาสนาของสาวก (The
religion of “the Disciples”)

๗

แบ่งคำสอนออกตามจำนวนของเทวดาที่นับถือ
คือ:—

๑. ศาสนาที่ถือพระเจ้าองค์เดียวที่เรียกว่า
เอกเทวนิยม (Monotheism) ได้แก่ ๑. ศาสนา
สีข ๒. ศาสนาคริสต์ ๓. ศาสนายูดา หรือยิว
๔. ศาสนาอิสลาม. ในชั้นคำสอนคริสต์มักถูกค้าน
ว่าควรอยู่ในข้อถัดไปเพราะถือบิดา, พระบุตร, พระจิต.

๒. ศาสนาที่ใกล้เคียงไปข้างนับถือพระเจ้าองค์เดียว ได้แก่ ศาสนาโซโรแอสเตอร์ แม้ว่าหลักการของศาสนานี้ จะกล่าวหลักการสำคัญไว้ ๒ อย่าง คือ ๑. พระเจ้า อหุระ มัสดา เป็นพระเจ้าองค์เดียวผู้ยิ่งใหญ่ ๒. พญามาร อังกระ ไมนยู หรือเรียกย่อว่า อหุรีมัน

๓. ศาสนาที่ถือเทวดาหลายองค์ (Polytheism) ได้แก่ ศาสนานอกจากที่กล่าวข้างบนนี้ เฉพาะขอนเขานูโลมศาสนาพุทธ และศาสนาเซนเข้าด้วย ในฐานะที่แม้จะไม่สอนเรื่องเทวดาเป็นหลักสำคัญ แต่ก็มีคำกล่าวถึงเทวดาอยู่บ้าง และกล่าวถึงเทวดาหลายองค์ ทั้งเป็นวิธีจัดประเภทที่จะเอาเทวดาเป็นจุดสำคัญให้จงได้

๑. ศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ แบ่งออกเป็นหลายสาขา ที่ถือเทวดาหลายองค์ก็มี ที่ถือเทวดาองค์เดียวก็มี ซึ่งเรียกว่า อทฺไวตะ ความไม่มีสอง คือ มีแต่หนึ่ง

๘

แบ่งศาสนาตามกาลเวลาที่ก่อตั้ง ขอนไม่เชิง
แยกประเภท แต่เป็นเพียงให้ตัวเลขเกี่ยวกับกาลเวลาที่
เกิดศาสนานั้น ๆ คือ :-

๑. ศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ เกิดก่อน
ค.ศ. ประมาณ ๑,๕๐๐ ถึง ๒,๐๐๐ ปี หรือก่อน
พ.ศ. ประมาณ ๙๕๗ ถึง ๑,๔๕๗ ปี คิดตามที่ชน
ชาติอารยันยกมาสู่อินเดีย

๒. ศาสนายิวหรือยูด้า เกิดก่อน ค.ศ. ประ-
มาณ ๑,๒๐๐ ถึง ๑,๕๐๐ ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ
๖๕๗ ถึง ๙๕๗ ปี คิดตามสมัยของโมเสส

๓. ศาสนาซิกข์เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ
๖๖๐ ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ ๑๑๗ ปี คิดตาม
สมัยของจักรพรรดิอัสสุระองค์แรก

๔. ศาสนาไซโรสเตอร์ เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ ๖๖๐ ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ ๑๑๗ ปี คิดตามสมัยของไซโรสเตอร์

๕. ศาสนาเต๋า เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ ๖๐๔ ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ ๖๑ ปี คิดตามสมัยของเต๋าจื่อ

๖. ศาสนาเซน เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ ๕๘๘ ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ ๕๖ ปี คิดตามสมัยของวูชมานะ มหาวีระ

๗. ศาสนาพุทธ เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ ๕๘๘ ปีหรือก่อน พ.ศ. ประมาณ ๔๕ ปี คิดตามปีที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ (ที่ว่าศาสนาพุทธเกิดก่อน พ.ศ. ๔๕

การจัดประเภทศาสนา

๓๓

นี้อาจทำให้บางท่านสงสัย ขอชี้แจงว่า พ.ศ. นั้นนับ
ภายหลังที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วเป็นคัมไป ส่วน
กำเนิดของพระพุทธศาสนา คิดตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้
แล้วแสดงธรรมโปรดพระเบญจวัคคีย์ หรือ ภิกษุ ๕
รูป เป็นคัมไป พระพุทธศาสนาจึงชื่อว่าเกิดก่อน พ.ศ.
๕๕ ปี นั้น)

๔. ศาสนาขงจื๊อ เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ
๕๕๑ ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ ๘ ปี คิดตามปี
เกิดของขงจื๊อ

๕. ศาสนาคริสต์ เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ
๕ ปี หรือ ประมาณ พ.ศ. ๕๔๗ ปี มีบัญญัติว่า คริสต์-
ศักราช หรือ ค.ศ. นั้นนับ ๑ ตั้งแต่ปีที่พระเยซูเกิด
เหตุไฉน ในหนังสือกล่าวว่า พระเยซูเกิดก่อน ค.ศ. ๕
ปี คอบว่า เติมการสอบสวนเรื่องปีเกิดของพระเยซู ว่า

ตรงกับปีเริ่มต้น ค.ศ. แต่ต่อมาได้พบข้อผิดพลาด และได้หลักฐานว่า ปีเกิดที่แน่นอนนั้นก่อน ค.ศ. ๕ ปี (ดูหนังสือ Religions of the World ของ Gerald L. Berry หน้า ๖๘)

๑๐. ศาสนามหัต์ เกิดประมาณ ค.ศ. ๕๗๐
หรือประมาณ พ.ศ. ๑๑๑๓ คิดตามปีเกิดของพระมหัต์

๑๑. ศาสนาสีข เกิดประมาณ ค.ศ. ๑๔๖๘
หรือประมาณ พ.ศ. ๒๐๑๒ คิดตามปีเกิดของคุรุนานัก

การจัดประเภทศาสนา

๓๕

ตัวเลขตามสถิติเกี่ยวกับผู้นับถือศาสนาทาง ๑๑ ดังต่อไปนี้

๑. ศาสนาคริสต์	รวมทุกนิกาย	มีผู้นับถือ
		๘๒๐,๓๕๕,๔๕๕
๒. ศาสนายูดาห์หรือยิว	,,	๑๑,๕๐๘,๔๔๓
๓. ศาสนาอิสลาม	,,	๔๑๖,๕๗๐,๐๒๘
๔. ศาสนาไซโรสเตอร์	,,	๑๔๐,๐๐๐
๕. ศาสนาซันโต	,,	๗๕,๒๒๑,๒๑๖
๖. ศาสนาเต๋า	,,	๓๐,๐๐๐,๐๐๐
๗. ศาสนาขงจื๊อ	,,	๕๐,๐๕๓,๒๐๐
๘. ศาสนาพุทธ	,,	๑๕๐,๓๑๐,๐๐๐
๙. ศาสนาสีข	,,	๓,๐๐๐,๐๐๐
๑๐. ศาสนาเชน	,,	๑,๐๐๐,๐๐๐
๑๑. ศาสนายินดู	,,	๓๑๕,๑๕๒,๖๑๐

หมายเหตุ สถิติเหล่านี้ จากเอนไซโคลปีเดียบริแตน
นิกา บาง จากหนังสืออื่น ๆ บาง แต่
พึงทราบว่า มีหนังสือที่แต่งสถิติไว้
มากด้วยกันและไม่ค่อยตรงกัน เช่นใน
หนังสือเล่มหนึ่งกล่าวว่าศาสนาเต๋า มี
ผู้นับถือ ๔๓ ล้าน ศาสนาขงจื๊อมีผู้นับ
ถือ ๒๕๐ ล้าน และแม้สถิติเกี่ยวกับ
ศาสนาคริสต์เอง หนังสือบางเล่มกล่าว
ว่าทางหิมาลัยมีผู้นับถือ ๕๕๗ ล้าน เพราะ
ฉะนั้นจึงยากที่จะเชื่อไม่ได้แน่นอนนักว่า
สถิติอันไหนจะถูกต้องแน่นอนกว่ากัน
แต่มีข้อน่าสังเกตอยู่อย่างหนึ่งก็คือ

๑. สถิติเกี่ยวกับศาสนาชินโต ตามหนังสือ เอนไซโคลปีเดียบริ
แตนนิกา มีเพียง ๓๐ ล้านคน แต่ในปัจจุบันมี ๗๕ ล้านคน
เศษ ทั้งนี้ตามสถิติของกรมการศึกษาประเทศญี่ปุ่น ปี ค.ศ. ๑๙๕๗
(พ.ศ. ๒๕๐๐) ดูหนังสือ Religions in Japan at Present
หน้า ๒๘

สถิติเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มักแสดงไว้ใกล้เคียงกันคือ มีผู้นับถือประมาณ ๑๕๐ ล้านคน ผู้เคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องศาสนารุ่นเก่า คงสงสัยว่าในสมัยเมื่อ ๕๐ ปีมาแล้ว สถิติผู้นับถือพระพุทธศาสนา นำมาเป็นที่ ๑ ในโลกเหตุใดจึงลดลงไป

เช่นหนังสือ Buddha and Buddhism by Arthur Lillie M.A. พิมพ์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๐ (หน้า ๒๓๔) กล่าวว่าผู้นับถือพระพุทธศาสนาประมาณ ๘๐๐ ล้านคน

หนังสือ The Statesman's Year Book ประจำปี ค.ศ. ๑๙๐๑ (พ.ศ. ๒๔๔๔) ให้สถิติผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ไว้ดังนี้:—

โรมันคาทอลิก	...	...	...	๒๕๐,๐๐๐,๐๐๐
โปรเตสแตนต์	...	...	...	๑๕๐,๐๐๐,๐๐๐
อีสเทิร์น เซ็กซ์	...	...	...	๑๒๘,๐๐๐,๐๐๐
มัมมิด	...	...	...	๑๘๐,๐๐๐,๐๐๐
พุทธ	...	...	...	๓๕๐,๐๐๐,๐๐๐
พราหมณ์ หรือ ฮินดู	...	...	...	๒๑๐,๐๐๐,๐๐๐
ซงจ้อ และเต๋า	...	...	...	๘๒,๐๐๐,๐๐๐
ชินโต	...	...	...	๑๔,๐๐๐,๐๐๐
ยิว	...	...	...	๘,๕๐๐,๐๐๐

ตามสถิติดังกล่าวนี้ จำนวนพุทธศาสนิกชนมาเป็นที่ ๑ (เพราะแยกศาสนาคริสต์นิกายต่าง ๆ ซึ่งแตกแยกกัน อย่างไม่มีทางรวมกันได้ออกเป็น ๓ ด้าชา) ถ้าไม่แยก ด้าชา ศาสนาคริสต์ก็น่าจะเป็นที่ ๑ แต่ประเด็น ถ้าบัญชีจะพิจารณาอยู่ที่ว่า เหตุไฉน จำนวนพุทธ ศาสนิกชนจึงลดลงไป

คำตอบมีอยู่ว่า ในสมัยก่อน ประเทศจีนมีพลเมืองนับถือพระพุทธศาสนามาก เมื่อระบบคอมมิวนิสต์ซึ่งไม่นิยมศาสนาเข้ามาอำนาจในประเทศจีน นักสถิติก็ตัดจำนวนพุทธศาสนิกชนออกจากประเทศจีน

อีกประการหนึ่ง เมื่อกล่าวถึงสถิติ เรายังไม่สามารถหาจำนวนที่แน่นอนของศาสนิกชนในโลกได้ ก็เพราะทั่วโลกยังมีได้มระบบการสำรวจดำนะโนครัว ทุก ๑๐ ปีเหมือน ๆ กัน บางประเทศก็ไม่มีทุนพอจะทำการสำรวจได้ทั่วถึง สถิติที่ได้ในปัจจุบันอันปรากฏต่าง ๆ กันตามหนังสือแต่ละเล่ม จึงเป็นเพียงข้อเด้นอให้เห็นเค้าอย่างกว้าง ๆ ของจำนวนผู้นับถือศาสนาเท่านั้น ยิ่งในบางกรณีสถิติผิดกันหลาย ๑๐ ล้าน หรือถึง ๑๐๐ ล้านด้วย ก็ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้อ่านไม่น้อย

อย่างไรก็ตาม หนังสือบางเล่มที่พิมพ์ เมื่อปี

ค.ศ. ๑๙๕๙ (พ.ศ. ๒๕๐๒) นี้เอง ชื่อว่า Readings from World Religions ซึ่ง Selwyn Gurney Champion และ Dorothy Short เป็นผู้รวบรวมจัดพิมพ์ในนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ได้ให้สถิติว่าผู้นับถือพระพุทธศาสนามิ่จำนวนมากที่สุดในโลกดังต่อไปนี้:—

ศาสนา	ผู้นับถือ
๑. ศาสนาฮินดู	๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ คน
๒. ศาสนาซินโต	๓๗,๐๐๐,๐๐๐ คน
๓. ศาสนายูดา หรือ ยิว	๑๒,๐๐๐,๐๐๐ คน
๔. ศาสนาไซโรต์เตอร์	๑๒๕,๐๐๐ คน
๕. ศาสนาเต๋า	ยังไม่แน่นอน
๖. ศาสนาขงจื๊อ	๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ คน
๗. ศาสนาเชน	๑,๕๐๐,๐๐๐ คน
๘. ศาสนาพุทธ	๕๒๐,๐๐๐,๐๐๐ คน
๙. ศาสนาคริสต์	๕๐๐,๐๐๐ ๐๐๐ คน

๑๐. ศาสนาอิสลาม ๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ คน

๑๑. ศาสนาฮินดู ๕,๗๐๐,๐๐๐ คน

ปัญหาเรื่อง วิญญาณนิยม (Animism)

ท่านผู้อ่านจะสังเกตได้ว่าในการจัดประเภททั้ง ๘ แบบที่ทำมาแล้ว มิได้ตั้งศาสนาประเภทนับถือผีต่าง เทวดา หรือที่เรียกว่าวิญญาณนิยม เข้าเป็นหัวข้อประเภทไว้เลย ทั้งนี้เพราะไม่มีผู้นับถือศาสนาประเภทนี้ ถ้าจะกล่าวโดยสถิติแล้ว ก็มีผู้นับถือกว่า ๑๐๐ ล้านคน แต่นักการศาสนาหลายคนได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า

๑. ลักษณะวิญญาณนิยม หรือศาสนาประเภทถือผีต่างเทวดานี้ ไม่มีระบบทางศาสนา และคำสอนที่แน่นอน มีความเชื่อถือผิดแผกกันไปตามที่ท้องถิ่น ไม่มีคำสอนอาจารย์แห่งศาสนา

๒. ดัทธิศาสนาประเภทนี้ บางทีก็เรียกว่า Primitive Religion “ศาสนาปฐมภูมิ” คือศาสนาในสมัยที่มนุษย์ยังป่าเถื่อนอยู่ และเชื่อกฎีๆ กันมาตามคำบอกเล่า ของแต่ละเผ่า ของแต่ละพวก

๓. ต่อมมาถึงสมัยปัจจุบัน ศาสนาถือผีต่างเทวดาเหล่านี้ แม้จะมีอยู่ ก็ในแหล่งที่ความเจริญแผ่ไปไม่ถึง มีอยู่ในชนกลุ่มน้อย แต่ในแหล่งที่ความเจริญแผ่ไปถึง ศาสนาสมัยปัจจุบันก็เข้าไปแทนที่

๔. ดัทธิศาสนาประเภทนี้ แฝงตัวหลบซ่อนอยู่กับศาสนาปัจจุบัน คือเวทาดำรงจลัมมะโนครวั คนก็อาจบอกว่าตนนับถือศาสนาปัจจุบัน ศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกัน ตนก็มีความเชื่อถือในเรื่องผีต่างเป็นต้นด้วย เช่นคนที่นับถือศาสนาฮินดู ศาสนาขงจื๊อ หรือแม้ศาสนาพุทธ แต่ยังมีความเชื่อ หรือ

การปฏิบัติคนบางอย่าง โน้มเอียงไปทางลัทธิวิญญาณนิยมก็มีไม่น้อย

เพราะฉะนั้นในการจัดประเภททางศาสนาเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่ก็พากันงดไม่จัดประเภทไว้ ด้วยถือว่ามีระบบศาสนาหรือคำสดาจารย์ที่แน่นอนเป็นหลักฐาน แต่บางคนก็จัดประเภทไว้ด้วย เป็นอันตกลงว่าใครจะจัดเป็นประเภทหนึ่งหรือไม่ ก็อาจทำได้ตามความพอใจ และเหตุผลในการเขียนของคน

การจัดประเภทชนิดผิดหลักวิชา

๑. นักเผยแพร่ศาสนา ที่เข้าไปดำเนินงานเผยแพร่ในดินแดนต่าง ๆ หรือผู้ที่จงรักภักดีต่อศาสนาของตนอย่างถึงขนาด มักนิยมแบ่งศาสนาออกเป็น ๒ ประเภท คือ ศาสนาที่เที่ยงแท้ อันได้แก่ศาสนาที่ตนนับถือ กับ ศาสนาเท็จหรือเทียม ได้แก่ศาสนาที่คนอื่นนับถือ

๒. การจัดประเภทตามคุณค่า และรูปรายนอก
 หมายความว่า ถ้าเป็นศาสนาที่คนนับถือ ก็อยู่ในประ
 เภทที่มีคุณค่าทั้งแก่ เอกชน และแก่ สังคม แต่ถ้า
 เป็นศาสนาที่คนอื่นนับถือ ก็มีคุณค่าเฉพาะแก่ เอกชน
 หรือบางทีก็ไม่มีคุณค่าแม้แก่เอกชน

โรเบิร์ต ฮูม ได้ระบุไว้ด้วยว่านักแต่งตำราศาสนา
 ไนบ่างนิยมยกตัวเอง เหยียบย่ำผู้อื่น แต่ในขั้นนี้ไม่
 ประสงค์จะออกนามศาสนานี้ๆ เพราะไม่ต้องการให้
 เกิดความรู้สึกในทางไม่เป็นมิตรกัน ในการศึกษา
 ศาสนาต่าง ๆ ในโลก

นอกจากนั้น ฮูม ยังเห็นว่าการแบ่งศาสนาเป็น
 ศาสนาธรรมชาติ และศาสนาที่เนื่องด้วยวิภวณ์ (การ
 แจ่งให้ทราบ) เป็นการผิดหลักวิชา

ข้อเสนอท้ายบท

ผู้เขียนเข้าใจว่า ท่านผู้อ่านหนังสือชิ้นส่วนมาก
เป็นพุทธศาสนิกชน จึงใคร่เสนอข้อคิดไว้สักเล็กน้อย

คือหลักการทางพระพุทธศาสนาสอนให้มีไมตรี
จิตต่อมนุษย์และสัตว์ทั่วไป ให้มีความเมตตากรุณา
เห็นอกเห็นใจ ไม่ปลุกศัตรู เพราะฉะนั้นถ้าตั้งอยู่ในหลัก
ธรรมแห่งพระพุทธศาสนา ก็เป็นการง่ายที่จะให้ความ
ยุติธรรมและมีไมตรีจิตต่อทุก ๆ ศาสนาในโลก การ
พยายามศึกษาข้อเท็จจริงด้วยความเห็นอกเห็นใจ และ
มีไมตรีจิตต่อเพื่อนร่วมโลกนั้น จะทำให้เรามีความรู้
และความเข้าใจศาสนาอื่น ๆ ดีขึ้น ประเทศไทยเรามีข้อ
เดียงว่าให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา รัฐบาลตั้งงบประมาณบำรุงทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามทั้ง ๆ
ที่ส่วนใหญ่เรานับถือพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ เราจึง
ไม่ต้องฝืนใจที่จะมีไมตรีจิตอยู่เสมอ

บทที่ ๒

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

ศาสนาทุกศาสนาต่างก็มี คัมภีร์หรือหนังสือซึ่งรวบรวมหลักคำสอนของตนเป็นหลักฐาน และต่างก็มีประวัติความเป็นมาแห่งคัมภีร์ศาสนานั้น ๆ ตามความเชื่อของตน ในหนังสือจะแสดงให้เห็นว่า ศาสนาไหนมีคัมภีร์ศาสนาชื่อว่าอะไร พร้อมทั้งมีข้อที่น่ารู้ น่าสนใจอย่างไรบ้าง

ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ ว่า ศาสนาประเภทวิญญาณนิยม (Animism) ไม่มีคัมภีร์และคำสอนตายตัวแต่ยึดถือที่แน่นอน ฉะนั้นจะไม่กล่าวถึงศาสนาประเภทนั้นในบทที่นี้ด้วยข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนาในที่นี้

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๑

ศาสนา

ชื่อกัมภีร์ศาสนา

๑. ชินโต	โกชิกิ และ นิฮอนกิ
๒. เต๋า	เต๋าดेกเกง
๓. ขงจื๊อ	เกงทง ๕, ชูทง ๕
๔. เซน	อาคม, กัลปสูตร
๕. พุทธ	พระไตรปิฎก
๖. พราหมณ์หรือฮินดู	ไตรเวท
๗. ศิข	คัมภีร์ ด่าหิพ
๘. โซโรแอสเตอร์	อเวสตะ
๙. อีสลาม	อัล-กุรอาน
๑๐. คริสต์	ไบเบิล
๑๑. ยิว	คัมภีร์เก่า, ททัมุด, โตราห์

๑. คัมภีร์ของศาสนาชินโต

ศาสนาชินโต มีคัมภีร์ทางศาสนา ๒ คัมภีร์ คือ
โกชิกิ (Kojiki) กับ นิฮอนกิ (Nihongi) หรือเรียก

อีกอย่างหนึ่งว่านิฮอนโชกิ (Nihonshoki) ดังจะอธิบายต่อไป —

๑. คัมภีร์โกชิกิ

รวบรวมขึ้นในปี ค.ศ. ๗๑๒ (พ.ศ. ๑๒๕๕) แต่เดิมมาทรงจำกันด้วยปากเปล่า คัมภีร์นี้ว่าด้วยเทพนิยาย นิยายและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อันเกี่ยวกับราชสำนักของพระจักรพรรดิ จำเดิมแต่สมัยแห่งเทพเจ้าทั้งหลาย จนถึงรัชสมัยของจักรพรรดินี้ ตูอิโก (ค.ศ. ๖๒๘ หรือ พ.ศ. ๑๑๗๑) เทววิทยาแห่งศาสนาชินโต โดยมากขยายตัวขึ้นจากการตีความในเทพนิยาย คัมภีร์นี้ได้บรรยายถึง พิธีกรรม, ขนบประเพณี, ข้อห้าม, การปฏิบัติทางไสยศาสตร์ การปฏิบัติเนื่องด้วยเทพของญี่ปุ่นโบราณ อย่างพิสดาร

๑. Theology เทววิทยา วิชาว่าด้วยเทพ.

๒. คัมภีร์นิฮอนกิ หรือ นิฮอนโชกิ

รวบรวมขึ้น ณ ราชสำนักในปี ค.ศ. ๗๒๐ (พ.ศ. ๑๒๖๓) เป็นอักษรจีน (ในสมัยโบราณญี่ปุ่นใช้อักษรจีน) อันเป็นระยะเวลาที่มีการติดต่อกับชนชาติในทวีปยุโรปใหม่ ๆ และเป็นสมัยที่จิตใจของประชาชนกำลังตั้งคัมภีร์^๕บรรยายเป็นรูปประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยแห่งเทพเจ้าทั้งหลาย จนถึงรัชสมัยของจักรพรรดินี ชิโต (ค.ศ. ๗๐๒ พ.ศ. ๑๒๔๕) รวมเป็นหนังสือ ๓๐ เล่ม ครั้งแรกกล่าวถึงเทพนิยายและนิยายเป็นอันมาก ส่วนครึ่งหลัง กล่าวถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ถือกันมาแต่โบราณว่าข้อความที่ควรเชื่อถือได้

ข้อความในตอนบรรยายถึงสมัยของเทพทั้งหลาย ในคัมภีร์โกชิกิและนิฮอนโชกิ^๕ เป็นหลักการสำคัญ

แห่งศาสนาชินโต

ข้อสังเกต

ลักษณะของคัมภีร์ศาสนาชินโต คล้ายกับคัมภีร์เก่า หรือคัมภีร์เดิม (Old Testament) ซึ่งศาสนายิว และศาสนาคริสต์มีความเชื่อถือ ในเรื่องสร้างโลก และเรื่องเทพเจ้าทั้งหลาย รวมทั้งประวัติศาสตร์ในยุคแรกของญี่ปุ่น หลักการของคัมภีร์ศาสนาชินโต ต่างจากคัมภีร์เก่าหรือคัมภีร์เดิมของยิว และคริสต์ ตรงที่ว่า คัมภีร์ศาสนาชินโต กล่าวถึงเทพเจ้าหลายองค์ ซึ่งตรงกับศัพท์ทางวิชาศาสนาว่า พหุเทวนิยม คือนิยมเทพเจ้าหลายองค์ (Polytheism) ส่วนหลักการในคัมภีร์เก่า หรือคัมภีร์เดิมของยิวและคริสต์ กล่าวถึงพระยโหว่าว่า

-
๑. คำอธิบายเรื่องคัมภีร์ของศาสนาชิโนโตนี้ จากหนังสือ ศัพท์มูลฐานของชินโต (Basic Terms of Shinto) ซึ่งคณะกรรมการของศาสนาชิโนโตพิมพ์แจก เมื่อคราวมีการประชุมสภาประวัติศาสตร์ศาสนาระหว่างชาติญี่ปุ่น พ.ศ. ๒๕๐๑

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๕

เป็นเทพเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว อันตรงกับศัพท์ทาง
วิชาศาสนาว่า เอกเทวนิยม คือนิยมเทพเจ้าองค์เดียว
(Monotheism)

๒. คัมภีร์ของศาสนาเต๋า

ศาสนาเต๋าคัมภีร์ชื่อว่า เต๋าเตกเกง คำน
ข้าพเจ้าใช้ตามตำเนียงแต่ใจซึ่งคนไทย โดยมาก
ฝรั่งใช้คำว่า Tao Te Ching ซึ่งอ่านออกเสียงเป็น
ภาษาจีนกลางว่า เตอ เตอะ จิง มีผู้แปลชื่อคัมภีร์
ไว้ต่าง ๆ กัน ดิษยุติ์ แปลว่า คัมภีร์ แห่งเต๋า
(Book of Tao) อาร์.บี.แบลคเนย์ แปลว่า ทางแห่งชีวิต
(The Way of Life) มีผู้กล่าวว่าบรรดาคัมภีร์ศาสนา
ด้วยกันแล้ว คัมภีร์เต๋าเตกเกงของศาสนาเต๋ามีผู้แปล
และพิมพ์เป็นภาษาต่าง ๆ มาก เป็นที่ต้องของคัมภีร์
ไบเบิลแห่งศาสนาคริสต์

เตาเตกเกงเป็นบทกวีภาษาจีน จัดเป็นหัวข้อได้
 ๗๑ หัวข้อ ฉบับพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษรุ่นใหม่ มีเลข
 กำกับไว้เช่นฉบับของดินยุง และฉบับของ ฮาร์. บี.
 แบดกนีย์เพื่ออ้างอิงสะดวก

ดินยุง เรียกชื่อคัมภีรนอกอย่างหนึ่งว่า คัมภีร
 ๕,๐๐๐ คำ คือบรรจุถ้อยคำในภาษาจีนไว้ประมาณ
 ๕,๐๐๐ คำ

เจ้าจ้อเป็นผู้เขียนคัมภีรเตาเตกเกง เมื่อประมาณ
 ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว เจ้าจ้อเกิดเมื่อประมาณ ๕๗๐ ปี ก่อน
 ค.ศ. หรือ ๒๗ ปี ก่อน พ.ศ. (นี้ตามหลักฐานของดิน
 ยุง แต่โรเบิร์ตฮูมประมาณว่า ๖๐๔ ปี ก่อน ค.ศ.
 หรือ ๖๑ ปี ก่อน พ.ศ.) ในคัมภีรนั้นมีได้บอกชื่อผู้
 เขียนไว้ เป็นแต่ข้อสันนิษฐานว่าเป็นชื่อเขียนของเจ้าจ้อ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๗

หลักธรรมในคัมภีร์เตาเตกเกง คือถือว่าเตาเป็น
คล้ายกับพลังงานอย่างหนึ่ง ที่ทำให้สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น
เคลื่อนไหวได้คล้ายปริมาณนั้นของคำสอนพราหมณ์ นอก
จากนั้นยังสอนให้คนมีคุณธรรม ไม่ทะเยอทะยาน ไม่
โอ้อวด ไม่แข่งดีแย่งความเป็นใหญ่กัน ให้มีความ
สันโดษ

อย่างไรก็ตาม ในหัวข้อที่ ๓ ซึ่งว่าด้วยเตาที่
แท้จริง ตามคำแปลเป็นภาษาอังกฤษของลินยูลงน
มีข้อความว่า

“เตาที่อาจบอกเล่าได้ มิใช่เตาที่แท้
ข้อที่อาจตั้งได้ มิใช่ข้อที่แท้
สิ่งที่ไม่มีขอเป็นเบงตนของฟ้าและดิน
สิ่งที่มีขอเป็นมารดาของสิ่งทั้งปวง”

ในหัวข้อที่ ๘ มีคำอุปมาสอนใจเรื่องน้ำไว้ว่า

“คนดีเปรียบเหมือนน้ำ

น้ำทำประโยชน์ให้แก่สิ่งทั้งปวง

และไม่แข่งดีกับสิ่งเหล่านั้นเลย

น้ำยังอยู่ในที่ต่ำซึ่งคนทั้งหลายดูหมิ่น

แต่ด้วยภาวะเช่นนั้นแหละ น้ำจึงมาอยู่ใกล้

กับเต้า

ในที่อยู่ เขา (นักปราชญ์) รักพื้นดิน

ในหัวใจ เขารักสิ่งที่ลึกซึ้ง

ในการเกี่ยวข้องกับคนอื่น เขารักความกรุณา

ในถ้อยคำ เขารักความจริงใจ

ในการปกครอง เขารักความสงบ

ในกิจการงาน เขารักความสามารถ

ในการกระทำ เขารักการเลือกเวลาที่

เหมาะสม

เพราะศาสนาคือเป็นจุดหมายของแต่^{๔๕} ซึ่งไม่มี
ใครเดินออกไปนอกทางได้”

ข้อสังเกต

ลักษณะคำสอนในคัมภีร์เต๋าเตกเกง มีที่นำสังเกต
ก็คือ ชอบสอนในทำนองที่คล้ายกับจะฟันความจริง
แต่ก็เป็นจริง ดำนวนสอนแบบนี้ฝรั่งเรียกว่า Paradox
(พาราดอกซ์)

ในภาษาไทยเรา ตูภาษิตที่มีลักษณะเป็นพารา-
ดอกซ์ หรือคล้ายฟันความจริง แต่ก็มีความจริงน^๕
เช่นทว่า

๑. “ใครไฟร้อนจะนอนเย็น ใครไฟเย็นจะคืน
ตาย”^๖
๒. “รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ”

๑. ประคนธรรมคำฉันท์ของพระอมราภิรักจิต (เกิด) วัดบรมนิวาส

๓. “น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย”

๔. “ถ้าจะให้พล้นล่อม ให้บรรทุกแต่เบา”^๑

มีคำอธิบายตามลำดับข้อดังนี้ —

๑. คนที่มีความพากเพียร ร้อนใจเตรียมตัวไว้ เพื่ออนาคต ย่อมจะล้มตาย คือนอนได้อย่างเย็นใจใน ภายหลัง ส่วนคนที่ใจเย็นเกียจคร้าน หาแต่ความสบาย ไม่เตรียมตัวไว้เพื่ออนาคต จะต้องคืนตาย คือมีความ เดือดร้อนเมื่อปลายมือ

๒. ถ้าวรกายคือเห็นแก่ความยั่งยืนในอนาคตให้ บัน คือคิดทอนเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง ถ้าวรสัน คือ ระวังการคิดทอนมิตรภาพ ก็จึงต่อ คือต่อความยาวสาว ความยืดหรือต่อปากต่อคำให้พอใจ

๑. พระราชปฤจฉาของพระเพทราชา แห่งกรุงศรีอยุธยา ในชุมนุม พระราชปฤจฉา ฯ

๓. นักรัชนปตาเป็น คือคนที่แสดงอาการดุคัน
เกรี้ยวกราดนั้น ไม่อาจทำให้ใครตายใจได้ เพราะคน
ที่มาคิดต่อด้วยจะระงับตัวอยู่เดี๋ยวนั้น ส่วนคนที่คิดต่อกับ
ผู้อื่นด้วยวิธีพิพาทพิพาทเขาออกเขาใจให้หลังผิวนั้น ถ้า
ทรมานเมื่อไรก็ทำให้คนเดียวยุอย่างง่ายตายอันเป็นลักษณะ
ของนักรัชนปตาตาย

๔. ถ้าจะให้หันกลับให้บรรทุกแต่เบา เป็นเรื่อง
ของเรือดำเภาดมัยโบราณ ซึ่งต้องมีหินอับเฉาบรรทุก
เพื่อกันมิให้เรือโคลงและพลิกท้อเมื่อถูกคลื่นลม เป็น
การถ่วงให้น้ำหนักอยู่ตอนล่างของเรือ ถ้าไม่ถ่วงเช่นนั้น
เรือจะตม่ง่าย เป็นดำนวนอุปมาถึงการที่จะหยุดเดินทาง
ในสังสารวัฏหรือการเวียนว่ายตายเกิด ก็ควรปลดถ่วง
ให้มาก อย่าบรรทุกให้หนัก คืออย่าถ่วงวาทกับเรื่อง
ต่าง ๆ มากนัก ก็จะพ้นบรรทุกพระนิพพาน

ที่นำสุภาษิตไทยมาแทรกในที่นี้ เพื่อให้เข้าใจ

เรื่องพาราดอกซ์ เปรียบเทียบกับคัมภีร์เตาเตกเกง ดัง
จะยกมาให้เห็นดังต่อไปนี้ —

๑. “เมื่อชนชาวโลกเห็นความงามเป็นความงาม
ก็มีความน่าเกลียดเกิดขึ้น
เมื่อชนชาวโลกเห็นสิ่งที่ดีเป็นดี
ก็มีความชั่วเกิดขึ้น”

หัวข้อที่ ๒

๒. “นักวิ่งที่ดีไม่ทิ้งร่องรอยไว้
คำพูดที่ดีย่อมไม่ปล่อยให้หมีช่องถูกทักท้วง
นักคำนวณที่ดีย่อมไม่ใช่ลูกคิด
ประตูที่ปิดดีย่อมไม่ต้องใช้กลอน
และใครที่เปิดไม่ออก
ปมที่ผูกดีย่อมไม่ต้องใช้เชือก
และก็ไม่มีใครแก้ได้

ฯลฯ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๖๓

เพราะฉะนั้นคนดังจึงเป็นครูของคนชั่ว
และคนชั่วจึงเป็นบทเรียนของคนดี”

หัวข้อที่ ๒๗

๓. “ผู้ไม่รู้พูด
ผู้พูดไม่รู้”

หัวข้อที่ ๕๕

๔. “คำพูดที่จริง ไม่ใช่ไพเราะ
คำพูดที่ไพเราะ ไม่จริง
คนดียอมไม่ได้เถียง
คนได้เถียงไม่ใช่คนดี
คนฉลาดไม่รู้หลายอย่าง
คนรู้หลายอย่างไม่ใช่คนฉลาด
นักปราชญ์ยอมไม่สะสม (เพื่อตัวเอง)
เขาเป็นอยู่เพื่อคนอื่น

แต่ตนเองกลับร่ำรวยขึ้น

เขาให้แก่คนอื่น

แต่ก็มีเบงกอบกำยั้งขึ้น

แต่แห่งสวรรค์อันวยพร

แต่ไม่ทำอันตราย

ทางแห่งนักปราชญ์

ทำให้สำเร็จผลแต่ไม่ต่อสู้ (เพื่อแย่งมงกุฏ

ของใคร)

หัวข้อที่ ๘๑

อนึ่ง คัมภีร์เตาเตกเองเป็นคัมภีร์คำสอนที่ดี มี
ข้อความน้อยกว่าคัมภีร์คำสอนอื่น ๆ และเพราะเหตุที่
เป็นบทกวีภาษาจีน ซึ่งมีความหมายลึกซึ้ง และยาก
แก่การตีความ คำแปลหลาย ๆ ฉบับจึงมักไม่เหมือนกัน
มีความหมายผิดเพี้ยนกัน ผู้เขียนจึงได้ออกฉบับของตน

ยู่ถิง ซึ่งเป็นชาวจีนด้วยกันเป็นผู้แปล แต่ก็อาศัยฉบับของฝรั่งตอบด่วนคำบางคำบ้าง

๓. คัมภีร์ของศาสนาขงจื๊อ

ตามที่กล่าวไว้ว่า คัมภีร์ของศาสนาขงจื๊อ คือ เก่งทั้ง ๕ และซูทั้ง ๔ นั้น คำว่าเก่งหรือกิง คือ “สูตร” ฝรั่ง แปลว่า “เล่ม” (Volume) บ้าง “วรรณคดีชั้นสูง” (Classics) บ้าง ส่วนคำว่า “ซู” ฝรั่งแปลว่า “หนังสือหรือตำรา” (Books)

เก่งหรือกิงทั้ง ๕

๑. ยีกิง (Yi—King) คัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลง ว่าด้วยจักรวาล เป็นการรวบรวมตำราเก่าแก่

๑. ฉบับของลินยู่ถิง จากหนังสือเรื่อง The Wisdom of China ฉบับของฝรั่งคือ The Way of Life by R. B. Blakney ๒. เก่งเป็นภาษาแต้จิ๋ว กิงเป็นภาษาจีนกลาง

และมีข้อเขียนของขงจื๊อเพิ่มเติมขยายความบ้าง เช่น กล่าวถึง ช่างตี (แต่ใจออกเสียงว่า เซียงตี้) เป็นผู้สร้างสิ่งทั้งปวง โดยปรากฏในรูปของ กั้น ของ ชุน และของ ติ จางตี้ต่อสู้ใน เจียน พักผ่อนใน ขาน และทำกิจสำเร็จใน กั้น ทุกสิ่งทุกอย่างออกมาจาก กั้น ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก และ ชุน ก็ทำหน้าที่เช่นกัน ในทิศตะวันตกเฉียงใต้ ฯลฯ

๒. ชูกิง (Shu—King) คัมภีร์แห่งประวัติศาสตร์ กล่าวถึงเหตุการณ์และรัฐประศาสน์ (การปกครองประเทศ) ย้อนหลังไปถึงสมัยประมาณ ๒๔๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช

๓. ชีกิง (Shi—King) คัมภีร์แห่งบทกวี เช่น บทกวีในขณะทำพิธีบูชาฟ้าดิน

๑. คำจีนเหล่านี้ ถอดมาจากคำอังกฤษ ซึ่งใช้ภาษาจีนกลาง อาจเขียนจากคำแต่จื๊ามาก และก็ไม่แน่ว่าจะถูกตามสำเนียงจีนกลางแท้ แต่ได้สอบฉบับภาษาอังกฤษตรงกันหลายฉบับ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๖๗

๔. ลีกิง (Li-King) คัมภีร์แห่งพิชักรรม คำว่าลิกิง^๕มาจากหนังสือของ แซมเบียน, ซอร์ค และโรเบิต ฮูม แต่ฉบับของดินยุง^๕ และบูเกต์ ใช้ว่าลี-กี (Li-Ki) คัมภีร์^๕นี้ใช้ว่าด้วยคำสอนพิชั^๕เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับมารยาททางสังคมด้วย

๕. ชุนชิว (Chun—Teiu) คัมภีร์แห่งจดหมาย เหตุ ฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง เป็นบันทึกเหตุการณ์ในแคว้น^๕ ซึ่งจงใจอาศัยอยู่^๕ ย่ำถึงชีวิตที่ประกอบด้วยความดี^๕ธรรมของผู้ปกครอง และการปกครองโลกโดยศีลธรรมของฟ้า

คัมภีร์^๕ทั้ง ๕ นี^๕ เดิมทีเป็นข้อเขียนหรือหนังสือธรรมดา แต่ต่อมาได้รับความยกย่องให้เป็นวรรณคดี^๕ ชนสูงและเป็นหลักคำสอนด้วย

รูปที่ ๔

๑. ต้าเซียว (Ta Hsiao) “อุดมศึกษา” มีข้อความเกี่ยวกับศีลธรรม เชื่อกันว่าเป็นข้อเขียนของขงจื๊อเอง

๒. จุนยุง (Chun-Yung) “คำสอนเรื่องทางสายกลาง” มีความเกี่ยวกับความรู้ประมาณ กล่าวกันว่าเป็นข้อเขียนของหลานชายขงจื๊อ หนึ่ง ทง ต้าเซียว และจุนยุง มีผู้กล่าวว่ำนำมาจากคัมภีร์ดักเพียงแต่มีคำอธิบายเพิ่มขึ้น

๓. ลุนยู่ (Lun Yu) เป็นประมวลคำสอนของขงจื๊อ ซึ่งบรรดาศิษย์ของขงจื๊อรวบรวมไว้

๔. เม่งจื่อ (Meng Tze) ข้อเขียนของเม่งจื่อ ผู้เป็นศิษย์ของขงจื๊อ ในสมัยก่อนมาประมาณ ๓๐๐ ปี

ข้อสังเกต

คำว่า ช่างตี หรือ เซียงตี ที่ขงจื๊อใช้ แปลตาม
ศัพท์ว่า “ผู้ปกครองสูงสุด” ฝรั่งบางคนแปลว่า “พระ
เจ้า” (God) แม้คำว่า เทียน ซึ่งแปลว่าฟ้าหรือสวรรค์
นั้น ฝรั่งบางคนก็แปลว่า “พระเจ้า” ด้วย แต่เจมส์
เลกก์ นักแปลวรรณคดีจีนผู้มีชื่อเสียง คัดค้าน ไม่เห็น
ด้วยกับคำแปลนั้น

ส่วนใหญ่แห่งคำสอนของขงจื๊อเป็นเรื่องจริยธรรม
และหน้าที่ของผู้ปกครองและพลเมืองดี รวมทั้งส่งเสริมการ
ศึกษา และการอาชีพ

๔. คัมภีร์ของศาสนาเซน

คัมภีร์ของศาสนาเซน เป็นเรื่องค่อนข้างลึกซึ้ง
บางคนถึงกับซ่อนเร้นคัมภีร์คำสอนที่ตนมีอยู่ เท่าที่ฝรั่ง

แปลไปแล้วมีเพียงเล็กน้อย หนังสือชุด Sacred Books of the East จัดพิมพ์ไว้ ๒ เล่ม รวม ๔ เรื่อง นอกจากนั้น มีชาวยุโรปอื่น ๆ แปลและจัดพิมพ์อีก ๓ ชุด แม้ในปัจจุบันจะมีการถ่ายทอดสู่ภาษาพื้นเมืองบ้างก็เพียงเล็กน้อย

ดร. แฮมเบิน และโคโรซี ชอร์ต กล่าวว่า คัมภีร์ อาคมะ และ กัลปสูตร เป็นหลักสำคัญของศาสนาเซน แต่โรเบิตฮูม กล่าวว่าชื่อรวมสำหรับคัมภีร์ศาสนาของเซนคือ อาคมะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สิทธานตะ

ส่วนแรกแห่งคำสอนประกอบด้วยอังคะ (ส่วน) ๑๒ อังคะ แต่อังคะที่ ๑๒ ได้สูญหายไป ตามหลักฐานปรากฏว่าได้จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร ประมาณ ๒๐๐

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีรศาสนา

๗๑

ปี ภายหลังจากสมัยของ มหาวีระ ผู้เป็นศาสตราจารย์ของ
ศาสนาเซน

คัมภีรประมาณ ๓๗ คัมภีรที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วน
ใหญ่กล่าวถึงชีวประวัติของมหาวีระ ความเชื่อถือใน
เรื่องคัมภีร มีอยู่ต่างกันตามคติของนิกายต่าง ๆ เช่น
นิกาย สถานักวาสี ยอมรับนับถือเพียง ๓๓ คัมภีร
ส่วน นิกาย เสวตั้มพร กล่าวว่ามียู่ ๔๕ คัมภีร เซน
ศาสนิกชนบางคนกล่าวว่ามีถึง ๘๕ คัมภีร. นางดตี-
เวนด์สัน ผู้เขียนเรื่อง “หัวใจของศาสนาเซน” (Heart
of Jainism) กล่าวว่า “เซนศาสนิกชนไม่ค่อยได้
ศึกษาคำสอนในคัมภีรเท่าไรนัก ส่วนมากพอใจจะท่อง
จำชื่อคัมภีรมากกว่า” ข้อนี้จะเท็จจริงอย่างไรผู้เขียนไม่
ยืนยัน

ผู้เขียนเคยไปพักอยู่ในกรุงนิวเดลี นครหลวงของ
อินเดีย เดือนเคซ เมื่อปลาย พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้เคยเข้า

ไปในร้านค้าของผู้นับถือศาสนาเซน และขอคุยกับผู้
 ศาสนา ซึ่งเขียนหรือจารลงในใบลาน แบบหนังสือ
 เทคนิควรรณของไทย ข้อความที่เขียนไว้ใช้อักษรเทว-
 นาคี แต่เอกสารที่ได้รับแจกเมื่อคราวผู้นับถือศาสนา
 เซน เขาจัดงานฉลองพระมหาวิโรที่เรียกว่า “มหาวิ-
 รชยันตี” นั้น แสดงว่าคัมภีร์ของศาสนาเซน ไม่แพร่
 หลายนิจ เพราะข้อความในสุนทรพจน์ของประธานา
 ธิบัตราเซนทรปรดัทแห่งอินเดีย บางตอนมีอยู่ว่า

“วันหนึ่ง ข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากผู้สำเร็จราชการ
 แคว้นพิหาร มีข้อความว่า ได้เป็นที่ตกลงกันว่าจะได้
 ตั้งศูนย์คนควาชนทน เพื่อศึกษาวรรณคดีของเซน โดย
 ลงทุนไว้ ๕๐๐,๐๐๐ รูปี นอกจากนี้ ก็กะว่าจะให้
 เงินช่วยเหลือประจำปีอีกปีละ ๒๕,๐๐๐ รูปี เป็นงาน

๑. เอกสารชื่อ Mahavira Jayanti Symposium ๑๕๕๖
 หน้า ๓๔ ๒. รูปีหนึ่งของอินเดียสมัยนั้น ประมาณ ๔.๕๐ บาท
 ของไทย แต่ในสมัยนั้นประมาณ ๒.๑๕ บาท

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๗๓

เริ่มต้นในแคว้นพิหาร สถาบันอื่นๆ กำลังจัดพิมพ์และ
บางสถาบันก็ประสงค์จะรับงานชิ้นนี้ไปทำ ข้าพเจ้าจึง
หวังว่า บัดนี้ไม่จำเป็นต้องออกไปแล้ว ที่บุคคลบางคนจะ
ต้องลงไปในห้องใต้ดินแห่งไซซิลเมอร์ เพื่อค้นคว้า
วรรณคดีคำสันาเซน แต่วรรณคดีนั้นจะหาทางมาสู่บ้าน
ทุกบ้าน และบุคคลทุกคนที่สนใจก็อาจจะหาอ่านได้และ
หาประโยชน์จากวรรณคดีนั้นได้ ข้าพเจ้าขอบอกแก่ท่าน
ทั้งหลายว่าเป็นหน้าที่ของนักปราชญ์เซนและผู้มีมโนระ-
หว่างท่านทั้งหลายที่จะต้องช่วยจัดพิมพ์วรรณคดีนี้—”

คัมภีร์คำสันาของเซนเป็นภาษาปราชญ์พื้นเมือง
ของอินเดียภาคเหนือภาคกลางในสมัยของมหาวีระ ส่วน
คำอธิบายคัมภีร์ภาษาปราชญ์ (ที่เรียกว่า อรรถกถา)
และวรรณคดีของเซนในสมัยต่อมาล้วนเป็น ภาษา
สันสกฤต

เรื่องทเกี่ยวกับศาสนาเซนนั้น มีหนังสือออกเล่ม
หนึ่งกล่าวไว้ มีรายละเอียดคิดเขียนไปจากที่กล่าวมา
แล้วบ้าง จึงขอนำมากล่าวไว้ในที่นี้ เพื่อประกอบการ
พิจารณาของท่านผู้อ่านด้วย หนังสือที่ให้รายการเรื่อง
คัมภีร์ศาสนาเซนที่น่าพิจารณาคือเรื่อง Glimpses of
World Religions ซึ่งบริษัท Jaico Books แห่งอินเดีย
จัดพิมพ์ขึ้น หน้า ๘๑ มีใจความดังต่อไปนี้:—

“เนื่องจากกษัตริย์หลายพระองค์ทางตะวันตกทรง
อุปถัมภ์ศาสนาเซน ศูนย์กลางของศาสนาเซน จึง
เคลื่อนย้ายจากแคว้นพิหารไปทางแคว้นคุชรัต โดย
ลำดับ ในปี ค.ศ. ๔๕๔ (พ.ศ. ๙๙๗) ได้มีการประชุม
มหาตมา ณ เมืองวัดลภิปุระ (โกธลวนคร) ในแคว้น
คุชรัต และได้มีการจารึกคัมภีร์ทั้งปวงเป็นตัวหนังสือ
มากคัมภีร์ด้วยกัน มีการรับรองคัมภีร์ ๘๔ คัมภีร์ ใน
ฐานะที่ประกอบขึ้นเป็นคัมภีร์วรรณคดี

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๗๕

“ในจำนวน ๘๔ คัมภีร์ มีสูตร ๔๑ สูตร, คัมภีร์
เบ็ดเตล็ดจำนวนหนึ่ง, นิรยุค ๓๒ (นิรยุค คือคำ
อธิบายหรือเรียกว่าอรรถกถา), และคัมภีร์มหาภาดัษะ ๑
(มหาภาดัษะ คือ คำอธิบายอย่างพิสดาร หรือที่เรียกว่า
มหาอรรถกถา)

“และในสูตร ๔๑ สูตรหรือคัมภีร์นั้น มีองค์ ๑๑,
อัมปิยะ ๑๒, เนทะ ๕, มุตตะ ๕ และคัมภีร์เบ็ดเตล็ด ๘

“คัมภีร์เหล่านี้ เขียนขึ้นในภาษา อรขมาคิ
(คือ “กัณฐาษมาคิ” ซึ่งน่าจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า
ภาษาปรากฤต) คำด้นาเช่นได้ใช้ภาษาดันตฤต ภาย

๑. คำว่าคัมภีร์เบ็ดเตล็ดจำนวนหนึ่งนี้ เมื่อคิดตามตัวเลข น่าจะมี
๓๐ คัมภีร์ ข้อที่เรียกคัมภีร์เบ็ดเตล็ดในภาษาอรขมาคิ คือ
ปฏิกณะ เทียบกับคำว่า ปกัณณะในภาษาบาลี หรือปฏิกัณณะ
ในภาษาสันสกฤต

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๗๗

“ประมาณก่อน ค.ศ. ๒๙๖ ปี (พ.ศ. ๒๔๗) ครึ่งหนึ่งของเซนส์นิกชนภายใต้การนำของภักทรพาหุได้ย้ายไปทางใต้ ในไมซอร์ นับเป็นยุคสำคัญในประวัติศาสตร์ของพวกเขา เพราะว่าในระยะกาลนี้เอง ที่ได้มีการกำหนดคัมภีร์รุ่นแรกของศาสนาเซน

“ในศตวรรษที่ ๓ ก่อนคริสตกักราช สฤตภักทรได้เรียกประชุมสังฆ์ ของศาสนาเซน ในกรุงปาฏลิบุตร (ปัจจุบันเรียกปาฏนา) เพื่อกำหนดคัมภีร์วรรณคดีทางศาสนา อันประกอบด้วยอังคะ ๓๓, ปุรวะ ๓๔. ระหว่างเวลาที่กล่าวนี้แต่ได้มีการสถาปนาศาสนาเซนขึ้นในภาคใต้ และกำหนดคัมภีร์ทางศาสนาขึ้นเท่านั้น แต่ได้เกิดปัญหาเรื่องการเด่นชัดที่ขีเปด้อยกายอีกด้วย เป็นอันว่า ศตวรรษที่ ๓ และศตวรรษที่ ๒ ก่อนคริสตกักราช นับเป็นยุคที่มีกิจกรรมใหญ่ ๆ ของเซนส์นิกชน”

จากข้อความที่กล่าวมานี้ เราน่าจะพิจารณาเรื่อง
กาลเวลาและเหตุผลดูบ้างว่าคำสอนาเซนไม่เจริญรุ่งเรือง
เท่าที่ควร ทั้งที่มีหลักคำสอนที่ดีอยู่มาก เมื่อดูตามสถิติ
ผู้นับถือแล้ว ในบรรดา ๓๓ คำสอน ที่ยังมีผู้นับถืออยู่
ในโลก คำสอนาไซโรเตอร์ มีผู้นับถือน้อยที่สุด คำสอนา
เซนมีผู้นับถือน้อยในลำดับที่สอง หรือถ้าจะเรียงลำดับ
ตามจำนวนผู้นับถือ คำสอนาเซนก็อยู่ในลำดับที่ ๓๐
เพราะมีผู้นับถือประมาณเพียงล้านคนเศษ

มหาวัระเกิดก่อนคริสต์ศักราช ๕๘๘ ปี ดับขันธ
ก่อนคริสต์ศักราช ๕๒๗ ปี หลังจากที่มีมหาวัระล่วงดับไป
ถึง ๒๓๓ ปี จึงมีการรวบรวมคำสอนเป็นหมวดหมู่ แต่
ก็ยังมิได้จัดจารึก ทั้งในวรรณคดีของพระพุทธศาสนามีก
มีกล่าวถึงคำสอนาเซนไว้ว่า เมื่อประมุขคำสอนาล่วงดับ
ไปไม่นานนักก็เกิดการทะเลาะวิวาทแตกแยกกันเองอย่าง
รุนแรงในหมู่สาวก ถึงกับทางการพระพุทธศาสนามีการ

เตือนกันไว้ล่วงหน้าให้เตรียมจัดระเบียบคำสอนให้เป็น
หมวดหมู่ เพื่อไม่ให้เกิดการแตกดำมคัคกันใหญ่โต
แบบนั้น ต่อมาจากสมัยทมิฬหาวรรณลงถึง ๘๘๓ ปี
จึงมีการจัดจรรจ์คำสอนเป็นถายลักษณะอักษร ครั้นจัด
จรรจ์แล้วก็ไม่ค่อยได้เปิดเผยเหมือนคำสอนอื่น แม้ใน
ปัจจุบันก็ยังหาตำราว่าด้วยคำสอนของคำสอนาเซนอ่านได้
ยาก นอกจากนั้นยังมีคณะดั่งมิของคำสอนาเซนิกาย
ทิคมพร ถือการไม่แต่งผ้า แบบเดียวกับนักบวชที่เปลือย
ทมิฬในครั้งพุทธกาล จึงน่าจะทำให้มนุษย์ในสมัยปัจจุบัน
คลายความเดื่อมได้ศรัทธาลงไปก็ได้

นอกจากนั้น หลักธรรมที่ปล่อยทิ้งไว้นาน มิได้
เปิดเผย ก็อาจจะมีคำสอนใหม่ปะปนทำให้ยากแก่การ
คัดเลือกว่า อะไรเป็นของตนเอง อะไรเดิมเข้ามาใหม่
ด้วยอิทธิพลของคำสอนอื่น

๑. ดูข้อความละเอียด ในพระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชนของ
ผู้เขียน เล่ม ๑ หน้า ๑๗ ถึงหน้า ๒๐

อย่างไรก็ตาม ทางกรของศาสนาเซน ก็ดูเหมือน
จะไม่เห็นเป็นสำคัญนักในการที่มีผู้นับถือไม่มาก ทั้ง
ปัจจุบันก็มีขบวนการใหม่ ๆ ของศาสนานี้เกิดขึ้น อัน
เรียกว่า “ขบวนการอนุพรต” ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนอื่น
ในหนังสือเล่มนี้เพียงการชี้แจงให้เห็นว่า การมีได้เผยแผ่ข้อ
ธรรมในคัมภีร์ศาสนา การมีได้รวบรวมข้อธรรมคำสอน
ไว้ในระยะแรกที่ศาสดาล่วงดับ และการมีลัทธิที่เปลี่ยนแปลง
เป็นต้น น่าจะเป็นเหตุสำคัญแต่ละอย่าง ที่ทำให้ศาสนา
เซนเจริญไม่มากเท่าที่ควร

ข้อสังเกต

หลักธรรมของศาสนาเซน อยู่กึ่งกลางระหว่าง
ศาสนาพุทธกับศาสนาพราหมณ์ เสนเข้ากับพุทธได้ใน
การปฏิเสธเรื่องพระเจ้าสร้างโลก แต่เข้ากับพราหมณ์
ไม่ได้ในข้อนี้ เสนเข้ากับพราหมณ์ได้ในการรับรอง

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๘๑

อาตมฉันซึ่งศาสนาพุทธปฏิบัติ เพราะศาสนาพุทธสอน
หลักอนัตตา ต่อไปนี้จะแสดงตัวอย่างในคัมภีร์ศาสนา
เช่น จากหนังสือ Sacred Books of the East เล่ม ๓ ข้อ

“พระองค์ (มหาวีระ) ทรงวางเฉยเสมอทั้ง
ต่อกลิ่นแห่งสิ่งโสโครก และกลิ่นแห่งไม้จันทน์,
ทรงวางเฉยเสมอทั้งต่อฟางข้าว และเพชรพลอย,
ต่อสิ่งโสโครกและทองคำ, ต่อความสุขและความ
ทุกข์, ไม่ติดทั้งโลกนี้และโลกหน้า, ไม่ต้องการ
ชีวิตหรือความตาย”

“ผู้ที่โต้เถียงด้วยถือว่าโลกมีผู้สร้างขึ้นย่อม
ชื่อว่าไม่รู้ความจริง”

“สมณะไม่ควรโกรธเคือง แม้เมื่อถูกตี
ทั้งไม่ควรคิดร้ายด้วย เมื่อรู้ว่าความอดทนเป็น
ความดีอันสูงสุด สมณะจึงควรเพ่งธรรมะ”

๕. คัมภีร์ของศาสนาพุทธ

คัมภีร์แห่งพระพุทธศาสนาเรียกว่ารวมว่า “พระไตรปิฎก” แปลว่า “สามคัมภีร์” คำว่าปิฎกอาจแปลได้อีกว่า ตระกร้าหรือกระจาด ถ้าแปลอย่างนั้น ก็จะต้องคิดว่า เป็นเหมือนหนึ่งตระกร้าหรือกระจาดสำหรับใส่พระพุทธวจนะเป็นประเภทไป

ปิฎกทั้ง ๓ นั้น แบ่งได้ดังนี้ :

๑. วินัยปิฎก คัมภีร์ว่าด้วยวินัย คือศีลของภิกษุ ภิกษุณี มีเรื่องเล่าประวัติความเป็นมาที่ทรงบัญญัติวินัยอย่างละเอียด นอกจากนั้นยังมีเรื่องเกี่ยวกับข้อประพฤติปฏิบัติ และวิธีดำเนินการในการบริหารคณะสงฆ์โดยพิสดาร

๒. สุตตันตปิฎก คัมภีร์ว่าด้วยพระสูตร คือคำเทศนาสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และพระสาวก มีเรื่อง

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๘๓

ราวประกอบมาก รวมทั้งรายละเอียดแห่งการที่จะทรง
ได้ตอบกับนักบวชแห่งศาสนาอื่นและผู้มาซักถาม มี
กล่าวถึงภูมิประเทศ เหตุการณ์ บุคคล และกาลเวลา
พลอยให้ได้ประโยชน์ในการศึกษาชีวิต ของชาวอินเดีย
ในครั้งนั้น

๓. อภิธานมปัญญา คัมภีร์ว่าด้วยอภิธรรม กล่าว
ถึงเนอธรรมะล้วน ๆ ไม่มีภูมิประเทศ เหตุการณ์ บุคคล
และกาลเวลาเข้ามาประกอบ

พระไตรปิฎกเป็นภาษาบาลี และได้จัดพิมพ์ด้วย
อักษรพม่า, ดังกา, ไทย, ดาเว, มอญ, เขมร, โรมัน
และเทวนาครี ซึ่งอ่านออกเสียงได้อย่างเดียวกัน และได้
แปลเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษา รวมทั้ง อังกฤษ,
ฝรั่งเศส, และเยอรมัน

เฉพาะฉบับอักษรไทยฉบับพิมพ์ครั้งแรก^๕ เรียก
ว่าฉบับสยามรัฐ มี ๔๕ เล่ม เล่ม ๑ ถึง ๘ เป็นวินัย
ปิฎก, เล่ม ๙ ถึง ๓๓ รวม ๒๕ เล่ม เป็นสุตตันตปิฎก,
เล่ม ๓๔ ถึง ๔๕ รวม ๑๒ เล่ม เป็นอภิธรรมปิฎก

เช่นเดิมใช้วิธีท่องจำ และแบ่งงานกันท่องจำ ต่อ
มาภายหลังจึงจารึกลงในใบลาน

พระพุทธภษิตในพระไตรปิฎกนั้น พระสาวก
ของพระพุทธเจ้าประชุมกันรวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่^๖ ที่
เรียกว่าทำสังคายนา แล้วท่องจำกันต่อ ๆ มา การ
ประชุมกันจัดระเบียบหมวดหมู่พระไตรปิฎก^๕นี้กระทำ^๕
ครั้งแรกเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วได้ ๓ เดือน ต่อมา
ก็ได้ประชุมกันเป็นครั้งคราว เมื่อมีเหตุสมควรจะเรียก
ประชุม

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๘๕

ภายหลังที่พระพุทธศาสดา แบ่งออกเป็นนิกาย
เถรวาท และมหายานแล้ว พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี
ก็เป็นคัมภีร์ของฝ่ายเถรวาท คือพระพุทธศาสดาแบบ
นับถือกันในประเทศไทย พม่า ลังกา ดาวและกัมพูชา
พระไตรปิฎกฉบับภาษาสันสกฤต เป็นคัมภีร์ของฝ่าย
มหายาน ต่อมาได้มีการแปลเป็นภาษาจีน และภาษา
ทิเบต และคัมภีร์ฉบับสันสกฤตสูญหายไปมากต่อมาก
พุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายาน จึงใช้พระไตรปิฎกฉบับ
ภาษาจีนเป็นหลัก แม้ชาวญี่ปุ่นเองก็ใช้พระไตรปิฎก
ฉบับจีนเป็นหลักเพราะในสมัยก่อนญี่ปุ่นใช้ตัวหนังสือจีน
เพิ่งมาประดิษฐ์ตัวอักษรแบบใหม่ขึ้นในภายหลัง

แต่พระไตรปิฎกฝ่ายมหายานพิมพ์เป็นชุดรวมทั้ง
คำอธิบายที่เรียกว่าอรรถกถาและคัมภีร์ที่แต่งขึ้นใหม่อีก
ด้วย

พระไตรปิฎกฉบับอักษรและภาษาธิเบตที่พิมพ์
เสร็จเรียบร้อยแล้วในประเทศญี่ปุ่น มีจำนวนถึง ๑๕๑
เล่ม ในจำนวนนี้เป็นตำราสามัญ ๑ เล่ม

เนื่องจากหนังสือพระไตรปิฎก มีข้อความพิสดาร
มาก จึงมีผู้นิยมลอกแปล และพิมพ์เฉพาะเรื่องที่มี
ข้อความสั้น ๆ แต่มคคิธรรมสมบัติในนั้น คือเรื่อง
กรรมบท มีหลักคำสอนเป็นทำนองสุภาษิตสั้น ๆ ๔๒๓
ข้อ" จึงจะนำมากล่าวไว้ในที่นี้เพียงบางข้อคือ :-

สอนให้พึ่งตัวเอง

ข้อ ๑๖๐ : ตนแลเป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเล่า

-
๑. การจัดข้อนี้ว่าเป็นคำฉันท์ครบ ๑ บาท คือ ๔ บาท เป็นข้อหนึ่ง
ในกรณีที่เป็น ๖ บาท หรือคาถาครึ่ง กงจัดเป็น ๑ หัวข้อ ทั้งนี้
ตามฉบับหลายฉบับที่พิมพ์แพร่หลายในอินเดีย และในหนังสือ
ชุด Sacred Books of the East

ฟังเป็นที่ฟังได้ บุคคลมีต้นผลดีแล้ว
ย่อมได้สิ่งที่ฟังที่ได้โดยยาก

สอนให้มีความเพียรไม่เกียจคร้าน

ข้อ ๑๑๒ : ผู้ใดเป็นคนเกียจคร้าน มีความเพียร
เลว ฟังมีชีวิตอยู่พันปี ชีวิตของ
บุคคลผู้เป็นอยู่เพียงวันเดียว แต่
ปรารถนาความเพียรนั้น ประเสริฐกว่า
นั้น

สอนให้ไม่ประมาทให้ตื่น

(จากความหลง)

ข้อ ๒๕ : ผู้มีปัญญา เป็นผู้ไม่ประมาทในเมื่อ
คนทั้งหลายประมาท เป็นผู้ตื่น โดย
มาก ในเมื่อคนทั้งหลายหลับ (ด้วย
ความหลง) ย่อมทั้งคู่แข่งไปได้เหมือน

มาฝึกเทศน์ทั้งมาฝึกเทศน์ไปฉะนั้น

สอนเรื่องความเป็นสมณะ (ผู้
สงบ)

ข้อ ๒๖๕ : บุคคลมิได้เป็นสมณะเพราะมีศีระ
โถ้น แต่เป็นผู้ไม่มีวัตร พุดพล่อยๆ
คนมากด้วยความปรารถนาและความ
โลกจะเป็นสมณะได้อย่างไร ?

สอนเรื่องลักษณะ ๓ อย่าง

ข้อ ๒๗๓—๒๗๕ : เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาว่าสิ่งที่
บิณฑิยปรุ้งแต่งทั้งปวงไม่เที่ยงเป็นทุกข์
ธรรมทั้งปวงเป็นของมิใช่ตัวตน เมื่อ
นั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นั้นแหละ
เป็นทางแห่งความบริสุทธิ์

สอนให้ปลูกฝังปัญญา

ข้อ ๒๘๒ : ปัญญาย่อมเกิดเพราะการประกอบ
(ไม่ใช่เกิดเอง) ความเสื่อมปัญญา
ย่อมมีเพราะไม่ประกอบ เมื่อรู้ทาง
แห่งความเจริญ ความเสื่อม ทั้งสอง
แพร่พันธุ์แล้ว จงตั้งตนเองไว้ในทางที่
ปัญญาจะเจริญเกิด

ข้อสังเกต

การท่องจำพระไตรปิฎก ในสมัยที่ยังมีได้จารึก
เป็นตัวหนังสือนั้น มีคติทำนองเดียวกับการท่องจำพระ
เวทของพราหมณ์ แต่แม้เช่นนั้นทางพระพุทธศาสนา
ก็มีได้สอนให้คิดในปิฎก ซึ่งเป็นเพียงคำรา ต่องการให้
พิสูจน์คนควาที่ทดลองจนประจักษ์ผลด้วยตนเอง ทั้งนี้
เพื่อมิให้แต่ท่องคำราได้คดองเป็นนกแก้วนกขุนทองแต่
มิได้รับประโยชน์อะไรเลย

๖. คัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

เนื่องจากวรรณคดีของพราหมณ์แพร่เข้ามาสู่เมืองไทย จนกลายเป็นวรรณคดีไทยไปก็มี เช่นเรื่องรามายณะหรือรามเกียรติ์ คนไทยจึงคุ้นกับคำว่า พระเวท จนกระทั่งนำมาใช้ในความหมายศักดิ์สิทธิ์ เช่นคำว่า “เวทมนต์” ความจริงพระเวทหรือไตรเวท (เวททั้ง ๓) ของพราหมณ์ ก็มีลักษณะเป็นมนต์คาถาอยู่เหมือนกัน ต้องใช้การท่องจำหรือว่าปากเปล่า เพื่อนำติดต่อกันมา

คำว่า “เวทะ” หรือ “เวท” แปลว่า “ความรู้” เป็นคำหมายถึงความรู้ อันมิได้ขีดเขียนไว้ เป็นของทิพย์ออกมาจากพระพรหม เป็นของเกิดตนเอง

ความรู้นี้เป็นทิพย์หรือพระเวทนั้น เกี่ยวข้องกับ “ศัพทะ” คือเสียงซึ่งเป็นของมีอยู่ชวณวินตร เสียงทิพย์

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๑

ตั้งกล่าวไต่ถามเฉพาะฤษฏีผู้ศักดิ์สิทธิ์ พวกฤษฏีทั้งหลาย
ไต่ถามพระเวท บางครั้งฤษฏีจึงได้นามว่า “ทุฤษฏี” แปลว่า
“ผู้เหิน” พระเวทฤษฏีผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายไต่ถามกัน ถ้าย
ทอดถามมิใช่ด้วยการเขียน แต่ด้วยการท่องจำปากเปล่า
สืบลำดับครูอาจารย์ต่อ ๆ มา พวกพราหมณ์ได้ชื่อว่า
เป็นผู้รับถ่ายทอดเป็นคัมภีร์แห่งพระเวททั้งหลายอันเป็นทิพย์
และหัวใจบทสวดต่าง ๆ

หลักฐานเกี่ยวกับพระเวทมีอยู่ ๒ ชิ้นคือ “ศรุติ”
(การลำดับรับฟัง) หมายถึงการที่ฤษฏีไต่ถามเสียงทิพย์
นั้นด้วยตนเองอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคือ “สมฤติ”
(การจำได้หรือการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาทางความทรง
จำ)

ศรุติซึ่งเป็นหลักฐานชั้นแรก หรือ ตัวพระเวทโดย
ตรงนั้นมีส่วประกอบ ๓ ประการ แต่พึงทราบว่า ส่ว

ประกอบ ๓ ประการที่จะกล่าวนี้ มิใช่ ไตรเวท หรือ
เวททั้ง ๓ เพราะคำว่า ไตรเวท หรือเวททั้ง ๓ หมายถึง
ถึงชื่อคัมภีร์พระเวท ๓ คัมภีร์ คือ:—

๑. ฤคเวท เวทว่าด้วยการสวดสรรเสริญ

๒. ยชุรเวท เวทว่าด้วยการบูชา (เป็น
คำร้องแกว)

๓. สามเวท เวทว่าด้วยบทสวด (ส่วนมาก
นำมาจากฤคเวทแล้วใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ มีที่มได้นำ
มาจากฤคเวทประมาณ ๗๘ โคส)

ภายหลังได้มีการเติม อถรรพเวท^๕ อีกหนึ่งจึง
เป็น ๔

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงส่วนประกอบ ๓ อย่างแห่งศรัติ
หรือตัวพระเวทต่อไป คือ:—

๑. เขียนเป็นไทยว่า อถรรพเวทก็ได้

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๓

๑. มนุสฺร คือมนุสฺร หรือบทสวดเป็นคำฉันท์
๒. พุราหฺมณ กฎเกณฑ์และตัวอย่างในการทำพิธีซึ่งเป็นคำร้อยแก้ว
๓. อุปนิษทุ คำสอนข้อตบซึ่งเป็นคำร้อยแก้ว และบางโอกาสก็เป็นคำฉันท์

ส่วนตุมฤติ ซึ่งเป็นหลักฐานชั้นที่สองนั้น ได้แก่วรรณคดีที่แต่งขึ้นภายหลัง ซึ่งแบ่งหัวข้อออกเป็น ๔ คือ ๑. เวทางคะ องค์หรือส่วนแห่งพระเวท ๒ อย่าง ๒. สุมารตสูตร ว่าด้วยกฎที่เป็นประเพณีสืบกันมา ๓. ธรรมสาสฺตร ว่าด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายของมนุและยาชณฺวฤตยะ ๔. ภฤติสาสฺตร ว่าด้วยความรักดี อันรวมทั้ง อิติหาสะ (นิยาย)^๕ ปุราณะ ปุราณประวัติ และ ตันตฺรระ แบบพิธีกรรมและการบูชา

๑. นิยายเรื่องมหากาโรคะ และรามายณะรวมอยู่ในอิตีหาสะ ด้วย

ข้อสังเกต

คัมภีร์คำสอนของพราหมณ์หรือฮินดูนั้น แยกจากคัมภีร์ของคำสอนอื่น ๆ เพราะถือว่า ออกมาจากพระพรหมและเกิดขึ้นเอง คัมภีร์ของคำสอนประเภทเทวนิยม (เชื่อถือในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก) ไม่มีฉบับไหนชื่อว่าเกิดขึ้นเองแบบนั้น คัมภีร์อัลกุรอานของคำสอนอิสลามก็เชื่อกันว่า เป็นส่วนหนึ่งแห่งพระคัมภีร์ที่มายุอยู่แล้วบนสวรรค์ แต่พระอัลละห์ทรงส่งลงมาเป็นภาษาอาหรับเฉพาะบางส่วนตามความเหมาะสมแก่เหตุการณ์ ผ่านทูตสวรรค์ ชื่อ คาบรีเอล (Gabriel) ผู้พระมหามัค้อต้อหนึ่ง บ้าง ทรงส่งมายังพระมหามัคโดยตรงบ้าง

คำอธิบายเรื่องพระเวทตอนนั้น ผู้เขียนอาศัยหนังสือเรื่อง Hinduism ของ ดร. โมเนียร์ วิลเลียมส์ ผู้แต่งพจนานุกรมสันสกฤต — อังกฤษกับคำอธิบายบางตอน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๕

ของ วี. เอ็ด. อาปเต ผู้แต่งพจนานุกรมสันสกฤต—
อังกฤษโดยมาก

เพื่อให้เห็นตัวอย่าง ข้อความบางตอนในหลักคำ
สอนของศาสนาพราหมณ์ หรือฮินดู ขอนำข้อความ
บางตอน จากคัมภีร์พระเวทมากล่าวไว้ ดังต่อไปนี้ :—

“ในเบื้องต้นไม่มี “ความสุข” และไม่มี
“ความมี”

ทั้งไม่มีท้องฟ้า ไม่มีอากาศเบื้องบน
แล้วอะไรเล่าที่ปิดบังสกลโลกอันอุดมนี้ไว้?
สกลโลกนี้บรรจุอยู่ในที่ใดอะไรเล่า ?

บรรจุไว้ในอ่าวมึน้ำลึกหรือ ?

ในขณะนั้นยังไม่มีความตายและความไม่ตาย

ไม่มีกลางวัน, กลางคืน, แสงสว่างหรือ
ความมืด

มีแต่พระพรหมทรงหาใจอย่างสงบอยู่ใน
พระองค์เอง

ไม่มีผู้^๕อื่นนอกจากพระองค์ ทั้ง^๕เบื้องบนทั้ง
ถัดไป

ครั้นแล้ว ครั้งแรก ความมืดซึ่งซ่อนอยู่ใน
ความมืด

ความมืด ซึ่งซ่อนอยู่ในความมืดก็ปรากฏ
ออกมา

ต่อมาก็เป็นน้ำไปหมด, สิ่งทั้งปวงเป็นความ
ว่างเปล่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พระองค์ทรงอยู่ในความว่างเปล่านั้น ทรง
อยู่ในความไม่มีอะไร———”

(จากฤคเวท)

เราจะบูชาเทพองค์ใดเล่าด้วยการบูชาอัน ?

ขอให้เราสรรเสริญพระองค์ พระสุพร-
โณรสผู้อุบัติขึ้น

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีรศาสนา

๕๗

ในเบื้องต้น พระองค์ผู้เกิดมาเป็นพระผู้
เป็นเจ้า

พระเป็นเจ้าพระองค์เดียว แห่งสิ่งทั้งปวงที่
เกิดขึ้น

ผู้ทรงสร้างโลก สร้างฟ้า ผู้ประทานชีวิต
ผู้ประทานพละกำลัง ผู้ซึ่งเทพทั้งหลายที่
เกิดจากพระองค์พากันบูชา — — —”

(จากฤคเวท)

๗. คัมภีรของศาสนาฮินดู

คัมภีรของศาสนาฮินดู ชื่อว่า ครันถะ หรือครันถ์
คำฮินดู ส่วนใหญ่คัมภีรที่กล่าวนี้ บรรจุคำสวดมนต์
ธรรมเจริญพระเจ้าไว้โดยมาก ศาสนาฮินดูนับเป็นศาสนา
ใหม่ที่สุดในบรรดาศาสนาที่ยังมีผู้นับถือในปัจจุบันทั้ง
๓๓ ศาสนา และเป็นศาสนาที่สอนให้นับถือพระเจ้าองค์

เดียว ซึ่งอยู่ในประเภทเอกเทวนิยม (Monotheism)
 “นิยมพระเจ้าองค์เดียว”

คำว่า “ครันถ์” หรือ “ครันถะ” แปลว่า “คัม
 ภีร์” คำว่า “ด้าหิพ” เป็นคำแสดงความเคารพเมื่อ
 นำมาต่อกันเข้าว่า “ครันถ์ ด้าหิพ” ฝรั่งแปลว่า “The
 Lord Book” ซึ่งอาจจะถอดเป็นภาษาไทยได้ว่า “พระ
 คัมภีร์”

ข้อความใน “พระคัมภีร์” หรือ “ครันถ์ด้าหิพ”
 ๒ เป็นบทกวีรวมทั้งสิ้น ๒๘,๔๘๐ โศลก เป็นคำฉันท์
 ๓๓ ประเภท

คุรุนานัก เกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๔๖๘ ตรงกับ พ.ศ.
 ๒๐๑๒ ได้รับยกย่องให้เป็นปฐมาจารย์แห่งศาสนาซิกข์
 แต่ “พระคัมภีร์” ก็ยังมีได้เกิดขึ้นในสมัยนั้น มารวม

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๕๕

รวมชนในสมัยของ ครู อรชัน ซึ่งเป็นศาสตราจารย์
องคต ๕ ของศาสนาธิช เมื่อ ค.ศ. ๑๖๐๔ หรือ พ.ศ.
๒๑๔๗ คัมภีร์รวบรวมชนในครั้งนั้น เรียกว่า “อาทิ
ครันถ์” แปลว่า “คัมภีร์ดั้งเดิม” แล้วได้มีการแต่ง
เพิ่มเติมขึ้น จนถึงสมัย ศาสตราจารย์องคตที่ ๑๐ คือ ครู
โควินทสิงห์ คัมภีร์ที่แต่งในสมัยหลังสุดเรียกว่า “ทศม
ครันถ์” แปลว่า “คัมภีร์ของศาสดาองค์ที่ ๑๐” ต่อ
จากนั้น ก็ไม่มีศาสดาอีก คงใช้พระคัมภีร์เป็นที่เคารพ
สักการะประหนึ่งพระศาสดา

คัมภีร์ ครันถ์ สาหิพ (คำว่าสาหิพ หนังสือ
บางเล่มใช้คำว่าสาเหพ) มีลักษณะประหลาดกว่า
คัมภีร์ศาสนาใด ๆ ในโลก เพราะมีภาษาที่ใช้ใน
คัมภีร์นั้นถึง ๖ ภาษา คือ ๑. ภาษาปัญจาป
๒. ภาษามูลตานี ๓. ภาษาเปอร์เซีย ๔. ภาษา
ปรากฤต ๕. ภาษาฮินดี และ ๖. ภาษามราठी

มีผู้กล่าวกันว่า คนในโลกนี้ยังมีชีวิตอยู่ มียุ
ไม่ถึง ๓๐ คนที่อ่านพระคัมภีร์ของศาสนาดีช ได้รู้เรื่อง
หมด เพราะเหตุที่มียุหลายภาษาดังกล่าวแล้ว พระคัมภีร์
อันศักดิ์สิทธิ์ประติษฐานอยู่ ณ ศูนย์กลางศาสนาดีช ณ
สุวรรณวิหาร “อมฤตสระ” (สระอมฤต) ห่างจาก
ละฮอร์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๓๐ ไมล์

ข้อสังเกต

โดยเหตุที่ศาสนาดีช สอนหนักในเรื่องจงรักภักดี
ต่อพระเจ้า ฉะนั้น จึงน่าจะพิจารณาข้อความจาก
คัมภีร์ซึ่งจะคิดมาพอให้เห็นเค้าดังต่อไปนี้ :—

“มีพระผู้เป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียว พระ
นามของพระองค์ คือสัจจะ, พระผู้สร้าง, พระ
องค์ปราศจากความกลัว, ความเคียดแค้น, เป็น
อมฤต, ไม่เกิด, มีชนด้วยพระองค์เอง, เป็นผู้

ยิ่งใหญ่, ทรงโอบเอื้ออารี, พระผู้เป็นสัจจะ ทรง
มีอยู่แล้ว ตั้งแต่เบื้องต้น, พระผู้เป็นสัจจะ ทรง
มีอยู่ มีแล้วและจะมี” (๓๕,๓๘๕)

เอกสารที่ใช้ในการบรรยายเรื่องคัมภีร์ศาสนา
นี้โดยมากใช้ฉบับของโรเบิร์ตชูน ซึ่งค่อนข้างพิสดารกว่า
ฉบับอื่น

๘. คัมภีร์ของศาสนาโซโรแอสเตอร์

คำว่า “อเวสตะ” ซึ่งเป็นชื่อของคัมภีร์แห่ง
ศาสนาโซโรแอสเตอร์นั้น แปลว่า “ความรู้” คล้ายกับ
ความหมายของคำว่า “เวท” ของพราหมณ์ ภาษา
ของคัมภีร์ คือ ภาษาอเวสตะ เป็นภาษาใกล้เคียงกับ
“สันสกฤต”

คัมภีร์ อเวสตะ แบ่งออกเป็น ๕ หมวดใหญ่ดัง
ต่อไปนี้ :-

๑. ยัสนะ แปลว่า บูชา เป็นหมวดที่เก่ากว่า
เพื่อนและเป็นส่วนสำคัญที่สุด มีคาถากำกับ
อยู่ ๓๗ คาถา กล่าวกันว่า โซโรแสเตอร์
เขียนขึ้นเอง

๒. วิสเปรัท เป็นบทอ้อนวอน ต่อเทพทั้งปวง
ใช้คู่กับ ยัสนะ

๓. เวนทิทัท แปลว่า “กฎที่เป็นปฏิบัติต่อ
มารร้าย” เป็นระเบียบวินัยเกี่ยวกับพิธีกรรม
ของพระ นอกจากนั้นยังกล่าวถึงเรื่องของ
จักรวาล, ประวัติศาสตร์, คำสอนเรื่อง
สวรรค์นรก

๓ ส่วนนี้ เป็นส่วนสำคัญของคัมภีร์อเวดตะ
และใช้สำหรับพระแห่งศาสนานี้โดยเฉพาะ

๔. ยัชณุต บทสวดบูชาเป็นบทกวีสำหรับใช้
สวดบูชาทูตสวรรค์ ๒๓ องค์ และวิบุรุษ
แห่งศาสนาไซโรเตอร์

๕. ไชรท—อเวสตะ แปลว่า “อเวสตะน้อย”
เป็นหนังสือคู่มือ สำหรับใช้สวดมนต์ของ
ศาสนิกชนทั่วไป

ข้อสังเกต

เนื่องจากไซโรเตอร์เกิดเมื่อ ๖๖๐ ปี ก่อน ค.ศ.
หรือ ๑๓๗ ปีก่อน พ.ศ. แต่ก็มีผู้มีความเห็นแตกต่าง
กันออกไปอีก เช่นบางคนที่ เกิดเมื่อ ๖๐๐๐ ปี ก่อน ค.ศ.
๑๔๐๐ ปีก่อน ค.ศ. หรือ ๑๐๐๐ ปีก่อน ค.ศ. จึง
ยากที่จะกำหนดกาลเวลาของคัมภีร์ศาสนาให้แน่นอนลง
ไปได้

คัมภีร์ของศาสนาไซโรเตอร์ ถือว่าพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ คือ พระ “อหุรมัตตะ” “พระเจ้าแห่งบัญญัติ”

เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งปวง และถือว่าพระยามารมีชื่อว่า “อังคระไมนุยุ” หรือเรียกย่อว่า “อหฺริมัน”

ต่อไปนี้เป็นคาถาแรกในคัมภีร์อเวดตะ ซึ่งคัดจากหนังสือ “Sacred Books of the East” (๓๑:๑๘๕—๑๘๖)

“พระอหฺรุมีสตะ ผู้ทรงสร้าง, มีพระรัศมี, รุ่งโรจน์, ยิ่งใหญ่ที่สุด, ดีที่สุด, งามที่สุด, มั่นคงที่สุด, ฉลาดที่สุด, เป็นพระวิญญูญาณที่มมหากรุณาที่สุด”

“เป็นการจำเป็นที่จะต้องรักษาอาคารบูชาไฟไว้ให้ดีและคอยระวังมิให้ไฟดับได้, สิ่งที่ไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์อย่าเอาได้เข้าไปในไฟ, และจะต้องให้สัตว์มีฤศอยู่ห่างจากที่บูชาไฟ ๓ ก้าว” (SBE. ๒๔:๒๗๐)

๙. คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม

คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม ฝรั่งเรียกว่า “โคราน” (Koran) แต่ชาวมุสลิมนิยมเรียกว่า “อัล-กุรอาน”

คัมภีร์ “ฮัด-กูรฺอาน” มีขนาดหนึ่งดือน้อยกว่า คัมภีร์ไบเบิลของคริสต์ศาสนา แต่ในการจัดพิมพ์ครั้งหลัง ๆ ได้จัดวรรคจัดตอนไว้เรียบร้อย ชัดเจนดี สะดวกแก่การอ้างอิง แม้ว่าบางคนจะยากแก่การค้นนิษฐานว่า พระฮัดดะห์ทรงส่งข้อความเรื่องนั้นลงมา ก่อนหรือหลังข้อความอื่นอย่างไร

คัมภีร์ “ฮัด-กูรฺอาน” แบ่งออกเป็น “ซูเราะห์” หรือบรรพ ๓๑๔ บรรพ แต่ละบรรพมีชื่อหัวข้อกำกับและบอกว่า ทรงส่งข้อความลงมา ณ ที่ไหน คือ ที่เมืองเมกกะ (มักกะห์) หรือที่เมืองเมดินา (ฮัด-มคีนะห์) แต่ละซูเราะห์แบ่งออกเป็นบทสั้น ๆ มากน้อยต่างกัน มีเลขกำกับบทนั้น ๆ บทสั้น ๆ ที่กล่าวนี้เรียกว่า “อายะห์” หรือ “โองการ”

หนึ่งดือนบางเล่มกล่าวว่า วิชิตระเบียบ “บรรพ” หรือ “ซูเราะห์” นั้น ใช้บรรพที่มีอายะห์หรือโองการ

มาก ๆ ไร่ข้างคัน เว้นไว้แต่บรรพที่ ๓ ซึ่งเป็นบทปฐม
นมัสการ มีเพียง ๗ โองการ ต่อจากนั้นก็เข้าลำดับตาม
ความยาว เช่น

บรรพที่ ๒ มี ๒๘๖ โองการ

บรรพที่ ๓ มี ๒๐๐ โองการ

บรรพที่ ๔ มี ๑๗๗ โองการ

แต่ข้อนี้ก็ไม่แน่นอน เพราะเมื่อดูบรรพต่อ ๆ ไปอีกก็จะ
เห็นว่าบรรพหลัง ๆ มีโองการมากกว่าก็มี เช่น

บรรพที่ ๕ มี ๑๒๐ โองการ

บรรพที่ ๖ มี ๑๖๖ โองการ

บรรพที่ ๗ มี ๒๐๖ โองการ เป็นต้น

จึงเป็นอันยุติได้ว่า ลำดับเลขของซูเราะห์ มิได้หมาย
ความว่า จะต้องมีอายะห์มากน้อยกว่ากันตามลำดับก่อน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๐๗

ลำดับหลังเสมอไป เพียงแต่อาจตั้งข้อกำหนดไว้อย่าง
คร่าว ๆ ได้ว่า ชูเราะห์ต้น ๆ มีอายะห์มาก ชูเราะห์
หลัง ๆ มีอายะห์น้อย

โดยเหตุที่คัมภีร์ อัล-กรุอาน เป็นภาษาอาหรับ
และยากแก่การออกเสียงให้ถูกต้องตามที่เป็นอย่างได้ แม้
ในวงการของชาวมุสลิมเอง เช่นคำว่า Allah ซึ่งเป็น
พระนามของพระผู้เป็นเจ้าในคำสอนอิสลาม ชาวมุสลิม
ในเมืองไทยเขียนว่า อัลลฮฺยฺ กมี อัลละห์ กมี ฝรั่งเอง
ก็ออกตัวในเรื่องการออกเสียงให้ถูกต้อง เช่นคำไทย
ว่า กาหฺลิบ แต่คำที่ถอดเป็นภาษาอังกฤษ เขียนว่า
Caliph กมี Kbalif กมี Khalifah กมี เคยเห็นที่
เขียนกันในเอกสารของชาวมุสลิมในเมืองไทยว่า คะลั-
พะห์ กมี ชะลัพะห์ กมี ชะลัพะยฺ กมี

คัมภีร์ โกราน หรือ อัล-กรุอาน (คำว่าอัล
เท่ากับ THE ในภาษาอังกฤษไม่มีความหมายพิเศษ

อะไร) แปลว่า “สิ่งที่จะต้องอ่าน” (that which is to be read) บ้าง แปลว่า “บทอ่าน” (The Reading) บ้าง ถอดความง่าย ๆ ก็คือ แปลว่า “พระคัมภีร์”

พระอัลละห์ ทรง “วะฮีย์”^๑ คือเผยโองการ ลงมาตามข้อความในคัมภีร์ อัล-กุรอาน นั่น ผู้พระมหามัค โดยตรงบ้าง โดยผ่านทูตสวรรค์ช็อลาบรีเอล (Cabriel) ผู้พระมหามัคบ้าง

คัมภีร์ อัล-กุรอาน นั้น ฝรั่งบางคนคำนิยามว่า จัดลำดับไว้ดีแล้ว ไม่เป็นไปตามประวัติก่อนหลัง เพราะพระอัลละห์ทรงส่งข้อความลงมาในชั้นแรก ๆ นั้น เป็นข้อความสั้น ๆ โดยมาก แต่ก็ได้เรียงไว้เป็นชั้นเพราะหัดกัน ๆ ซ่อน ผู้เขียนขอແທນชาวมุสลิมว่า ปัญหาเรื่องการเรียงลำดับ ไม่จำเป็นต้องทำแบบนั้นเสมอไป การจัดบรรพจัดโองการยาว ๆ ไว้ก่อน สั้น ๆ ไว้หลังนั้น

๑. ตรงกับภาษาอังกฤษว่า reveals

๒. ดร. บุเกต์ ใน Sacred Books of the World

มิใช่แค่คัมภีร์ของชาวมุสลิมเท่านั้น แม้ในพระพุทธ-
ศาสนาเองก็จัดระเบียบพระสูตรขนาดยาวไว้เป็นเบื้องต้น
แรก เรียกว่า ทีฆนิกาย พระสูตรขนาดกลางไว้ถัดไป
เรียกมัชฌิมนิกาย พระสูตรประมวลเรื่องราวพวก
เดียวกันเป็นชุด ๆ เรียกว่าสังยุตตนิกายเป็นต้น การ
จัดระเบียบคัมภีร์อัล-กุรอานเป็นเรื่องของคิลิปแห่งการ
จัด ซึ่งความเห็นของผู้จัดไม่จำเป็นต้องตรงกับของฝรั่ง
ผู้นั้นเสมอไป เปรียบเหมือนการวางตั้งของในพิธี
ภักตสถาน. ของเก่าที่สุดไม่จำเป็นต้องวางไว้เป็นชั้น
แรก และชั้นต่อ ๆ ไป อาจวางไว้เป็นชั้นสุดท้ายก็ได้
ข้อสำคัญอย่าให้หายหกตกหล่นก็พอแล้ว เพราะไม่ว่า
จะนำข้อความไหนมาตั้งไว้หน้าไว้หลัง เมื่อทำได้อย่าง
มีระเบียบและไม่หลงลืมไว้นอกคัมภีร์ ก็นับว่าน่าพอใจ
แล้ว ข้อสำคัญอยู่ที่เนื้อหาของพระคัมภีร์นั้น ๆ ชาวมุสลิม
พากันชื่นชมว่า หลักคำสอนในพระคัมภีร์เป็น
โอองการของพระอัลละห์ ซึ่งมีใช้เกี่ยวข้องแต่เพียงหลัก

คำสอนเท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงหลักการครองชีพทางสังคม เศรษฐกิจ และอื่น ๆ ซึ่งยังความตึงามให้เกิดขึ้น

วิธีการซึ่งพระอัลละห์ทรงส่งโอองการลงมาบนหนังสือชื่อ Glimpses of World Religions กล่าวไว้ว่ามีอยู่ ๕ ประการคือ ๑. โดยผ่านคนกลาง ซึ่งเป็นทูตสวรรค์ มีเพียงพิเศษคล้ายระฆังลงมาสู่พระนะบี (Prophet) ๒. โดยได้ไว้ในใจของพระนะบีเอง ๓. โดยผ่านคนกลางซึ่งเป็นทูตสวรรค์ในร่างของมนุษย์ ๔. โดยการปรากฏของทูตสวรรค์ต่อพระนะบีในเวลาหลับ และ ๕. โดยการติดต่อโดยตรงจากพระเจ้ากับพระนะบีในสภาพทัศนหรือหลับของพระนะบี

อนึ่งนอกจากคัมภีร์ อัล-กุรอาน แล้ว คัมภีร์ของคำสอนอิสลามที่มีความสำคัญยังมีอีก คือ ๑. ซุนนะ (Sunna) ๒. อิหมะ (Ijma) ๓. กิยัส (Qias) คำอธิบายละเอียดจะอยู่ในหนังสือประวัติศาสตร์คำสอนซึ่งคู่กับศาสนาเปรียบเทียบเล่มนี้

ข้อสังเกต

คัมภีร์อัล—กุรอานสอนเน้นในหลัก เอกเทวนิยม (นิยมในพระเจ้าองค์เดียว ที่เรียกว่า Monotheism) เช่นเดียวกับคัมภีร์โตราห์ของยิวและคัมภีร์ คริสต์ ถ้าหิพของสิ่ง ต่างแต่ฝ่ายอิสลามถือว่า คัมภีร์ อัล—กุรอานเป็นคัมภีร์หลังสุดซึ่งส่งลงมายังมนุษยโลก จึงมีความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว

ต่อไปนี้เป็นข้อความจากคัมภีร์ อัล—กุรอาน บางตอนที่ผู้เขียนได้ออกแปลจากฉบับอังกฤษของ โมฮัมเหมด มรมาดุก พิคทอลล์ กับ ฉบับ อาหรับ—อังกฤษของ ยูซุฟ อาลี เทียบเคียงกัน

๑. The Meaning of The Glorious Koran by Mohammed Marmaduke Pickthall และ The Holy Quran by A. Yusuf Ali

ซูเราะห์ที่ ๑ มี ๗ อายะห์

ในพระนามแห่งพระอัลละห์

ผู้มีพระคุณูปการ ผู้มีพระมหากรุณา

๑. ขอสรรเสริญพระอัลละห์ ผู้ทรงเป็น
นาถะแห่งโลก;

๒. ผู้ทรงมีพระคุณูปการ ผู้มีพระมหา-
กรุณา;

๓. ผู้ทรงเป็นอธิบดี แห่งวันชำระ

๔. พระองค์เท่านั้นที่ข้าพระองค์ทั้งหลาย
บูชา; จากพระองค์เท่านั้นที่ข้าพระองค์
แสวงหาความช่วยเหลือ

๕. ขอได้ทรงโปรดชี้ทางตรงแก่ข้าพระองค์
ทั้งหลาย.

๖. เป็นทางของผู้ที่พระองค์ทรงโปรด

๗. มีไช้ทางของผู้ที่พระองค์ทรงพระพิโรธ
หรือผู้ที่ออกไปนอกทาง

หมายเหตุ: หมายถึงอายุที่ จัดตามฉบับของ พิศ
ชาติ ส่วนฉบับของยูซุฟอาดี หมายถึง ๓ ตั้งแต่คำ
ว่าในพระนาม - แล้วรวมข้อ ๖-๗ เป็นข้อเดียวกันคือ
เป็นข้อที่ ๗ ซูเราะห์ที่ ๓ นั้นสำคัญที่สุด ใช้เริ่มต้นใน
การสดนมน์การทวงปวง

ซูเราะห์ที่ ๓ มี ๒๐๐ आयะห์

แต่แปลเพียง ๕ आयะห์

ในพระนามแห่งพระอัลละห์ ผู้มีพระ

คุณูปการ ผู้มีพระมหากรุณา

๑. อติฟ. ลาม. มิม.^๑

๒. ข้าแต่พระอัลละห์ ! ไม่มีพระเจ้านอก
จากพระองค์, ผู้ทรงพระชนม์ชีพ,
ผู้เป็นนิรันดร์.

๓. พระองค์ได้ทรงเผยพระคมภักดิ์ลงมาแก่
สุเจ้า (พระมหมัต) ด้วยความจริง,
เพื่อทรงยืนยันสิ่งที่มาแล้วในกาลก่อน
เช่นเดียวกับที่ทรงส่ง “โตราห์” และ
“ข่าวดี” ลงมา^๒ ในฐานะเป็นเครื่อง
นำทางของมนุษยชาติ และได้ทรงเผย
ให้ทราบซึ่งกฎ (แห่งความดีความชั่ว)

๑. เป็นอักษรอาหรับ ๓ ตัว ถือเป็นคำศักดิ์สิทธิ์มีหลาย
ชูเราะห์เริ่มต้นด้วยคำ ๓ คำนี้

๒. โตราห์ เป็นภาษาฮีบรู หมายถึงคำที่พระเจ้าส่งลงมาให้
โมเสส ส่วนคำว่า “ข่าวดี” แปลจากคำว่า “Gospel” หมายถึง
คำสอนของพระเยซูคริสต์ คำนี้ใช้ว่า “วรสาส์น” ก็มี

๔. ผู้ซึ่งไม่เชื่อถือพระโองการแห่งพระอัลละห์ จักต้องได้รับพระอาญาอย่างหนัก พระอัลละห์ ทรงเป็นผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้อำนาจในการตอบแทน (ความดีความชั่ว)

๕. ไม่มีสิ่งใดในโลกหรือบนสวรรค์ จะซ่อนเร้นไปจากพระอัลละห์ได้.

๖. พระองค์ทรงเป็นผู้ตักแต่งเจ้าในครรรค์ตามที่ทรงพอพระทัย. ไม่มีพระเจ้า นอกจากพระองค์, ผู้ยิ่งใหญ่, ผู้ทรงพระปรีชา.

หมายเหตุ: ข้อความตอนนั้นแสดงว่า คำสอนอิสลาม ยอมรับคัมภีร์ของศาสนายิว (โตราห์), และ

คัมภีร์ของศาสนาคริสต์ โดยถือว่าพระอัครทูตทรงส่ง
คัมภีร์ หรือ หลักธรรมลงมาเป็นครั้งคราว แต่คราว
ที่สมบูรณ์ที่สุด คือ ที่ส่งลงมาทางพระมหากษัตริย์

๑๐. คัมภีร์ของศาสนาคริสต์

คัมภีร์ไบเบิล หรือ โฮลดี ไบเบิล เป็นคัมภีร์
สำคัญที่ใช้เป็นหลักในคริสต์ศาสนา.

มีคำกล่าวว่า แม้คริสต์ศาสนิกชนจะแบ่งแยก
ความเชื่อออกตามนิกายใหญ่น้อยมากมาย แต่ก็มี
ความเชื่อดังกันอยู่ข้อหนึ่ง คือยอมรับนับถือว่า คัมภีร์
ไบเบิล ทั้ง โฮลดี เทสต์เมนต์ (คัมภีร์เก่า) และ
นิว เทสต์เมนต์ (คัมภีร์ใหม่) เป็นหลักสำคัญแห่ง
คริสต์ศาสนา

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๑๗

คัมภีร์ไบเบิลแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน เป็นโอลด์
เทสต์เมนต์หรือคัมภีร์เก่าส่วนหนึ่ง เป็นนิว เทสต์เมนต์
หรือคัมภีร์ใหม่อีกส่วนหนึ่ง

คัมภีร์เก่า ๕ เป็นคัมภีร์ของศาสนายิวด้วย
แบ่งออกเป็น ๓๙ เล่ม (Books) ส่วนคัมภีร์ใหม่นี้
๒๗ เล่ม แต่ได้พิมพ์รวมเป็นเล่มเดียวกันทั้งคัมภีร์เก่า
และ คัมภีร์ใหม่ รวมเรียกในภาษาอังกฤษว่า The
Holy Bible

ใน ๓๙ เล่ม ของ คัมภีร์เก่า ๕ เล่มเป็นของ
โมเสส ๑๒ เล่มเป็นประวัติศาสตร์, ๕ เล่มเป็นบทกวี,
๕ เล่มเป็นเรื่องของศาสดาพยากรณ์ใหญ่ ๔ ท่าน,
๑๒ เล่มเป็นเรื่องของศาสดาพยากรณ์ผู้น้อย ๑๒ ท่าน
รวมเป็น ๓๙ เล่ม

ใน ๒๒ เล่มของคัมภีร์ใหม่นั้น ๔ เล่ม เป็น “วรสารต้น” (ข่าวดี หรือ Gospels), ๓ เล่ม เป็นกิจการของคณะอัครสาวก, ๒๑ เล่มเป็นจดหมายของบรรดาอัครสาวก ๒๑ ฉบับ. ในจำนวนนี้ ๑๔ ฉบับเป็นของเซนต์ปอล หรือที่เรียกว่านักบุญเปาโล, ๓ เล่มสุดท้ายชื่อว่าวิวรณ์ หมายถึงการที่พระเจ้าแจ้งลงมาให้ทราบ รวมเป็น ๒๗ เล่ม

คัมภีร์เก่าเล่าเรื่องราวสร้างโลก, ข้อปฏิบัติ, บทสดุดี และคำพยากรณ์ ส่วนคัมภีร์ใหม่เล่าประวัติของพระเยซูพร้อมทั้งคำสอน กิจกรรมของบรรดาสาวกของพระเยซู

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการของคริสต์ศาสนาว่า คัมภีร์ไบเบิลนั้นมนุษย์ได้เขียนขึ้น แต่มีความเชื่อ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๑๕

กันอย่างแน่นแฟ้นว่า มนุษย์เขียนขึ้นด้วยการดลใจของพระเจ้า จึงไม่มีข้อผิดพลาด

หนึ่งคัมภีร์เก่าได้เล่าเรื่องมนุษย์อายุยืนไว้ในเยเนซิสบทที่ ๕ และบทที่ ๙ มีข้อบุคคลที่ระบุไว้ว่ามีอายุเกือบพันปีจึงตายหลายคน แต่มาถึงสมัยของโมเสสอายุของคนลดลงไป คือโมเสสมีอายุ ๑๒๐ ปีจึงตาย

ข้อขัดแย้งกันในวงการของคริสต์ศาสนา ที่เกี่ยวกับคัมภีร์ก็คือ นิกายโรมันคาทอลิก ถือว่า หดักดำคัญแห่งศาสนานี้ อยู่ในคัมภีร์อย่างหนึ่ง อยู่ในความทรงจำที่เล่าสืบกันมาด้วยปากเปล่า (Tradition) อีกอย่างหนึ่ง การตีความแห่งคัมภีร์นั้น โรมันคาทอลิกถือว่าพระเยซูได้มอบหมายให้ศาสนจักร อันมีโป๊ปเป็น

๑. คำว่า Tradition หรือ ประเพณีนั้น วงการคาทอลิกในเมืองไทยใช้คำบัญญัติว่า “พระกิตติ” ซึ่งไม่ตรงกับความหมายในภาษาบาลีนัก

ประมุขดำเนินการได้ เมื่อใดก็ตามไปอย่างไรแล้ว ศาสนิก
ชนก็จะต้องเชื่อและปฏิบัติตาม

ส่วนนิกายโปรเตสแตนต์ ไม่ยอมรับรองหลักการ
ที่เป็น Tradition ซึ่งได้สืบกันมาด้วยปากตามข้ออ้าง
ของโรมันคาทอลิก คงถือว่าข้อความที่อยู่ในคัมภีร์
เท่านั้นเชื่อถือ ถ้าอยู่นอกคัมภีร์หรือข้อความเอาใหม่ นอก
เหนือไปจากคัมภีร์แล้วก็ไม่จำเป็นต้องเชื่อ ทั้งยังคัดค้าน
ด้วยว่า หากข้อความหรือเพิ่มอะไรใหม่ ๆ นอกเหนือ
คัมภีร์นั้น บางครั้งมีใช้ไม่มีในคัมภีร์เท่านั้น แต่ยังเป็น
การขัดกับคัมภีร์ก็มี เมื่อถือว่าถ้อยคำในคัมภีร์เป็นของ
พระเจ้า ก็จะต้องถือว่า เป็นเหมือนอย่างองค์ของพระเจ้า
เอง คือเป็น “นิรันดร์” และ “เปลี่ยนแปลงไม่ได้”

ข้ออ้างของนิกายโรมันคาทอลิก มีอยู่ว่า ข้อความ
อันเป็นปรัมปราสืบต่อกันมา และการตีความของศาสน-

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๒๑

จักรมีโปปหรือสันตปาปาเป็นประมุขเป็นของเชื่อได้
เพราะมีอำนาจของพระเจ้าคอยคุ้มครองไว้ไม่ให้ผิดพลาด

ขอຍອກຕ່າວຄົງບັນຫາເຣ່ອງຄັມຄຶກຕອໂປອັກ

ຄັມຄຶກເກ່ນນຈດຈາກໄວດວຍອັກຊຣເບຣ ດຣ. ບູເກດ
ກຕ່າວວ່າ ມີຄົນເຂົ້າໃຈຜິດກັນມາກວ່າ ຄັມຄຶກເກ່ມຄຣບ
ດັມບູຣ໌ແດວຕງແຕ່ດັມຍທພຣະເຢຊູເກີດ ແຕ່ທີ່ຈິງແມ່ໃນ
ສັດວຣະທີ່ ໑ ແຫ່ງຄຣິດສັດກາຊກຢັ້ງໄມ່ດັມບູຣ໌ ບາງ
ເດັມ (ໃນ ໓໕ ເດັມນັ້ນ) ໄດ້ຮັບການຮັບຮອງໃຫ້ເພີ່ມເຂົ້າໃນ
ຄັມຄຶກເກ່າໃນຄຣິດສັດວຣະທີ່ ໒ ແລະຕ່ອ ໆ ມາ ທັງນ
ໝາຍຄວາມວ່າ ຄັມຄຶກອາຈະມີຢູ່ແລ້ວ ແຕ່ມາຣວບຣວມ
ໄດ້ໃນກາຍຟັງ

ດ່ວນຄັມຄຶກໃໝ່ຈດຈາກໄວດວຍອັກຊຣກຣິກ ແລະ
ໄດ້ຣວບຣວມເປັນຟັດກຸ່ນດັ່ງແຕ່ປະມານ ຄ.ສ. ໙໐ ດັ່ງ
ຄ.ສ. ໑໑໐

ข้อสังเกต

ผู้เขียนคำอธิบายเกี่ยวกับคำสอนคริสต์ บางคนกล่าวว่าคัมภีร์เก่ามีหลักคำสอนอยู่หลายตอน ที่คำสอนของพระเยซู และสาวก (ในคัมภีร์ใหม่) มาแก้ไข หรือทำให้สมบูรณ์ พึงง่าย ๆ ก็คือ คัมภีร์ใหม่มีความสำคัญสำหรับชาวคริสต์มากกว่าคัมภีร์เก่า เพราะถือกันว่าเป็นคำสอนที่สมบูรณ์และดีที่สุด

ถ้ามีปัญหว่าชาวคริสต์ถือว่าพระเยซูสำคัญกว่าพระเจ้าหรือ จึงเชื่อถือในคัมภีร์ใหม่มาก ตอบว่าชาวคริสต์ถือว่า พระเยซูเป็นผู้แทนพระเจ้า ถ้อยคำใด ๆ ที่พระเยซูพูด หรือแม้แต่สาวกของพระเยซูพูดก็จัดเข้าในคัมภีร์ใหม่ ดังนั้นเป็นคำที่พระเจ้าดลใจให้พูดทั้งสิ้น ไม่ใช่พูดเอาเอง ฉะนั้นจึงเท่ากับพระเจ้าตรัสนั่นเอง

มีข้อความในคัมภีร์ใหม่ คือ เฮบราย ๑:๑-๒

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๒๓

ซึ่งเป็นจุดหมายของ เซนต์ปอล มีไปถึงคริสต์ศาสนิกชน
ชาวยิวมีใจความว่า

“ในสมัยก่อน พระเจ้าได้ตรัสกะบรรพบุรุษ
ของพวกเรา ผ่านพวกสาสดาพยากรณ์ ด้วยวิธี
การมากมาย และต่าง ๆ กัน แต่ในสมัยหลัง
พระองค์ได้ตรัสกะพวกเราผ่านพระบุตร (พระ-
เยซู) ผู้ซึ่งพระองค์ทรงตั้งให้เป็นทายาทแห่งสิ่ง
ทั้งปวง...”

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างในคัมภีร์เก่า และคัมภีร์ใหม่
เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้สังเกตเห็นบางส่วนของบางตอนแห่งคัม-
ภีร์ทั้งสองนั้น

คัมภีร์เก่า

“ในชั้นเดิมพระเจ้าได้สร้างสวรรค์และโลก.

โลกไม่มีรูปร่างและว่างเปล่าอยู่, มีความมืดอยู่
เหนือพื้นน้ำ และพระวิญญูณของพระเจ้าได้
เคลื่อนไหวยู่เหนือหน้านั้น”

“พระเจ้าจึงตรัสว่า จงมีความสว่าง ความ
สว่างก็เกิดขึ้น พระเจ้าทรงเห็นว่าความสว่างนั้น
ดี จึงทรงแยกความสว่างนั้นออกจากความมืด”

“พระเจ้าทรงเรียกความสว่างนั้นว่า วันและ
ความมืดนั้นว่าคืน มีเวลาเย็นและเวลาเช้าเป็น
วันหนึ่ง” เยเรมีย์ ๑:๓-๕

คัมภีร์ใหม่

“ก็เรื่องกำเนิดของพระเยซูคริสต์ ได้เกิด
ขึ้นดังนี้ คือ มาเรียผู้เป็นมารดาของพระเยซู
นั้น ได้ตั้งครรภ์กับโยเซฟ ก่อนที่จะอยู่กินด้วยกัน

ก็ปรากฏว่า นางมีครรภ์ อันเนื่องด้วยพระวิญญูณอันศักดิ์สิทธิ์ แต่โยเซฟสามีของนางเป็นคนยุติธรรม ไม่ประสงค์จะให้นางได้อาย จึงตัดสินใจที่จะแยกกับนางอย่างเงียบ ๆ แต่ในขณะที่เขาคิดไตร่ตรองเรื่องนี้ ก็ได้เห็นทูตสวรรค์องค์หนึ่งของพระเจ้า มาปรากฏแก่เขาในความฝัน กล่าวว่า “โยเซฟผู้เป็นบุตรของเดวิด อย่ากลัวเลยที่จะรับมาเรย์ไว้เป็นภริยาของเจ้า เพราะผู้ที่อยู่ในครรภ์ของเธอนั้น เป็นด้วยพระวิญญูณศักดิ์สิทธิ์ เธอจะประสูติบุตรชายแล้ว เจ้าจงเรียกนามท่านว่าเยชู เพราะท่านจะโปรดประชาชนของท่านให้รอดจากบาป” แมทธิว ๑:๑๘—๒๑

หมายเหตุ: คำแปลนี้ ถู้อัปเบ็ดภาษาอังกฤษฉบับ Revised Standard Version พิมพ์ในประเทศอังกฤษ ปี ๑๙๕๓ (พ.ศ. ๒๔๙๖) เป็นหลัก มีถ้อยคำจำนวนผิดจากฉบับเก่า ๆ ไปบ้าง

๑๑. คัมภีร์ของศาสนายูดาห์หรือยิว

เมื่อกล่าวถึงคัมภีร์ของศาสนายูดาห์ นักการศาสนา มักจะกล่าวไว้ต่างกัน บางคนกล่าวว่า ได้แกคัมภีร์เก่า (Old Testament) บางคนกล่าวว่ายังมีคัมภีร์ที่เรียกว่า โทราห์ และทัตมุดอีกด้วย เพื่อตัดปัญหายุ่งยากในทันที จึงจะขอกล่าวไว้ทั้ง ๓ ข้อ คือ คัมภีร์เก่า โทราห์ และทัตมุด

ในชั้นนี้ ขอให้เราพิจารณาความหมายของคำทั้ง ๓ คำ ก่อนว่าแต่ละคำมีความหมายถึงอะไร จะได้เข้าใจเรื่องราวอย่างชัด

คำว่าโทราห์ (Torah) แปลว่า พระบัญญัติ (Law) มีความหมายกว้างมาก เพราะแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ พระบัญญัติที่จดจารึกไว้ (Written) กับ พระบัญญัติที่ทรงจำต่อกันมาด้วยปากเปล่า (Oral)

พระบัญญัติที่จดจารึกไว้ ได้แก่คัมภีร์เก่า (Old Testament) ตามที่คริสตศาสนิกชนเรียก แต่พวกยิวได้เรียกชื่อว่าคัมภีร์เก่า คงเรียกว่า ไตราห์ การรวมว่า คัมภีร์เก่าเป็นคัมภีร์ของศาสนายิวนั้น เพื่อให้เป็นที่เข้าใจชัดเจนแก่ผู้ทศุณกับคัมภีร์ ของคริสตศาสนา อยู่แล้ว

พระบัญญัติที่จดจารึกไว้ หรือที่เรียกว่าคัมภีร์ ภาษาฮีบรูนั้น ตามการจัดระเบียบของยิว มีเพียง ๒๔ เล่มสมุดฮีบรู แต่ภายหลังคริสตศาสนิกชนมาจัดเป็น ๓๙ เล่ม

บางคนจัดระเบียบ หรือจัดหมวดแห่งคัมภีร์ฮีบรู ของยิวเป็น ๓ คือ ๑. พระบัญญัติ (The Law)^๑ ๒. ศาสดาพยากรณ์ (The Prophets) ๓. พระเลขา คือคำที่เขียนไว้ (The Writing หรือ Hagiographa)

๑. หมายถึงหนังสือ ๕ เล่มของโมเสส อันเป็นภาคแรกของคัมภีร์เก่า

พระบัญญัติที่มีได้จดจารึกไว้ คือ ข้อความ
ที่ทรงจำสืบกันมาที่เรียกว่า ปรัมปรา หรือ Tradition
อย่างหนึ่ง เป็น ทัลมุด (Talmud) ซึ่งหมายความว่า
“ข้อที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับพระเจ้า” อีกอย่างหนึ่ง

ทัลมุด ครั้งแรกก็ได้เขียนขึ้นเป็นแต่ทรงจำกัน
มาด้วยปาก แต่ภายหลังได้จดจารึก ประมาณคริสต์-
ศตวรรษที่ ๒ คือ ภายหลังสมัยพระเยซูประมาณร้อยปี
เศษ บางคนยังกล่าวด้วยซ้ำว่า เขียนขึ้นประมาณ
ค.ศ. ๓๙๐ ถึง ๔๒๐ ข้อความในคัมภีร์ทัลมุด มีผู้
เปรียบเทียบว่า เหมือนการเล่าประวัติรัฐสภาอังกฤษ
แต่สมัยแรกเรื่อยมา มีใครทำอะไรไว้บ้างอภิปรายอย่าง
ไรบ้างก็บรรยายไว้หมด โดยเหตุที่คัมภีร์ ทัลมุด มักกล่าว
ถึงเหตุการณ์ในสมัยพระเยซูไว้ในทางเป็นปฏิปักษ์อย่าง
ร้ายแรง หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ เป็นปากเสียงของคำด่า

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๒๕

ยิว ซึ่งมีส่วนทำให้พระเยซูถูกตรึงไม้กางเขนด้วย เมื่อ
ผู้บดข้อคำสั่งนาครีตมีอำนาจเหนือพวกยิว จึงรวบรวม
คัมภีร์ที่สมบูรณ์แต่เดียวให้หมดเท่าที่จะหาได้^๑ หนึ่งจะกล่าว
ว่าคัมภีร์ ที่สมบูรณ์ มีลักษณะเป็นอรรถกถา คือคำอธิบาย
คัมภีร์สำคัญอีกต่อหนึ่งก็ได้

ข้อความที่คัมภีร์ ที่สมบูรณ์ โจมตีพระเยซู^๒ รุน
แรงมาก ในที่นี้ไม่ประสงค์จะนำข้อกล่าวหาอันอย่าง
รุนแรงระหว่างคำสั่งนาหนึ่งกับอีกคำสั่งนาหนึ่งมากล่าว จึง
จะขอผ่านไป

จากการอธิบายศัพท์ว่า ไตรราห์, คัมภีร์เก่า, ที่สมบูรณ์
มาแล้ว^๓ จะเห็นได้ว่า คำว่าไตรราห์ คำเดียวก็ครอบคลุม
คุณสมบัติถึงคัมภีร์คำสั่งนาของยิวทั้งที่เขียนชน และที่ของ

๑. จากหนังสือ "EQUIPPED FOR EVERY GOOD
WORK" พิมพ์ในนิวยอร์ก หน้า ๑๔-๑๘

จำกันปากเปล่า คำว่าคัมภีร์เก่า หมายถึงไตราห์ที่เขียนไว้ และที่เรียกว่าคัมภีร์เก่าเพื่อให้ชาวคริสต์เข้าใจง่ายว่าเป็นอันเดียวกับ Old Testament ในคัมภีร์ไบเบิล ส่วนคัมภีร์ที่สมุด เป็นการบันทึกเรื่องราวและหลักธรรมที่ทรงจำกันมาด้วยปากตั้งแต่สมัยโมเสส จนถึงสมัยหลังของพระเยซู

กล่าวโดยกาลเวลา ทั้งไตราห์ และคัมภีร์เก่า (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของไตราห์) มาจดจารึกในสมัยโมเสส และสมัยต่อมาจากนั้น ก็จะรวบรวมได้สมบูรณ์ครบชุดอย่างในปัจจุบัน ก็มาจนถึงสมัยหลังพระเยซู ฉะนั้นจึงควรพิจารณาระยะเวลาของโมเสสเป็นหลักว่าเป็นระยะเวลาที่เกิดคัมภีร์ไตราห์และคัมภีร์เก่าด้วย

ส่วนคัมภีร์ ที่สมุด เริ่มทรงจำถ่ายทอดกันมาด้วยปาก เพิ่งมาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ภายหลังสมัยพระเยซูประมาณไม่น้อยกว่า ๗๐ ปี จนถึงสมัยถัดๆ มา

ข้อสังเกต

ข้อความในคัมภีร์ค่านาของยิว มีลักษณะเป็นเอกเทวนิยม คือ นิยมเทพเจ้าองค์เดียวแท้ เช่นเดียวกับค่านาอิสลาม และค่านาดีช เพราะยิวถือว่าพระยะโฮวา เป็นพระเจ้าผู้สร้างโลก และเป็นผู้ช่วยเหลือชาวยิวให้พ้นจากความเป็นทาสของชาติอื่น และคัมภีร์ของค่านายิวนั้น พระเยซูและพระมหมดักไคเคยทราบ และกล่าวถึงไว้ในคำสอนของตนด้วย

ค่านาคริสต์รับรองคัมภีร์เก่าซึ่งเป็นของยิวด้วย แต่ในคอนหลังได้มีหลักการเรื่อง “ไตรภาพ” หรือ Trinity คือ มีสิ่งเคารพ ๓ อย่าง แต่รวมเป็นอันเดียวกัน คือ พระบิดา (God the Father) พระบุตร (God the Son) และพระจิต (God the Holy Ghost) ซึ่งชาวคริสต์ในเมืองไทยเรียกว่า “ตรีเอกานุภาพ” หมายถึง อานุภาพอันเดียวกัน ของสิ่งเคารพ ๓ สิ่ง คือใน

พระเจ้าเดียวกันมีพระบุคคล (PERSONS) ๓ บุคคลต่าง
กัน เพราะฉะนั้นในการจัดระเบียบเกี่ยวกับพระเจ้า คริสต์
ศาสนาจะถือว่าเป็นเอกนิยม คือนิยมพระเจ้าองค์เดียว
ก็ได้ แต่ต้องอธิบายว่า พระบิดา, พระบุตร และพระ
จิต มีสภาวะอันเดียวกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่าง
ไม่สามารถออกจากกันได้ แต่เพราะเหตุที่มีข้อเพิ่มเติม
จากเดิมซึ่งมีแต่เพียงพระเจ้าองค์เดียว จึงควรเรียก
คริสต์ศาสนาว่าเป็น “เทวนิยม” (นิยมเทพเจ้า) เฉย ๆ
จะเหมาะกว่า คำว่า “เอกเทวนิยม”

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างข้อความในคัมภีร์เก่า หรือ
โตราห์ที่จดจารึกไว้:

คัมภีร์เก่า

“ข้าแต่พระยะโฮวา ผู้เป็นเจ้าของการแก้
แค้น, ข้าแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของการแก้แค้น,

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๓๓

ของทรงส่องแสงสว่าง, พระองค์ทรงเป็นผู้
พิพากษาของโลก, ขอเชิญเสด็จมา มาตอบแทน
ตามควรแก่คนที่มิใช่อหังการ.”

บทเพลงสรรเสริญ ๘๔:๑ - ๒

“อย่ากีดกันความดีไว้จากคนที่ควรแก่ความ
ดีนั้น, ในเมื่อเจ้ามีอำนาจที่อาจทำได้ อย่าพูด
กับเพื่อนบ้านของเจ้าว่า จงไปก่อนเถิด แล้วค่อย
มาใหม่ พรุ่งนี้นั้นจะให้ ในเมื่อเจ้ามีสิ่งที่จะให้
อยู่กับเจ้าแล้ว”

สุภาษิต ๔:๖๗-๖๘

“แม้เขาจะพูดคำไฟเราะ ก็อย่าเชื่อเขา
เลย เพราะว่ามิมีสิ่งที่น่าสะอิดสะเอียนอยู่ในใจ
เขาถึง ๗ ชั้น ถึงแม้เขาจะปิดบังความเกลียดชัง
ของเขาไว้ด้วยเล่ห์เหลี่ยมใด ๆ แต่ก็คงจะถูก

เผยออกมาให้เห็นแจ้งต่อหน้าที่ประชุม คนที่ขุด
หลุมพรางไว้ก็จะตกลงไปในหลุมนั่นเอง และ
คนที่ลี้ภัยก่อนหันขึ้นไป มันก็จะกลิ้งลงมาทับตัว
เอง ลิ่นที่มูสาอย่ามำหาหยนะมาสู่ตน และปาก
บื้อยอຍ່อมทำลายตนเอง”

สุภาษิต ๒๖:๒๖ - ๒๘

๖๔๖ คัมภีร์ทลุมุด

“ด้วยการทรงเปล่งอุทาน ๑๐ ครั้ง ก็ได้ทรง
สร้างโลกขึ้นขึ้น ข้อนั้นจะแจ้งให้ทราบอะไรกัน
เพราะแน่นอนว่าอาจทรงสร้างโลกนี้ได้ ด้วยการ
ทรงเปล่งอุทานเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการลงโทษ
ที่ต้องการจากคนชั่วผู้ทำลายโลก จึงทรงสร้าง
โลกขึ้นด้วยการทรงเปล่งอุทาน ๑๐ ครั้งและเพื่อ

ที่จะประทานรางวัลอันดีงามแก่คนผู้ดำรงโลกจึง
ทรงสร้างโลกขึ้นด้วยการเปล่งอุทาน ๑๐ ครั้ง”

มีชนะห์ ที่ ๑

“๑๐ ชั่วคนจากอาดัมถึงโนอาห์ เป็นการ
ยากเป็นยาวนานสำหรับพระองค์ ที่จะทรงทำให้
เป็นที่รู้กันว่าแผ่ขยายออกไปนานเพียงไร เพราะ
ตลอดหลายชั่วคนนั้น ได้มีการกระทำอันชั่ว
ช้าแล้วช้าเล่า จนกระทั่งพระองค์ได้นำน้ำท่วม
อันยิ่งใหญ่มาสู่เขาเหล่านั้น”

“๑๐ ชั่วคนจากอาดัมถึงโนอาห์เป็นการยาก
เป็นยาวนานสำหรับพระองค์ที่จะทรงทำให้เป็นที่
รู้กันว่าแผ่ขยายออกไปยาวนานเพียงไร เพราะ
ตลอดหลายชั่วคนนั้น ได้มีการชั่วช้าแล้วช้าเล่า

จนกระทั่ง อับราฮัม บิดาของพวกเรามาบรรพชา
คือพวกเรา (ชาวยิว) ทั้งหมด”

มิชนะห์ ที่ ๒

“อับราฮัม ผู้เป็นบิดาของพวกเราได้รับ
การทดลอง ๑๐ ครั้ง ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ท่าน
ยืนหยัดอย่างมั่นคง ในการทดลองเหล่านั้น เพื่อ
ที่จะทำให้รู้กันว่า ความรักของอับราฮัม บิดา
ของเรานั้นยิ่งใหญ่เพียงไร”

มิชนะห์ ที่ ๓

“ได้มีการทำสิ่งมหัศจรรย์ ๑๐ อย่าง แก่
บรรพบุรุษของเรา ในอียิปต์ และ ๑๐ อย่างที่
ทะเล (แดง) พระองค์ผู้ศักดิ์สิทธิ์ได้ทรงนำ
กาฟโรค ๑๐ ครั้งมาสู่ชาวอียิปต์ ในอียิปต์ ๑๐

๑. อับราฮัมผู้นี้เป็นบรรพบุรุษของชาวยิว

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๓๗

ครั้งที่ทะเล (แดง) ขอพระองค์จงทรงได้รับ
สาคูดี”

“ด้วยเครื่องหล่อใจ ๑๐ ครั้ง บรรพบุรุษ
ของเราได้พิสูจน์ให้ประจักษ์แก่พระผู้ศักดิ์สิทธิ์
ดังที่มีคำกล่าวไว้ ขอพระองค์จงทรงได้รับสาคูดี
ถึงกระนั้น ถ้าท่านบรรพบุรุษเหล่านั้น จะใช้เรา
เป็นเครื่องพิสูจน์ตลอด ๑๐ ครั้งเหล่านี้ และถ้า
ไม่ได้ยินเสียงของเรา”

มิชนะห์ ที่ ๔

ข้อสรุปท้ายบท

การเปรียบเทียบคัมภีร์ศาสนา ดังกล่าวมาแล้ว
ข้างต้นอาจสรุปข้อเปรียบเทียบเป็น ๔ ข้อได้ ดังต่อไปนี้ :-

๑. เปรียบเทียบเรื่องภาษาเดิมของคัมภีร์คำสอนา
 ๒. เปรียบเทียบเรื่องกาตเวธาท่เกิดคัมภีร์คำสอนา
 ๓. เปรียบเทียบเรื่องกำเนิดของคัมภีร์คำสอนา
 ๔. เปรียบเทียบเรื่องหลักธรรมดำคัมภีร์คำสอนา
- คำสอนา โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า

เพื่ออ่านง่ายและเข้าใจชัด จะขอย่อความเป็น
เรื่อง ๆ ไปตามหัวข้อที่ตงไว้ คือ:—

๑

ข้อเปรียบเทียบเรื่องภาษาเดิมของคัมภีร์

๑. คำสอนาซินโต คัมภีร์โกธิกิ และนิยอนโซกิ จะว่า
เป็นภาษาจีนหรือภาษาญี่ปุ่นก็ได้ เพราะใช้
อักษรอย่างเดียวกันและอ่านได้รู้เรื่องทั้งต้อง
ภาษา

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๓๕

๒. คำด้นาเต้า คัมภีร์เต้าเตกเกง หรือเตาเตอะจิง
ภาษาจีน

๓. คำด้นาขงจื่อ คัมภีร์เกงทง & ขงทง & ภาษาจีน

๔. คำด้นาเซน คัมภีร์อาคมะ ภาษาปราคฤต คำ
อธิบายคัมภีร์ ภาษาสันสกฤต

๕. คำด้นาพุทธ คัมภีร์พระไตรปิฎก เดิมเป็นภาษาบาลี
เมื่อนิกายมหายานเกิดขึ้น เป็นภาษาสัน-
สกฤต ในปัจจุบันคัมภีร์ของนิกายเถรวาท
(พระพุทธคำด้นาดังเดิม) เป็นภาษาบาลี,
ของนิกายมหายาน (นิกายใหญ่ซึ่งเกิดขึ้น
ภายหลัง) เป็นภาษาสันสกฤต, จีน, ขิเบต

๑. ภาษาสันสกฤตมีเหลือน้อย หายสูญและถูกเผาทำลายไป
เมื่อสมัยอิสลามรุกรานอินเดีย ขณะนี้กำลังแสวงหาฉบับสันสกฤต
ที่เหลืออยู่ในเนปาลและเอเชียกลางมาพิมพ์กันอยู่เรื่อย ๆ ฉบับที่
สมบูรณ์มากคือจีนกับขิเบต

๖. คำสอนพราหมณ์หรือฮินดู คัมภีร์ไตรเวท ภาษา
สันสกฤต

๗. คำสอนอิซึ คัมภีร์ ครันถ์ ส่าหิฟ มี ๖ ภาษา คือ

๑. ปัญจาป ๒. มุตตานี ๓. เปอร์เซียน

๔. ปรากฤต ๕. ฮินดี และ ๖. มราถี

(เพราะมีคำสดาหรือครูสืบต่อกันหลายท่าน
แต่ละท่านก็แต่งคัมภีร์ ด้วยภาษาต่าง ๆ กัน
ตามถนัด)

๘. คำสอนไซโรัสเตอร์ คัมภีร์อเวสตะ ภาษาอเวสตะ
(คล้ายสันสกฤต)

๙. คำสอนอิสลาม คัมภีร์อัลกุรอาน ภาษาอาหรับ

๑๐. คำสอนคริสต์ คัมภีร์ไบเบิล แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๔๑

คัมภีร์เก่า (Old Testament) ภาษาฮีบรู

คัมภีร์ใหม่ (New Testament) ภาษากรีก

๑๑. คำทำนายใน คัมภีร์เก่า (Old Testament) ภาษา
ฮีบรู, โศร่าห์ ภาษาฮีบรู, ทัดมุด ภาษา
ฮีบรู.

๒

ข้อเปรียบเทียบเรื่องกาลเวลา

๔๐๖๔ ทศกัณฐ์ศาสนา

๑. คำทำนายในโต คัมภีร์โกธิก ค.ศ. ๗๓๒ หรือ พ.ศ.
๑๒๕๕ คัมภีร์นิฮอนโซกิ ค.ศ. ๗๒๐ หรือ
ค.ศ. ๑๒๖๓

๒. คำสอนเต๋า คัมภีร์เต๋าเตกเกง ประมาณศตวรรษ
ที่ ๖ ก่อน ค.ศ. หรือประมาณศตวรรษที่ ๑
แห่ง พ.ศ.

๓. คำสอนขงจื๊อ คัมภีร์เกงทง ๕ ประมาณศตวรรษ
ที่ ๖ ก่อน ค.ศ. หรือประมาณศตวรรษที่ ๑
แห่ง พ.ศ. คัมภีร์ซุทง ๕ ชูที่ว่าด้วย
“อุดมศึกษา” เกิดในรุ่นเดียวกับเกงทง ๕
แต่ชูนั่น ๆ ที่หลานของขงจื๊อบางศิษย์บาง
เม่งจื๊อบ้างรวบรวมขึ้น เกิดขึ้นในระยะภายใน
ใน ๑๐๐ ปีต่อมา (ดูข้อความในเล่มนี้
หน้า ๖๘)

๔. คำสอนเซน คัมภีร์ฮาคมะ ท่องจำกันมาด้วยปาก
ตั้งแต่สมัยของมหาวัระ คือประมาณ
ศตวรรษที่ ๖ ก่อน ค.ศ. หรือ ประมาณ

๗. ศาสดาตีส คัมภีร์ครันถ์ ด่าหิพ เดิมท่องจำกันมาตั้งแต่สมัยของคุรุนานัก (พ.ศ. ๒๐๑๒ หรือ ค.ศ. ๑๔๖๙ ถึง พ.ศ. ๒๐๘๓ หรือ ค.ศ. ๑๕๓๙) มารวบรวมชนในสมัยของคุรุคนที่ ๕ ให้ชื่อว่า “อาทิกรันถ์” (คัมภีร์แรก) เมื่อ ค.ศ. ๑๖๐๔ หรือ พ.ศ. ๒๑๔๗ รวบรวมบทนิพนธ์ของคุรุนานักและคุรุอื่น ๆ ถัดจากนานัก และต่อจากนั้นออกประมาณ ๓๐๐ ปี ก็มีคัมภีร์ “ทถมครันถ์” (คัมภีร์ของคุรุที่ ๓๐) เกิดขึ้น

๘. ศาสนาไซโรต์เตอร์ คัมภีร์อเวตตะ ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่าเกิดคัมภีร์ขึ้นเมื่อไร แม้แต่สมัยของไซโรต์เตอร์ ก็มีผู้ตั้งนิษฐานไว้ต่าง ๆ กัน เช่นว่า ไซโรต์เตอร์เกิดก่อน ค.ศ. ๖๐๐๐ ปีก็มี ๓๕๐๐ ปีก็มี ๓๐๐๐ ปีก็มี แต่ส่วน

ใหญ่กว่าว่าประมาณศตวรรษที่ ๗ หรือ
ที่ ๖ ก่อน ค.ศ.^๑

๘. คำสอนอิสลาม คัมภีร์อัลกุรอาน เกิดขึ้นในสมัย
ของพระมหมดี (ค.ศ. ๕๗๐ — ๖๓๓ หรือ
พ.ศ. ๑๑๑๓ — ๑๑๗๖) ศร. แชมเปียน
กล่าวว่า เมื่อพระมหมดีบอกเล่าแก่สาวก
ก็ได้มีการจดจารึกไว้ในแผ่นหินบ้าง, แผ่น
หนังบ้าง, กระดุกบ้าง, ใบลานบ้าง ภาย
หลังที่พระมหมดีสิ้นชีพแล้ว ๒๐ ปี คือ ค.ศ.
๖๕๓ หรือ พ.ศ. ๑๑๙๖ อาบู เบกร กาหดิบ
คนแรก ซึ่งเป็นผู้สืบต่อจากพระมหมดีเป็น

๑. ศาสตราจารย์ เอ.จี. วิลเลียมส์ แจกสันได้แสดงงานค้นคว้า
ไว้อย่างละเอียด และได้ให้ข้อสันนิษฐานว่าไซโรสเตอร์ เกิด
๖๖๐ ปี ก่อน ค.ศ. ล่วงลับ ๕๙๓ ปี ก่อน ค.ศ. โรเบิร์ต ฮูม ขอม
รับเอาเป็นหลักฐานที่พึงได้

ผู้รวบรวมเป็นเล่ม บางคนกล่าวว่าอาบุน
เบกรมีส่วนเขียนตามคำบอกตั้งแต่สมัยพระ
มหมดียังมีชีวิตอยู่ด้วย

๑๐. คำสอนคริสต์ คัมภีร์ไบเบิล แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน
คัมภีร์เก่า คิดตามสมัยของโมเสส ระหว่าง
๑๒๐๐ ถึง ๑๕๐๐ ปีก่อน ค.ศ. เริ่มแต่ตอน
ที่โมเสสได้รับบัญญัติ ๑๐ ประการ บน
ยอดเขาซีนาย คัมภีร์ใหม่ ประมาณคริสต์
ศตวรรษที่ ๓ หรือพุทธศตวรรษที่ ๖
๑๑. คำสอนยิว คัมภีร์โตราห์ คือพระบัญญัติ เกิด
ขึ้นในสมัยของโมเสสประมาณ ๑๒๐๐ ถึง
๑๕๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. คัมภีร์เก่า คือ
โตราห์ที่จดจารึกไว้ เกิดในสมัยเดียวกัน
คัมภีร์ที่ลบลุด คือ โตราห์ที่มิได้จดจารึก

ข้อเปรียบเทียบเรื่องกัมภีรศาสตร์

๑๔๓

ทรงจำกันต่อ ๆ มาได้รวบรวมจารึกเมื่อ
หลังสมัยพระเยซูไม่น้อยกว่า ๗๐ ปี

๓

ข้อเปรียบเทียบเรื่องกำเนิดของกัมภีร

๑. คำต๋นาซันโต คัมภีรคำต๋นา มนุษย์เป็นผู้รวบรวม
ขึ้น

๒. คำต๋นาเต้า คัมภีรคำต๋นา เต้าจ้อเป็นผู้แต่งขึ้น

๓. คำต๋นาซงจ้อ คัมภีรคำต๋นา ซงจ้อแต่ง หาดาน
และศิษย์และนักปราชญ์บางคน (เม่งจ้อ)
รวบรวมขึ้น

๔. คำสอนาเซน คัมภีร์คำสอนา รวบรวมขึ้นจากที่ท่องจำกันมาได้ แล้วมาจารึกในภายหลัง

๕. คำสอนาพุทธ คัมภีร์คำสอนา พระสาวกรวบรวมจากที่ท่องจำกันมาได้ แล้วจารึกในภายหลัง

๖. คำสอนาพราหมณ์หรือฮินดู คัมภีร์คำสอนา ฤๅษีแต่งขึ้น อ้างว่าได้เห็นและได้ฟังในขณะทำจิตให้สงบ

๗. คำสอนาดิซ คัมภีร์คำสอนา ครูหรือคำสดาและกวีบางคนแต่งขึ้น และที่แต่งขึ้นใหม่ในสมัยของครูหรือคำสดาชนหลังกัม

๘. คำสอนาไซโรสเตอร์ คัมภีร์คำสอนา รวบรวมขึ้นจากที่ท่องจำกันมาได้

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา

๑๔๕

๙. คำสอนอิสลาม คัมภีร์คำสอนเขียนขึ้นจากคำบอก
เล่าของพระมหามัคคีผู้อ้างว่าได้รับทราบจาก
ทูตสวรรค์บ้าง จากพระอัลละห์โดยตรงบ้าง
๑๐. คำสอนคริสต์ คัมภีร์คำสอน เขียนขึ้นโดยการ
ดลใจของพระเจ้า
๑๑. คำสอนยิว คัมภีร์คำสอน เขียนขึ้นโดยการดลใจ
ของพระเจ้า

๔

ข้อเปรียบเทียบหลักธรรม

สำคัญของคัมภีร์ศาสนา

(ใช้หลักการเรื่องเทพเจ้าเป็นสำคัญ)

๑. คำสอนฮินดู “พหุเทวนิยม” เชื่อในหลักเรื่อง
เทพเจ้าหลายองค์

๒. คำสอนเต๋า “กึ่งกลางระหว่างเทวนิยม กับ
อเทวนิยม” ตัดแต่จะตีความว่าเต๋าซึ่งเป็น
ต้นกำเนิดของสิ่งทั้งปวงจะเป็นอะไร คือเป็น
เทพเจ้า หรือมิใช่เทพเจ้า อนึ่งถ้าตีความ
หรือเข้าใจว่าเต๋าได้แก่อะไรแน่ ก็ไม่ใช่
เต๋า !

๓. คำสอนขงจื๊อ “เทวนิยม” เพราะคัมภีร์อันเป็น
เกกที่ ๑ ในจำนวน ๕ เกก มีกล่าวถึงเรื่อง
เซี่ยงติหรือซางติ เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งปวง
แต่บางคนก็ตั้งนิษฐานว่า คัมภีร์นั้นมิใช่ข้อ
เขียนของขงจื๊อโดยตรง เพียงแต่เป็นการ
รวบรวมของเก่าเท่านั้น และก็น่าสังเกตว่า
ขงจื๊อไม่ถือนในเรื่องจงรักภักดีต่อเทพเจ้า
แต่ถือนหนักในจริยธรรม และหน้าที่ของ

บุคคลในสังคม และหน้าที่พลเมืองดี ซึ่ง
ไม่เหมือนศาสนาประเภทเทวนิยมอื่น ๆ

๔. ศาสนาเซน “อเทวนิยม” ไม่สอนให้เชื่อใน
เรื่องพระเจ้าสร้างโลกคล้ายกับศาสนาพุทธ
แต่ต่างจากศาสนาพุทธตรงที่สอนในเรื่อง
“อาคัมขิ” เหมือนพราหมณ์ และสอน
ในทางบำเพ็ญตบะเคร่งครัด ซึ่งศาสนาพุทธ
ถือว่าเป็น “อศักตภิรมณญาณโยค” (ทรมาน
ตนให้ลำบาก) แต่ก็สอนในทางไม่เบียด
เบียนอย่างเคร่งครัดที่สุด

๕. ศาสนาพุทธ “อเทวนิยม” ไม่สอนในเรื่องพระเจ้า
สร้างโลก สอนหนักแน่นในเรื่องความ
ประพฤติกุศล เว้นความชั่ว, ประพฤติกุ
ศลที่ดี และชำระจิตใจให้สะอาด ไม่ถือ

ว่าความจริงรักภักดี จะดีไปกว่าการลงมือ
ทำความดี

๖. คำสอนฮินดูหรือพราหมณ์ “เทวนิยม” ข้อความ
ในคัมภีร์ฤคเวทเป็น “เอกเทวนิยม” (นิยม
เทพเจ้าองค์เดียว) แต่ในชั้นหลังแยกออกเป็น
เป็น “พหุเทวนิยม” (นิยมเทพเจ้าหลาย
องค์) ก็มี “เอกเทวนิยม” ก็มี
๗. คำสอนลัทธิ “เอกเทวนิยม” ดอนให้เคารพบูชา
ในพระเจ้าองค์เดียวอย่างเด็ดเดี่ยว
๘. คำสอนไซโรสเตอร์ “เทวนิยม” ดอนว่ามีเทพเจ้า
สร้างโลก คือพระอิหรามัสตระ แต่ดอนถึง
เทพฝ่ายชั่วที่คู่กับฝ่ายดีด้วย จึงไม่เชิงเป็น
เอกเทวนิยมเต็มที่

๘. คำสอนอิสลาม “เอกเทวนิยม” ดอนให้เคารพ
บูชาในพระอัลละห์ แต่พระองค์เดียว ว่า
เป็นพระเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งปวง
๑๐. คำสอนคริสต์ “เอกเทวนิยม” ชั้นแรกสอนให้
เคารพบูชาในเทพเจ้าองค์เดียว แต่ภายหลัง
มาแสดงหลัก ๓ ประการ คือ พระบิดา
(พระเจ้า), พระบุตร (พระเยซู), พระจิต
(พระวิญญาณ) และพยายามอธิบายให้
รวมเป็นหนึ่ง จึงมิใช่เอกนิยมแท้ อาจเรียก
รวม ๆ ว่า “เทวนิยม” (Theism)
๑๑. คำสอนยูด้า “เอกเทวนิยม” ดอนให้เคารพ
บูชาในพระยะโฮวา แต่พระองค์เดียว
-

บทที่ ๓

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

ความจริงหัวข้อในบทนี้ ถ้าจะใช้คำว่าข้อเปรียบเทียบเรื่องศีลธรรมของศาสนา ดูจะดีกว่าใช้คำว่าจริยศาสตร์ เพราะคำว่า ศีลธรรมเป็นคำที่คุ้นหูของคนไทยมากกว่า การใช้คำจริยศาสตร์เป็นการอนุโลมใช้คำตามหลักการที่นักการศาสนา และนักปรัชญาใช้กันในการแต่งหนังสือ

คำว่า จริยศาสตร์ เป็นคำ บาดั—สันสกฤต ที่ไทยเราบัญญัติขึ้น แปลตามศัพท์ว่า วิชาว่าด้วยความประพฤติ เป็นเรื่องของการพิจารณาว่า อะไรผิดอะไรถูก อะไรเป็นศีลธรรมหรือผิดศีลธรรม เราบัญญัติคำนี้ขึ้นเพื่อให้ขนานกับคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Ethics

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๕๕

Ethics หรือ จริยศาสตร์^๕ จัดเป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญาด้วย เพราะมีปัญหอันน่าขบคิดมากมาย ซึ่งปรัชญาพอใจถือว่าเป็นอาหารอันโอชะในวิชาของคน^{๕๕} ทงนเองด้วยปรัชญาชอบค้นหาความจริงหรือวินิจฉัยปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับมนุษย์ และโลกส่วนรวม

ขอยกตัวอย่างให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องอะไรผิดอะไรถูก^{๕๕} เป็นข้อที่ยากเพียงไร

ในบางสังคม การที่ลัทธิ^{๕๕}มีลัทธิหลายคนในขณะเดียวกันนั้นถือว่าเป็นความผิดอย่างร้ายแรง ถึงกับถูกลงโทษและประจาน เป็นเหตุหมิ่นเหยียดหยาม แต่ในริเบต ลัทธิคนเดียวกันอาจมีลัทธิมาอยู่รวมชายคาเดียวกันอย่างผาสุกถึง ๔-๕ คนได้ อย่างเป็นเรื่องธรรมดาและไม่มีความเสียหายอะไร พระในพระพุทธศาสนาเพียงจับปืนก็มีความผิดแล้ว แต่พระในคริสต์ศาสนาถึงขนาดใช้ปืนยิงลัทธิ^{๕๕}ตัวตาย ก็ไม่เสียหายอะไร บางครั้งยังถือว่า

เป็นการกรณาคอด้ด้วยซ้ำ เช่นที่มิชวาทในหน้า
หนังสือพิมพ์ว่า พระในคริสต์ศาสนาเลี้ยงหมัไว้ เมื่อ
ได้รับคำสั่งให้ขาย เกรงว่าจะไม่มีใครเลี้ยงหมัได้ดั่งเท่า
คน จะปล่อยทิ้งไว้ หมัจะลำบาก จึงใช้ขุนยงหมันั้น
ตายด้วยความกรุณา การที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะทรงคณะ
ในทางจริยศาสตร์ หรือศีลธรรมต่างกันตามคติของแต่ละ
ศาสนา

การศึกษาเปรียบเทียบจะทำให้เข้าใจ และหาย
ข้องใจในปัญหาเรื่องศีลธรรมในสังคมของบุคคลต่าง ๆ
ได้ตามสมควร

๑. จริยศาสตร์ของศาสนาฮินโต

ศาสนาฮินโต ไม่มีจริยศาสตร์ที่กำหนดแน่นอน
ตายตัวลงไปเป็นข้อ ๆ ว่า จะต้องเว้นความชั่วอะไรบ้าง
จะประกอบความดีอะไรบ้าง

ในหนังสือ An Outline of Shinto Teachings (สังเขปคำสอนของศาสนาชินโต) ของคณะกรรมการศาสนาชินโต พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ (ค.ศ. ๑๙๕๘) กล่าวถึงปัญหาเรื่องจริยศาสตร์ โดยชี้ไปที่จิตใจอันดีงาม ๔ ลักษณะคือ ๑. หัวใจที่แจ่มใส (อาากิ โโกโกโร) ๒. หัวใจที่บริสุทธิ์ (กิโยกิ โโกโกโร) ๓. หัวใจที่ถูกต้อง (คาตาคิ โโกโกโร) ๔. หัวใจที่ตรง (นาโอกิ โโกโกโร)

เมื่ออธิบายว่า หัวใจที่แจ่มใส ย่อมฉายแสงแจ่มใสเหมือนดวงอาทิตย์, หัวใจที่บริสุทธิ์ ย่อมผ่องแผ้วเหมือนเพชรดีขาวบริสุทธิ์, หัวใจที่ถูกต้อง ย่อมแนบแน่นอยู่กับความยุติธรรม, หัวใจที่ตรงย่อมน่ารัก และปราศจาก ความยึดมั่นในทางที่ผิด ลักษณะทั้งสี่งามทั้ง ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเทพเจ้า

นอกจากนั้นได้มีการรวมลักษณะทั้ง ๔ ประการนี้
ในคำญี่ปุ่นคำเดียวกันคือ เซอิเมอิ—ชิน

ข้อต้องการอย่างยิ่งในศาสนาชินโต ก็คือ เชื้อพ้อง
คำสอนของเทพเจ้าทั้งหลาย และทำหน้าที่ของตนให้
บริบูรณ์ ด้วยความซื่อสัตย์ ภายใต้ความปกป้องของ
วิญญาณแห่งบรรพบุรุษ ฉะนั้นบุคคลจึงต้องประกอบ
พิธีกรรมทางศาสนา ต่อเทพเจ้า และต่อวิญญาณแห่ง
บรรพบุรุษของตน ก่อนกิจกรรมอย่างอื่น

แต่ถ้าจะตรวจดูในคัมภีร์ศาสนาของชินโตแล้ว ก็
มีข้อความที่แสดงถึงจริยศาสตร์ ของศาสนานี้อยู่น้อย
จึงจะนำมาแปลไว้พอเป็นตัวอย่างต่อไปนี้ :—

“ผู้พูดความจริง จะไม่มีอันตราย ผู้พูด

ความเท็จจะต้องประสพหายนะอย่างแน่นอน ”

(คัมภีร์นิฮอน—คิ ๓:๓๓๗)

“ จงเว้นความตะกละตะกลาม และสละ
ความลโมบโลภมากเสีย. การทำร้าย (ผู้อื่น)
เป็นความชั่ว, ความกล้าหาญเป็นการดี. จงเว้น
ความโกรธเคือง และเว้นจากกิริยาทำทางที่แสดง
ความโกรธเคือง. อย่าเป็นคนริษยา.”

นิฮอน—คิ ๒:๑๓๐—๑๓๑.

๒. จริยศาสตร์ของศาสนาเต๋า

คุณธรรมฝ่ายจริยศาสตร์ที่ยำเริญมากในคัมภีร์เต๋า
แตกแ่งแห่งศาสนาเต๋า คือ ความสงบ, ไม่วุ่นวาย,
ความง่าย ๆ นอกจากนั้นยังสอนแนะนำให้ใช้ความดีต่อ
ทั้งคนชั่วและคนดี อนึ่งความอ่อนโยนก็เป็นหลักคำสอน

สิ่งที่ใหญ่ และแข็งแรงจะอยู่ข้างล่าง
สิ่งที่สุภาพและอ่อนจะอยู่ข้างบน”

(บทที่ ๗๖)

ข้อที่ ๖๖

“คนที่ดีต่อเรา เราก็ดีต่อ
คนที่ไม่ดีต่อเรา เราก็ดีต่อด้วย
เพราะฉะนั้นทุกคนจึงควรเป็นคนดี
คนที่ซื่อสัตย์ต่อเรา เราก็ซื่อสัตย์ต่อด้วย
คนที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อเรา เราก็ซื่อสัตย์ต่อด้วย
เพราะฉะนั้นทุกคนจึงควรเป็นคนซื่อสัตย์”

(บทที่ ๔๙:๒)

-
๑. ส่วนวนนี้แปลตามหนังสือ Sacred Books of the East
ส่วนฉบับของลินชิ่งและของแบลكنีย์ แปลต่างออกไป.

สมบัติ ๓ ประการ

“ข้าพเจ้ามีสมบัติอยู่ ๓ ประการ
ควรดูแลและรักษามนไว้ให้ดี

ข้อที่ ๑ เมตตา

ข้อที่ ๒ คือไม่มากเกินไป

ข้อที่ ๓ คืออย่าเป็นผู้นำของโลก

เพราะมีความรัก บุคคลก็ไม่ต้องกลัว

เพราะไม่ทำมากเกินไป

บุคคลก็มีความสมบูรณ์

เพราะไม่คิดจะเป็นเอกในโลก บุคคล

ก็อาจทำให้สติปัญญาเจริญเต็มที่

ถ้าละทิ้งเมตตา และความกล้าหาญ

ถ้าละทิ้งความสำรวม รักษาไว้แต่อำนาจ

ถ้าละทิ้งการตามหลัง แต่ชอบหลุดออกหน้า

เขาก็ตาย.

(บทที่ ๖๗)

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๖๓

จริยศาสตร์ของเต๋ารักสงบ ไม่นิยมความฟุ้งเพื่อ
เห่อเหิม ไม่นิยมการคิดจะเป็นเจ้าเป็นใหญ่ในโลก พอ
ใจความถ่อมตัว การไม่วางตัวสูงกว่าคนอื่น รักษา
ความดีไว้ให้คงที่ มุ่งหน้าทำประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยไม่
แย่งความเห็นแก่ตัวไว้

๓. จริยศาสตร์ของศาสนาขงจื้อ

จริยศาสตร์ในศาสนาขงจื้อ ถ้าจะกล่าวโดยรวม
ย่อคือ หลักการ “^๕ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน” หรือ
“เอาใจเขามาใส่ใจเรา” โดยได้แบ่งบุคคลที่เกี่ยวข้อง
กันไว้ ๕ คู่ คือ :-

๑. ผู้ปกครองกับ ^๕ผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง
๒. บิดากับบุตร
๓. สามีกับภรรยา
๔. ^๕ผู้เฒ่ากับ ^๕ผู้หนุ่ม

๕. เพื่อนกับเพื่อน

ซงจ็อกกล่าวว่า “สิ่งใดที่ท่านไม่ต้องการให้มีใคร
ทำต่อท่าน ก็จงอย่าทำสิ่งนั้นต่อผู้อื่น”

มีข้อที่น่าสังเกตในจริยศาสตร์ของซงจ็อก คือ
การสอนนักปกครองให้เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของประ
ชาชน

คุณงามความดีต่าง ๆ ที่ซงจ็อกสอน เช่น การทำ
คนให้เหมาะสม, ความจริงใจ, ความซื่อสัตย์, ความรัก,
การศึกษา, ความยุติธรรม, การบำเพ็ญประโยชน์,
ความเคารพ, ความรู้จักประมาณ, ความสงบ และการ
ค้นหาความจริง

“ปัญญา, การบำเพ็ญประโยชน์, ความ
เป็นผู้มีกำลังใจเข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้ เป็นคุณธรรม
ประจำโลก”

(คัมภีร์ลี้กั ๒๘:๒)

“จงตอบแทนความร้ายด้วยความยุติธรรม,
จงตอบแทนความกรุณาด้วยความกรุณา.”

(คัมภีร์เดียวกัน ๑๔:๓๖)

คุณธรรม ๕ ข้อสำหรับนักปกครอง

เมื่อกษัตริย์เป็นศิษย์ของขงจื๊อ ได้ประมวลคุณธรรม
สำหรับนักปกครองที่ขงจื๊อส่งสอนไว้รวม ๕ ข้อด้วยกัน
ดังต่อไปนี้ :—

๑. การบำเพ็ญประโยชน์ หมายถึงการทำงาน
เพื่อความผาสุกสวัสดิ์ของประชาชน

๒. ความถูกต้อง ไม่พึงทำสิ่งที่ไม่ต้องการ
ให้ผู้อื่นทำแก่ท่าน

๓. ความเหมาะสม จงประพฤติตนต่อประ-
ชาชนที่ท่านปกครองด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดีงามอยู่เสมอ

๔. ปัญญา จงใช้ปัญญาและความเข้าใจ เป็น
เครื่องนำทาง

๕. ความจริงใจ จงมีความจริงใจต่อทุกคนที่
ท่านเกี่ยวข้อง เพราะขงจื๊อถือว่า ปราศจากความจริงใจ
เสียแล้ว โลกก็จะเกิดขึ้นไม่ได้

๔. จริยศาสตร์ของศาสนาเบ็น

ศาสนาเบ็นมีหลักจริยศาสตร์คล้ายพระพุทธศาสนา
คือ ข้อปฏิบัติ ๕ ข้อ ในการเว้นสิ่งที่ไม่ดีไม่งามดัง
ต่อไปนี้:—

๑. อหิงสา การไม่เบียดเบียนตลอดจนการไม่
ทำลายชีวิต

๒. สัตยะ ความสัตย์ ไม่พูดเท็จ

๓. อัสตียะ การไม่ลักขโมย

๔. พรหมจริยะ การประพฤติพรหมจรรย์ (เว้น
จากเสพกาม)

๕. อปริกรหะ การไม่ละโมภ ไม่อยากได้สิ่งใด ๆ

การเว้นจากคัมสุราเมรัย สังเคราะห์เข้าในข้อที่ ๔ ข้อปฏิบัติทาง ๕ นี้เรียกว่าอนุพรต

เมื่อพิจารณาดูแล้ว หลักการ ๕ ขอนี้ดูเหมือนจะสำหรับนักบวชโดยตรง สำหรับคฤหัสถ์ คือผู้ครองเรือนธรรมดา คงมีการผ่อนในข้อ ๔ ลงมาเป็นเพียงเว้นจากประพฤตินิโคตในกามและการอยู่ร่วมกับโสเภณี

มีผู้กล่าวว่าหลักจริยศาสตร์ของศาสนาเซนย่นลงเป็นเพียงข้อเดียวคือ “อิหฺฉา ปรมิ ชฺรมะ” “ความไม่เบียดเบียนเป็นธรรมอย่างยิ่ง”

ในการปฏิบัติเมตตากรุณา มีหลักการอยู่ ๔ ข้อ คือ :-

๑. มีความกรุณาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
๒. ยินดีในความดีของผู้อื่น
๓. มีความเห็นใจในความทุกข์ยากของผู้อื่น
รวมทวงช่วยให้เขาพ้นความทุกข์ร้อน
๔. มีความกรุณาต่อผู้ทำผิด

ศีล ๕ หรือปณิญา ๕ ข้อ ของศาสนาเซนนั้น
น่าจะเทียบเคียงกับศีล ๕ ของพระพุทธศาสนามหานิกาย และ
หลักการเมตตากรุณาก็น่าจะเทียบเท่ากับหลักพรหมวิหาร ๔
ในพระพุทธศาสนามหานิกายเช่นเดียวกัน

ศีล ๕ หรืออนุพรต^๑ ของศาสนาเซน

๑. เว้นเบียดเบียน
๒. เว้นพูดเท็จ
๓. เว้นการลักทรัพย์

๑. อนุพรต คือข้อวัตรขนาดเล็กน้อยคู่กับมหาพรต ข้อวัตรอันยิ่งใหญ่

๔. เว้นจากกาม
๕. เว้นจากความอยากได้

ศีล ๕ ของศาสนาพุทธ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ (รวมทั้งมนุษย์)
๒. เว้นจากดักทรัพย์
๓. เว้นจากประพฤตินิโคตในกาม
๔. เว้นจากพูดปด
๕. เว้นจากดื่มสุราเมรัย

หลักเมตตากรุณาของศาสนาเซน

๑. มีความกรุณาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
๒. ยินดีในความดีของคนอื่น
๓. มีความเห็นใจในความทุกข์ยากของผู้อื่นรวมทั้งช่วยเหลือเขาพ้นความทุกข์ร้อน
๔. มีความกรุณาต่อผู้ทำผิด

หลักพรหมวิหารของศาสนาพุทธ

๑. เมตตา คิดให้มีความสุข ตรงข้ามกับพยาบาทคือคิดปองร้าย

๒. กรุณา คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ตรงข้ามกับการเบียดเบียนหรือความโหดร้ายทารุณ

๓. มุทิตา พดอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ตรงข้ามกับริษยา

๔. อุเบกขา วางใจเป็นกลาง ตรงข้ามกับความลำเอียง

ในขั้นจะไม่วิจารณ์ว่าของใครดีกว่าของใคร เป็นหน้าที่ของท่านผู้อ่านจะพิจารณา และเข้าใจหลักการของทั้งสองคำสอนตัวเอง

จริยศาสตร์ชั้นสูงของศาสนาเซน

คำสอนเซนมีหลักจริยศาสตร์ชั้นสูง อันเป็นเหตุ

ให้เข้าถึง โมกษะ (ความหลุดพ้น) หรือ นิรวาณ

๓ ประการ คือ :—

๑. ความเชื่อที่ถูกต้อง
๒. ความรู้ที่ถูกต้อง
๓. ความประพฤติที่ถูกต้อง

๕. จริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ

จริยศาสตร์ในพระพุทธศาสนาอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ : ที่เป็นการสอนให้เว้นความชั่วเรียกว่า “วินัยหรือศีล” อย่างหนึ่ง ; ที่เป็นการสอนให้ทำความดี เรียกว่า “ธรรม” อย่างหนึ่ง. ฉะนั้นคำว่า ศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนาจึงมีความหมายทั้งเว้นความชั่วทั้งประพฤติความดี

ก. จริยศาสตร์ขั้นมูลฐาน

เรียกว่า “เบญจศีล เบญจธรรม” แปลว่า

“ศีล ๕ ขัณ ธรรม ๕ ขัณ” ซึ่งคู่ขนานเป็นอนุภาคเรกกันและกัน ดังนี้:—

ศีล ๕

๑. เว้นจากฆ่ามนุษย์และสัตว์
๒. เว้นจากลักทรัพย์
๓. เว้นจากประพฤตินิโคตในกาม
๔. เว้นจากพูดปด
๕. เว้นจากดื่มสุราเมรัย

ธรรม ๕

๑. มีเมตตากรุณาต่อมนุษย์และสัตว์
๒. เื่อเพื่อเื่อแผ่, ประกอบดีมาชีพ
๓. ดำรงในกาม
๔. พูดจริง
๕. มีสติสัมปชัญญะ

ข. จริยศาสตร์ ชั้นกลาง

คือที่ประณตหรือสูงกว่าชั้นมูลฐานเพราะควบคุมไปถึงให้เว้นความชั่วทางจิตใจด้วย จริยศาสตร์ ชั้นกลางนี้ เรียกว่า “ กุศลกรรมบถ ” แปลว่า “ ทางแห่งการกระทำอันเป็นกุศล คือที่ดีงาม ” มี ๓๐ ข้อดังต่อไปนี้ :—

ทางกาย

๑. เว้นจากฆ่ามนุษย์และสัตว์
๒. เว้นจากลักทรัพย์
๓. เว้นจากประพฤตินิन्दในกาม

ทางวาจา

๔. เว้นจากพูดปด
๕. เว้นจากพูดส่อเสียดคือยุยงให้แตกร้างกัน
๖. เว้นจากพูดคำหยาบคาย

๗. เว้นจากพูดเพื่อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ

ทางใจ

๘. ไม่ละโมภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน
๙. ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น
๑๐. เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม (เช่น เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มารดาบิดามิบุญคุณเป็นต้น)

ค. จริยศาสตร์ชั้นสูง

ได้แก่วิธีปฏิบัติให้ถึงความดีทุกข หรือที่เรียกว่า “อริยมรรค” มรรคหรือหนทางอันประเสริฐ ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ ๘ ประการ คือ :-

๑. ความเห็นชอบ ได้แก่มีปัญญาารู้จริง
- ๔ ประการ (ตัณหาทิฏฐิ)

๒. ความดำริชอบ ได้แก่ดำริในการออกจาก
กาม, ดำริในการไม่ปองร้าย, ดำริในการ
ไม่เบียดเบียน (ตั้งมาตั้งแต่กับปะ)
๓. การเจรจาชอบ ได้แก่ไม่พูดปด, ไม่พูดต่อ
เสียด (คือไม่ยุให้แตกร้าง), ไม่พูดคำ
หยาบ, ไม่พูดเพ้อเจ้อ (ตั้งมาจากรา)
๔. การกระทำชอบ ได้แก่เว้นจากฆ่ามนุษย์
และสัตว์, เว้นจากฉกทรัพย์, เว้นจาก
ประพฤตินิโคตในกาม (ตั้งมากับมันตะ)
๕. การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่เว้นอาชีพทุจริต
ประกอบอาชีพสุจริต (ตั้งมาอาชีพะ)

๑. ถ้าเป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้บวช หมายถึงเว้นจากการเสพกาม.

๖. ความเพียรชอบ ได้แก่เพียรระวังมิให้บาปเกิดขึ้น, เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว, เพียรทำความดีให้เกิดขึ้น, เพียรรักษาความดีที่มีอยู่แล้ว (สัมมาวายามะ)
๗. การตั้งสติชอบ ได้แก่ตั้งสติพิจารณากาย, เวทนาคือความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือไม่ทุกข์ไม่สุข, จิต, ธรรมะ รวม ๔ อย่างให้รู้เท่าทันไม่ยินดียินร้าย (สัมมาสติ)
๘. การตั้งใจมั่นชอบ ได้แก่การทำสมาธิ คือทำให้ใจตั้งมั่นจนได้ฌาน ๔ (สัมมาสมาธิ)

หมายเหตุ: จริยศาสตร์ชั้นสูงนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา มีลักษณะปนกันระหว่างจริยศาสตร์ หรือศีลธรรมฝ่ายหนึ่งกับ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๗๗

บัญญัติที่รู้เท่าทันความจริงแห่งชีวิต อันเป็นเหตุให้ละ
หรือดับความทุกข์ความเดือดร้อนได้อีกฝ่ายหนึ่ง อนึ่ง
ข้อห้ามฆ่ามนุษย์และสัตว์นั้น ความจริง ใช้คำว่า ฆ่า
สัตว์ ก็กินความถึงฆ่ามนุษย์ด้วย แต่ทว่าพูดไว้อย่างนี้ ก็
เพื่อความชัดเจนในหลักการของพระพุทธศาสนา โดย
ทำนองเดียวกัน หลักการในคริสต์ศาสนา แม้ภาษาอังกฤษ
จะกล่าวเพียงว่า “อย่าฆ่า” (Thou shalt
not kill) ชาวคริสต์ในเมืองไทยก็จะแปลให้ชัดเจนว่า
“อย่าฆ่าคน” ทั้งนเพราะหลักการในคริสต์ศาสนา
ให้ฆ่าสัตว์ได้

ข้อซักถามเพิ่มเติม

ถ้ามีปัญหว่า คีต ๘ ที่เรียกว่า อุโบสถคีต
คีต ๓๐ หรือคีตของดามเนร และคีต ๒๒๗ ของภิกษุ
จะจัดเข้าในจริยศาสตร์อย่างไร ?

๑๒

นอกจากนี้ยังมีคำสอนเรื่องศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาอีกมากมาย เช่น หลักการทำบุญ ๑๐ ประการ (บุญกิริยาวัตถุ) หลักธรรมที่ทำได้ ๑๐ ประการ (นาถกรณธรรม) เป็นต้น จะจัดเข้าในจริยศาสตร์หรือไม่อย่างไร ?

คำตอบมีอยู่ว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมไว้มากหลายเพื่อให้เหมาะแก่อุปนิสัยใจคอและฐานะผู้ฟังในรายละเอียด อาจมีต่าง ๆ กันออกไป แต่ในหลักการใหญ่ ข้อธรรมทั้งหมดเหล่านี้ แม้จะมีมากเท่าไร ก็พอจะรวมลงได้ในหลัก ๓ ประการ คือ :—

๑. ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย
๒. ฌานสมาธิ การทำใจให้สงบระงับ
๓. ปัญญา ความรอบรู้ตามความจริง

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๘๕

แม้หลักทั่วไปแห่งพระพุทธศาสนาที่ว่า เว้นความชั่ว, ประพฤติความดี และชำระจิตใจให้สะอาด ก็อนุโลมเข้าในหลักศีล, ศมาธิ, ปัญญาได้ หรือจะใช้หลักทั่วไปแห่งพระพุทธศาสนา เป็นบทตั้ง นำธรรมะต่าง ๆ รวมทั้ง ศีล ศมาธิ ปัญญาด้วยมาจัดประเภทเข้าในหลักเว้นความชั่ว ประพฤติความดี และชำระจิตใจให้สะอาดก็ได้ รวมความว่า หลัก ๓ ประการที่กล่าวมานั้น เป็นหลักใหญ่ที่จะอนุโลมคำสอนอื่น ๆ เข้าด้วยได้

แต่หลักการทั้ง ๓ ข้อนั้น อาจเห็นได้ว่า ข้อที่ ๑ คือศีล และข้อที่ ๒ คือศมาธิเป็นหลักจริยศาสตร์ คือเป็นทั้งศีลเป็นทั้งธรรม ส่วนข้อที่ ๓ คือปัญญาเป็นหลักสูงกว่าจริยศาสตร์ เพราะเท่ากับเป็นแสงสว่างภายในอันจะทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในปัญหาชีวิต และปัญหาที่ติดขัดทงปวง. เป็นอันว่า เมื่อกล่าวถึงหลักการของ

พระพุทธศาสนา ถ้าจะถามว่า อะไรสูงกว่าหลักจริยศาสตร์ ก็รู้ไปได้ที่ “ปัญญา” ส่วนคำสอนของศาสนาประเภทเทวนิยม คือที่เชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก ถ้าจะถามหาว่ามีอะไรที่สูงกว่าจริยศาสตร์บ้าง ก็ตอบได้ว่า ความเชื่อความภักดีอย่างซาบซึ้งในพระผู้เป็นเจ้าเป็นจุดเด่นสำคัญยิ่ง ที่นอกเหนือไปจากจริยศาสตร์ หรือข้อปฏิบัติทางศีลธรรมใด ๆ อันนี้เป็นทางเปรียบเทียบกัน ในทางหลักการ

มีคำชักค่อไปว่า การจัดให้ปัญญา อยู่สูงกว่าจริยศาสตร์ ก็พอจะเข้าใจได้ และการส่งเสริมเรื่อง การเว้นความชั่วเข้าในศีล การทำความดีเข้าในสมาธิ ก็พอจะเข้าใจได้ ส่วนข้อที่ว่า “การชำระจิตใจให้สะอาด” จะจัดเข้าในปัญญาได้อย่างไร ตอบว่าตามหลักพระพุทธศาสนา คិតเป็นเครื่องชำระกิเลสอย่างหยาบ สมาธิเป็นเครื่องชำระกิเลสอย่างกลาง ส่วน

ปัญญาเป็นเครื่องชำระกิเลสอย่างละเอียดประเภทความเห็นผิด ความยึดถือ เพราะฉะนั้น หัดการเรื่องการชำระจิตใจให้สะอาด จึงเข้ากับปัญญาได้เพราะถ้าไม่มีปัญญาก็ไม่บริสุทธิ์สะอาด ดังพระพุทธภาษิตว่า “จะบริสุทธิ์ได้ก็ด้วยปัญญา” (ปณณาย ปริตฺตฺตมฺมํ)

เมื่อกล่าวมาถึงเพียงนี้ ก็ควรจะได้ถึงการเน้นในเรื่องจรรยาศาสตร์ของพระพุทธศาสดาเล็กน้อย กล่าวคือ พระพุทธเจ้าทรงถือว่าบุคคลทุกชั้นวรรณะมีจุดสำคัญอยู่ที่ศีลธรรม ถ้าคงอยู่ในศีลธรรมแล้วก็นับได้ว่าเป็นผู้ที่ควรยกย่องสรรเสริญ ถ้าไม่คงอยู่ในศีลธรรมแล้ว แม้จะมีชาติดีกุดสูงต่ำเพียงไร ก็ไม่ชื่อว่า เป็นคนดีตามทรรศนะทางพระพุทธศาสดา

มีประเด็นสำคัญอีกข้อหนึ่งที่น่าสนใจที่สุดก็คือ การเห็นอกความดี ความชั่ว บุคคลธรรมด้ายกต้องการ

ความดีเพื่อชำระล้างความชั่ว แต่ผู้บรรลุนิพพานสูงสุด
 ในพระพุทธศาสนา คือพระอรหันต์ได้ชื่อว่าอยู่เหนือ
 ความดีความชั่ว เพราะท่านละกิเลสทั้งปวงอันเป็นเหตุ
 ให้ทำความชั่วได้แล้ว จึงไม่ต้องขวนขวายทำความดี
 อะไรต่อไปอีก เพื่อละความชั่วนั้น เปรียบเหมือนคนที่
 เป็นโรค ก็ต้องการยารักษาโรค โรคเปรียบเหมือน
 ความชั่ว ยาเปรียบเหมือนความดี เมื่อโรคหายขาด
 แล้วยากก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป คือเมื่อหมดเหตุที่จะให้ทำ
 ชั่วแล้ว ก็ไม่ต้องการความดีเพื่อชำระล้างความชั่วอีก
 ต่อไป การประพฤติปฏิบัติของพระอรหันต์แม้ในภพคณะ
 ของคนธรรมดา จะเห็นว่าเป็นการทำความดี แต่ขอ
 ว่า อยู่เหนือความดี ความชั่ว ความชอบจะชดชชน
 ในเมื่อใช้คำว่า “บุญ” (เครื่องชำระล้างความชั่ว)
 และ “บาป” (สิ่งชั่วที่ตามก) พระอรหันต์นับว่า
 อยู่เหนือ “บุญ” และ “บาป” เพราะหมดกิจที่จะต้อง
 ชำระล้างอะไรอีกแล้ว การชี้แจงไว้มากเป็นพิเศษ

ในที่นี้ เพื่อให้เข้าใจในหลักจริยศาสตร์และที่เหนือจริยศาสตร์ให้ชัดเจนขึ้น

๖. จริยศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์

หรือฮินดู

ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๓ ว่า แม้นักศาสนาบางคนจะแยกศาสนาพราหมณ์จากศาสนาฮินดู แต่ผู้เขียนจะไม่แยกเช่นนั้น เพราะจะทำให้พันเผื่อให้ต้องแยกเป็นอีกหลายสิบหลายร้อยศาสนา แต่เพื่อประโยชน์ในการทำ ความเข้าใจกับท่านผู้อ่านจะขอชี้แจงแทรกไว้ในที่นี้เล็กน้อยว่า ตามมติของ เซอร์ มอเนียร์ วิลเดียมส์ ศาสนาพราหมณ์ คือศาสนาเก่าแก่ของอินเดีย ส่วนศาสนาฮินดูนั้นแม้จะมีต้นรากมาจากศาสนาพราหมณ์ แต่ก็มิอะไรต่ออะไรเพิ่มเติมจนมีหน้าตาแตกต่างไปจากเดิม อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีรากฐานของศาสนา

พราหมณ์ และระบบชนวรรณะ เป็นเนื้อหาอยู่ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงรวมเป็นศาสนาเดียวกัน มิฉะนั้น ทุกศาสนา จะแบ่งโดยทำนองนี้ได้ด้วยกันโดยถือเหตุเพียงว่ามีอะไร เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ก็แยกเป็นอีกศาสนาหนึ่ง

เนื่องจากคัมภีร์ของศาสนาฮินดู มีใช้คัมภีร์พระเวทเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีคัมภีร์อื่น ๆ เกิดขึ้นในภายหลังออกมากมายหลายเรื่อง แต่แต่ละเรื่องก็ล้วนมีความสำคัญ ได้รับความนับถือจากผู้นับถือในชนหลังเป็นอันมาก การกล่าวถึง จริยศาสตร์ของศาสนาฮินดู จึงต้องระบุว่า จริยศาสตร์ที่ว่านั้น กล่าวตามคัมภีร์อะไร

ก. จริยศาสตร์ในพระเวท

คัมภีร์ฤคเวท ตอนพระมหากษัตริย์ ให้ปฏิบัติชอบต่อประชาชนผู้อยู่ในปกครองอย่างพิน้อง จึงควรอยู่ร่วมกับประชาชนอย่างอ่อนโยนต่อเขา อย่าเบียดเบียน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๘๕

เขา จึงเป็นเพื่อนของประชาชน เข้ากับประชาชนได้
ในการบำเพ็ญกิจทางศาสนา คือการบวชอายุ จึงพูดกับ
ประชาชนด้วยดี (๓:๑๗๐)

กัมภีร้อรรถาธิบาย กล่าวว่า “เราได้ให้หัวใจ
และศีรษะแก่เจ้า เพื่อมิให้มีความปรารถนารายต่อผู้อื่น
บุคคลควรประพฤติต่อกันและกัน เหมือนแม่โคปฏิบัติ
ต่อลูกโคออกใหม่.

“ขอให้บุตรเป็นผู้ประพฤติดีต่อคำปฏิญาณของ
บิดาให้สมบูรณ์ จึงแสดงความเคารพต่อมารดา ขอให้
ภริยาใช้ถ้อยคำอ่อนหวาน เป็นที่ปลอบประโลมใจต่อ
สามี.

“ขอพี่น้องชาย หรือพี่น้องหญิง จงอย่าต่อสู้กัน
ดุ๊กอนมนุชยทางหาย, เมื่อรู้จักประสงค์แห่งชีวิตของ
เจ้าดีแล้ว ก็จงพูดแต่ถ้อยคำที่ควรสรรเสริญ.

“เราได้ร่างข้อกำหนดแห่งความประพฤติ ที่จะ
ใช้ในชั่วศตวรรษไว้ให้แก่เจ้า อันจะไม่ทำอันตรายแก่
ผู้มีความรู้ ทั้งจะไม่ก่อความแตกแยกขึ้นในระหว่างคน
เหล่านั้น อันเป็นประโยชน์แก่มนุษย์โดยทั่วไป.

“ดูก่อนหม่อมมนุษย์ผู้ทะเยอทะยาน, ขอบใจใจของ
เจ้าจงอย่าปกป้องความรู้ดีที่แตกแยก จงเดินต่อไปข้าง
หน้าทางที่เที่ยมเอก ด้วยเอกคือความรู้ดีที่รับผิดชอบ
จงพูดดีต่อกันและกัน จงดำเนินไปตามทางที่ตรง เรา
สร้างจิตใจไว้ให้เจ้า.

“ขอให้สถานททเจ้าดึกษาขึ้นมาตาม จงเปิดเป็น
ตำราอ่านแก่คนทั้งปวง ขอการแบ่งอาหารของเจ้าจง
เป็นไปโดยยุติธรรม เราเที่ยมเอกเจ้าทุกคนด้วยเอก
อันเท่าเทียมกัน จงอ่อนน้อมต่อเทพเจ้าของเจ้าร่วมกัน
จงถือว่าตัวเจ้าเป็นเสมือนหนึ่ง ที่มอยู่ใกล้เดียวกัน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๘๗

“เราให้จิตใจทั้งหมดแก่เจ้า เพื่อให้เป็นคนดี และเพื่อให้ดำเนินไปสู่จุดหมายโดยดามัคค์ ผู้มีปัญญาย่อมถนอมรักษา น้าอมฤตแห่งชีวิตไว้ฉันใด ขอเวลายืนและเวลาเช้าทั้งหลายของเจ้าจงเป็นอยู่แห่งสันติ และความเจริญแก่เจ้าฉันนั้นเถิด”

(จาก Vedas, Holy Scriptures of Aryans
หน้า ๒๑—๒๒)

นายกคฺคประธาท อุปาชยายะ ผู้เขียนเรื่อง Vedas, Holy Scriptures of Aryans ซึ่งอ้างอิงไวข้างบนนี้ มีความเลื่อมใสศรัทธาในข้อความแห่งอถรรพเวท ตอนนั้นมาก ถึงกับทำให้ผู้อ่านไปเที่ยวค้นในหอสมุดต่าง ๆ ของโลก ว่าจะมีคัมภีร์ศาสนาไหน ให้คำสอนอันเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวและสังคม ได้ดีกว่านี้ นายกคฺคประธาท อุปาชยายะ ผู้เป็นมหาบัณฑิตทางอักษร

คำศัพท์เป็นผู้ตั้งแต่มารยาตมาช อันเป็นขบวนการใหม่
ของศาสนาฮินดู

ผู้เขียนขอเสนอให้ท่านผู้อ่าน โปรดอ่านซ้ำจริย
คำศัพท์ของศาสนาขงจื๊อที่กล่าวมาแล้ว ที่แบ่งบุคคลผู้
ควรประพฤติชอบต่อกันเป็น ๕ คู่ กับใคร่เสนอหลัก
ธรรมของพระพุทธศาสดา แทรกลงในตอนนั้น เพื่อประ
โยชน์ในทางเปรียบเทียบว่า พระพุทธศาสดามักกล่าวไว้
อย่างไรบ้าง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามักจะนำมา
กล่าวในที่นี้ เล็กเฉพาะที่เกี่ยวกับครอบครัวและสังคม

วัดคบท (ข้อปฏิบัติประจำตัวของผู้จะเป็นใหญ่)

๑. เสด็จมารดาบิดา
๒. อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในสกุล
๓. พุดอ่อนหวาน ผู้ที่ไม่ตรี
๔. ไม่พุดยู่ให้เขาแตกร้างกัน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๘๕

๕. ไม่ตระหนี่ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๖. ถอดความดีด้วย
๗. ชุ่มความโกรธที่เกิดขึ้น.

(ฉัมปทวิสุทธิกถาภาค ๒ หน้า ๒๓๕)

สังคหวัตถุ

(เรื่องของการสงเคราะห์ หรือสังคมสงเคราะห์)

๑. การให้ปัน (ทาน)
๒. การพูดไพเราะ (ปิยวาจา)
๓. การบำเพ็ญประโยชน์ (อัตถจริยา)
๔. การทำตนสม่ำเสมอ คือการทำตนให้เข้ากันได้กับผู้รับการสงเคราะห์ (สมานัตตตา)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๓ หน้า ๔๒)

พรหมวิหารธรรม (ธรรมประจำใจของผู้ใหญ่)

คู่ที่กล่าวไว้ในจริยศาสตร์ของศาสนาเซน โดยได้นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาขึ้น ไปเปรียบเทียบไว้ในที่นี้ด้วย. (ดูหน้า ๑๗๐)

ทิศ ๖ (การปฏิบัติชอบต่อกันระหว่างบุคคล ๖ คู่)

๑. มารดาบิดา เปรียบเหมือนทิศบูรพา เราควรปฏิบัติอย่างไรต่อท่าน ท่านควรปฏิบัติอย่างไร ต่อบุตรธิดา
๒. ครูอาจารย์ เปรียบเหมือนทิศทักษิณ เราควรปฏิบัติอย่างไรต่อท่าน ท่านควรปฏิบัติอย่างไร ต่อศิษย์
๓. ภริยา เปรียบเหมือนทิศประจิม เราควรปฏิบัติต่อภริยาอย่างไร ภริยาควรปฏิบัติอย่างไรต่อสามี
๔. มิตร เปรียบเหมือนทิศอุดร เราควรปฏิบัติ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๕๑

อย่างไรต่อมิตร มิตรควรปฏิบัติอย่างไร
ต่อเรา

๕. ดมณพราหมณ์ หรือนักบวช เปรียบเหมือน
อุปริมทิศ คือทิศเบื้องบน เราควรปฏิบัติ
อย่างไร ต่อท่าน ท่านควรปฏิบัติอย่างไรต่อ
ประชาชน

๖. ลูกจ้าง หรือ กรรมกร เปรียบเหมือนเหตุวิม
ทิศ คือทิศเบื้องต่ำ นายจ้างควรปฏิบัติ
อย่างไรต่อลูกจ้าง ลูกจ้างควรปฏิบัติอย่างไร
ต่อนายจ้าง

ผู้เขียนขอไม่นำรายละเอียดแห่งข้อปฏิบัติชอบต่อกัน
ระหว่างบุคคล ๖ คู่ มากล่าวไว้ในที่นี้ ถ้าท่านผู้อ่าน
สนใจ ขอให้อ่านหนังสือนวโกวาท 'หน้า ๗๖' ซึ่งเป็น
หนังสือแพร่หลายอยู่แล้วในประเทศไทย

ข. จริยศาสตร์ในคัมภีร์อุปนิษัท

คัมภีร์อุปนิษัท ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระเวท คือเวทนั้นแบ่งออกเป็นมนตร์, พราหมณะ และอุปนิษัท แต่จะเห็นได้ว่าข้อความในคัมภีร์อุปนิษัทเอง ด้นับต้น การศึกษาพระเวทตลอดเวลา จึงน่าจะเป็นคัมภีร์ที่แต่งขึ้นหลังพระเวท แต่ได้รับความนับถืออยู่มาก อายุของคัมภีร์อุปนิษัทย่อมประมาณว่า ศตวรรษที่ ๖ ก่อน ค.ศ. ฟังดังเถิดว่า คัมภีร์มนตร์ คือตัวพระเวทโดยตรงกับคัมภีร์พราหมณะนั้น. หนักไปในเรื่องพิธีกรรม ส่วนคัมภีร์อุปนิษัท หนักไปในทางปรัชญาเกี่ยวกับเทวนิยมเช่นเรื่องกำเนิดของสากลโลก สภาพของเทพเจ้า สภาพของอาตมัน และความเกี่ยวข้องกันระหว่างจิตใจกับวัตถุ ฉะนั้น จริยศาสตร์จึงมีน้อยในคัมภีร์อุปนิษัท แต่ก็พอจะหาได้บ้างดังต่อไปนี้ :—

“ขอให้มารดาของเจ้า จงเป็นเทพเจ้าของ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๑๕๓

เจ้า, ขอบิดาของเจ้าจึงได้รับการปฏิบัติเสมือน
หนึ่งเทพเจ้า, ขอให้อาจารย์ของเจ้าจึงได้รับ
เกียรติดังเทพเจ้า, ขอให้แขกของเจ้า จึงได้รับ
การต้อนรับเอาใจใส่ประหนึ่งเทพเจ้า”

(ไคตุดิริย—อุปนิษัท หน้า ๖๔)

“การให้ปัน พึงกระทำด้วยความยินดีและ
เต็มใจ ไม่ควรให้ทานที่ตนไม่เต็มใจให้ ควรให้
ทานตามฐานะ (ศรี) ของตน ควรให้ทานด้วย
ความปรารถนาดี”

(ไคตุดิริย—อุปนิษัท หน้า ๖๔)

ก. จริยศาสตร์ในคัมภีร์มนุธรรมศาสตร์

คัมภีร์ ธรรมศาสตร์ จัดอยู่ในหลักฐานชั้นที่สอง
หลักฐานชั้นที่ ๑ คือพระเวท และส่วนประกอบที่เรียก

ว่า ศุภฤติ, หลักฐานชั้นที่ ๒ คือ คัมภีร์ทั้ง ๕ ที่กล่าว
แล้ว ในบทที่ ๒ เรียกว่า ตัมฤติ คัมภีร์มनुธรรม-
ศาสตร์ มีคำสอนเรื่องจริยศาสตร์ไว้มากหลายแห่ง
ดังต่อไปนี้ :—

“อย่าทำผู้อื่นให้บาดเจ็บ, ไม่พึงทำร้ายผู้
อื่นทางใจหรือทางกาย ไม่พึงปลงวาจาที่ก่อ
ความเจ็บใจแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย.”

(มनुธรรมศาสตร์ ๒:๓๖๑)

“จงอดทนถ้อยคำที่ล่วงเกิน ไม่พึงด่าตอบ
ใคร ๆ ไม่พึงเป็นศัตรูของใคร ๆ เพราะเหตุแห่ง
ร่างกายอันเปื่อยเน่าทรุดโทรมได้. อย่าแสดง
อาการโกรธตอบบุคคลที่โกรธ. จงให้พรคนที่
สาปแช่งและอย่าปลงวาจาที่ไร้สาระ.”

(มनुธรรมศาสตร์ ๖:๔๗—๔๘)

“ผู้ทำอันตรายแก่สัตว์ผู้ไม่ทำอันตรายด้วยความประสงค์เพื่อจะหาความพอใจ ย่อมไม่ประสบสุขได้เลย ไม่ว่าในชีวิตร^๕ หรือตายไปแล้ว ผู้ไม่ก่อความทุกข์อันเนื่องด้วยเครื่องผูกมัด หรือความตายแก่สัตว์ทั้งหลาย แต่ปรารถนาดีต่อสัตว์ทั้งปวง ย่อมได้รับความสุขอันหาประมาณมิได้. ผู้ไม่ทำร้ายสัตว์ใด ๆ ย่อมได้รับสิ่งที่คิดไว้ สิ่งที่ดีำเนินงานอยู่ สิ่งที่ดีังใจไว้ โดยไม่ต้องอาศัยความพยายาม.”

(มนุธรรมศาสตร์ ๕:๔๕-๔๗)

ฅ. จริยศาสตร์ในคัมภีร์มหาภารตะ

มหาภารตะ จัดเป็นหลักฐานชั้นที่ ๒ เช่นเดียวกับคัมภีร์ธรรมศาสตร์ คืออยู่ในประเภทดุษฎี และอยู่ในหัวข้อว่า อิติहास (นิยาย)

“การไม่ทำร้ายใคร ๆ ทางใจทางวาจา หรือ
ทางกาย

การให้แก่ผู้อื่น และมีความกรุณาต่อทุกผู้
ซึ่ง
นึกอหน้าที่ยังยืนของคนดี

คนที่ม่ใจสูง พอใจในการทำควมดี

โดยไม่คิดถึงประโยชน์ของตนเอง

เมื่อปรึษาหาหรือถึงการทำประโยชน์ให้คน
อื่น

เขามีได้คิดถึงประโยชน์ตอบแทนเลย”

(มหาภารตะ ๓:๑๖๗๘๒—๑๖๗๘๗)

“การต้อนรับด้วยความเอื้ออารี ควรทำ

แม้ต่อศัตรูผู้เป็นแอกมาหา

เหมือนต้นไม้ให้ร่มเงาอันเกิดแก่ใบของตน
แก่คนที่ไก่อ้นตนจะนั้น.”

(มหาภารตะ ๓๒:๕๕๗)

“การไม่ทำร้าย, การมีสัจจะ, การเว้นจากการขโมย, การเว้นจากความกำหนัดยินดี, การเว้นจากความโกรธและความละโมภ, การพยายามทำสิ่งที่พอใจและเป็นประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง. นี่เป็นหน้าที่เสมอกันของบุคคลในทุกวรรณะ.”

(ศรัมภ์ ภควัทคิตา ๓๓, ๓๗, ๒๓)

“นี่คือประมวลความถูกต้อง อย่างแท้จริง
ทั้งหมด

จงปฏิบัติต่อผู้อื่น เหมือนปฏิบัติต่อตนเอง
อย่าทำอะไรต่อผู้อื่น อย่างที่ในภายหลัง
ท่านไม่ต้องการให้เขาทำตอบต่อท่าน
ในการก่อให้เกิดความดีใจ หรือสร้าง
ความทุกข์ยาก

-
๑. ศรัมภ์ภควัทคิตา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า คิตา เป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์มหาภารตะ มีหลักธรรมและปรัชญาของฮินดู ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่สนใจของนักอ่านมาก

ในการทำดี หรือทำร้ายต่อผู้อื่น
 ในการให้ หรือปฏิเสธคำขอร้อง
 บุคคลย่อมได้กฎเกณฑ์อันเหมาะสมในการ
 กระทำ
 ด้วยการมองดูผู้อื่นเปรียบเทียบตัวเอง”

(มหาภารตะ ๑๓:๕๕๗๓)

๗. จริยศาสตร์ของศาสนา ลัทธิ

คำสอนดีชย่มากในเรื่องความจงรักภักดี ต่อพระ-
 เจ้า คัมภีร์ของคำสอนดีชเกือบไม่มีเรื่องอื่นนอกจากข้อ
 ความพรรณาเรื่องพระเจ้า จริยศาสตร์ต่อไปนี้ ย่อม
 แสดงว่า คำสอนดีชรับรองความดีความชั่วทั่ว ๆ ไป
 ดังที่มันอยู่ในคำสอนทั้งหลาย

“ไม่มีตบะใด จะยิ่งใหญ่กว่าความอดทน,
 ไม่มีความสุขใดจะยิ่งใหญ่กว่าความสันโดษ, ไม่

มีความชั่วใจจะยิ่งใหญ่กว่าความโลภ, ไม่มี
บุญใจจะยิ่งใหญ่กว่าความกรุณา, ไม่มีอาวุธใด
จะมีอำนาจยิ่งกว่าการให้อภัย. คนหว่านพืชเช่น
ใดก็เก็บเกี่ยวผลเช่นนั้น. ถ้าเขาหว่านความทุกข์
ความทุกข์ก็จะเป็นผลเก็บเกี่ยวของเขา, ถ้าคน
หว่านบาปพืช เขาก็ไม่อาจหวังอาหารทิพย์ได้เลย”

(คำของอมรทาส^๑ คำสดาองค์ที่ ๓ ของตีส)

(จากหนังสือของ M.A. Macauliffe หน้า ๑๘)

“บุคคล ควรระมัดระวังแม้แต่บาปที่ทำไป
โดยมิได้รู้สึกตัว.”

(คำของเคมพาหาทุระ^๒ คำสดาองค์ที่ ๘ ของตีส)

๑. กุรุ อมรทาสเป็นกุรุ ค.ศ. ๑๕๕๒ ถึงแก่กรรม ค.ศ. ๑๕๗๔

(พ.ศ. ๒๐๙๕—๑๑๑๗)

๒. กุรุ เคม พาหาทุระเป็นกุรุ ค.ศ. ๑๖๖๔ ถึงแก่กรรม ค.ศ.

๑๖๗๕ (พ.ศ. ๒๒๐๗—๒๒๑๘)

“บุคคลไม่พึงก้าวขึ้นเตียงแห่งภริยาของคนอื่น แม้ในความฝัน.”

(คำของ ครู โควินทสิงห์ ศาสตราจารย์ที่ ๑๐ ของดีช)
ที่มาทาง ๒ แห่งหลังจากหนังสือของ Teja Singh
M.A. หน้า ๑๗.

๘. จริยศาสตร์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์

“ผู้ใดปรารถนาจะรักพระอหุรมัสตะ ในโลกนี้ พึงรักคนที่ประพฤติกุศลต้อง เนื่องด้วยคนที่ประพฤติกุศลต้อง ย่อมเป็นเสมือนแบบจำลองของพระอหุรมัสตะผู้เป็นเจ้า

(คัมภีร์ฆนาระ - คัมภีร์ฆนาระ ๑๕:๗-๘)

๑. ครู โควินท สิงห์ เป็นครู ค.ศ. ๑๖๗๕ ถึงแก่กรรม ค.ศ. ๑๗๐๘ (พ.ศ. ๒๒๑๘-๒๒๕๑)

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๒๐๑

“ความสมบูรณ์ ข้อที่ ๑ คือความคิดที่ดี,
ข้อที่ ๒ คือวาจาที่ดี, ข้อที่ ๓ คือ การกระทำ
ที่ดี.”

(สัท สปราม ๒๓:๓๕)

“การกระทำที่ดีทุกอย่างที่เราอาจทำได้ในวันนี้ จง
อย่าผิดไปไว้ทำพรุ่งนี้ จงทำให้เสร็จด้วยมือของเจ้าและ
ปรึกษากับวิญญาณของเจ้าเอง”

(สัท ทาร ๘๓:๓๐)

“ความยากจนเพราะมีความซื่อสัตย์ ดีกว่า
ความมั่งคั่ง อันเนื่องมาจากทรัพย์สินของคนอื่น.”

(เมเนคอิซรัท ๑๕:๔)

“คนที่พูดสัตย์จริงเพียงคนเดียว ดีกว่าคน
ทั้งโลกที่พูดเท็จ.”

(ฉัถ ทาร ๖๒:๕)

“การสร้างนิสสัย ๔ อย่างเหล่านี้ คือหลัก
แห่งศาสนาของซารากุสต์ (โซโรแอสเตอร์) คือ
๑. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลผู้สมควร ๒. มีความ
ยุติธรรม ๓. เป็นมิตรกับทุก ๆ คน ๔. กีดกัน
ความอัสถัย์ไปจากตัวเจ้าอย่างจริงใจ”

(ฉัถ ทาร ๖๕:๗)

“ผู้ช่วยเหลือคนยากจน คือคนที่ถือพระ-
อหุระ เป็นพระราชา”

(SBE. ๔:๒๓๐,๒๕๐)

“ไม่ว่าบุคคลจะเป็นเจ้านายแห่งคนจำนวน
น้อยหรือจำนวนมาก เขาก็จะต้องแสดงความรัก
ต่อคนที่ดองาม แต่ร้ายต่อกนอัสถ์ย.”

(ยัตนะ ๔๗:๔)

“จงต่อต้านศัตรูแค้นด้วยอาวุธ.”

(ยัตนะ ๓๓:๓๘)

“ถ้าเป็นศัตรูจงต่อสู้อย่างยุติธรรม ถ้าเป็น
เพื่อนจงดำเนินการในฐานะเป็นเพื่อน.”

(S.B.E. ๒๔:๓๒)

“จงทำตัวตัวเองให้บริสุทธิ์, ดูก่อนสาธุ
ชน ! ใคร ๆ ในโลกเบื้องล่างนี้อาจบรรลุความ
บริสุทธิ์ของตนเองได้ ในเมื่อเขาชำระล้าง ตัว

เองให้สะอาดด้วยความคิด, ถ้อยคำและการกระทำที่ดีงาม.”

(S.B.E. ๔:๑๔๔)

ตามหลักการของศาสนาไซโรเตอร์ ความคิด
ความชั่ว มีตัวแทนเป็นรูปเทพเจ้าอหุรมัตตะ และพญา
มารองโครไมนยู ดังมีคำกล่าวในคัมภีร์ยัตนะ ๓ ว่า :

“ในเบื้องต้นแห่งสิ่งทั้งหลาย ได้มีวิญญาณ
แห่งอหุรมัตตะและองโครไมนยู ซึ่งแทนความคิด
และความชั่ว เทพทั้งสองนี้ ได้พบกันเพื่อสร้าง
ชีวิตและศีลธรรม และสากลโลกที่จะเกิดมีขึ้น
พญามารได้ถูกสร้างขึ้นสำหรับคนชั่ว ส่วนอหุ-

๑. หนังสือบางเล่ม กล่าวว่า อังกระ ไมนยู

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๒๐๕

มัสต๊ะ เพื่อคนที่บริสุทธิ์ และมีศรัทธา. คนชั่ว
ย่อมเลือกวิญญาณฝ่ายชั่ว คนที่บริสุทธิ์และมี
ศรัทธา ย่อมเลือกวิญญาณฝ่ายดี

“มนุษย์มีอิสระในการเลือกของตน เขาอาจ
เลือกสิ่งที่ดีหรือชั่ว. และจากดีหรือชั่วนั้น เขาก็
จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา.”

อิหม์มัดตะ หรือ เทพฝ่ายดี มีคุณลักษณะ ๗
ประการ คือ ๑. สว่าง ๒. ใจดี ๓. ถูกต้อง ๔. ครอบ
ครอง ๕. ศรัทธา ๖. เป็นอยู่ดี และ ๗. อมตภาพ
(ไม่มีการตาย) มีแสงสว่างเป็นเครื่องหมาย ส่วน
วิญญาณฝ่ายชั่วมีความมืดเป็นเครื่องหมายมีลักษณะทำ
ลายดำง, โกหก, ไม่รู้, ชั่วช้า.

คัมภีร์เวดตะก็กล่าวว่า “หน้าที่ของมนุษย์

มีอยู่ ๓ ประการคือ ทำศัตรูให้เป็นมิตร, ทำคนชั่วให้เป็นคนดี และทำคนโง่ให้เป็นคนฉลาด.”

หมายเหตุ : จริยศาสตร์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์นี้
คัดมาจากหนังสือหลายเล่มด้วยกัน คำว่า SBE ย่อมา
จากคำว่า Sacred Books of the East และพึงสังเกตเป็น
พิเศษว่า จริยศาสตร์ในศาสนาโซโรอัสเตอร์นี้ ให้คําค่อ
คนดีเท่านั้น ถ้าเป็นคนชั่วแล้ว ให้ร้ายตอบ หรือถ้า
เป็นศัตรูก็ควรทำให้เป็นมิตรหรือให้ต่อสู้ให้เต็มที่ แต่
ก็ไม่มีความยุติธรรมในการต่อสู้

๙. จริยศาสตร์ของศาสนาอิสลาม

๑. “ถ้อยคำที่ให้อภัยอย่างอ่อนหวาน ย่อม
ดีกว่าการให้ทานแล้วทำร้ายทีหลัง”

(ซูเราะห์ที่ ๒:๒๖๓)

๒. “ถ้าเจ้าประกาศการให้ทานของเจ้านั้น เป็นการดี. แต่ถ้าเจ้าปกปิดการให้ทานของเจ้า และให้แก่คนยากจน ก็จะเป็นการดีกว่านั้น ทั้งจะเป็นการได้โทษ สำหรับการกระทำชั่วบางอย่างของเจ้าด้วย. พระอัลเลาะห์ทรงรู้ถึงสิ่งที่เจ้าทำ.”

(ซูเราะห์ที่ ๒:๒๗๓)

๓. “อย่าเอาความจริงไปสับสนกับความเท็จ, อย่าปิดบังความจริง ทั้งที่รู้อยู่. จงตั้งการบูชา, จงจ่ายค่าช่วยเหลือคนจน, จงกัมศีรซะให้แก่คนที่กัมศีรซะให้แก่เจ้า. จงยินดีความเป็น

-
๑. อัล-ซากะห์ ภาษีในอัตราที่กำหนด ตามควรแก่ส่วนแห่งทรัพย์สิน ซึ่งเก็บจากคนมั่งมี เพื่อช่วยเหลือมุสลิมผู้ยากจน

ธรรมที่มีอยู่ในหมู่มนุษย์ในเมื่อเจ้าลืมไป (ที่จะ
ประพฤติด้วยตนเอง). คุณก่อนผู้อ่านพระคัมภีร์ !
เจ้าไม่มีความเข้าใจเลยหรือ ?

(ซูเราะห์ ที่ ๒:๔๒,๔๓,๔๔)

๔. “อย่าบูชาผู้ใดเว้นแต่อัลละห์, จงเป็น
คนดีต่อมารดาบิดา, ต่อญาติ, ต่อเด็กกำพร้า,
และคนที่ยากจน, จงพูดไพเราะต่อมนุษยชาติ,
จงตั้งการบูชา และจ่ายค่าช่วยเหลือคนจน.”

(บางตอนของซูเราะห์ ที่ ๒:๘๓)

๕. “เป็นการไม่ชอบธรรม ที่เจ้าจะหัน
หน้าไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก. ผู้ที่
เชื่อในอัลละห์, ในวันสุดท้าย, ในเทวทูต, ใน
พระคัมภีร์ และในศาสดาพยากรณ์, ผู้ที่บริจาค

ทรัพย์สินของตนด้วยความรักในพระองค์ (อัลละห์) แก่หมู่ญาติ, แก่เด็กกำพร้า, แก่คนจน, แก่คนเดินทาง, แก่คนที่ขอ และเพื่อปล่อยทาสนให้เป็นไท จึงเป็นบุคคลผู้ถูกต้อง. และผู้ที่ประกอบการบูชาอันสมควร และจ่ายค่าชวบเหลือคนจน (ก็เป็นผู้ถูกต้อง) บุคคลผู้รักษาสัญญา เมื่อได้ทำเอาไว้แล้วและผู้ทอดทนในความทุกข์ยาก ในความตกต่ำ และในยามคับขัน บุคคลเช่นนั้นชื่อว่าผู้กลัวพระเจ้า.”

(ซูเราะห์ ที่ ๒:๑๗๗)

๖. “จงอย่าโลภสิ่งของซึ่งพระอัลละห์ทรงทำให้บุคคลบางคนยิ่งกว่าคนอื่น ไม่ว่าชายหรือหญิงซึ่งทำมาหาได้จากโชคของเขา (อย่าริษยา

กันและกัน) แต่จงขอความกรุณาต่อพระอัลละห์.
โอ ! พระอัลละห์เป็นผู้รู้สิ่งทั้งปวงตลอดกาล”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๓๒)

๗. “ดูก่อนผู้มีศรัทธา ! จงดำรงมั่นใน
ความยุติธรรม, จงเป็นพยานของอัลละห์แม้ว่า
เรื่องนั้นจะกระทบกระเทือนต่อตัวเจ้าเอง ต่อ
มารดาบิดา หรือต่อญาติไม่ว่าจะเป็นคดีของคนมี
หรือคนจน เพราะว่าอัลละห์ทรงอยู่ใกล้คนทั้ง
สองประเภท (ยิ่งกว่าเจ้า) ฉะนั้นจงอย่าตามหลัง
ความชั่ว เกลือกว่าเจ้าจะพลาดพลั้ง ถ้าเจ้าพลาด
พลั้งหรือลุ่มจม พระอัลละห์ทรงรู้สิ่งที่เจ้าทำอยู่
เสมอ.”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๓๓)

๘. “ผู้ใดก็ตามที่ประกอบกรรมชั่ว ย่อมชื่อ

ว่าทำความชั่วเพื่อเป็นปฏิบัติต่อตนเองเท่านั้น.
พระอัลละห์ทรงรู้และฉลาดเสมอ.”

(ซูเราะห์ที่ ๔ : ๓๓)

๘. ‘ดูก่อนผู้มึนเมา ! สุราและการพนัน
เป็นสิ่งชั่วที่เป็นผลของพญามาร. จงละทิ้งเสีย
เพื่อว่าเจ้าจะเจริญ.’”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๙๐)

๑๐. “(อาหาร) ที่ห้ามสำหรับเจ้า คือเนื้อ
สัตว์ที่ตายเอง, เลือด, เนื้อหมู, สิ่งที่ถูกพิษแก่ผู้อื่น
นอกจากพระอัลละห์, เนื้อสัตว์ที่ถูกรัดคอตาย,
ถูกตีตาย, ตกจากที่สูง, ที่ถูกขวิดด้วยเขาสัตว์,
ที่ถูกสัตว์ป่ากัดกิน (ไปบางส่วน), เว้นไว้แต่เนื้อ
สัตว์ซึ่งเจ้าสามารถฆ่าได้เอง. สิ่งที่ถูกขายแก่รูป

เคารพ และที่แบ่งได้มาโดยใช้ลูกศรเสียงโซค^๑ เป็นของฟิงรังเกียจ.”

(ส่วนหนึ่งแห่งซูเราะห์ที่ ๕ : ๓)

๑๑. “จงกินแต่สิ่งซึ่งได้ออกนามพระอัลละห์เหนือสิ่งนั้น ถ้าเจ้าเชื่อในโอองการของพระองค์.”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๑๑๘)

๑๒. “สำหรับขโมย ไม่ว่าชายหรือหญิง จงตัดมือของมันเสีย นั่นเป็นสิ่งตอบแทนแห่งการกระทำของมันเอง เป็นการลงโทษ เพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างจากพระอัลละห์. พระอัลละห์ทรงเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ฉลาด.”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๓๘)

๑. ลูกศรเสียงขาศหรือลูกศรเสียงโซค เป็นการพนันชนิดหนึ่งของชาวอาหรับสมัยนั้น

๑๓. “จงต่อสู้ในทางของพระอัลละห์ ต่อผู้ต่อสู้เจ้า แต่จงอย่าก่อการสู้รบ (ก่อน) โอ, พระอัลละห์ไม่ทรงรักผู้รุกราน.”

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๑๙๐)

๑๔. “และจงข่มมันในที่ทุกแห่งที่เจ้าพบมัน จงจับมันออกจากที่ที่มันจับเจ้าออก เพราะการบีบคั้นทางศาสนา (PERSECUTION) เป็นการร้ายแรงยิ่งกว่าการฆ่า. อย่าต่อสู้กับมันในสถานศักดิ์สิทธิ์สำหรับการบูชา จนกว่ามันจะโจมตีพวกเจ้าก่อนในที่นั้น. แต่ถ้ามันโจมตีพวกเจ้า (ในที่นั้น) ก็จงข่มมันเสีย. นั่นคือสิ่งตอบแทนสำหรับผู้ไม่เชื่อ.”

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๑๙๑)

๑๕. “แต่ถ้ามันหยุดต่อสู้อย่างนี้, พระอัลละห์ก็ทรงเป็นผู้ให้อภัย, มีพระกรุณา.”

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๑๘๒)

๑๖. “จงต่อสู้มันจนกว่าการบีบคั้นทางศาสนา จะไม่มีอีกต่อไป และจนกว่าศาสนาจะเป็นไปเพื่อพระอัลละห์. แต่ถ้ามันหยุดต่อสู้อย่างนี้ ก็อย่าให้มีการสู้รบอีกต่อไป เว้นไว้แต่ กับบุคคลผู้กระทำผิด.”

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๑๙๓)

จริยศาสตร์ในศาสนาอิสลามตามที่คัมภีร์มานี้ เข้าใจว่าจะทำให้ท่านผู้อ่านได้เห็นหลักการสำคัญ ซึ่งปรากฏในคัมภีร์กุรอานอย่างชัดเจน ในการแปลข้อความของคัมภีร์กุรอานนี้ ข้าพเจ้าใช้ฉบับของ โมฮัม-เมดมารมาดุก พิศวัตต์ เป็นหลัก เมื่อสงสัยก็สอบเทียบกับฉบับของ อับดุลละห์ ยูซุฟ อาดี.

โปรดสังเกตว่า คำสอนอิสลาม หรือคัมภีร์
กุรอาน ยอมรับคัมภีร์โตราห์หรือคัมภีร์เก่าของยิว และ
คำสอนของพระเยซู เพราะถือว่า โมเสส และพระ
เยซูเป็นผู้ที่พระอัลละห์ทรงใช้ให้มาก่อน และถือว่า
พระมหาคัมภีร์ที่ทรงใช้ให้มาในคราวหลังเป็นผู้นำเืองการ
ที่ชัดเจนกว่าเดิมมาซึ่งแจ่มแก่มนุษย์ ดังข้อความใน
ซูเราะห์ที่ ๒๙ : ๔๙ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในตอนที่ว่าด้วย
คัมภีร์คำสอนกล่าวถึงกันและกัน และหักล้างกันและกัน

๑๐. จริยศาสตร์ของศาสนายิว

และศาสนาคริสต์

ความจริงถ้าจะแยกจริยศาสตร์ของศาสนายิวออก
จากศาสนาคริสต์ก็ทำได้ เพราะศาสนายิวใช้คัมภีร์เก่า
เป็นหลัก ส่วนศาสนาคริสต์ใช้คัมภีร์ใหม่เป็นหลัก เพื่อ

เข้าใจง่าย คำสอนยิวใช้จริยศาสตร์ตามที่พระเจ้าตั้ง
หรือแจ้งลงมาทางโมเสส ส่วนคริสต์ศาสนาใช้จริย-
ศาสตร์ ตามที่พระเยซูตั้งสอน แต่เนื่องด้วยทางการ
ของคริสต์ศาสนาเองก็ยอมรับนับถือคัมภีร์เก่าอยู่ เวลา
เขียนหนังสือเกี่ยวกับหลักจริยศาสตร์ของคริสต์ศาสนาก็
มักจะอ้างบัญญัติ ๑๐ ประการ ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์เก่า
เป็นอัน

แม่พระเยซูเอง เมื่อตั้งสอนประชาชนเกี่ยวกับ
บัญญัติของพระเจ้า ก็พยายามเลือกข้อความในคัมภีร์
เก่ามา ๖ ข้อบาง ๒ ข้อบางคงต่อไป :-

บัญญัติ ๖ ข้อที่ย่อมาจาก ๑๐ ข้อ

ในคัมภีร์ใหม่ มาระโก บทที่ ๑๐ ข้อ ๑๙-๒๐

พระเยซูกล่าวถึงบัญญัติของพระเจ้า ๖ ประการ คือ :-

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๒๑๓

๑. อย่าฆ่าคน
๒. อย่าล่วงประเวณี
๓. อย่าลักทรัพย์
๔. อย่าเป็นพยานเท็จ
๕. อย่าฉ้อเขา
๖. จงเคารพมารดาบิดาของตน.

ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า พระเยซูได้คัดออก ๕ ข้อ
ซึ่งเรียกร้องความจงรักภักดีอย่างรุนแรงเสีย เหลือแต่
ข้อปฏิบัติแท้ ๆ

๑. ฉบับภาษาอังกฤษ มีเพียงว่า เจ้าจงอย่าฆ่า แต่
คริสตศาสนิกชนในเมืองไทยเกรงจะไม่ชัด จึงเติมว่า
อย่าฆ่าคน หนังสือจึงอนุโลมตาม เพราะทางคริสต-
ศาสนา ถือว่าฆ่าสัตว์ได้

บัญญัติ ๒ ข้อที่ได้ย่อมาจาก ๑๐ ข้อ

ในคัมภีร์ใหม่มีข้อความอยู่ ๒ แห่ง คือมัตถาย
หรือเมทธีว บทที่ ๒๒ ข้อที่ ๓๖ ถึง ๔๐ กับยอห์นหรือ
โยฮัน บทที่ ๑๓ ข้อ ๓๔—๓๕ มีใจความสำคัญที่พระ-
เยซูได้ย่อบัญญัติทั้งหมดของพระเจ้าลงเหลือเพียง ๒ ข้อ
คือ :—

๑. จงรักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ
๒. จงรักเพื่อนบ้านเหมือนตนเอง

จากข้อความตรงนี้^{๕๘} แสดงอีกว่า พระเยซูได้เลือก
ข้อความที่เป็นบัญญัติของพระเจ้าในคัมภีร์เก่ามาแสดง
ว่าเป็นข้อสำคัญที่สุดเพียง ๒ ข้อ แต่ในการเลือกนี้^{๕๙}
มิได้เลือกมาจากบัญญัติ ๓๐ ประการ หากเลือก
มาจากบัญญัติข้ออื่น ซึ่งหมายความว่า ถ้าจะย่อ
บัญญัติของพระเจ้าจริง ๆ ให้เหลือเพียง ๒ ข้อแล้ว

บัญญัติ ๓๐ ประการ ยังไม่มีข้อใด จะตั้งเป็นหัวข้อ
ย่อได้ พระเยซูจึงย่อด้วยนำบัญญัติในคัมภีร์เก่าข้ออื่น
จากจำนวนซึ่งมีอยู่ทั้งหมดถึง ๖๓๓ ข้อมา ข้าพเจ้าได้
ลองคิดตามคั่นดู ได้หลักฐานดังนี้:-

๑. ข้อที่ให้รักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจนั้น ปรา-
กฏในคัมภีร์เก่าพระบัญญัติ (DEUTERONOMY) บทที่
๓๐ ข้อที่ ๖

๒. ข้อที่ให้รักเพื่อนบ้านเหมือนตนเอง ปราภฏ
ในคัมภีร์เก่า เลวีติโก (LEVITICUS) บทที่ ๑๙ ข้อ ๑๘

เมื่อเป็นเช่นนี้จริยศาสตร์ของศาสนาครีสต์ จึงทั้ง
คัมภีร์เก่า หรือจริยศาสตร์ของศาสนายิวไม่ได้ แต่
จะสังเกตเห็นว่า พระเยซูได้เลือกมาแต่ที่เห็นว่ามีดี ๆ

บางข้อก็คัดค้านและบัญญัติขึ้นใหม่ บางข้อก็ดัดแปลง
ซึ่งท่านผู้อ่านจะได้พบในบทที่ ๔ ของหนังสือเล่มนี้.

เพราะฉะนั้นในการกล่าวถึงจริยศาสตร์ของศาสนา
ยิวและศาสนาคริสต์ จึงนำมากล่าวไว้รวมกัน แต่จะ
แยกให้เห็นตอนที่พระเยซูถูกกล่าวไว้ใหม่ ๆ ในคัมภีร์ใหม่
ว่าเป็นจริยศาสตร์โดยเฉพาะของคริสต์ศาสนา.

เป็นอันรวมความว่า ศาสนาคริสต์ใช้จริยศาสตร์
ของศาสนายิว หรือข้อความในคัมภีร์เก่าเป็นหลัก และ
มีการเพิ่มเติม, แก้ไข, ดัดแปลงใหม่อีกบ้าง, บาง
ครั้งก็มีใช้พระเยซูแก้ไขเอง แต่ด้านศิษย์แก้ไขเช่น
ปีเตอร์หรือเปโตร อ้างว่าพระเจ้าเข้าฝันให้กินเนื้อสัตว์
ต่าง ๆ ที่เคยห้ามไว้ได้จึงไม่มีเนื้อสัตว์ชนิดไหนต้องห้าม
เป็นต้น ซึ่งจะปรากฏในบทที่ ๔ และที่ ๕ ของหนังสือ
เล่มนี้.

ถ้าจะกล่าวถึงจริยศาสตร์ที่แท้จริงของศาสนาคริสต์ ก็น่าจะกล่าวถึงข้อความในคัมภีร์ใหม่มีดซาบ บทที่ ๕ : ๖ : ๗ : และดูภาพที่ ๖ อันเป็นคำสอนโดยตรงของพระเยซู แต่เนื่องจากคริสต์ศาสนิกชนเป็นอันมากยังยอมรับนับถือคัมภีร์เก่าหรือ Old Testament อยู่ เมื่อกล่าวถึงจริยศาสตร์ จึงมักจะชี้ไปว่า จริยศาสตร์ในคริสต์ศาสนาก็คือบัญญัติ ๑๐ ประการ ซึ่งตามคัมภีร์กล่าวว่าโมเสสได้รับมาจากพระเจ้าหรือพระยะโฮวาบนยอดเขาซีนาย

ในที่นี้จะแสดงจริยศาสตร์ในคัมภีร์เก่าเทียบเคียงกับคำสอนของพระเยซูในคัมภีร์ใหม่กำกับกันเพื่อประกอบการพิจารณา.

บัญญัติ ๑๐ ประการ

๑. อย่าได้มีพระเจ้าอื่นต่อหน้าเรา (พระยะโฮวา)

เลข

๒. อย่าทำรูปเคารพสำหรับตน เป็นต้นฐานรูป
 ดั่งหนึ่งดั่งใดซึ่งมีอยู่ในฟ้าอากาศเบื้องบน หรือซึ่งมีอยู่
 ที่แผ่นดินเบื้องล่าง หรือซึ่งมีอยู่ในน้ำใต้แผ่นดิน อย่า
 กราบไหว้ หรือปฏิบัติรูปเหล่านั้น ด้วยเราะโฮวา
 พระเจ้าของเจ้า เป็นพระเจ้าหวงแหน ให้โทษของบิดา
 ที่ซึ่งเรา (ยะโฮวา) นั้น คิดเนื่องจนถึงลูกหลานกระทั่ง
 สี่ชั่วอายุคน. แต่แต่คงความกรุณาแก่ผู้รักเราและ
 รักษาบัญญัติของเราถึงหลายพันชั่วอายุคน.

๓. อย่าออกนามยะโฮวา พระเจ้าของเจ้าเปล่าๆ
 ด้วยผู้ทออกนามของพระองค์เด่นเปล่า ๆ นั้น ยะโฮวา
 จะไม่ปรับโทษหาмиได้.

-
๑. คำนี้ในภาษาอังกฤษว่า Jealous God แปลตามตัวว่า
 พระเจ้าผู้ริษยา ซึ่งคริสตศาสนิกชนเองก็ข้องใจ และ
 มีที่กล่าวไว้ในหนังสือคำราศาสนาหลายเล่ม แต่ในที่นี้
 ได้ใช้ตามคำแปลของชาวคริสต์ในประเทศไทย เพื่อ
 มิให้มีข้อข้องใจโดยไม่จำเป็น

๔. จงนับถือวันชะบาโต ถือเป็นวันบริสุทธิ์ตาม
คำเยโฮวา พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสตั้งไว้แก่เจ้า. จงทำ
การงานของเจ้าให้สำเร็จ ในระหว่างหกวัน แต่วันที่
เจ็ดนั้น เป็นชะบาโตของเยโฮวาพระเจ้าของเจ้า. ใน
วันนั้นอย่ากระทำการสิ่งใด ๆ คือเจ้าเองหรือบุตรภรรยา
ของเจ้าหรือทาสทาสีของเจ้า หรือตัวโคของเจ้า หรือ
ตัวลาของเจ้า หรือบรรดาสัตว์ใช้ของเจ้า หรือแขก
ที่มาอาศัยอยู่ข้างในประตูเมืองของเจ้า เพื่อทาสทาสี
ของเจ้าจะหยุดการ หายเหนื่อยเหมือนตัวเจ้า จง
ระลึกว่าเจ้าเป็นทาสในประเทศอียิปต์ และ
เยโฮวาพระเจ้าของเจ้า ได้พาเจ้าออกมาจากที่นั่นด้วย
พระหัตถ์อันทรงฤทธิ์ และด้วยพระกรเหยียดออกนั้น
เหตุฉะนั้นเยโฮวาพระเจ้าของเจ้า (จึง) ได้บัญชาตั้งให้
เจ้ารักษาวินัยวันนั้น.

๕. จงนับถือบิดามารดาของตน ตามคำเยโฮวา

ตรัสสั่ง^๕ เพื่อเจ้าจะมีชีวิตยืนนาน และจำเริญอยู่บน
แผ่นดิน ซึ่งยะโฮวาพระเจ้าของเจ้าประทานให้แก่เจ้า

๖. อย่าฆ่าคน

๗. อย่าตวงประเวณี ล้ามักรรยา

๘. อย่าดักทรัพย์

๙. อย่าเป็นพยานกล่าวความเท็จต่อเพื่อนบ้าน

๓๐. อย่าโลภ ภรรยาของเพื่อนบ้าน อย่าโลภ
เรือนของเพื่อนบ้านหรือไร่นาของเขา หรือทาสของเขา
หรือทาสีของเขา ควโคหรือควดาของเขา หรือสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดที่เป็นของเพื่อนบ้าน.

(พระคริสตธรรมเดิมฉบับของหอพระคริสตธรรม
ประเทศไทย)

๑. ถ้าแปลตามตัวก็จะแปลได้ว่า “เจ้าจงอย่าฆ่า” แต่เพราะ
เหตุที่พระเจ้าสั่งไว้หลายแห่งให้ฆ่าสัตว์บูชาพระองค์
และกินได้ ชาวคริสต์ในประเทศไทยจึงเต็มให้ชัด.

นอกจากนี้ยังมีพระบัญญัติอื่น ๆ อีก ซึ่งพระ-
ยะโฮวาคริสต์สั่งโมเสสให้นำมาบอกเพื่อเป็นข้อปฏิบัติโดย
เคร่งครัดเช่น

๑. เจ้าทั้งหลายอย่าข่มขู่ลูกจ้างที่เป็นผู้
ยากจน ซึ่งเป็นพวกพ้องพี่น้องของเจ้า หรือคน
ต่างชาติซึ่งอยู่ในเขตแดนแผ่นดินของเจ้า พอ
ถึงวันที่ทำการนั้น เจ้าจงให้ค่าจ้างเขาก่อนตะ
วันตก (เพราะเขาเป็นคนจน และหวังใจในค่า
จ้างนั้น) กลัวเขาจะฟ้องร้องต่อพระยะโฮวา พระ
เจ้าของเจ้า และจะเป็นความบาปแก่เจ้า”

(พระบัญญัติ ๒๔ : ๑๕)

๒. ถ้ามีรังนกอยู่ตรงหน้าเจ้า ในหนทางที่
ต้นไม้อหรือดินมีลูกหรือมีไข และแม่นกยังกกอยู่

เจ้าอย่าเอาแม่นกกับลูกนกไปเสีย แต่แม่นกนั้น
จงปล่อยไปเสียทีเดียว แล้วลูกนกนั้นจะเอามา
ไว้ก็ได้ เพื่อเจ้าทั้งหลายจะมีความจำเริญและมี
อายุยืนนาน”

(พระบัญญัติ ๒๒ : ๖)

๓. “เจ้าทั้งหลายอย่าเห็นแก่หน้าผู้ใดใน
การพิพากษา จงฟังท่านผู้ใหญ่น้อยเหมือนกัน
เจ้าทั้งหลายอย่ากลัวผู้ใด เพราะการพิพากษานั้น
เป็นการของพระเจ้า.”

(พระบัญญัติ ๓ : ๑๗)

๔. ถิ่นของเจ้านายมของ เจ้าอย่าได้
คิดเอาดอกเบี้ย จะยืมเงินทอง หรือเครื่องกระ
บอาหาร สิ่งหนึ่งสิ่งใด ก็อย่าได้คิดเอาดอกเบี้ย
จากเขา แต่คนต่างชาติยืมของของเจ้า ก็คิดเอา

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๒๒๗

ดอกเบ๊ยได้ แต่พี่น้องของเจ้า อย่าคิดเอาดอก
เบ๊ยเขาเลย.”

(พระบัญญัติ ๒๓ : ๑๙, ๒๐)

หมายเหตุ : ในข้อข้อยกเอาข้อความในคัมภีร์
กุรอ่านของศาสดานออิสลามมาเปรียบเทียบดังนี้ “ดูก่อน
ผู้มัสรีธา! จงปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าที่มีต่อพระ-
อัลละห์ จงสละความต้องการดอกเบ๊ยสูงของเจ้า
ที่มอยู่เสีย ถ้าเจ้าเป็นผู้เชื่ออย่างแท้จริง. ถ้าเจ้า
ไม่สละ ก็จงระวังสงครามจากอัลละห์และทูต
ของพระองค์. แต่ถ้าเจ้าสำนึกผิด เจ้าก็จะได้นั้น
ทุนคืน (โดยไม่มีดอกเบ๊ย) จงอย่าทำผิด เจ้า
ก็จะไม่มีความผิด. และถ้าลูกหนัดกอยู่ในความ
ทุกข์ยาก ก็จงให้เวลาเขาพักผ่อนจนกว่าจะใช้
คืนได้สะดวก แต่ถ้าเจ้าจะยกหนี้ให้เป็นทาน ก็
จะเป็นการดีกว่า สำหรับเจ้า ถ้าเจ้าเพียงแต่จะรู้”

ข้อความ^๕จากซูเราะห์ที่ ๒ : ๒๗๘-๒๘๐. “ดูก่อนผู้
 มีศรัทธา จงอย่ากินดอกเบี้ย ๒ เท่าหรือหลายเท่า
 (ของทุนที่ให้ยืม) แต่จงปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าที่มี
 ต่อพระอัลละห์ เพื่อว่าเจ้าจะเป็นผู้เจริญ” จาก
 ซูเราะห์ที่ ๓ : ๓๓๐ นอกจากนั้นยังมีซูเราะห์ที่ ๒ : ๒๗๕,
 ๒๗๖ ซูเราะห์ที่ ๔ : ๓๖๑ และซูเราะห์ที่ ๓๐ : ๓๙ ซึ่ง
 ท่านผู้สนใจอาจอ่านได้จากคัมภีร์กุรอาน ตามหัวข้อที่
 ก่อร่างแล้ว. เรื่องนี้แสดงว่าจริยศาสตร์ของศาสนาเหล่านี้
 ใกล้เคียงเรื่องดอกเบี้ยไว้มาก.

๕. “วิบัติแก่คนที่เก่งกล้าในการดื่มเหล้า
 และพวกผู้อดเก่งในการผสมเหล้าอย่างแรง และ
 แก่พวกที่รับสินบนปล่อยคนชั่ว และรับสิทธิไป
 เสี่ยงจากคนชอบธรรม”

(ยะซาฮา ๕ : ๒๒, ๒๓)

๖. “ผู้ใดที่ใส่ใจในพวกคนจนก็ได้รับพร
พระยะโฮวาจะทรงช่วยผู้ขึ้นให้พ้นภัยในวันร้าย”

(บทเพลงสรรเสริญ หรือ Psalm ๔๐ : ๑)

๗. “จงเกรงกลัวพระยะโฮวา พระเจ้าของ
เจ้า จงปฏิบัติและนับถือพระองค์ จงสาบาน
ด้วยพระนามของพระองค์.”

(พระบัญญัติ ๑๐ : ๒๐)

๘. “อย่าแก้แค้นหรือผูกพยาบาทผู้หนึ่งผู้
ใด แต่จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง”^๑

(เลวีติโก ๑๙ : ๑๘)

-
๑. ท่านผู้อ่านจะสังเกตได้ว่าตอนนี้ แสดงจริยศาสตร์ไว้ดีมาก
ไม่ให้แก้แค้นผูกพยาบาท และให้รักเพื่อนบ้าน แต่ก็มี
ข้อความอยู่หลายตอนทั้งในคัมภีร์เก่าและในคัมภีร์ใหม่ที่
ว่าพระยะโฮวาเป็นพระเจ้าแห่งการแก้แค้น เช่นข้อความ
ในคัมภีร์เก่า เอกลีโค ๒๓:๒๒ และบทเพลงสรรเสริญ
(Psalm) ๕๔:๑ และในคัมภีร์ใหม่ ลูกา ๑๘:๑-๘

๘. “เจ้าทั้งหลายอย่าทำตะกร้าใส่ปากวัว
เมื่อนาวคข้าวอยู่”

(พระบัญญัติ ๒๕ : ๔)

๑๐. “เจ้าทั้งหลายอย่ากินของอันเป็นมล-
ทิน. สัตว์เหล่านั้นเจ้าทั้งหลายกินได้คือ โค, แกะ,
แพะ, เนื้อแพะป่า, เนื้อกวาง, เนื้อสมัน, เนื้อ
ทรายและเลียงผา และสัตว์ทั้งปวงที่แยกกับออกเป็น ๒ และเคี้ยวเอง เจ้าทั้งหลายกินได้. แต่
บรรดาสัตว์ที่เคี้ยวเอง หรือมีกับแยกออกที่กิน
ไม่ได้คือ อูฐ, กระต่าย, และเลียงผา ด้วย
สัตว์เหล่านั้นเคี้ยวเองได้ แต่ไม่มีกับแยกออก
เป็น ๒ มันเป็นสัตว์ไม่สะอาดแก่เจ้าทั้งหลาย
และหมูด้วยเพราะหมูมีกับแยกออกเป็น ๒ แต่
ไม่ได้เคี้ยวเอง มันจึงเป็นสัตว์ไม่สะอาดแก่

เจ้าทั้งหลาย, เจ้าทั้งหลายอย่าได้กินเนื้อ หรือ
อย่าถูกต้องทรางสัตว์เหล่านั้นเลย”

(พระบัญญัติ ๑๔ : ๓-๗)

๑๑. “สัตว์ทั้งปวงที่อยู่ในน้ำที่กินได้ คือ
บรรดาสัตว์ที่มีครีบและเกล็ด เจ้าทั้งหลายกินได้
แต่สัตว์ทั้งปวงที่ไม่มีครีบและเกล็ดเจ้าทั้งหลาย
กินไม่ได้ มันเป็นสัตว์ไม่สะอาดแก่เจ้าทั้งหลาย”

(พระบัญญัติ ๑๔ : ๙-๑๐)

๑๒. “นกทั้งปวงที่สะอาดเจ้าทั้งหลายกิน
ได้. แต่นกเหล่านั้นเจ้ากินไม่ได้ คือ นกอินทรี,
นกตะกรุม, นกเหยี่ยว, นกกา, นกแร้ง ฯลฯ
ค้างคาว ตามเพศพันธุ์นกเหล่านั้น และสัตว์
ทั้งปวงที่มีปีก แต่กลานไปนั้นเป็นสัตว์ไม่สะอาด

แก่เจ้าทั้งหลาย. สัตว์เหล่านั้นเจ้าทั้งหลายอย่าได้
กินเลย. นกที่สะอาดเจ้าทั้งหลายกินได้.”

(พระบัญญัติ ๑๔ : ๑๓—๒๐)

๑๓. “เจ้าทั้งหลายอย่ากินเนื้อสัตว์ที่ตาย
เอง แต่สัตว์ที่ตายเองนั้น เจ้าทั้งหลายให้แก่คน
แขกเมืองให้เขากิน หรือขายให้แก่ชาวประเทศ
อื่นก็ได้.”

(พระบัญญัติ ๑๔ : ๒๓)

๑๔. “แต่เจ้าทั้งหลายอย่าได้กินเลือดสัตว์
เลย. เลือดนั้น จงเทให้ไหลลงบนดินจนน้ำเกิด”

(พระบัญญัติ ๑๕ : ๑๖)

หมายเหตุ ตั้งแต่ข้อที่ ๑๐ ถึงข้อที่ ๑๕ ที่นำมา
กล่าวไว้ในที่นี้ เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า ศาสนายิวมีความ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องจริยศาสตร์

๒๓๓

ตามพระบัญญัติ^๕ คำสอนคริสต์ได้เลิกล้ม เพราะปีเตอร์
อ้างว่าพระเจ้ามาเข้าฝันว่าให้ฆาตกรได้ตามชอบใจ (คัม
ภีร์ใหม่กิจการ บทที่ ๑๐) ส่วนคำสอนอิสลาม มีข้อ
ห้ามคล้ายคลึงกับคำสอนยิว และยังยึดมั่นอยู่^๖ ทั้งนี้
เพราะคำสอนอิสลาม ให้ความสำคัญ^๗ว่า คัมภีร์เท่านั้นพระ
อัลละห์ทรงส่งลงมา คือถือว่า พระอัลละห์กับพระยะ
โฮวาเป็นพระองค์เดียวกัน.

ข้อบัญญัติของคำสอนอิสลาม ในเรื่องห้าม^๘
สังฆฆาตกรรม มีดังต่อไปนี้

(๑) ชูเราะห์ที่ ๕ ข้อ ๓ ห้าม^๙ฆาตกรรม
เอง, เลือด, และเนื้อหมู รวมทั้งสัตว์ที่^{๑๐}ศาสนา
นอกจากพระอัลละห์, สัตว์ที่ถูกรัดคอ, ถูกตีตาย, ตก
จากที่สูงเป็นต้น.

(๒) ซูเราะห์ที่ ๖ ข้อที่ ๑๑๘ และ ๑๒๒ ห้ามกินเนื้อที่ได้ออกพระนามพระอัลละห์เห็นดั่งนั้นก่อนถ้าออกพระนามแล้วให้กินได้ (ข้อนี้อาจเป็นเหตุหนึ่งที่ชาวมุสลิมไม่นิยมรับประทานเนื้อสัตว์ที่คนนับถือศาสนาอื่นฆ่า ซึ่งอาจเอาสัตว์ตายเองมาทำเป็นอาหารหรือเวลายามีได้ออกพระนามของพระอัลละห์ก็ได้)

(๓) ซูเราะห์ที่ ๖ ข้อที่ ๑๔๖ ย้าอกถึงสัตว์ตายเอง, เลือดและเนื้อหมูว่าเป็นของต้องห้าม.

พระบัญญัติของพระยะโฮวา ในคัมภีร์เก่า นั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๖๑๗ ข้อ ผู้เขียนคัมภีร์บทเพลงสรรเสริญ (Psalm) ย่อเหลือ ๑๑ ข้อ ยะชายา (ISAIAH) ในคัมภีร์เก่าย่อเหลือ ๓ ข้อ คือ:—

๑. จงมีความยุติธรรม
๒. จงรักความกรุณา
๓. จงดำเนินไปกับพระเจ้าอย่างอ่อนน้อม

แต่ ฮะบากุก (Habakkuk) ในคัมภีร์เก่าอีกเหมือนกัน ย่อลงเหลือเพียงข้อเดียว คือให้มีความเชื่อในพระเจ้า^๑ บุคคลทั้ง ๒ ที่ออกนามมาแล้วเป็นศาสดาพยากรณ์ ปรากฏว่าชื่อของทั้ง ๒ คน ได้ใช้เป็นชื่อของคัมภีร์ที่รวมอยู่ในคัมภีร์เก่า.

การพิมพ์ข้อความตรงนี้ไว้เป็นพิเศษด้วยอักษรขนาดเขื่อง ก็เพื่อให้เห็นว่า พระเจ้าของศาสนายิวและและศาสนาคริสต์บัญญัติข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ปฏิบัติตามไว้ถึง ๖๓๓ ข้อ อาจจะเป็นประโยชน์ในการเทียบเคียงให้เห็นว่า ในพระพุทธศาสนา มีข้อ

บัญญัติ ๕ ข้อสำหรับคนธรรมดาทั่วไป, ๘ ข้อสำหรับผู้ต้องการรักษาศีลมากกว่านั้น, ๑๐ ข้อสำหรับดามเนร และ ๒๒ ข้อ สำหรับภิกษุ

จริยศาสตร์ของคริสต์ศาสนา ในคัมภีร์ใหม่

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงจริยศาสตร์ ซึ่งปรากฏในคัมภีร์ใหม่ ตามบันทึกต่าง ๆ ของสาวกพระเยซู ว่าพระเยซูได้กล่าวไว้แก่ผู้ฟังคำสอน.

๑. “ท่านทั้งหลายได้ยินคำที่กล่าวไว้ว่า “จงรักคนสนิท และเกลียดชังศัตรู” ฝ่ายเราบอกท่านว่า จงรักศัตรูและอวยพรแก่ผู้ที่แฆ่งด่าท่าน. จงทำคุณแก่ผู้ที่เกลียดชังท่าน. และจงขอพรให้แก่ผู้ที่ประทุษร้ายแเคียวแเคืองท่าน เพื่อท่าน

ทั้งหลายจะเป็นบุตรของพระบิดาของท่านผู้อยู่ในสวรรค์.”

(มัทธิว ๕ : ๔๓-๔๕)

๒. “อย่ากล่าวโทษเขา เพื่อเขาจะไม่กล่าวโทษท่าน. เพราะว่าท่านทั้งหลายจะกล่าวโทษเขาอย่างไร เขาจะกล่าวโทษท่านอย่างนั้น และท่านจะดวงให้เขาด้วยเทนานอันใด เขาจะดวงให้ท่านด้วยเทนานอันนั้น. เหตุไฉนท่านมองคู่งที่ในตาพี่น้องของท่าน. แต่ไม้มั้ท่อนที่อยู่ในตาของท่านท่านก็ไม้มารู้สึก ? หรือท่านจะกล่าวแก่พี่น้องว่า ‘ให้เราเขี่ยผงออกจากตาของท่าน’ ในขณะที่ไม้มั้ท่อนอยู่ในตาของท่านได้อย่างไร? เจ้าคนหน้าซื่อใจคด. จงชักไม้มั้ท่อนออกจากตาของเจ้าก่อน แล้วเจ้าจะเห็นได้ถนัด เพื่อที่จะเขี่ยผงออกจากตาพี่น้องของเจ้าได้.”

(มัทธิว ๗ : ๓-๕)

๓. “ผู้ใดตอบแก้้มของท่านข้างหนึ่ง จงหัน
อีกข้างหนึ่งให้เขาด้วย. และผู้ใดแย้งเอาเสื้อ
คลุมของท่านไป (ถ้าเขาจะเอาเสื้อคลุมด้วย)
ก็อย่าดึงไว้จากเขา. จงให้แก่ทุกคนที่ขอจากท่าน.
และถ้าใครเอาของของท่านไป ก็อย่าทวงคืน.
ท่านทั้งหลายปรารถนาจะให้เขาทำแก่ท่านอย่างไร
ท่านทั้งหลายจงกระทำอย่างนั้นแก่เขาเหมือนกัน”

(ลูกา ๖ : ๒๗-๓๓)

จริยศาสตร์ในคัมภีร์ใหม่ มีลักษณะไม่สงบ,
สร้างสันติ, มีเมตตากรุณา เข้ากันได้กับหลักการของ
หลายศาสนา รวมทั้งพระพุทธศาสนา แต่ที่ต่างกัน
ประเด็นสำคัญ ก็คือศาสนายิวและคริสต์ศาสนา มีคำ
สอนให้เว้นการฆ่าเฉพาะมนุษย์ ส่วนพระพุทธศาสนา
และศาสนาเซนสอนให้ขยายเมตตากรุณาไปถึงสัตว์ด้วย.

ความแตกต่างกันในเรื่องห้ามฆ่าสัตว์หรือไม่
เนื่องมาแต่หลักการที่ว่า ศาสนาฝ่ายเทวนิยมคือถือว่ามีพระเจ้าสร้างโลก ถือว่า พระเจ้าสร้างสัตว์มาเพื่อเป็นอาหารของมนุษย์ มนุษย์จึงควรฆ่ากันได้ตามปรารถนา ส่วนศาสนาประเภท อเทวนิยม คือที่ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก อันได้แก่พระพุทธศาสนาและศาสนาเชนนั้น ถือหลักว่า สัตว์ก็ทุกข์ก็ตาย รู้จักทุกข์เกลียดทุกข์เหมือนมนุษย์.

เป็นอันว่าท่านผู้อ่านได้ทราบหลักจริยศาสตร์หรือศีลธรรมของศาสนา ทั้งมีผู้นับถืออยู่ในโลกรวมทั้ง ๓๓ ศาสนาแล้ว ท่านคงจะเห็นว่าถึงจะต่างกันข้อปลีกย่อยบ้าง แต่หลักการทางจริยศาสตร์ของแต่ละศาสนา ก็เป็นไปเพื่อความดีงาม ความเมตตากรุณาต่อกัน ความเห็นอกใจเห็นใจกัน.

บทที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

ก. ความเกี่ยวพันกันระหว่างศาสนา ประเภทเทวนิยม

ศาสนาประเภทเทวนิยม คือที่เชื่อในเรื่องพระเจ้า
สร้างโลก อาจจะกำหนดขึ้นเป็นข้อต้น ๆ ได้ดังต่อไปนี้:—

๑. ศาสนาฮินโต เกิดขึ้นอย่างไม่มีส่วนสัมพันธ์
กับศาสนาอื่น แต่ภายหลังเมื่อพระพุทธศาสนา ศาสนา
เต๋าและศาสนาขงจื๊อเข้าไปสู่ญี่ปุ่นจึงมีความสัมพันธ์กัน
ในบางกรณี

๒. ศาสนาขงจื๊อ แม้จะจัดเข้าในประเภทเท
วนิยม เพราะคัมภีร์ของขงจื๊อได้กล่าวถึงเรื่องสร้างโลก

ไว้ก็ตาม แต่ขงจื๊อมีได้ยามากนักในเรื่องเหล่านี้ กลับมีหลักคำสอนหนักไปในทางจริยวิทยาและหน้าที่พลเมือง คือ หน้าที่ผู้ปกครองที่ดี ทั้งพยายามปฏิเสธคำถามประเภทตายแล้วไปไหน สวรรค์เป็นอย่างไร.

๓. คำสอนเต๋ายากที่จะจัดเข้าในทวนิยม แต่ถ้าจะจัดจริง ๆ ด้วยอ้างเหตุผลว่า เต๋าคือที่มาแห่งสิ่งทั้งปวง เต๋าก็อยู่ในประเภทพระเจ้าที่ไม่มีตัวตนคงทน คำสอนของเจ้าจื่อ ก็ปฏิเสธไว้ดีกว่า ใครอธิบายเต๋าก็ นั่นไม่ใช่เต๋าทแท้.

๔. คำสอนพราหมณ์หรือฮินดู ที่เชื่อบรรพบุรุษสร้างโลกนั้น มีความเกี่ยวข้องคล้ายคลึงกับคำสอนไซโรสเตอร์ มีอะไรหลายอย่างเหมือนกัน ดังจะกล่าวต่อไป เมื่อถึงภาคคำอธิบาย

๕. ศาสนาดีชเป็นศาสนาเทวนิยมที่เกิดขึ้นใหม่ที่สุดเมื่อประมาณ ๔๐๐ ปีก่อนคริสตศักราช เกิดขึ้นในระหว่างศาสนาพราหมณ์กับอิสลาม

๖. ศาสนาไซโรต์เตอร์ นอกจากมีความคล้ายคลึงบางอย่างกับศาสนาพราหมณ์แล้ว ยังเป็นศาสนาเดียว ที่มีประวัติเกี่ยวกับกษัตริย์บางองค์ กล่าวไว้ในคัมภีร์ไบเบิล ของคริสต์ และยิว และมีส่วนแบ่งปันความคิดเรื่องพระเจ้ากับยิวอยู่ไม่น้อย

๗. ศาสนายิวเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม กล่าวคือศาสนาคริสต์ได้อ้างอิงหลักธรรมของศาสนายิวไว้มาก แต่ได้กำหนดขึ้นใหม่กับส่วนศาสนาอิสลามได้อ้างถึงคัมภีร์ศาสนายิวไว้ในคัมภีร์กุรอานมาก และได้เพิ่มเติมคัมภีร์หรือแก้ไขใหม่อีกมาก

๘. คำสอนคริสต์ แม่จะรับรองพระเจ้าของ
คำสอนยิวว่าเป็นอันเดียวกับพระเจ้าของตน แต่ได้
อธิบายพระเจ้าให้ดีขึ้นกว่าเดิมในทางศีลธรรม และคุณ
ลักษณะ และคำสอนบางอย่าง ของ พระเยซูในคัมภีร์
ใหม่ก็เป็นการปฏิวัติคำของพระเจ้าเองในคัมภีร์เก่า ดัง
จะชี้ในภาคคำอธิบาย

๙. คำสอนอิสลาม ถือว่า พระยะโฮวา กับ
พระอัลละห์เป็นอันเดียวกันและถือว่า พระอัลละห์ได้ส่งทูต
หรือคำพยากรณ์ คือโมเสส และพระเยซูมาก่อน
แล้วได้ส่งพระมหามัคมาภายหลัง เพื่อชี้แจงให้ชัดกว่า
เดิม

ข้อความต้น ๆ ที่กล่าวมานี้ มีประเด็นที่จะอธิบาย
ตั้งแต่ข้อ ๔ เป็นต้นมา จนถึงข้อ ๘ รวม ๖ ข้อ แต่

ข้อ ๗-๘ จะรวมเป็นข้อเดียวกัน จึงเป็นคำอธิบาย ๕
ข้อดังต่อไปนี้ :-

คำอธิบาย

เรื่องความเกี่ยวข้องกันระหว่างศาสนา

ประเภทเทวนิยม

๑. ศาสนาฮินดูกับศาสนาโซโรแอสเตอร์

หนังสือชื่อ Glimpses of World Religions
กล่าวไว้ว่า “คำฉันท์ในคัมภีร์อเวสตะ คล้ายคลึงกับ
คำฉันท์ในคัมภีร์พระเวท หลักคำสอนและพิธีกรรมของ
ศาสนิกชาวโซโรแอสเตอร์ ก็มีความคล้ายคลึงกับในพระ
เวทอย่างน่าสังเกต ความตะม้ายคล้ายคลึงกันนั้นเห็นเหตุผล
ที่พอจะอธิบายได้

“กล่าวคือชนชาติอารยันโบราณ ในเอเชียกลาง
 นั้มีคำสอนภาษาและชนบประเพณีอย่างเดียวกัน ประ-
 วัติศาสตร์ แจ้ให้เราทราบว่า ชนชาติอารยันล้าชาหนึ่ง
 ได้ข้ามภูเขาคิมาดัย นามีชัยและครอบครองภูมิภาคอัน
 กว้างขวางและอุดมสมบูรณ์แห่งลุ่มน้ำสินธุและลุ่มน้ำคง
 คา ส่วนชนชาติอารยันอีกล้าชาหนึ่ง ได้อพยพไปทาง
 ทิศที่ตรงกันข้ามสู่อิหร่านหรือเปอร์เซีย ซึ่งที่ดินมีความ
 อุดมสมบูรณ์น้อยกว่า

“ชาวอารยันที่กลายเป็นชาวอิหร่านหรือเปอร์เซีย
 เหล่านี้ได้ชัยชนะต่อหลายประเทศในทิศตะวันตกของภู
 เขาคิมาดัย และได้เข้าครอบครองเอเชียกลางไว้ทั้งหมด
 โดยลำดับ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าคำสอนโซโรเตอร์ และ
 คำสอนฮินดู มีกำเนิดและมีวิวัฒนาการบางส่วนอย่าง
 เดียวกัน ประชาชนแยกกันไปจากเชื้อสายเดียวกัน จาก
 ถึงแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์อย่างเดียวน

กัน ในชั้นแรก ส่วนที่ปรากฏของสองศาสนา^๕ คล้ายคลึงกัน แต่ต่อมา ด้วยความเปลี่ยนแปลงแห่งสิ่งแวดล้อมทางกาย ทางจิตและทางสังคม ความแตกต่างกัน^๘ มากขึ้น จนในที่สุดทั้งสองศาสนาก็กลายเป็นต่างศาสนากันอย่างชัดเจน

“ศาสนาฮินดูเริ่มต้นด้วยเทวดาหลายองค์ บางองค์อำนาจในทางดี บางองค์อำนาจในทางชั่ว โศโรเตอร์ เริ่มต้นด้วยการยอมรับหลักเรื่องความชั่ว (คือมีเทพเจ้าประจำความชั่ว) จากการสำรวจอย่างใกล้ชิด ก็ปรากฏว่าทั้งสองศาสนา ถือ “เอกเทวนิยม” (นิยมพระเจ้าองค์เดียว) กับการเลียดละประโยชน์ส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นศรัทธาอันประเสริฐสุด^๒ ทั้งสองศาสนา^๕ และพระพุทธศาสนา ต่างประกาศด้วยภาษาต่างกัน แต่มีใจความตรงกันว่า การทำความดีต่อเพื่อนมนุษย์ ย่อมเป็นทางแห่งความสุขของโลกและ

เป็นการทำตัวเราให้ดีขึ้น ทั้งต้องคำสอนประกาศว่าการ
บูชาอันสูงสุดต่อพระเจ้า และทางลัดที่สุดไปสู่ความ
หลุดพ้น ก็คือการทำดีต่อเพื่อนมนุษย์ของคน กล่าว
โดยถ้อยและข้อเท็จจริง ทั้งสองคำสอนนี้ เป็น “เอก-
เทวนิยม” แม้ว่าโดยความโน้มเอียง จะปรากฏว่าทั้ง
สองคำสอน เป็น “พหุเทวนิยม” (นิยมเทพเจ้าหลาย
องค์) โดยการสำรวจอย่างใกล้ชิด เราพบว่า “เทว-
วิทยา” (วิทยาว่าด้วยเทพ) ทั้งของอินเดียและอิหร่าน
เป็นอันเดียวกัน ฮินดูลงสู่ค้ำยด้วยการกลมกลืนเข้าไป
ในพระพรหม ไชโรต์เตอร์ลงสู่ค้ำยด้วยชัยชนะของพระ-
อหุรมัดะและการปราชัยของความชั่ว ทั้งสองคำสอน
ถือว่า โหมาะ โดมาะ เป็นการบูชาอันสูงสุด และพระ
อัคนี (ไฟ) รวมอยู่ในเทพผู้เป็นใหญ่ด้วยกัน คำสอน
ฮินดูนับเทวดาชั้นน้ำได้ ๘ ส่วนคำสอนไชโรต์เตอร์นับ
ได้ ๗”

นี้เป็นข้อความในหนังสือที่อ้างถึงข้างต้น อันชี้
 แรงถึงความใกล้ชิดกันระหว่างคำสอนฮินดูกับคำสอน
 ไชโรเตอร์ แต่มีข้อที่ควรบันทึกไว้เป็นข้อสังเกตสำหรับ
 ท่านผู้อ่านก็คือ ทว่าทั้งสองคำสอน เป็น “เอกเทว-
 นิยม” (Monotheism) ด้วยกันนั้น คำสอนฮินดู ควร
 ดูข้อความในฤคเวท ซึ่งกล่าวถึงพระเจ้าองค์เดียว ภาย
 หลังจึงกลายเป็นหลายองค์ ส่วนข้อที่ว่า ในเบื้องต้น
 ต่างเริ่มต้นด้วยการนับถือพระเจ้า หรือเทวดาหลายองค์
 นั้น คงจะหมายถึงก่อนเกิดคำสอนทั้งสอง แต่เมื่อเกิด
 แล้ว คำสอนพราหมณ์หรือฮินดู เริ่มต้นด้วยพระเจ้า
 องค์เดียวก่อน แล้วจึงกลายเป็นหลายองค์ในภายหลัง
 ส่วนคำสอนไชโรเตอร์นั้นดูได้สองแง่ ในแง่หนึ่ง ความ
 หักเห่นไปอยู่ที่พระเจ้า อหุรมัตตะ ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่
 องค์เดียว อีกแง่หนึ่ง การยอมรับเทพเจ้าฝ่ายชั่วเป็นคู่
 แข่งของพระเจ้าจึงทำให้ดูเหมือนมีพระเจ้าสององค์ไป

บางคนยังกล่าวว่าคัมภีร์โตราห์ของศาสนายิวหรือคัมภีร์เก่าของศาสนาคริสต์ได้รับอิทธิพล ความคิดเรื่องชาตานหรือเทพฝ่ายชั่วไปจากศาสนาโซโรอัสเตอร์

๒. ศาสนาสืบกับศาสนาฮินดู และอิสลาม

ได้กล่าวแล้วว่าศาสนาเกิดขึ้นในระหว่างศาสนาฮินดูกับศาสนาอิสลาม เมื่อประมาณ ๔๐๐ ปี มา^{นี้}เองตามประวัติกล่าวว่า ครู^{นี้}นาค^{นี้} ผู้ให้กำเนิดแก่ศาสนา^{นี้}ฮินดู^{นี้}ได้เดินทางไปในที่สำคัญ^{นี้}ของศาสนาต่าง ๆ เพื่อสังเกตการครองชีพ และปฏิบัติศาสนกิจของศาสนิกชน^{นี้}นั้น ๆ

ครู^{นี้}นาค^{นี้}เห็นว่า มวลเหตุแห่งทุกข์ของประชาชนเกิด^{นี้}เนื่องมาจากความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อัน^{นี้}สืบมาแต่ความแตกต่างกันแห่งความเชื่อ^{นี้}ถือ^{นี้} ครู^{นี้}นาค^{นี้}จึงพยายามดึงประชาชนมารวมกลุ่มกัน ทั้งในทางความคิด

และในการกระทำ ใช้วิธีการบูชาแบบเดียวกัน ใช้องค์
การทางสังคมอย่างเดียวกัน คือ มีรากฐานอยู่บนความ
เลื่อมใสศรัทธาของมนุษย์ ครุฑนันท เป็นผู้วางรากฐานแห่ง
คำว่า “ตั้งคัต” (ใกล้เคียงกับคำว่า ตั้งมะที่แปลว่าหมู) กับ
คำว่า “บั้งคัต” (ซึ่งแปลว่า แแถวเดียวกัน)

ตั้งคัตคือการประชุมปะปนกันในเวลาเย็นในฐานะ
เป็นพี่น้องคำสอนเดียวกัน และร้องเพลงสรรเสริญพระ-
เจ้า เพื่อให้เกิดความศรัทธา ห่อหุ้มชีวิตของพวกเขา

บั้งคัตคือ การมีครัวของชุมชนชน แล้วมานั่ง
กินอาหารร่วมกันในแถวเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงความ
ต่างแห่งวรรณะ ความเชื่อถือหรือสภาพความเป็นอยู่
จะเป็นพวกฮินดู หรือมุสลิม จะเป็นพราหมณ์หรือคฤห
ก็มารวมเป็นสังคมเดียวกันได้

คำสอนที่ดีของเรื่องคุณงามความดี และ ศีลธรรม
เป็นสำคัญกับถือการนมัสการ จงรักภักดีต่อพระเจ้า

แม้ว่าครุฑนาถจะพยายามรวมคนให้มาเป็นสังคม
เดียวกันสอนหนักแน่นในเรื่องพระเจ้าองค์เดียว พยายาม
วิตรอนความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ ของคำสอนฮินดู และ
คำสอนอิสลาม เพื่อจะทำให้เกิดสังคมใหม่ของโลก แต่
ผลที่ปรากฏ ก็คือ เกิดสังคมใหม่ขึ้นจริง ๆ แต่ไม่ใช่
สังคมของโลกทั้งโลก แต่เป็นเพียงสังคมของชาวดีช
ซึ่งมิใช่ฮินดู หรืออิสลาม และต่อมาก็เข้ากันไม่ได้กับ
ทั้งต้องคำสอนอื่น ๆ ที่คำสอนดีชได้ยอมรับนับถือ
บทกวีของ กาบรฺ ซึ่งทั้งฮินดูและมุสลิมก็ให้เกียรติว่า
เป็นคนในศาสนาของตน^๑

๑. คำว่า Kabir ในหนังสือ Encyclopaedia of Religion And Religions ของ E.R. Pike.

๓. ศาสนาไซโรสเตอร์กับศาสนายิว และศาสนาคริสต์

ดร. โรเบิร์ต ฮูม กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง The
World's Living Religions มีใจความสำคัญว่า

คัมภีร์ไบเบิล มีได้กล่าวถึงศาสนาไซโรสเตอร์ไว้
โดยตรง แต่ได้กล่าวถึงกษัตริย์ชาวเปอร์เซีย ผู้นับถือ
ศาสนาไซโรสเตอร์ไว้ในคัมภีร์เก่า ๘ เล่ม คือ (๑) โคร
นิกา ฉบับที่ดอง ๓๖:๒๒—๒๓. (๒) เอสรา ๓:๓, ๘:๓.
(๓) เนหะมียา ๒:๓. (๔) เอสเธร์ ๓:๓, ๓:๑๒
(๕) ยะชายา ๔๕:๒๘, ๔๕:๓ (๖) ดาเนียล ๕:๓,
๓:๑, ๓:๓ (๗) ๒ โครินธ์ ๑:๓ และ (๘) ๒ โครินธ์
๑:๓

ส่วนในคัมภีร์ใหม่ต้นนิชฐานกล่าวว่า ข้อความที่
กล่าวไว้ในมัทธิว ๒:๓ ซึ่งกล่าวถึงนักปราชญ์จากทิศ

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

๒๕๓

ตะวันออก ผู้ไปเยี่ยมพระเยซูตอนเกิดใหม่นั้น คือ พระ
บางรูปในศาสนาไซโรสเคอร์

บรรดาศาสนาอื่นที่มักกล่าวถึงในคัมภีร์ไบเบิล ไม่
ว่าจะเป็นศาสนาของยุโรป, อาฟริกาหรือเอเชีย ศาสนา
ที่ยังมีผู้นับถืออยู่ในปัจจุบัน มีเพียงศาสนาเดียว คือ
ศาสนาไซโรสเคอร์ ศาสนานี้นอกจากคัมภีร์ไบเบิลจะ
ไม่ประณามเช่นศาสนาอื่น ๆ แล้ว ยังได้รับคำสรรเสริญ
บางประการอีกด้วย เช่นข้อความในเยเรมียา ๔๕:๓
กล่าวถึงพระเจ้าไซรัสมหาราชชาวศาสนาไซโรสเคอร์ ว่า
พระยะโฮวาทรงกล่าวกะไซรัส ผู้ที่พระองค์ทรงเจิม
ไว้ คือเท่ากับเป็นเมสสิอาห์หรือพระคริสต์องค์หนึ่ง ซึ่ง
มีมาก่อนหน้าพระเยซูหลายร้อยปี

ดร. โรเบิตฮูม กล่าวต่อไปว่าบรรดาศาสนานอก
ไบเบิล มีศาสนาไซโรสเคอร์ศาสนาเดียว ที่คัมภีร์

ไบเบิล ขอยืมแนวคิดอันเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา ไปรวมไว้ในคัมภีร์นั้น และได้ให้ข้อสันนิษฐานว่าเรื่อง ซาดานมิใช่เรื่องเดิม ที่มอยู่ในคัมภีร์ไบเบิล สมัยโมเสส แต่เป็นการยืมไปจากศาสนาโซโรอัสเตอร์ แม้คัมภีร์ใหม่ ของศาสนาคริสต์ที่ใช้คำกรีกว่า “Paradeisos” (ตรงกับคำว่า Paradise ซึ่งแปลว่า สวนสวรรค์) ก็เป็นคำที่มมูลรากไปจากภาษาอเวสตะของเปอร์เซีย ที่ว่า Pairidaeza

อนึ่งเป็นการแสดงความเกี่ยวข้องกันระหว่าง ศาสนาโซโรอัสเตอร์กับศาสนาฮินดู และศาสนาคริสต์ ซึ่ง ผู้แต่งตำราชาวคริสต์ได้เสนอไว้

เมื่อย้อนไปอ่านความเกี่ยวข้องระหว่างศาสนา โซโรอัสเตอร์กับศาสนาฮินดู ซึ่งกล่าวไว้ในหนังสือที่ ชาวฮินดูพิมพ์ขึ้น (Glimpses of World Religions) ก็ทำให้เห็นความเกี่ยวข้องกันเป็นรูปนัยทางระหว่างศาสนา ประเภทเทวนิยม.

ผู้เขียนเองมีความรู้สึกส่วนตัวมานานแล้วว่า คำสอนประเภทเทวนิยม^๕ ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในเอเชียใต้ (อินเดีย) และในเอเชียตะวันตก (อาหรับ, เปอร์เซีย, ปาเลสไตน์) ล้วนมีต้นเดิมมาสายเดียวกันทั้งสิ้น คำสอนที่กล่าวนี้ได้แก่ โซโรแอสเตอร์, ยิว, คริสต์, อิสลาม, ฮินดู และลัทธิ คงม^๖ที่แตกแยกไปเพียง ๒ คำสอน คือ พุทธกับเชนที่ไม่ยอมเชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก ส่วนคำสอนทางจีนและญี่ปุ่น^๗นั้นเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีกำเนิดของคนต่างออกไป.

๔. ศาสนายิวกับศาสนาคริสต์

และอิสลาม

ที่ว่าศาสนายิวเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับศาสนาคริสต์และอิสลาม^๘ ก็เพราะศาสนาคริสต์ยอมรับพระเยซูว่าในศาสนายิวว่าเป็นพระเจ้าของตน และศาสนา

อิสลามก็ยอมรับว่า พระยะโฮวา คือ พระอัลละห์
 นั่นเอง ความแตกต่างกันอยู่ที่ศาสนาคริสต์ และอิสลาม
 จะแก้ไขดัดแปลงแตกต่างออกไปจากศาสนายิวแค่ไหน.

หลักฐานที่ศาสนาคริสต์เฝ้าหมายจากศาสนายิวก็
 คือศาสนาคริสต์ยอมรับคัมภีร์ของยิว ซึ่งได้แก่คัมภีร์
 เก่า (Old Testament) เป็นคัมภีร์ของคนด้วย นอก
 จากนั้นในคัมภีร์ใหม่ ซึ่งเป็นของศาสนาคริสต์แท้ ก็ม
 การอ้างอิงคัมภีร์เก่านั้นในด้านจริยศาสตร์ และเทววิทยา
 อยู่เสมอ

มีข้อน่าสังเกตก็คือพระเยซูนั้นได้ทำทั้งปฏิวัติ คือ
 เปลี่ยนอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ และปฏิรูปคือดัดแปลง
 เกี่ยวกับพระเจ้าของศาสนายิวในคัมภีร์เก่าและคำสอน
 ของพระเจ้าในคัมภีร์นั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

๒๕๓

พระเจ้าในศาสนาฮินดู ซึ่งศาสนาคริสต์รับรอง^๕
มีลักษณะดุร้าย อาฆาตพยาบาท ชอบเครื่องเซ่นสังเวย
ประเภทสัตว์ที่ฆ่าเผาไฟบูชา แต่พอมาถึงคัมภีร์ใหม่
พระเยซูก็ช่วยบรรยายให้ดีขึ้น

ต่อไปนี้จะแสดงหลักฐาน เรื่องลักษณะคำสอน
ในคัมภีร์เก่ากับคัมภีร์ใหม่.

พระเจ้าและคำสอนในคัมภีร์เก่า

๑. “เจ้าทั้งหลายอย่านำโคตัวผู้ หรือแกะ
ที่พิการอย่างหนึ่งอย่างใด มาบูชาถวายแก่พระ
ยะโฮวา พระเจ้าของเจ้า เพราะการเหล่านั้นพระ
ยะโฮวาพระเจ้าของเจ้าทรงเกลียดชัง”

(พระบัญญัติ ในคัมภีร์เก่า ๓๗ : ๓)

๒. “พระยะโฮวาได้ทรงฟังเสียงคำพูดของ
เจ้าทั้งหลาย จึงทรงกริ้วและทรงสาบานว่า ...”

(พระบัญญัติในคัมภีร์เก่า ๑:๓๕ ฉบับอังกฤษเป็น ๑:๓๔)

๓. “ถ้าเมืองนั้นไม่ยอมเป็นไมตรีกัน แต่
จะสู้รบกับเจ้าทั้งหลาย เจ้าจึงจะตีเมืองนั้นได้
และเมื่อพระยะโฮวา พระเจ้าของเจ้าได้ทรงมอบ
เมืองนั้นไว้ในมือเจ้าทั้งหลายแล้ว เจ้าจงประหาร
ชีวิตผู้ชายทุกคนเสียด้วยคมดาบ แต่หญิงและ
เด็กทั้งหลายกับฝูงสัตว์ และบรรดาสิ่งของใน
เมืองนั้น คือสิ่งทั้งปวง เจ้าทั้งหลายจงเอาไว้
สำหรับตัว... แต่ชนประเทศทั้งปวง ซึ่งพระยะ
โฮวาพระเจ้าของเจ้า ได้ประทานให้เจ้าเป็นกรรม
สิทธิ์ เจ้าอย่าได้ไว้ชีวิตคนที่มีจิตวิญญาณสักคน
หนึ่งเลย แต่จงทำลายเขาเสียทั้งสิ้น”

(พระบัญญัติ ในคัมภีร์เก่า ๒๐ : ๑๒-๑๖)

๔. “ถ้าผู้ใดมีบุตรชายที่มีใจแข็งค่อตึง ไม่เชื่อฟังคำของบิดา และมารดาของตน ครั้นบิดามารดาได้ตีสอนเขาแล้ว เขายังมิได้เชื่อฟัง บิดามารดาจะต้องจับเขา พามายังพวกผู้เฒ่าผู้แก่ เมืองของตนว่า บุตรชายของเราผู้นี้เป็นคนใจแข็งค่อตึง ไม่เชื่อถ้อยฟังคำของเรา และเป็นคนตะกละ และเป็นคนเมาสุรา แล้วคนทั้งปวงในเมืองนั้น ต้องเอาหินขว้างคนนั้นให้ถึงตาย”

(พระบัญญัติ ในคัมภีร์เก่า ๒๓ : ๑๘-๒๓)

๕. “จงนับห้าสิบวันถ้วน จนถึงวันรุ่งขึ้น ถัดวันชะบาโตที่เจ็ดมา ในวันนั้น เจ้าทั้งหลายจงถวายเครื่องกระยาหารแก่พระยะโฮวา จงเอาขนมสองอันมาจากที่บ้าน คือขนมทำด้วยแป้งอันละเอียดสองท่อนานใส่เช็ดด้วย ถวายแก่พระยะโฮวาเป็นผลแรกเดิม. กับด้วยขนมเหล่านั้

เจ้าทั้งหลายจงถวายลูกแกะขวบหนึ่งเจ็ดตัวปราศจากพิการ. และลูกวัวตัวผู้ตัวหนึ่ง และแกะตัวผู้สองตัว ของเหล่านี้อจะเป็นเครื่องเผาบูชาครบถวายแก่พระยะโฮวากับด้วยเครื่องกระยาหารและด้วยเครื่องบูชาดื่ม เป็นเครื่องบูชากระทำด้วยไฟ เป็นโอหารสอันหอม ถวายแก่พระยะโฮวา. และจงเอาแพะตัวหนึ่ง กระทำบูชาสำหรับไถ่โทษ และลูกแกะขวบหนึ่งสองตัว สำหรับโมทนาพระคุณ.”

(เลวีติโก ในคัมภีร์เก่า ๒๓ : ๓๕-๓๙)

๖. “และพระยะโฮวาตรัสแก่โมเซ (โมเสส) ว่า จงพาคนที่ด่าแฉ่งนั้นออกไปข้างนอกที่หยุดพัก และให้คนทั้งปวงที่ได้ยิน วางมือของตนลงบนศีรษะคนนั้น และให้คนทั้งปวงที่ประชุมนั้นเอาก้อนหินขว้าง. และเจ้าจงบอกแก่พวก

ยิสราเอลว่า ผู้ใดจะแข่งพระเจ้าของตน ผู้นั้นต้องรับโทษของเขา. และผู้ใดด่าแข่งพระนามพระยะโฮวา ต้องฆ่าผู้นั้นเสียเป็นแท้. บรรดาคนที่ประชุมจะเอาหินขว้างเขาให้ตาย. คนแขกเมืองก็ดี หรือคนที่เกิดในแผ่นดินก็ดี ที่แข่งพระนามพระเจ้า ต้องประหารชีวิตผู้นั้นเสีย. ถ้าผู้ใดฆ่ามนุษย์ต้องฆ่าผู้นั้นเสีย. ถ้าผู้ใดฆ่าสัตว์เดียรจฉาน ผู้นั้นต้องใช้สิ่งนั้นให้. ให้สัตว์แทนสัตว์. ถ้าผู้ใดกระทำผู้อื่นพิการ ต้องกระทำให้ผู้นั้นเป็นเช่นเดียวกัน ให้หักแทนหัก, ตาแทนตา, ฟันแทนฟัน, เขากระทำให้อื่นพิการอย่างใด ก็ต้องกระทำให้เขาพิการอย่างนั้น”.

(เลวีติโก ในคัมภีร์เก่า ๒๔ : ๑๓-๒๐)

๑. “เจ้าทั้งหลายจงกระทำแก่เขา เหมือนอย่างที่เขาคิดกระทำแก่พี่น้องของตนนั้น เจ้า

ทั้งหลายจึงจะได้กำจัดความชั่วเสียจากท่ามกลาง
เจ้าทั้งหลายและคนทั้งปวงนอกนั้นที่ได้ยิน ก็จะมี
เกรงกลัว และไม่ได้ทำการชั่วดั่งนั้นในท่ามกลาง
เจ้าทั้งหลายต่อไปอีก. เจ้าทั้งหลายอย่าได้เมตตา
ปราณีเขา แต่ให้ชีวิตแทนชีวิต ตาแทนตา ฟัน
แทนฟัน มือแทนมือ เท้าแทนเท้า.”

(พระบัญญัติ ในคัมภีร์เก่า ๓๙ : ๓๔-๓๕)

๘. “และเพราะเขาทั้งหลายได้หลงปฏิบัติ
นมัสการพระอื่น ๆ ซึ่งเขามีได้รู้จัก และซึ่ง
พระองค์มิได้ประทานแก่เขา เหตุฉะนั้นความพิโรธ
ของพระยะโฮวาที่ได้เผาแผ่นดินนี้ และพระองค์
ก็ได้พาความแค้นทั้งปวง ที่เขียนไว้ในหนังสือ
มาถึงแผ่นดินนี้, และพระยะโฮวาได้ทรงถอนเขา
ทั้งหลายออกจากประเทศของเขาด้วยความกริ้ว
ความโกรธ ความพิโรธอันใหญ่ และได้ทรง

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

๒๖๓

ทอดทิ้งเขาทั้งหลายไว้ในประเทศอื่น ดุจที่เป็น
อยู่ทุกวันนี้.”

(พระบัญญัติ ในคัมภีร์เก่า ๒๙ : ๒๖—๒๘)

๕. “ถ้าหากว่าเป็นเหตุให้เกิดอันตรายประ-
การใด ก็ให้วินิจฉัยดังนี้ คือ ชีวิตแทนชีวิต,
ตาแทนตา, ฟันแทนฟัน, มือแทนมือ, เท้าแทน
เท้า, ไหม้แทนไหม้, แผลแทนแผล, รอยตี
แทนรอยตี.”

(คำของพระเจ้าในเอกโซโดในคัมภีร์เก่า ๒๑ : ๒๓—๒๕)

คำสอนของพระเยซูในคัมภีร์ใหม่ ที่เป็นการปฏิบัติ

๑. ท่านผู้อ่านจะสังเกตได้ว่า ในคัมภีร์เก่ามี
บัญญัติของพระเจ้าถึง ๓ แห่งที่ให้ลงโทษหรือทำร้ายคน

แบบตาแทนตา พันแทนพัน คือถ้าใครทำคนอื่นพันหัก ก็ควรลงโทษให้เขาพันหัก ถ้าตาบอดก็ควรทำให้เขาตาบอดด้วย แต่พระเยซูได้อำนาจนี้ แล้วได้เสนอหลักการใหม่ตรงกันข้ามดังต่อไปนี้:-

“ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้ว่า ตาแทนตาและฟันแทนฟัน. ส่วนเราบอกท่านว่า อย่าต่อสู้คนชั่ว แต่ถ้าผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน ให้หันแก้มซ้ายให้เขาด้วย. ถ้าผู้ใดอยากจะฟ้องที่ศาลปรับเอาเสื้อของท่านไป ก็ให้เสื้อคลุมแก่เขาด้วย. ถ้าผู้ใดจะเกณฑ์ท่านให้เดินทางไป ๕๐ เส้น ก็ให้เลยไปกับเขาถึง ๘๐ เส้น ถ้าเขาจะขอสิ่งใดจากท่าน ก็จงให้ อย่าเป็นหน้าจากผู้ที่อยากขอยืมจากท่าน.”

(มัทธิวในคัมภีร์ใหม่ ๕ : ๓๘-๔๒)

๒. ท่านผู้อ่านคงจำได้ว่า พระบัญญัติของพระเจ้า ข้อ ๓๐ : ๒๐ ในคัมภีร์เก่า ที่ว่า “จงเกรงกลัวพระยะโฮวา พระเจ้าของเจ้า จงปฏิบัติและนับถือพระองค์ จงสาบานด้วยพระนามของพระองค์” ครั้นมาถึงสมัยพระเยซูก็ได้มีการปฏิวัติคำของพระเจ้า คือพระเยซูห้ามสาบาน ๕ ึ่ง ๆ ที่พระเจ้าสั่งให้สาบานด้วยพระนามของพระองค์ ดังข้อความในคัมภีร์ใหม่ มัตถาย ๕ : ๓๓ ว่า :—

“อีกประการหนึ่ง ท่านทั้งหลายได้ยินคำสั่งกล่าวไว้แก่คนในครั้งโบราณว่า อย่าผิดคำสาบาน แต่จงประพฤติตามที่ท่านสาบานไว้ต่อพระเจ้า. ฝ่ายเราบอกท่านทั้งหลายว่า อย่าสาบานเลย. จะอ้างถึงสวรรค์ก็ดี เพราะสวรรค์เป็นที่นั่งของพระเจ้า. จะอ้างถึงแผ่นดินก็ดี เพราะแผ่นดินเป็นที่รองพระบาทของพระเจ้า. จะอ้างถึงกรุงเยรูซาเลม

๘๔ กิดิ เพราะกรุงยรรูชาเล่มเป็นราชธานีของพระ
มหากษัตริย์. อย่าสาบานอ้างถึงศีรษะของตน
เพราะท่านจะกระทำให้ผมขาวไปหรือดำไปสัก
เส้นหนึ่งก็ไม่ได้. แต่ให้ถ้อยคำของท่านเป็นคำ
ตรงเถิด จงถือว่าจริง. ไม่ถือว่าไม่. ซึ่งพูดเกิน
ไป ก็มาจากความชั่ว”

แต่ในข้อนี้^{๕๕}ทางหาเหตุผลให้ออมชอมกันได้
เพราะในคัมภีร์เก่าแก่มุ่งสนใจไว้เหมือนกัน ในทำนอง
ว่าถ้าปฏิกิริยาอะไรไว้ก็จะต้องทำตาม ถ้าไม่ปฏิกิริยา
ก็ไม่มีความคิดอะไร ดังนั้ :

“ครั้นเจ้ากล่าวคำปฏิกิริยา แก่พระยะโฮวา
พระเจ้าของเจ้า ก็อย่าละเลย ไม่ทำตามคำนั้น
ด้วยพระยะโฮวาพระเจ้าของเจ้าจะทรงพิพากษา”

-
๑. ต้นฉบับภาษาอังกฤษตรงนี้ เขียนไปเล็กน้อยเป็นว่า
“ด้วยพระองค์ผู้เป็นพระเจ้าของเจ้า จะทรงต้องการ
(การปฏิบัติตาม) คำปฏิกิริยานั้นจากเจ้า ”

และจะเป็นบาปแก่เจ้าทั้งหลาย แต่ถ้าเจ้าทั้งหลาย
ไม่กล่าวคำปณิญาณแล้ว ก็ห้ามความผิดแก่เจ้า
ไม่.”

(พระบัญญัติในคัมภีร์เกา ๒๓ : ๒๑ - ๒๒)

คำว่าอย่าผิดคำสาบานนั้นไบเบิลฉบับไทยใช้คำว่า
“อย่าทวนศบถ” อนึ่งมีข้อสังเกตในการใช้คำ ๒ คำ
ในที่นี้ คือ คำว่าสาบาน ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้คำ
ว่า “SWEAR” ส่วนคำว่า “ปณิญาณ” หรือ “ปณิ
ญา” ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า “VOW”

คำสอนของพระเยซูที่เป็นการปฏิรูป คือคัมภีร์

๑. คำที่คัมภีร์เกาสอนตามพระบัญญัติของพระ
เจ้าว่า “อย่าฆ่าคน” นั้น พระเยซูได้ปฏิรูป คือ

คัดแปลงให้รัดกุม สะเอียดอ่อนยิ่งกว่าเดิม คือ ไม่ควรโกรธเคืองหรือใช้คำหยาบคาย ควรดักันเสียก่อน แล้วจึงไปถวายเครื่องบูชาพระเจ้า ดังต่อไปนี้ :-

“ท่านทั้งหลายได้ยินคำสั่งกล่าวไว้แก่คนในครั้งโบราณว่า อย่าฆ่าคน ถ้าผู้ใดฆ่าคน ผู้นั้นจะถูกปรับโทษ. ฝ่ายเราบอกท่านทั้งหลายว่า ผู้ใดโกรธพี่น้องของตนผู้นั้นจะต้องถูกปรับโทษ. ผู้ใดพูดกับพี่น้องว่า “อ้ายโง่” ผู้นั้นจะต้องถูกปรับโทษที่ศาลสูง. และผู้ใดว่า “อ้ายบ้า” ผู้นั้นจะมีโทษถึงไฟนรก. เหตุฉะนั้น ถ้าท่านนำเครื่องบูชามาถึงท่านแล้ว และระลึกขึ้นได้ว่า ท่านมีเหตุขัดเคืองข้อหนึ่งข้อใดกับพี่น้อง จงวางเครื่องบูชาไว้ที่หน้าแท่น แล้วไปคืนดีกับพี่น้องผู้นั้นเสียก่อน จึงค่อยมาถวายเครื่องบูชาของท่าน.”

(มัทธิวในคัมภีร์ใหม่ ๕ : ๒๑-๒๔)

ส่วนข้อที่ว่า พระเยซูมาช่วยสั่งสอนให้คนรู้จัก
ว่าพระเจ้าคือชนหนึ่งในทางศีลธรรมและคุณลักษณะนั้นขอ
ได้โปรดย้อนไปอ่านหลักฐานเรื่องพระเจ้า และคำสอน
ในคัมภีร์เก่าก่อน แล้วจึงอ่านข้อความที่จะกล่าว
ต่อไป :-

พระเจ้าในคัมภีร์ใหม่

๑. “จงรักศรัทธาของท่านทั้งหลาย และทำ
การดีต่อเขา. จงให้เขาอิ่มโดยไม่พะวงที่จะได้คืน
อีก บำเหน็จของท่านทั้งหลายจึงจะมีบริบูรณ์ และ
ท่านทั้งหลายจะเป็นบุตรของผู้ที่สูงที่สุด เพราะว่า
พระองค์ยังทรงโปรดแก่คนออกตัญญูและคนชั่ว.
ท่านทั้งหลายจึงมีความเมตตากรุณาเหมือนอย่าง
พระบิดาของท่านมีพระทัยเมตตาปราณี.”

(ดูภาในคัมภีร์ใหม่ ๖ : ๓๕-๓๗)

๒. “เหตุฉะนั้น ท่านทั้งหลายจึงเป็นผู้สมบูรณ์ เหมือนอย่างพระบิดาในสวรรค์นั้นเป็นผู้สมบูรณ์.”

(มัทธิวในคัมภีร์ใหม่ ๕ : ๔๘)

หมายเหตุ : คำว่าสมบูรณ์ตรงกับคำอังกฤษว่า “Perfect” ซึ่งฉบับไทยใช้คำว่า “ผู้รอบคอบ” คงจะหมายความว่าดีอย่างสมบูรณ์.

๓. “และจงขอพรให้แก่ผู้ที่ประทุษร้าย เคียดแค้นท่าน เพื่อท่านทั้งหลายจะเป็นบุตรของพระบิดาผู้อยู่ในสวรรค์ เพราะว่าพระองค์ทรงบันดาลให้ดวงอาทิตย์ขึ้นส่องสว่างแก่คนดีและคนชั่ว และให้ฝนตกแก่คนชอบธรรมและคนอธรรม.”

(มัทธิวในคัมภีร์ใหม่ ๕ : ๔๕-๔๖)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาเรื่องเหล่านี้ด้วยความ
เห็นอกเห็นใจแล้วก็น่าจะเปรียบเทียบเหตุการณ์จริง ๆ
ในชีวิตมนุษย์ กล่าวคือสมัยของโมเสสที่ได้รับโองการ
ต่าง ๆ จากพระเจ้านั้น เป็นสมัยมีการต่อสู้ของยิว
เพื่อพ้นจากความเป็นทาส จึงเท่ากับเป็นสมัยสงคราม
ซึ่งต้องมีกฎอัยการศึก ตอนนั้นพระเจ้าจึงอาจต้องใช้
ความเฉียบขาด ในการสั่งการไปบ้าง ครั้นมาถึงสมัย
พระเยซู ดังต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปมาก การสั่งการ
ต่าง ๆ ก็ไม่รุนแรงเหมือนตอนแรก และความจริง
บัญญัติต่าง ๆ ในศาสนายิวที่มีความดั่งามทางจริยศาสตร์
ก็มีอยู่ไม่น้อย ขอท่านผู้อ่านโปรดย้อนไปดูบทที่ว่าด้วย
การเปรียบเทียบทางจริยศาสตร์ ก็จะเห็นความจริงข้อนี้
เพราะฉะนั้นจึงพอสรุปได้ในตอนนี้ว่า การศึกษาของเรา
มิได้เพ่งไปตรงจุดที่ว่าใครจะดีกว่าใคร แต่เพ่งไปที่ว่า
ใครว่าไว้อย่างไร มีการแก้ไขกันและกัน อย่างไรก็ตาม
กาลสมัยและเหตุแวดล้อมเกี่ยวข้องกับคัมภีร์เก่า คัมภีร์

ใหม่อะไร โดยนัยนี้เราก็จะศึกษาด้วยความเห็นอก
เห็นใจต่อทุกฝ่าย

๕. ศาสนาอิสลามกับศาสนายิว และศาสนาคริสต์

ในฐานะที่ศาสนาอิสลามเกิดภายหลังศาสนายิว
และศาสนาคริสต์ กล่าวคือศาสนายิวเกิดประมาณ
๑๒๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. หรือ ๖๕๗ ปี ก่อน พ.ศ. โดยคิด
ตามสมัยของโมเสส. ศาสนาคริสต์ เกิด ๔ ปี ก่อน ค.ศ.
หรือ พ.ศ. ๕๓๘ โดยคิดตามสมัยของพระเยซู. ส่วน
ศาสนาอิสลามเกิดใน ค.ศ. ๕๗๐ หรือ พ.ศ. ๑๑๑๓
โดยคิดตามสมัยของพระมหัมมัด. แต่ละศาสนาจึงทั้ง
ระยะห่างกันมาก คือศาสนายิวเกิดก่อนศาสนาคริสต์
ประมาณเกือบ ๑๒๐๐ ปี ศาสนาคริสต์เกิดก่อนศาสนา

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

๒๗๓

อิสลามประมาณเกือบ ๖๐๐ ปี ในสมัยที่พระมหมหัดเกิด
ขึ้น บทบัญญัติและคัมภีร์ศาสนาทั้งของยิว และของ
คริสต์มีแพร่อยู่ในแถบเอเชียตะวันตก.

มีคำกล่าวว่ พระมหมหัดเมื่อยังหนุ่มได้เดินทางไป
ไปค้าขายในเมืองต่าง ๆ เช่น ซีเรีย เปอร์เซียและ
อียิปต์ ได้มีโอกาสสนทนากับผู้นับถือศาสนายิว และ
ศาสนาคริสต์ ในที่นั้น ๆ ซึ่งนับเป็นเหตุอันหนึ่งที่ทำให้
พระมหมหัดมีความสนใจในปัญหาทางศาสนา

คัมภีร์กุรอานกล่าวถึงศาสนายิวและศาสนาคริสต์
ไว้มาก ดังจะได้คัดมาแปลไว้ดังต่อไปนี้ :-

๑. “โอ, ผู้ที่มีความเชื่อถือ, และผู้ที่เป็น

ยิว, และผู้ที่เป็นชาบาเอียน,^๑ และผู้เป็นคริสเตียน, ผู้ใดก็ตามเชื่อในพระอัลละห์ในวันสุดท้าย และทำถูกต้อง ความกลัวจะไม่มาสู่ผู้นั้น ทั้งจะไม่ต้องเสรำโศก”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๖๘)

๒. “จงกล่าวเถิด, ประชาชนแห่งพระคัมภีร์, ว่าเจ้าไม่มีอะไร (เป็นเครื่องนำทาง) มาก่อน จนกระทั่ง เจ้าได้สังเกตเห็นคัมภีร์โตราห์ (ของยิว) และวรสาส์น^๒ (ของคริสต์) ซึ่งพระเจ้าของเจ้าแจ้งลงมาแก่เจ้า. สิ่งทีพระเจ้าแจ้งลง

๑. SABAEANS ในที่นี้ใช้คำว่า SABIANS บ้าง SABEITES บ้าง หมายถึงนิกายกึ่งคริสตศาสนาของพวกบาบิโลนที่นับถือ จอห์น ผู้ทำพิชิตบาป ถือเคร่งในวันอาทิตย์

๒. Gospel = ข่าวดี หรือ วรสาส์น โดยเจาะจงหมายถึงคำสอนของพระเยซู

มาแก้ตัวเจ้า(พระมหมัต) ก็เป็นที่แน่นอนว่าจะยิ่ง
เพิ่มความไม่เชื่อฟังและความไม่เชื่อถือแก่คน
เหล่านั้นเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่ต้องเสียใจ
สำหรับกลุ่มชนที่ไม่เชื่อเหล่านั้น”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๖๘)^๑

๓ “พระองค์ได้ทรงส่งพระคัมภีร์อันประ-
กอบด้วยความจริงมายังเจ้า (พระมหมัต) ยืนยัน
สิ่งที่พระองค์ได้ทรงมีโอองการมาแล้วในกาลก่อน
เช่นเดียวกับที่ทรงแจ้งลงมา ซึ่งคัมภีร์โตราห์
(ของยิว) และวรสาส์น (ของคริสต์) ในกาลก่อน
เพื่อนำทางมนุษย์และทรงแจ้งถึงมาตรฐาน (แห่ง
ความผิดและความชอบ).”

(ซูเราะห์ที่ ๓ : ๓, ๔)

๑. ฉบับของยูซุฟอาลีเป็น ๕ : ๗๑

๔. และเมื่อโมเสสขอนำให้แก่ประชาชนของเขา. เขาได้กล่าวว่า จงเอาไม้ของเจ้าเคาะที่ก้อนหิน ก็ได้มีน้ำพุหลั่งออกมาจากนั้น ๑๒ สาย (ทำให้) คนทุกเผ่ารู้ที่ดม^๑น^๒ของตน. จงกินและดื่มสิ่งที่พระอัลละห์ได้ทรงจัดไว้ให้เจ้า อย่าทำชั่วทำผิดในโลกนี้.”^๓

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๖๐)

๕. “และจงระลึกถึงการช่วยเจ้าให้พ้นจากฝูงชนของกษัตริย์ฟาโรห์(ชาวอียิปต์)ผู้ทำให้พวกเจ้าเดือดร้อนด้วยการทรมานอันน่ากลัว ฆ่าลูกของเจ้าเหลือไว้แต่พวกผู้หญิง. นั่นคือการทดลองอันยิ่งใหญ่จากพระเจ้าของเจ้า, และเมื่อเรานำเจ้าไปทางทะเลและช่วยเหลือเจ้า และได้ทำให้กลุ่มชนของกษัตริย์ฟาโรห์จมน้ำไปต่อหน้าต่อตา

๑. นี่เป็นการขำข้อความในคัมภีร์เก่าของยิวและคริสเตียน

ของเจ้า. และเมื่อเราได้นัดหมายแก่โมเสสเป็น เวลา ๕๐ ราตรี และแล้วพวกเจ้าก็เลือกถูกลง ในเมื่อโมเสสไปเสียจากเจ้า เจ้าจึงเป็นผู้ทำผิด. ภายหลังจากนั้น เราก็ได้ให้อภัยแก่พวกเจ้า เพื่อ เจ้าจะได้สำนึกในบุญคุณ. และเมื่อเราให้คัมภีร์ แก่โมเสส และมาตรฐาน (แห่งความผิดและความชอบ) เพื่อว่าเจ้าจะได้รับการนำทางที่ถูกต้อง.”

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๔๙ — ๕๓)

๖. “เมื่อพระอัลละห์ตรัสว่า ดูก่อนเยชู บุตรแห่งมาเรีย ! จงจำถึงความโปรดปรานที่เรา มีต่อเจ้าและต่อมารดาของเจ้า, จงจำถึงการที่เรา ให้กำลังแก่เจ้าด้วยวิญญานอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งทำให้

-
๑. ได้หล่อรูปลูกโคขึ้นบูชา เป็นการเข้าซื้อความในคัมภีร์เก่าเช่นกัน.

เจ้าพูดกับมนุษย์ซึ่งอยู่ในเปลได้เหมือนกับมนุษย์
 ทั่วเตียงสา; และการที่เราสอนเจ้าถึงพระคัมภีร์
 และ บัญญา และ โตราห์ และ วรสาส์น;
 การที่เจ้าเอาดินมาปั้นทำเป็นรูปคล้ายนกด้วยการ
 อนุญาตของเรา และการที่เจ้าเป่าให้ดินนั้นกลายเป็น
 เป็นนกด้วยการอนุญาตของเรา; และการที่เจ้า
 รักษาคน ซึ่งมีตาบอดมาแต่กำเนิด และคนเป็น
 โรคเรื้อนหายด้วยการอนุญาตของเรา; และการ
 ที่เจ้าทำคนตายให้ฟื้นขึ้นมาด้วยการอนุญาตของ
 เรา; และการที่เราป้องกันมิให้ลูกของชาวอิสรา-
 เอล (ทำร้าย) เจ้า เมื่อเจ้ามาหาพวกเขาพร้อม
 ด้วยข้อพิพาท และผู้ที่มิได้เชื่อได้ประกาศว่า น
 มิใช่ก้อนไถล ยิ่งไปกว่าการเล่นกล.”

(ซุเราะห์ที่ ๕ : ๓๓๐)

๗. “และเมื่อพระอัลละห์ตรัสว่า “ดูก่อน
 เยชู ผู้เป็นบุตรแห่งมาเรีย ! เจ้าพูดกับมนุษย์

หรือว่า จงรับเรา และ มารดาของเรา เป็น
พระเจ้าเพิ่มขึ้นอีกจากพระอัลละห์. เยชูตอบว่า
ของทรงรุ่งเรือง, มิใช่ข้าพเจ้ากล่าวคำเช่นนั้น
ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิจะกล่าว. ถ้าข้าพเจ้าเคยกล่าว
พระองค์ก็คงจะทรงทราบ. พระองค์ย่อมทรง
ทราบสิ่งซึ่งมีในจิตใจของข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าไม่รู้
สิ่งที่มีในพระหฤทัยของพระองค์. โอ! พระองค์
เท่านั้น ที่ทรงรู้อะไรทั้งหลายที่ซ่อนเร้น.”

(ลูคะ ๙ : ๓๖)

หมายเหตุ : ข้อความตอนนี้อำคัญมากทำให้
คัมภีร์ไบเบิลได้โน้มน้าวใจของศาสนาอิสลามว่า
ลัทธิ ไตรภาพ หรือตรีเอกานุภาพ ซึ่งตรงกับคำอังกฤษ
ว่า Trinity นั้น ในสมัยของพระมหามัค คงจะมีผู้เข้าใจ
กัน ไม่เหมือนกับที่ชาวคริสต์เข้าใจกันอยู่ในปัจจุบัน.
คือในสมัยนั้นคงจะถือว่า พระเจ้า ๑ พระเยซู ๑

พระนางมาเรีย ๑ รวมเป็นพระเจ้าทั้ง ๓ องค์ศักดิ์สิทธิ์ แต่ชาวคริสต์เองจะถือนั้นหรือไม่ก็ตาม คัมภีร์กุรอ่านก็แสดงหลักฐานไว้ และคำให้การถือพระเจ้าหลายองค์. ในปัจจุบันชาวคริสต์เข้าใจใน Trinity คือ ๑. พระบิดา ๒. พระบุตร (พระเยซู) ๓. พระจิต. ในคัมภีร์กุรอ่านตอนนั้น แสดงว่า พระเจ้าซักถามพระเยซู พระเยซูปฏิเสธว่ามีได้ดั่งอย่างนั้น.

๘. “และพวกเขาได้พูดว่า ไม่มีใครจะเข้าสู่สวรรค์ได้เว้นแต่จะเป็นพวกยิว หรือพวกคริสเตียน. นี่เป็นความต้องการของพวกเขาเอง เจ้าจงพูดว่า จงนำข้อพิสูจน์มาแสดง ถ้าท่านเป็นคนพูดจริง”

(ซูเราะห์หัท ๒ : ๑๓๓)

๘. “และพวกยิวพูดว่า พวกคริสเตียนมิได้ปฏิบัติตาม (สิ่งที่เป็นจริง) และพวกคริสเตียนก็พูดว่า พวกยิwmิได้ปฏิบัติตามสิ่งที่เป็นจริง ทั้งทั้งสองฝ่ายก็อ่านพระคัมภีร์ด้วยกัน. ถึงพูดเช่นนั้น เขาก็หาข้ออะไรไม่. พระอัลละห์จะทรงตัดสินระหว่างเขาทั้งสองในวันคืนชีพเกี่ยวกับข้อที่เขา (มีความเห็น) แตกต่างกัน.”

(ซูเราะห์ที่ ๒ : ๑๓๓)

๑๐. “ดูก่อนผู้มัสรีธา! จงอย่ารับเอาพวกยิวหรือพวกคริสเตียนเป็นเพื่อน. พวกเขาเป็นเพื่อนกัน. ผู้ที่อยู่ในระหว่างพวกเจ้า ถ้าไปถือเอาพวกนั้นเป็นเพื่อน ก็จะกลายเป็นพวกนั้นไป. โอ ! พระอัลละห์ ย่อมไม่ทรงนำทางแก่ผู้ทำผิด.”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๕๑)

หมายเหตุ : ตอนนี้เป็นอนัตตัญญาตมิตรกับ
 ผู้บดโกนค่านายิวและค่านาคริสต์ อนึ่งขอท่านผู้อ่าน
 ได้โปรดทราบว่า เลขที่หัวข้อของซูเราะห์นั้น ฌับ
 ของฟิกฮ์ไม่ตรงกับฌับของ ยูซุฟ ฮาล์ ที่อ้างใน
 เฌนตามฌับของฟิกฮ์.

๑. “พวกยิวและพวกคริสเตียน กล่าวว่
 พวกเราเป็นลูกของพระอัลละห์ เป็นที่รักของ
 พระองค์. เจ้าจงกล่าวว่า เหตุไฉนเล่าพระองค์
 จึงทรงลงโทษท่านทั้งหลายเมื่อทำผิด? เปล่าเลย,
 ท่านเป็นเพียงคนที่อาจตายได้ ซึ่งพระองค์ทรง
 สร้างขึ้น พระองค์ทรงประทานอภัย แก่ผู้ที่ทรง
 ประสงค์ ทรงลงโทษบุคคลที่ทรงประสงค์ พระ
 เจ้าทรงเป็นอธิบดีแห่งสวรรค์ และแผ่นดิน และ

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

๒๘๓

สิ่งทั้งปวงซึ่งอยู่ระหว่างสวรรค์กับแผ่นดินนั้น
และกำลังเดินทางไปหาพระองค์.”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๓๘)

๘. “บุคคลผู้ไม่เชื่อ ย่อมพูดอย่างนี้ พระ
เจ้า คือ พระเมสสิอา ผู้เป็นบุตรแห่งพระนาง
มาเรีย. แต่พระเมสสิอา (เอง) พูดว่า ดูก่อนบุตร
แห่งชาวอิสราเอลทั้งหลาย ! จงบูชาพระอัลละห์
ผู้เป็นเจ้าของเรา และของท่านทั้งหลาย. โอ, ผู้ที่
กล่าวถึงผู้อื่นเอามาเทียบเทียมพระองค์ พระองค์
ย่อมทรงห้ามสวรรค์สำหรับผู้นั้น. ที่อยู่ของผู้นั้น
ก็คือไฟ. จะไม่มีผู้ช่วยเหลือสำหรับผู้ทำความ
ชั่ว”

(ซูเราะห์ที่ ๕ : ๗๒)

๕. “เมสสิอาห์ผู้เป็นบุตรแห่งมาเรีย มิได้เป็นอะไรมากไปกว่าทูตคนหนึ่ง. ทูตทั้งหลาย (เหมือนเขา) ได้ล่องลับไปแล้วก่อนหน้าเขา และมารดาของเขา ก็เป็นสตรีผู้เป็นนักบุญคนหนึ่ง. และทั้งสองคนก็เคบกินอาหาร(อย่างธรรมดาของชาวโลก). จงดูเอาเถิดว่า เราได้ทำให้คำบอกเล่าของเราแจ่มแจ้งเพียงไรแก่พวกเขา และจงดูเอาเถิดว่าพวกเขาก็ยังเห็นผิดไปอย่างไร.”

(ลูคะ ๑๑ : ๓๕)

หมายเหตุ : ในข้อ ๘ และ ๙ นี้ เป็นคำอธิบายของคัมภีร์กุรอานให้เห็นว่า พระเยซูกับพระนางมาเรีย มิได้เท่าเทียมพระเจ้า พระเยซูก็เป็นเพียงทูตของพระเจ้า พระนางมาเรียก็เป็นเพียงนักบุญคนหนึ่ง จึงไม่ควรยกฐานะขึ้นไปเท่าเทียมพระเจ้า อันทำให้สันนิษฐานว่า ในสมัยพระมหันต์ คงมีผู้ยกย่องพระเยซูและพระนาง

มาเรียกหาเทียมกับพระเจ้า. แต่ก็มีข้อที่น่าตั้งเกณธ์หนึ่ง คือคริสต์ศาสนิกชนนิกายโปรเตสแตนท์ คิดค่านไม่ยอมให้เกียรติแก่พระนางมาเรียว่า เป็นนักบุญ หรือเป็นชาวสวรรค์อย่างไรเลย คงมีแต่ชาวโรมันคาทอลิกเท่านั้นที่ยกย่อง. แต่เมื่ออ่านคัมภีร์กุรอ่านของอิสลาม ครองจะเห็นว่า คัมภีร์กุรอ่านได้ยกย่องพระนางมาเรียให้เป็นนักบุญ และได้กล่าวถึงการที่พระเจ้าทรงโปรดปรานพระเยซูและพระนางมาเรียด้วย. คัมภีร์ทศมฤต ประเภทท่องจำด้วยปากของพวกยิว โฉมคัมภีร์พระเยซูและพระนางมาเรียเสียหายมาก แต่คัมภีร์กุรอ่านกลับยกย่อง เพียงแต่ไม่ต้องการให้มาเทียมพระเจ้าเท่านั้น.

เป็นอันเห็นได้ว่าศาสนาประเภทเทวนิยมมีความเกี่ยวโยงกันมากบ้างน้อยบ้าง ยกเล็กและขัดแย้งกันและกันบ้าง แต่ก็ตรงกันในเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง คือเชื่อว่าพระเจ้า และเคารพภักดี

ต่อพระเจ้า แม้จะเรียกพระนามของพระองค์ต่าง
กันออกไป. ส่วนผู้ที่เป็นทูตของพระเจ้านั้น ท่าน
ผู้ใดเกี่ยวข้องกับศาสนาไหน ก็ได้รับยกย่องมาก
เป็นพิเศษในศาสนานั้น

ข. ความเกี่ยวข้องกันระหว่างศาสนา ประเภทเทวนิยมและพราหมณ์

ศาสนาประเภทเทวนิยม ที่ยังมีคนนับถืออยู่ใน
ปัจจุบันนี้มีเพียง ๒ ศาสนา คือ ศาสนาพุทธกับศาสนา
เชน มีข้อความสั้น ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ :-

๑. ศาสนาพุทธ มีข้อความหรือหลักธรรมคำ
สอนศาสนาเชน ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยกาย
ของนักบวช และการทรมานตนให้ลำบาก และคัดค้าน
ศาสนาพราหมณ์ เรื่องชาติชนวรรณะ เรื่องการฆ่า

ด้ด้วยบุญญาและเรื่องอาตมฉัน ข้อคัดค้านปรากฏใน
วรรณคดีพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนา

๒. ข้อที่ศาสนาพุทธกลดเกี่ยกับศาสนาเชนก็
คือ ให้มีเมตตากฎาต่อมนุษย์และสัตว์ ไม่ให้เบียด
เบียนหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนใด ๆ นอกจากนั้น
ยังมทเขากันได้ในหลักใหญ่อย่างหนึ่งก็คือ ทั้งศาสนา
พุทธและศาสนาเชน ไม่สอนให้เชื่อในเรื่องพระเจ้า
สร้างโลก.

๓. ฝ่ายผู้เขียนตำราทางศาสนาตั้งข้อสังเกตว่า
แม้ศาสนาพุทธและศาสนาเชนจะไม่สอนเรื่องพระเจ้า
สร้างโลก ไม่สอนในเรื่องความจงรักภักดีต่อพระเจ้า
แต่ในที่สุดคำสอนของทั้งสองศาสนานี้ คือ พระ
พุทธเจ้ากับพระมหาวีระก็ได้รับความเคารพภักดีเสมือน

หนึ่งเป็นพระเจ้าไป นอกจากนั้นทั้งสองคำสอนยังบูชา
รูปเคารพของท่านผู้ตงคำสอนด้วย.

๔. เนื่องจากวรรณคดีในคัมภีร์คำสอนของเซนไม่ค่อยปรากฏแพร่หลาย และเท่าที่มีผู้จดพิมพ์ไปแล้วก็มีเพียงเล็กน้อย เราจึงยังไม่ค่อยพบหลักฐานที่คำสอนเซนกล่าวถึงคำสอนพุทธ แต่ที่กล่าวถึงคำสอนพราหมณ์คงจะมีอยู่มาก.

๕. คำสอนเซนเข้ากันได้กับคำสอนพราหมณ์ในเรื่องการรับรองอดีต หรืออาจมีนว่าเป็นแก่นหรือสาระสำคัญ เป็นแต่ว่า เปลี่ยนด้านวนเรียกเป็นชื่อ.

๖. ในปัจจุบัน มีขบวนการของคำสอนเซน ชื่อขบวนการอนุพรต ทำหน้าที่เผยแผ่ข้อปฏิบัติของคำสอนเซน ในด้านจริยศาสตร์ ผู้เป็นหัวหน้าชื่ออาจารย์คุดดี

มีสำนักงานกลางตั้งอยู่ในกัลกัตตานครหลวงของแคว้นเบงกอลตะวันตก ประเทศอินเดีย ขบวนการนี้พยายามชักจูงให้ประชาชนสนใจในหลักศีลธรรมที่เรียกว่า อานุพรัตของศาสนาเซน ดังได้กล่าวถึงไว้บ้างแล้วในบทที่ว่าด้วยข้อเปรียบเทียบเกี่ยวกับจริยศาสตร์ และในขณะเดียวกัน ก็ได้พยายามนำหลักคำสอน ของศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ที่ตรงกันมากกล่าวไว้ด้วย เพื่อเป็นการร่วมกันสนับสนุนศีลธรรม.^๑

๗. ในปัจจุบันผู้เผยแผ่ศาสนาฮินดู หรือพราหมณ์บางกลุ่มได้แสดงการต่อต้านพระพุทธรเจ้า และพระพุทธรูปรวมทั้งได้มีการเดินทางนมัสการปูชนียสถานทางพระพุทธศาสนามาด้วย เพราะในชั้นหลังได้มีการเสนอ

๑. ดูหนังสือชื่อ The Anuvrat Movement for Moral Awakening ของ Anuvrat Samiti.

หลักการว่า พระพุทธเจ้าเป็นอวตารปางหนึ่งของพระนารายณ์ การเคารพต่อพระพุทธเจ้าก็คือเคารพต่อพระนารายณ์ในคำสอนอันนั่นเอง.

๘. ปัญหาเรื่องกราบไหว้รูปเคารพ^๕ คำสอนอินเดียเข้ามารวมอยู่กับคำสอนพุทธและคำสอนเชนด้วย เพราะมีรูปเคารพของเทพเจ้าในเทวาลัยสำหรับประชาชนจะได้นมัสการเช่นเดียวกับที่คำสอนพุทธมีพระพุทธรูป และคำสอนเชนมียุพพระมหาวีระ

๙. เดิมทีเคยวัฒนธรรมอินเดีย ไม่นิยมสร้างรูปเคารพ แต่นิยมสร้างรูปรอยเท้าหรือตั้งเป็นสัญลักษณ์^๖ แทน แต่เมื่อวัฒนธรรมของกรีกแพร่เข้ามา จึงมีการสร้างรูปเคารพของเทพเจ้า หรือ พระศาสดาแห่งศาสนาของตน. โลกในปัจจุบันมีความโน้มเอียงไปในทางสร้างรูปเคารพอยู่ไม่น้อย เช่นการสร้างอนุสาวรีย์

ของวรมุข การเคารพของชาติ ซึ่งความเคารพของคน
เหล่านั้นมิได้คิดหรือตนอยู่เพียงแค่อิสฺมัย ปุณ ทราย โดหะ
ที่สร้างเป็นรูปเคารพ หรือคิดอยู่เพียงแค่แผ่นผ้าหรือผ้า
ของแผ่นผ้าที่ทำเป็นรูปของเท่านั้น แต่ความเข้าใจของคน
ได้เคยไปถึงคุณงามความดีหรืออุดมคติที่แฝงเป็นความ
หมายอยู่เบื้องหลังอนุสาวรีย์หรือธงชาตินั้นต่างหาก.
อนึ่งตามโบสถ์ของคริสต์ศาสนา มักจะมีรูปพระเยซูถูก
ตรึงไม้กางเขนประดิษฐานเป็นจุดเด่นในการสักการบูชา
และในนิกายโรมันคาทอลิก ก็มีรูปแม่พระประดิษฐาน
อยู่ด้วย นอกจากนั้นยังมีรูปนักบุญต่าง ๆ ตามความ
เชื่อถือ อันแสดงว่าคริสต์ศาสนาเองก็มีความโน้มเอียงไป
ในทางสร้างรูปเคารพ ซึ่งถ้ากล่าวอย่างเคร่งครัดตาม
คัมภีร์เก่าแล้วก็ทำไม่ได้ เว้นแต่จะมีการตีความหมาย
ไปอย่างอื่น.

บทที่ ๕

พิธีสัณฑ์ในศาสนาฝ่ายเทวนิยม

เมื่อกล่าวถึงความสัมพันธ์กันระหว่างศาสนายิว, ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ในฐานะที่รับรองพระเจ้าองค์เดียวกัน ก็น่าจะได้อ้างถึงพิธีสัณฑ์ในแต่ละศาสนาทั้ง ๓ นิดด้วย ดังต่อไปนี้:—

๑. ศาสนายิว มีบัญญัติไว้ในคัมภีร์ โตราห์ หรือคัมภีร์เก่าว่า เมื่อเด็กเกิดมาครบ ๘ วันแล้ว ในวันที่ ๘ ให้ทำพิธีสัณฑ์ แต่ในบัญญัติบางตอนก็กล่าวถึงการทำบุคคลบางคนได้รับพิธีนี้ เมื่ออายุมาก. เหตุผล

-
๑. สัณฑ์ คือ การขลิบหรือตัดหนังปลาอวัยวะสืบพันธุ์ของชาย ตามบัญญัติของพระเจ้า, คำนี้ตรงกับคำอังกฤษว่า Circumcision.

พิธีสวดในศาสนาฝ่ายเทวนิยม

๒๕๓

ในการบัญญัติให้ทำพิธีสวด ตามที่อ้างในคัมภีร์ก็คือ เพื่อเป็นหมายสำคัญแห่งคำสัญญาไมตรีระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ หลักฐานและรายละเอียดจะได้กล่าวไว้ในภาคคำอธิบาย.

๒. ศาสนาคริสต์ รับรองคัมภีร์เก่าเป็นคัมภีร์ของตนด้วย จึงหมายความว่า ศาสนาคริสต์ ยอมรับว่า พิธีสวดเป็นบัญญัติของพระเจ้า ปราภฏในคัมภีร์ใหม่ (ลูกา ๑:๕๘-๖๑) กล่าวว่าโยฮัน (หรือจอห์น ผู้ล้างบาป) ได้รับพิธีสวด เมื่อเกิดมาได้ ๘ วัน แม่พระเยซูเอง เมื่อเกิดได้ ๘ วัน ก็มีคำกล่าวไว้ (ลูกา ๒:๒๑-๒๒) ว่าได้รับพิธีสวด แต่คัมภีร์ใหม่ไม่กล่าวว่า เป็นบัญญัติของพระเจ้า หากกล่าวว่า เป็นบัญญัติของโมเสส นอกจากนี้ในจดหมายของปอลหรือเปาโล ซึ่งมีไปถึงคริสตศาสนิกชนในเมืองโครินโธ (โครินโธ

ฉบับต้น ๗:๑๘--๑๙) ซึ่งทางศาสนาคริสต์เชื่อว่าพระเจ้าตัดสินใจให้เขียนนั้น ได้บอกเด็กพิชิตุนัดไปในตัวไม่ถือว่าสำคัญ. นี่อาจเป็นเหตุหนึ่งทีผู้นับถือศาสนาคริสต์ไม่พิชิตุนัด ทั้งที่พระเยซูก็ทรงรับมาแล้ว. ความจริงหลักฐานในคัมภีร์ใหม่มียังมีอีกหลายแห่งที่กล่าวถึงความไม่สำคัญแห่งพิชิตุนัด แต่จะยกมาในภาคคำอธิบาย ในชั้นนี้จะแสดงเพียงหลักการให้เห็นว่า ศาสนาคริสต์ได้เปลี่ยนแปลงหรือเลิกล้มข้อบัญญัติของพระเจ้าตามที่ปรากฏในคัมภีร์เก่า โดยเฉพาะเรื่องพิชิตุนัด.

๓. ศาสนาอิสลาม เป็นที่น่าแปลกใจว่า พิชิตุนัด ถือเป็นกรณียกิจอันจำเป็นที่อิสลามิกชนจะต้องทำ แต่ในคัมภีร์กุรอาน หาได้มีคำกล่าวไว้ไม่ แต่ถ้าพิจารณาตามข้อความในคัมภีร์กุรอานแล้วจะเห็นได้ว่า พระอัลละห์ทรงรับรองข้อความในคัมภีร์โตราห์ของ

คำสอนยิว และคัมภีร์เก่าของศาสนาคริสต์ ๕ เดิมแรก
ที่เป็นของโมเสส แต่คัมภีร์ใหม่ของศาสนาคริสต์นั้น
ทรงรับรองเฉพาะที่เรียกว่า The Gospel ที่แปลว่าพระ-
วรคำสอน คือข่าวดีหรือข่าวประเสริฐ (คริสต์ศาสนิกชน
นิกายโปรเตสแตนต์ในเมืองไทยแปลคำ The Gospel ว่า
กิตติคุณ) เมื่อจะขึงไปให้ชัด คำว่า The Gospel
ในคัมภีร์ใหม่ของคริสตศาสนา หมายถึงข้อ
เขียนของ มัทธิาย, มาระโก, ลูกาและโยฮัน
รวม ๔ ฉบับเท่านั้น แต่ยังมีฉบับอื่น ๆ อีกถึง ๒๓
ฉบับคือทำย ที่ไม่นับเป็น The Gospel ฉะนั้นจึง
สันนิษฐานได้ว่า บรรดาข้อเขียนทั้ง ๔ ฉบับที่นับเป็น
The Gospel ที่คัมภีร์กุรอ่านรับรองนั้น ไม่มีข้อความใด
คัดค้านพิชิต์สันต์ มีแต่แต่เฉพาะพระเยซูคริสต์รับพิชิต์สันต์ ส่วน
ข้อความคัดค้าน มีในฉบับหลัง ๆ ซึ่งคัมภีร์กุรอ่าน
มิได้รับรอง เมื่อคัมภีร์กุรอ่านรับรองบัญญัติในคัมภีร์

เก่า จึงไม่จำเป็นอะไร ที่จะต้องบัญญัติซ้ำไว้ในคัมภีร์
 กุรอ่านอีก. และก็จะสังเกตเห็นได้ว่าบัญญัติบางประ-
 การในคัมภีร์กุรอ่าน ที่ห้ามเกี่ยวกับการรับประทานเนื้อ
 สุกกร และเลือดสัตว์ รวมทั้งสัตว์ที่ตายเอง ก็ตรงกับ
 บัญญัติในคัมภีร์เก่าของคริสต์ศาสนา หรือโตราห์ของ
 ศาสนายิวอยู่แล้ว.

ต่อไปนี้เป็นคำอธิบายพร้อมด้วยหลักฐานใน
 คัมภีร์น

ภาคอธิบาย

พิธีสัณฑ์ในศาสนาฮิว

คำอธิบายที่คัมภีร์ น่าจะเป็นข้อความในคัมภีร์
 โตราห์หรือคัมภีร์เก่า ซึ่งจะคัดมาลงไว้ดังต่อไปนี้ :—

๑. “พระเจ้าจิงตรัส แก้อับราฮามอีกว่า
 เจ้าเองก็ดี หรือพงศ์พันธุ์ของเจ้าตลอดทุกชั่ว
 อายุก็ดี จงถือรักษาคำสัญญาไมตรีของเราไว้.
 นี่แหละเป็นหมายสำคัญ แห่งคำสัญญาไมตรีใน
 ระหว่างเรากับเจ้า และพงศ์พันธุ์ของเจ้าสืบๆ ไป
 จงให้ชายทั้งหลายของเจ้ารับสู่นัด เจ้าทั้งหลาย
 ต้องเข้าพิธีตัดหนังองคชาติ เพื่อเป็นหมาย
 สำคัญแห่งคำสัญญาไมตรี ในระหว่างเรากับเจ้า.
 ชายทั้งหลายในพงศ์พันธุ์ของเจ้าเมื่ออายุได้ ๘
 วันแล้ว เป็นคนที่เกิดในบ้านของเจ้าก็ดี หรือ
 ชนต่างประเทศที่ซื้อมาด้วยเงิน ไม่ใช่พงศ์พันธุ์
 ของเจ้าก็ดี ต้องรับสู่นัดสืบทุกคน, ผู้ที่เกิด
 ในบ้านของเจ้าก็ดี หรือผู้ที่ซื้อมาด้วยเงินทอง
 ของเจ้าก็ดี คงต้องรับพิธีนั้น. คำสัญญาไมตรี
 ของเรา จะได้อยู่ในเนื้อหนังของเจ้าเป็นคำ

สัญญาไมตรีถาวรเป็นนิตย์. ชายผู้ใดที่มิได้รับพิธี
ตัดหนัองคชาติ ผู้นั้นต้องตัดขาดจากญาติวงศ์
ของตน ด้วยเป็นผู้หักคำสัญญาไมตรีของเรา
เสียแล้ว”

(ยนิซิด บพท ๑๗:๘-๑๔)

๒. “เมื่อตรัสเสร็จแล้ว พระเจ้าจึงเสด็จ
ขึ้นไปจากอับราฮาม อับราฮามจึงให้ยิสมาเอล
บุตรชายของตน และคนทั้งปวงที่เกิดในเรือน
ของตนก็ดี หรือซื้อมาด้วยเงินก็ดี คือชายทั้ง
ปวงที่อยู่ในครอบครัวของตนนั้น รับพิธีตัดหนั
องคชาติในวันเดียวกันตามพระคำรัสของพระเจ้า
นั้น เมื่ออับราฮามรับพิธีตัดหนัองคชาตินั้น
อายุได้ ๘๕ ปี. ฝ่ายยิสมาเอลบุตรชายของท่าน
อายุได้ ๑๓ ปี. อับราฮามบิดากับยิสมาเอลบุตร

พิธีสวดในศาสนาฝ่ายเทวนิยม

๒๕๕

ของท่านได้รับสวดในวันเดียวกัน บรรดาชายใน
ครอบครัว ทั้งคนในเรือน กับคนที่ซื้อมาด้วยเงิน
จากประเทศอื่น ก็ได้รับสวดด้วยกันกับอับราฮาม
สิ้นทุกคน”

(เยเรมีย์ บทที่ ๑๗:๒๒-๒๗)

๓. “พระยะโฮวาได้ตรัสแก่โมเซ และ
อาโรนว่า พิธีเทศกาลปัสคา^๑ เป็นดังนี้: คือ
คนนอกจากชาติยิสราเอลอย่าให้กินเลย แต่ฝ่าย
ทาสของผู้ใดซึ่งนายได้ช่วยมาด้วยเงิน เมื่อให้
ทาสนั้นรับพิธีสวดแล้ว จึงให้เขากินได้. ส่วน

-
๑. คำว่าปัสคาเป็นภาษากรีกมาจากภาษาฮีบรูว่า PESAH
แต่บางคนก็ว่ามาจากภาษาฮีบรูว่า PASACH ตรงกับ
ภาษาอังกฤษว่า PASSOVER แปลว่าผ่านไป หมายถึง
ถึงการกินเลี้ยงเป็นที่ระลึกในการที่พระเจ้าฆ่าลูกหัวปีของ
ชาวอียิปต์ทุกคน แต่ผ่านไปคือยกเว้นบ้านของชาวยิว
พระเจ้าไม่ฆ่า เพราะพระเจ้าช่วยชาวยิวไว้.

แขกบ้านหรือลูกจ้าง อย่าให้กินเลย. ปัสคานัน
ให้กินแต่เฉพาะบนเรือน อย่าให้เอาเนื้อไปนอก
เรือน และอย่าให้หักกระดูกของแกะนั้นเลย”

(เอกโซโค บทที่ ๓๒:๔๓-๔๖)

๔. “เมื่อมีแขกเมืองมาอาศัยอยู่กับเจ้าใคร่
จะถือปัสกาลถวายพระยะโฮวา ก็ให้ชายพวกนั้น
รับพิธีสัณฑ์ทุกคน แล้วจึงให้เขามาใกล้และถือ
เทศกาลนั้น. เขาจึงจะเป็นเหมือนคนเกิดในแผ่นดิน
นั้น. แต่ผู้ใดยังมิได้รับพิธีสัณฑ์ อย่าให้ร่วม
กินเลี้ยงในเทศกาลปัสคานันเลย.

(เอกโซโค บทที่ ๓๒:๔๘)

พระเยซูรับพิธีสัณฑ์

ในคัมภีร์ใหม่ (ดูกา ๒:๒๑-๒๒) กล่าวไว้ว่า
“ครั้นล่วงไปแปดวันแล้ว ก็ถึงวันที่จะทำพิธีให้พระ

กุมารนั้นรับสวด. เขาจึงให้นามว่าเยชู ตามซึ่งทูตสวรรค์
ได้กล่าวไว้ก่อน เมื่อยังมีได้ทรงปฏิสนธิในครรภ์. เมื่อ
เขาทำพิธีชำระกายให้สะอาดตามบัญญัติของโมเสสสำเร็จ
แล้ว เขาจึงเอาพระกุมารไปยังกรุงเยรูซาเลม จะถวาย
แก่พระเจ้า”

ข้อนี้ดังเกิดในหนังสือ คือ เมื่อมาถึงคัมภีร์ใหม่ของ
ศาสนาคริสต์ ตำเนียงเรื่องพิธีสวดนี้ เริ่มแปร่งไปบ้าง
แล้ว คือไม่กล่าวว่าเป็นบัญญัติของพระเจ้า แต่กล่าว
ว่าเป็นบัญญัติของโมเสส. (โมเสสนั้นตามคัมภีร์เก่า
ถือว่าเป็นบุคคลที่ได้รับคำสั่งโดยตรงจากพระเจ้า ให้แจ้ง
พระบัญญัติต่าง ๆ ของพระองค์แก่ชาวยิว).

ศาสนาคริสต์ไม่ถือสวดเป็นสำคัญ

ที่ท่าของคัมภีร์ใหม่แห่งศาสนาคริสต์ที่หมิ่นต่อคัมภีร์
เก่านั้น จะเห็นได้ว่าการดัดแปลงแก้ไขอยู่เสมอ บาง

กรณีกันอย่างจิงๆ บางกรณีก็คิดแปลงเสียใหม่ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น แม้ในเรื่องพิธีผู้คนก็เช่นเดียวกัน แม้พระเยซูจะมีได้คิดกันไว้เอง แต่สาวกของพระเยซู คือปีเตอร์ (เปโตร) และพอล (เปาโล) ก็ได้กล่าวไว้ในลักษณะที่ไม่สนใจพิธีนี้ หรือชั่งไปทีเดียวยว่าไม่สำคัญ ดังต่อไปนี้ :—

๑. ข้อความในคัมภีร์ใหม่ “กิจการ” (Acts)

บทที่ ๑๐ เรื่องผู้ที่ได้รับพิธีคนตอบว่าปีเตอร์ถึงการที่ปีเตอร์เข้ามาคบกับคนที่ไม่ได้รับพิธีคนและได้รับประทานอาหารกับคนเหล่านั้น ปีเตอร์ได้ชี้แจง โดยอ้างนิมิตฝันว่าได้ยินพระดำรัสของพระเจ้าว่า “สิ่งซึ่งพระเจ้าได้ชำระแล้ว อย่าว่าเป็นของห้าม” แม้แต่สัตว์ต่างๆ ที่ห้าม (ไว้ในคัมภีร์เก่า) ก็ฆ่ากินได้ เพราะพระเจ้าทรงชำระให้บริสุทธิ์แล้ว. ข้ออ้างของปีเตอร์ของตน

พิธีสัจด์ในศาสนาฝ่ายเทวนิยม

๓๐๓

เหมือนจะเป็นหลักฐานสำคัญข้อหนึ่งของผู้นับถือศาสนาคริสต์ที่จะรับประทานเนื้อสัตว์ได้ทุกอย่าง แม้ห้ามไว้ในคัมภีร์เก่าเช่นสุกร เลือดสัตว์และสัตว์อื่น ๆ อีกมากมายที่ระบุนำห้ามไว้.

๒. ข้อความในคัมภีร์ใหม่ โกรินโธ ฉบับต้น บทที่ ๗ : ๑๔—๒๑ พอลหรือเปาโลได้มีจดหมายไปถึงคริสตศาสนิกชนชาวเมืองโกรินโธ มีข้อความที่สำคัญว่า “การที่รับพิธีหรือไม่รับพิธีสัจด์ ไม่สำคัญอะไร แต่การประพฤติตามพระบัญญัติของพระเจ้านั้นสำคัญ”

๓. ข้อความในคัมภีร์ใหม่ ฆะดาศ์ บทที่ ๕:๖ พอลหรือเปาโลได้มีจดหมายไปถึงคริสตศาสนิกชนชาวเมืองฆะดาศ์มีข้อความที่สำคัญว่า “ด้วยว่าในพระ

เยซูคริสต์ การที่รับพิธีสัจด์หรือไม่รับพิธีสัจด์
ก็หาทำประโยชน์อันใดให้ไม่”

ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า ข้อความที่ปรากฏใน
คัมภีร์ใหม่เป็นการหักล้าง “พระบัญญัติของพระเจ้า”
ในคัมภีร์เก่า และทำให้มองเห็นลักษณะที่แตกต่างกัน
ระหว่างศาสนายิว และศาสนาคริสต์อย่างชัดเจน.

อย่างไรก็ตามวิธีอธิบายของพอดหรือเปาโลใน
คัมภีร์ใหม่เป็นการให้เหตุผลเรื่องพิธีสัจด์อย่างน่าฟัง แต่
ทางการของศาสนายิวคงไม่ชอบ และเห็นว่าเป็นการ
กบฏต่อพระเจ้าอย่างร้ายแรง กล่าวคือพอดได้แบ่งพิธี
สัจด์เป็น ๒ ประการอันได้แก่สัจด์ภายนอกที่กระทำทาง
เนื้อหนังอย่างหนึ่ง สัจด์ภายในคือการไม่ต้องทำพิธี
ทางร่างกาย แต่ให้จิตใจยึดมั่นในพระเจ้า และมุ่ง
ปฏิบัติตามบัญญัติของพระเจ้า ก็ชื่อว่าได้ทำพิธีสัจด์ทาง

จิตใจแล้ว คำอธิบายของพอดปราภวในคัมภีร์ใหม่
โรมบทที่ ๒ : ๒๘—๒๙ ดังต่อไปนี้ :—

“เพราะว่าผู้เป็นยิวภายนอก หาใช่ยิวที่แท้
จริงไม่ และการรับพิธีสวดแต่ภายนอกและทาง
กาย ก็มีใช่การรับพิธีสวดที่แท้. ผู้ที่เป็นยิวที่แท้
คือผู้ที่เป็นยิวภายใน. การรับพิธีสวดที่แท้ เป็น
เรื่องของหัวใจ, ของวิญญาณ, มีใจทำตามตัว
อักษร. ผู้นั้นมิได้รับสรรเสริญจากมนุษย์ แต่ได้
รับจากพระเจ้า.”

นอกจากนั้น พอดยังให้เหตุผลไว้ในเรื่องพิธีรับ
สวดในตอนต้น คือ โรมบทที่ ๒ : ๒๕--๒๗ ดังต่อไป
นี้ :—

“การรับพิธีสัจด์ย่อมเป็นของมีค่า ถ้าท่าน
เชื่อฟังพระบัญญัติ แต่ถ้าท่านละเมิดพระบัญญัติ
การรับพิธีสัจด์ของท่าน ก็กลายเป็นมิใช่การรับ
พิธีสัจด์. ดังนั้น ถ้าบุคคลผู้มีได้รับพิธีสัจด์
ปฏิบัติตามข้อพระบัญญัติ, การที่เขาได้รับพิธี
สัจด์จะไม่ถือเสมือนได้รับพิธีสัจด์ดอกหรือ ?
ถ้าเป็นเช่นนั้นบุคคลผู้มีได้รับพิธีสัจด์ทางกาย
แต่ปฏิบัติตามพระบัญญัติ ก็จะประณามท่าน
ผู้มีพระบัญญัติอันเจียนไว้แล้ว และรับพิธีสัจด์
แล้ว แต่ก็กลับล่วงละเมิดพระบัญญัติ.”

ข้อโต้แย้งของศาสนายิวคือด้านศิษย์ของพระเยซู
ผู้^๕ ถ้าจะมีก็คงอยู่ที่ว่า การรับพิธีสัจด์เป็นบัญญัติ
ของพระเจ้าอยู่แล้ว ถ้าปฏิเสธพิธีสัจด์ก็เป็นการปฏิเสธ
พระบัญญัติของพระเจ้าตั้งแต่วาระแรกแล้ว จึงไม่
จำเป็นต้องพูดเรื่องอื่น แต่ทางออกเรื่องสัจด์ภายนอก

ภายในก็จะทำให้คำสวดยาวลำบากในการคัดค้านอยู่
มิใช่น้อย.

คำสวดอิสลามกับพิธีสวด

ได้กล่าวแล้วในข้อความต้น ๆ ตอนต้นว่า คำสวด
อิสลามมิได้มีข้อบัญญัติเรื่องสวดไว้ในคัมภีร์กุรอาน
๒๕
ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการที่คัมภีร์กุรอานยอมรับของ
คัมภีร์เก่าและคัมภีร์ใหม่เฉพาะที่เป็น Gospel (๔ บท
แรก) อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำอีก.

ขณะที่เขียนแสดงความคิดเห็นถึงเรื่องนี้อยู่ เผอิญ
ข้าพเจ้าได้เอากล่าวเรื่องคำสวดอิสลามมาใหม่อีกฉบับ
หนึ่ง ชื่อ Islam ผู้เขียนชื่อ A.S. Tritton เป็นอดีต
ศาสตราจารย์ภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยลอนดอน
ท่านผู้นั้นกล่าวไว้โดยใจความว่า

“การทำพิธีสุนัต มิได้มีกล่าวไว้ในคัมภีร์
 กุรอาน แต่พระมหมัดได้รับเอามาจากศาสนา
 อื่น โดยปราศจากข้อปัญหา. นิกาย “มาลิก”
 ถือว่าเป็นข้อควรสรรเสริญ แต่นิกาย “ชาฟี”
 (SHAFI’I) ถือว่าเป็น “หน้าที่” และการละเลย
 จะทำให้ถูกลงโทษ. กษัตริย์ อูมา ที่ ๒ ผู้มี
 ศรัทธา มิได้บังคับให้ผู้เปลี่ยนศาสนาอื่นมาสู่
 ศาสนาอิสลามต้องทำพิธีสุนัต. ตามธรรมเนียมพิธี
 สุนัตถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งศาสนาอิสลามหรือ
 แห่งศาสนาธรรมชาติที่มีบุคคลเกิดมาในศาสนา
 นั้น หรือส่วนหนึ่งแห่งพิธีกรรมของศาสนา
 “อับราฮัม” เนื่องจากเป็นที่รู้กันเป็นปรัมปารามา
 ว่าอับราฮัมได้รับพิธีสุนัต. ชาวมุสลิมที่ดีทุกคน
 จึงควรเจริญรอยตาม. โดยปกติการขลิบกระทำ
 เมื่ออายุ ๔ ขวบ หรือต่อจากนั้น. บางคนถึงกับ
 กล่าวว่า ผู้ที่ได้รับพิธีสุนัต เป็นผู้ไม่เชื่อถือ.

พิธีสวดในศาสนาฝ่ายเทวนิยม

๓๐๕

ในหลายส่วนของอาหรับภาคใต้ มีพิธีกรรมนี้ โดยเฉพาะเป็นธรรมเนียมเบื้องต้นของการแต่งงาน. ในหลายภาค การทำพิธีสวดแก่สตรีก็เป็นประเพณีด้วย.”

จากคำกล่าวของ ทริทัน ช้างบนนี้ ทำให้เห็นชัดขึ้นว่า :

๑. เพราะเหตุที่คำสอนอิสลามรับรองข้อความเรื่องในคัมภีร์เก่าของศาสนายิวและศาสนาคริสต์จึงรับเอาพิธีนี้มาใช้

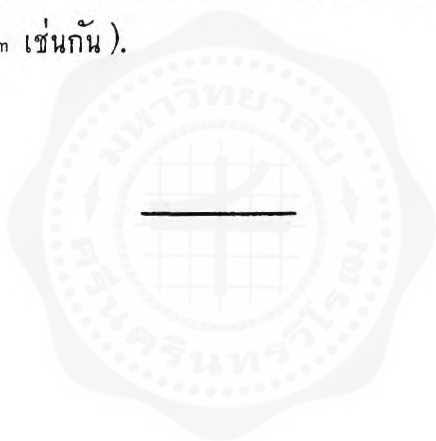
๒. บุคคลแรกที่ทำพิธีสวด ตามที่ปรากฏในคัมภีร์เก่า คือ อับราฮัมหรืออับราฮาม และนานมากก็กลายเป็นประเพณีสืบกันมาแบบปรัมปรา แต่เมื่อพระ-

มหมัตทรงรับไว้ใช้ในศาสนาอิสลาม ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลามด้วย.

๓. โดยเหตุที่พระอัลละห์ทรงกล่าวว่าคัมภีร์เก่าและคัมภีร์วรดำถัน (ในคัมภีร์ใหม่) พระองค์ทรงส่งลงมาเอง จึงปรากฏว่ามีจารัดประเพณีและข้อห้ามหลายอย่างในคัมภีร์เก่า และคัมภีร์กูรอานที่ตรงกัน เช่นการห้ามรับประทานเนื้อสุกร, ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ที่ตายเอง, ห้ามรับประทานเลือดสัตว์, อนุญาตให้รับประทานเนื้อปลาได้ (ดังกล่าวไว้ในบทที่ ๓ ของหนังสือเล่มนี้แล้ว).

๔. คงมีแต่คริสต์ศาสนาที่แก้ไขของเก่า และไม่ถือบัญญัติเก่าเป็นสำคัญ เช่นในเรื่องพิธีถันใน

บทนี้ และการไม่ถือเรื่องห้ามรับประทานเนื้อหมู และสัตว์ต่าง ๆ โดยมีเตอร์ศิษย์คนหนึ่งของพระเยซูอ้างว่าพระเจ้ามาเข้าฝันให้มากขึ้นได้แล้ว เพราะพระเจ้าชำระให้บริสุทธิ์แล้ว ไม่มีข้อห้ามต่อไปอีก (ดังกล่าวไว้แล้วในบทที่ ๓ เช่นกัน).

บทที่ ๖

ข้อเปรียบเทียบเรื่องคำสาปพยากรณ์

คำว่าคำสาปพยากรณ์นั้น ตรงกับคำอังกฤษว่า Prophet หมายถึงบุคคล ผู้เป็นคนกลางระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ คือเป็นผู้นำเรื่องราวของพระเจ้า จะเป็นคำสั่งก็ตาม คำสอนก็ตาม ความประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่พระเจ้าต้องการให้มนุษย์ทราบ มาแจ้งแก่มนุษย์ตามความตั้งใจของพระเจ้า กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คำสาปพยากรณ์ ก็คือ “ผู้พูดแทนพระเจ้า” นั่นเอง แต่ “พูดตามความตั้งใจของพระเจ้า”

เมื่ออธิบายมาถึงเพียงนี้ ท่านผู้อ่านย่อมเห็นได้ทันทีว่า มีเฉพาะในศาสนาประเภท “เทวนิยม” คือที่เชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลกเท่านั้น. แต่ก็พึงทราบว่า

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๑๓

ปัญหาเรื่องศาสดาพยากรณ์นี้เป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญมากทีเดียว.

ศาสนาคริสต์ (Christianity) มีชื่อตามพระเยซูคริสต์ (คำว่า คริสต์ เป็นนามิตถนามของพระเยซู แปลว่า ผู้ได้รับการเจิมหรือสถาปนาจากพระเจ้า) ซึ่งเป็นศาสดาพยากรณ์ผู้หนึ่ง. ศาสนาหมัดหรืออิสลามมีชื่อเรียกได้หลายชื่อ แต่ชื่อหนึ่งทุกคนรู้จักกันทั่วไปก็คือ Mohammedanism (ศาสนาหมัด) ซึ่งตั้งชื่อตามพระมหามุฮัมมัดเป็นศาสดาพยากรณ์. คำว่า Prophet หรือศาสดาพยากรณ์เรียกในภาษาอาหรับว่า นบี. ศาสนาไซโรดเตอร์ หรือ ซาราลูตตะ ก็มีชื่อเรียกตามศาสดาพยากรณ์ผู้หนึ่งว่า ซิโรดเตอร์หรือซาราลูตตะ.

โดยเฉพาะศาสนาคริสต์และศาสนาหมัดมีคนนับถือ จำนวนหลายร้อยล้านคน จึงเห็นได้ว่า ทั้งพระ

เยซูและพระมหามิตรต่างก็มีฐานะเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงยิ่ง เพราะฉะนั้นการนำปัญหาเรื่องคำสัตยาพยากรณ์มากล่าวเป็นข้อเปรียบเทียบไว้ในบทนี้ จึงน่าจะมีความประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านไม่น้อยกว่าข้อเปรียบเทียบเรื่องอื่น.

บางท่านอาจเข้าใจว่า ในเมืองไทย เราได้เคยเห็นการทรงเจ้าเข้าผี ซึ่งคนทรงย่อมพูดแทนเจ้าแทนผี แม้การนี้จะมิลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องของคำสัตยาพยากรณ์ แต่ก็เปรียบเทียบได้ยาก เพราะคำสัตยาพยากรณ์เป็นผู้พูดแทนพระเจ้า ซึ่งตามคติของศาสนาฝ่ายเทวนิยมถือว่าพระเจ้าเป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก. พวกคนทรงไม่ได้รับความนับถือมากนัก นอกจากจะได้รับสิ่งตอบแทนบ้างเล็กน้อย เมื่อมีคนมาหาให้ทรงแต่คำสัตยาพยากรณ์มิใช่ผู้ทำหน้าที่ด้วยอาชีพ แต่ถือกันว่าเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากพระเจ้า เป็นผู้มั่งคั่งร่ำรวยมีคนเคารพนับถือยิ่งกว่ามารดาบิดา และมีความคัม

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๑๕

คำในความจงรักภักดี คำสนิกชนยอมยินดีตั้งแม้กระทั่งชีวิตของคนเพื่อเทอดทูนเกียรติของพระศาสดา. ด้วยเหตุนี้ เราจึงเห็นได้ว่า ท่านศาสดาพยากรณ์ของแต่ละศาสนา เป็นผู้ได้รับเกียรติ ได้รับความเทอดทูนยิ่งกว่าคนทรงแตรวัชรบุรุษใด ๆ เพราะท่านเป็นที่รวมแห่งจิตใจของชนเป็นจำนวนมาก.

อย่างไรก็ตามศาสดาพยากรณ์ ก็มีเด็กมีใหญ่ และมีสำคัญน้อยสำคัญมากแตกต่างกัน. ศาสดาพยากรณ์ที่นับว่ายิ่งใหญ่ และสำคัญมากในปัจจุบันก็คือ ๑. พระเยซูคริสต์ ๒. พระมหัมมัด ๓. โมเสส.

เพื่อความสะดวกในการศึกษาเรื่องศาสดาพยากรณ์ของแต่ละศาสนาที่มีความเชื่อในเรื่องนี้ เราควรจะได้กล่าวตามชื่อของศาสนาเป็นราย ๆ ไป.

๑. ศาสนาฮิว มีคำสดดาพยากรณ์ คนดำคัญ
ยั้ง คือ โมเตด คำสดดาพยากรณ์ใหญ่ ๔ คน คำสดดา
พยากรณ์น้อย ๑๒ คน.

๒. ศาสนาคริสต์ รับรองคำสัตยาพยากรณ์
ของคำทำนายทั้งหมด มีเพิ่ม จอห์น ผู้ล้างบาป (John
the Baptist) แต่ที่สำคัญที่สุด คือพระเยซูคริสต์
นอกจากถือว่า พระเยซูเป็นคำสัตยาพยากรณ์แด่อย่างถือ
ว่าสูงกว่านั้น ก็เป็นบุตรของพระเจ้า และเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกับพระเจ้าด้วย.

๓. ศาสนาอิสลาม รับรองคำสดาพยากรณ์
ของคำทำนายและคริสต์ แต่เพิ่มพระมหามัด ซึ่งมาภายหลัง และนับถือว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดาคำสดาพยากรณ์ มีข้อน่าสังเกต คือ ข้อความในคัมภีร์กุรอานกล่าวถึงพระมหามัดไว้ ในฐานะคำสดาพยากรณ์

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๑๗

หรือทูตของพระเจ้าจริง ๆ ไม่กล่าวว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า อย่างคัมภีร์ใหม่ของศาสนาคริสต์ที่กล่าวถึงพระเยซู.

๔. ศาสนาโซโรแอสเตอร์ มีโซโรแอสเตอร์หรือซาระธุสตะเป็นศาสดาพยากรณ์

๕. ศาสนาสิกข์ มีคุรูนานักเป็นศาสดาพยากรณ์คนแรกและมีศาสดาอื่น ๆ อีก ๙ คน รวมเป็น ๑๐ คนสืบต่อมา แบบได้รับมอบหมายจากศาสดาองค์ก่อน ฉะนั้นศาสดาทั้ง ๙ องค์ หลังจากคุรูนานัก จะถือว่าเป็นศาสดาพยากรณ์หรือไม่นั้น ดูจะมีเหตุผลทั้ง ๒ ทาง

๖. ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู กล่าวตามหลักการก็มีศาสดาพยากรณ์ แต่ไม่ค่อยปรากฏชัดนัก มีแต่คัมภีร์พระเวท ซึ่งมีได้ระบุชื่อผู้แต่ง. แต่รายชื่อครู

อาจารย์ ผู้เป็นฤษีสืบต่อกันมานมออยู่. ในชั้นหลังมี
ผู้ประกาศเรื่องพระเจ้าและได้รับเกียรติ ค่ายคำสดา
พยากรณ์อยู่หลายท่าน

๑. ศาสนาใหม่ในญี่ปุ่น ซึ่งในปัจจุบันยัง
มิได้จัดเข้าในทำเนียบศาสนาของโลก แต่ที่มีผู้นับถือ
เกินกว่า ๖ แแสนคนขึ้นไป มีคำสดาพยากรณ์หลายท่าน
เช่น ๑. กอนโกไดชิน คำสดาพยากรณ์ผู้คงคำสดา
กอนโก กโย มีผู้นับถือกว่า ๖ แแสนคน และ ๒. มิกิ
นากายามา ศัตรูคำสดาพยากรณ์ ผู้คงคำสดา เทนริ
กโย มีผู้นับถือกว่า ๒ ล้านคน หนังสือบางเล่มจัด
ศาสนาเหล่านี้เป็นนิกายหนึ่งของศาสนาชินโต

ต่อไปนี้เป็นคำอธิบายขยายความหัวข้อย่อย ๆ ที่
กล่าวมานั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น :—

๑. ศาสดาพยากรณ์ของศาสนายิว

โมเสสหรือโมเซสเป็นคนที่สำคัญที่สุดในฐานะที่เป็นผู้รับบัญญัติ ๓๐ ประการ และบัญญัติอื่นอีกมากมายจากพระเจ้ามาแจ้งแก่ชาวยิว. หมายความว่าโมเสสเป็นผู้พูดแทน ตั้งการแทนพระเจ้าทุกอย่าง. มีคำกล่าวถึงโมเสสไว้ว่า เป็น “Law-giver” (ผู้ให้พระบัญญัติ) ของชาวยิว.

แท้จริงคำว่า “ศาสดาพยากรณ์” จะกล่าวว่เริ่มมาจากศาสนายิวก่อนก็ไม่ได้ เพราะในคัมภีร์เก่าหรือโตราห์ เราจะพบว่า ใน ๕ คัมภีร์แรก ซึ่งเชื่อกันว่าโมเสสเป็นผู้เขียนนั้น ข้อความบ่งชัดอยู่ว่า โมเสสเป็นศาสดาพยากรณ์.

-
๑. มีคำกล่าวกันว่า นักปราชญ์ศาสนารุ่นหลังไม่เชื่อว่าโมเสสเขียนคัมภีร์ทั้ง ๕ คูสารานุกรมศาสนาฉบับของ E.R. Pike
หน้า ๒๖๖

คำสดาพยากรณ์ของคำสอนยิวที่มีความสำคัญ เป็นที่ ๒ รองลงมาจากโมเสส คือ เฮซรา (Ezra) ซึ่งเป็นพระในคำสอนยิว มีเรื่องเล่าว่า ในปี ๔๕๘ หรือ ๓๘๗ ก่อน ค.ศ. กษัตริย์เปอร์เซียพระองค์หนึ่งได้ทรงอนุญาตให้เฮซรา นำชาวยิวจากบาบิโลเนีย กลับไปยังเยรูซาเลม เมื่อไปถึงแล้ว เฮซรา ก็ได้ประกาศบัญญัติของโมเสส ปรับปรุงชีวิตทางศาสนาของชาวยิวเป็นการใหญ่ ข้อของเฮซราได้เป็นข้อของคัมภีร์เล่ม ๑ ในคัมภีร์เก่าอยู่ในลำดับที่ ๓๕.

ข้อเดียงของเฮซรามิใช่แต่จะปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลเท่านั้น แม้ในคัมภีร์กุรอ่านของศาสนาอิสลามก็มีกล่าวไว้อันแสดงถึงฐานะของเฮซราในสมัยของพระมหามุฮัมมัดเป็นอย่างดี ข้อความที่เกี่ยวกับข้อเดียงของเฮซราปรากฏในซูเราะห์ที่ ๘ ข้อ ๓๐ ของคัมภีร์กุรอ่านดังต่อไปนี้

“และพวกเขาก็กล่าวว่า “เอษราเป็นบุตรของพระเจ้า” และพวกเขาก็เถียงกันว่า “พระเมสสิอา (พระเยซู) เป็นบุตรของพระเจ้า.” นั่นเป็นการกล่าวด้วยปากของพวกเขา. เขาเลื่อมตามอย่างคำกล่าว ของพวกไม่เชื่อถือนในสมัยโบราณ. พระเจ้าย่อมทรงต่อต้านคนพวกนั้น ซึ่งเป็นผู้หลงผิดอะไรเช่นนั้น.”

ข้อความข้างบนนี้ แม้จะคัดค้านการที่คำสอนนิวกยกย่องเอษรา และคำสอนคริสต์ยกย่องพระเยซูว่าเป็นบุตรของพระเจ้า แต่ก็แสดงให้เห็นว่า ข้อโต้แย้งของเอษราและพระเยซูเป็นที่ปรากฏอยู่เสมอในคัมภีร์ของศาสนาอิสลาม.

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาตามข้อของคัมภีร์ในคัมภีร์เก่าก็ปรากฏว่า มีศาสดาพยากรณ์ผู้ยิ่งใหญ่อีก

๔. คน ศาสตร์ดาพยากรณ์น้อยอีก ๑๒ คน ตามลำดับต่อไปนี้:—

ก. ศาสตร์ดาพยากรณ์ใหญ่ ๔ คน

๑. ยะชายา (ISAIAH)
๒. ยีระมียา (JEREMIAH)
๓. ยะเอีเศเคิล (EZEKIEL)
๔. ดานีเอล (DANIEL)

ข. ศาสตร์ดาพยากรณ์น้อย ๑๒ คน

๑. โฮเซอา (HOSEA)
๒. โยเอล (JOEL)
๓. อาโมส (AMOS)
๔. โอบัद्या (OBADIAH)
๕. โยนา (JONAH)
๖. มีคา (MICAH)

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๒๓

๗. นาฮูม (NAHUM)
๘. ฮะบะกุก (HABAKKUK)
๙. ซะฟะนียา (ZEPHANIAH)
๑๐. ฮาไซ (HAGGAI)
๑๑. ซะคารียา (ZECHARIAH)
๑๒. มาลาคิ (MALACHI)

ศาสดาพยากรณ์ จำนวนทั้ง ๑๖ คนนี้ มีชื่อเป็น เดิมคัมภีร์ ของคัมภีร์เก่า. นอกจากนั้นมีศาสดาพยากรณ์ ชื่อซามูเอล ซึ่งจะกล่าวต่อไป และที่พระเยซูอ้างถึงใน คัมภีร์ใหม่ แต่มิได้มีชื่อเป็นคัมภีร์ กับยังมีอีกผู้หนึ่งเป็น ศาสดาพยากรณ์ของศาสนายิวเหมือนกันคือ “เอลียา” “ELIJAH หรือ ELIAS” (ดูมัทธิว ๑๗:๑๒) เอลียา ผู้หนึ่ง บางคนเชื่อว่า มาเกิดเป็น “John the Baptist” “จอห์นผู้ล้างบาป” ในสมัยพระเยซู, แม้พระเยซูเอง ก็กล่าวเช่นนั้นดังจะอ้างหลักฐานข้างหน้า

ชาวยิว^๕นับประดังชาตากรรม ทุก^๖ซายาก ลำบาก
 แค้น^๗ด่า^๘หัด^๙มาแต่อดีตกาล เพิ่งจะมี^{๑๐}ประเทศ^{๑๑}เป็น^{๑๒}ของ
 ตนเอง เมื่อไม่นานมานี้^{๑๓} เพราะฉะนั้นจึงมีความ^{๑๔}ผ่น^{๑๕}อยู่
 เต็ม^{๑๖}อถึง^{๑๗}คำ^{๑๘}สา^{๑๙}คา^{๒๐}พยา^{๒๑}กรณ^{๒๒}ผู้^{๒๓}ซึ่ง^{๒๔}จะ^{๒๕}ต^{๒๖}ง^{๒๗}มา^{๒๘}โปร^{๒๙}ด^{๓๐}พ^{๓๑}วก^{๓๒}ย^{๓๓}ิว^{๓๔}ให้^{๓๕}
 มี^{๓๖}ประเทศ^{๓๗}เป็น^{๓๘}ของ^{๓๙}ตนเอง. กล่าว^{๔๐}ตาม^{๔๑}คัมภีร์^{๔๒}ใหม่^{๔๓}ของ^{๔๔}ชาว^{๔๕}
 คริสต์^{๔๖} พระ^{๔๗}เยซู^{๔๘}เป็น^{๔๙}ผู้^{๕๐}ที่^{๕๑}มา^{๕๒}โปร^{๕๓}ด^{๕๔} เป็น^{๕๕}พระ^{๕๖}เม^{๕๗}ด^{๕๘}ดี^{๕๙}อา^{๖๐} ตาม^{๖๑}
 คำ^{๖๒}พยา^{๖๓}กรณ^{๖๔}เก่า^{๖๕}แก่^{๖๖} แต่^{๖๗}พ^{๖๘}วก^{๖๙}ย^{๗๐}ิว^{๗๑}ก็^{๗๒}ไม่^{๗๓}เช^{๗๔}อ^{๗๕}แ^{๗๖}ะ^{๗๗}ไม่^{๗๘}ยอม^{๗๙}รับ^{๘๐}
 ตั^{๘๑}ม^{๘๒}ัย^{๘๓}ใด^{๘๔}พ^{๘๕}วก^{๘๖}ย^{๘๗}ิว^{๘๘}มี^{๘๙}ความ^{๙๐}เค^{๙๑}อ^{๙๒}ด^{๙๓}ร^{๙๔}อน^{๙๕}มา^{๙๖}ก^{๙๗} ตั^{๙๘}ม^{๙๙}ัย^{๑๐๐}นั้น^{๑๐๑}ความ^{๑๐๒}
 หวัง^{๑๐๓}ถึง^{๑๐๔}พระ^{๑๐๕}เม^{๑๐๖}ด^{๑๐๗}ดี^{๑๐๘}อา^{๑๐๙}ก็^{๑๑๐}มี^{๑๑๑}มา^{๑๑๒}ก^{๑๑๓}ชน^{๑๑๔} แ^{๑๑๕}ล^{๑๑๖}ะ^{๑๑๗}ก็^{๑๑๘}มี^{๑๑๙}ชาว^{๑๒๐}ว่า^{๑๒๑}พระ^{๑๒๒}เม^{๑๒๓}ด^{๑๒๔}-
 ดี^{๑๒๕}อา^{๑๒๖}เก^{๑๒๗}ติ^{๑๒๘}ชน^{๑๒๙}แล^{๑๓๐}ว^{๑๓๑}ใน^{๑๓๒}เป^{๑๓๓}อร์^{๑๓๔}เซ^{๑๓๕}ีย^{๑๓๖}บ^{๑๓๗}้าง^{๑๓๘}ใน^{๑๓๙}ปา^{๑๔๐}เล^{๑๔๑}ส^{๑๔๒}ไ^{๑๔๓}น^{๑๔๔}บ^{๑๔๕}้าง^{๑๔๖}ใน^{๑๔๗}ฝ^{๑๔๘}ร^{๑๔๙}ัง^{๑๕๐}
 เ^{๑๕๑}ศ^{๑๕๒}ด^{๑๕๓}บ^{๑๕๔}้าง^{๑๕๕}ใน^{๑๕๖}ด^{๑๕๗}เป^{๑๕๘}ญ^{๑๕๙}บ^{๑๖๐}้าง.

หนังสือ^๑เรื่อง^๒ How the Great Religions Began
 ของ^๓ Joseph Gaer ได้^๔เล่า^๕ถึง^๖เรื่อง^๗ พระ^๘เม^๙ด^{๑๐}ดี^{๑๑}อา^{๑๒}ป^{๑๓}ด^{๑๔}อม^{๑๕}
 ไว้^{๑๖}อย่าง^{๑๗}น่า^{๑๘}ฟัง^{๑๙} ซึ่ง^{๒๐}จะ^{๒๑}ขอ^{๒๒}นำ^{๒๓}มา^{๒๔}เล่า^{๒๕}ต่อ^{๒๖}ให้^{๒๗}ท่าน^{๒๘}ผู้^{๒๙}อ^{๓๐}่าน^{๓๑}ได้^{๓๒}
 ท^{๓๓}ราบ^{๓๔}ไว้^{๓๕}ด้วย. แต่^{๓๖}จะ^{๓๗}ขอ^{๓๘}อธิบาย^{๓๙}คำ^{๔๐}ว่า^{๔๑} เม^{๔๒}ด^{๔๓}ดี^{๔๔}อา^{๔๕}ก่อน,

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์ ๓๒๕

คำว่า เมสสิอา มาจากภาษาฮีบรูว่า MASHIAH ตรงกับภาษากรีกว่า CHRISTOS แปลตามศัพท์ว่า ผู้ได้รับการเจิมหรือได้รับอภิศักดิ์จากพระเจ้า พึง่าย ๆ ก็คือพระเมสสิอาห์กับพระคริสต์ เป็นอันเดียวกัน ต่างแต่เป็นภาษาฮีบรูกับภาษากรีก. ลักษณะของพระเมสสิอาห์^{๕๕} นั้นทั้งความเป็นศาสดาพยากรณ์ คือผู้พูดแทนพระเจ้า และเป็นผู้ช่วยประชาชนของพระเจ้าให้ปลอดภัย.

เรื่องพระเมสสิอาห์ปลดอม และศาสดาพยากรณ์ปลดอม^{๕๖} แม่ในคัมภีร์ไบเบิล คัมภีร์ใหม่ ซึ่งพระเยซูได้กล่าวถึงไว้ ซึ่งจะพูดเมื่อถึงลำดับแห่งศาสดาคริสต์.

หนังสือเล่มที่กล่าว^{๕๗}เล่าถึงพระเมสสิอาห์ปลดอม กล่าวถึงบุคคลคนหนึ่ง ชื่อ ซับบาไท เซวี (Shabbatai Zevi) ผู้เกิดในเมืองสมิรนา เมื่อ ค.ศ. ๑๖๒๖ (พ.ศ. ๒๑๖๙) คือ ๘ ปี ภายหลัง “สงคราม ๓๐ ปี” เริ่ม

ชั้นในยุโรป. ประชาชนทั่วยุโรปได้รับความลำบากเดือดร้อน เพราะสงครามอันยืดเยื้อ และชาววิกตอเรียอยู่ในผู้ที่ประสบความทุกข์ยากเหล่านั้นด้วย.

ปีศาจผู้เฒ่าของสงครามผ่านไป ความยากแค้นแสนสาหัสของประชาชนเพิ่มมากขึ้น จนพากันเชื่อว่า วาระสุดท้ายของโลกใกล้เข้ามาแล้ว และสงครามก็คือผู้ให้เห็นถึงการมาของท่านผู้ “ไถ่บาป” ให้แก่มนุษยชาติ.

มีหนังสือหลายเล่มเขียนขึ้นในอังกฤษ, ฮอลแลนด์, ฝรั่งเศสและเยอรมนี กล่าวถึงการมาของท่านผู้ “ไถ่บาป” ของมนุษยชาติ.

ปีแห่งการมาของท่านผู้ ประมาณกันว่า เป็นปี ค.ศ. ๑๖๖๖ (พ.ศ. ๒๒๐๙)

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๑๒๗

พวกยิวผู้เชื่อว่า ท่านผู้ไถ่บาปจะต้องเป็นผู้ “อยู่ในบ้านของเดวิด” จึงหวังว่าการมาของพระเมสสิอาห์นั้นจะทำให้ชีวิตร่อนเร่แห่งแรกของพวกเขาดำเนินสุดลง พวกเขาคงจะมีโอกาสได้กลับไปสู่มาตุภูมิในปาเลสไตน์

เรื่องที่เล่ากันถึง พระเมสสิอาห์ นั้น เป็นที่คุ้นเคยแก่ “เซว” ดังแต่ยังเป็นเด็ก. เมื่อเซวเติบโตขึ้นจึงศึกษาคัมภีร์ของ “ดาเนียล” ซึ่งทำนายไว้ถึงการมาของพระเมสสิอาห์. ต่อจากนั้น เซว ก็เริ่มพิชิตอาหารและเป็นที่น่าสังเกตุว่า แม้จะเป็นเด็กหนุ่ม แต่ เซว ก็เริ่มเฝื่อนว่าตนเองจะต้องเป็นพระเมสสิอาห์ ที่มุ่งหวังกันไว้.

-
๑. เดวิด เป็นกษัตริย์เฮบรูครั้งที่ ๒ ในปาเลสไตน์ ที่ได้รับการเจิมจากศาสดาพยากรณ์ ชื่อ ซามูเอล ในฐานะที่พระยะโฮวาทรงเลือกให้เป็นกษัตริย์สืบแทนพระเจ้าซาอูล

ปี ค.ศ. ๑๖๖๖ ไกล้เข้ามาโดยดำดัม

เซวี่มีอายุได้ ๒๒ ปี และสงคราม “ ๓๐ ปี ” ก็
ใกล้จะสิ้นสุดลง เซวี่ก็ปรากฏตนต่อหน้ากลุ่มเพื่อนฝูง
และประกาศตนว่า เป็นพระเมสสิอาห์ที่แท้จริงซึ่งพระเจ้า
ทรงเลือกให้เป็นผู้สถาปนาอิสราเอลขึ้นใหม่ที่เยรูซาเลม.
แต่ก็ไม่ค่อยมีใครเชื่อถือสัก.

เมื่อเห็นว่า ประชาชนในถิ่นของตนไม่มีใครเชื่อ
ถือ เซวี่ก็เดินทางไปยังซาโลนิกา และประกาศตัวเอง
เป็นพระเมสสิอาห์ที่นั่น. แต่ประชาชนในซาโลนิกาก็เช่น
กัน ไม่ค่อยมีใครเชื่อถือเซวี่นัก. เซวี่จึงเดินทางไปยัง
เยรูซาเลม แต่ ณ ที่นั่นไม่ได้ดำเนินศิษย์เลย เขาจึงเดิน
ทางไปยังไคโร ประเทศอียิปต์.

เมื่อเซวี่ไปถึงกรุงไคโรนั้น เขามีอายุได้ ๓๕ ปี

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๒๕

และปี ค.ศ. ๑๖๖๖ ก็เกิดเข้ามาโดยลำดับ

เชวี่อยู่ในกรุงไคโรได้ ๓ ปี มีด้านศิษย์ ๒-๓ คน
ผู้นิยมชมชื่นในความรู้ของเขาเรื่องรหัสคัมภีร์. เชวี่ได้
เดินทางพร้อมกับผู้เลื่อมใสบางคน กลับไปยังกรุง
เยรูซาเลม นครอันศักดิ์สิทธิ์ และได้ให้สัญญาว่าจะ
แสดงอภินิหารอันยิ่งใหญ่ ในวันแห่งการไถ่บาป.

เชวี่ อดอาหารอยู่ในกรุงเยรูซาเลมหลายวัน ใน
เวลากลางคืนก็อดมนต์. คนที่อยู่ใกล้ๆ ก็เริ่มเชื่อ
กันมากขึ้นว่า เขาเป็นพระเมสสิอาห์แท้จริง. ชื่อเสียง
ของเชวี่เป็นที่เลื่องลือกันโดยลำดับทั่วทั้งภาคตะวันออก
มีคนรูกันอยู่ทั่วไป

ถึงปี ค.ศ. ๑๖๖๕ อันเป็นปีสุดท้ายก่อนหน้า
“วันชำระ” จะมาถึง (ตามความเชื่อถือของเขา เมื่อ

ถึงวันชำระ อันเป็นวันสุดท้ายของโลก พระเมตต์ธิดา
จะลงมาแทนพระเจ้า)

ในปีนั้น เซวเดินทางกลับไปยังเมืองมัวร์นา อัน
เป็นที่เกิด. ณ ที่นั้น กลุ่มชนจำนวนมากได้ต้อนรับ
เขาด้วยความปีติยินดี และประกาศว่าเขาเป็นกษัตริย์
เป็นพระเมตต์ธิดา ของพระเจ้าแห่งยาโคบ.

เรื่องราวแห่งการมาสู่เมืองมัวร์นาของเซวได้ถูก
ทวไปทั้งในอิสราเอล, ฝรั่งเศส, เยอรมนี, ฮอลแลนด์
และอังกฤษ.

ประชาชนต่างศรัทธาเลื่อมใสอย่างดี และประชุม
กันที่โบสถ์ ที่หอประชุม เพื่อต้อนรับและร้องเพลง.
คนมั่งมีหลายคน ตัดทรัพย์สินสมบัติด้วยเชื่อว่า เมื่อ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๓๑

พระเมสสิอาห์ ปรากฏพระองค์แล้ว พวกเขาก็ไม่ต้อง
การอะไรอีกนอกจากวิญญาณของตนเอง.

เรื่องอัศจรรย์ต่าง ๆ เริ่มแพร่หลายไปในหมู่หา-
ชน. มีผู้พูดถึงเรือแปลกประหลาดลำหนึ่ง ซึ่งปรากฏ
ขึ้นบนผืนทางสกอตแลนด์ภาคเหนือ. เรือดำน้ำไซบี-
เรียและเชือกทำด้วยผ้าไหม. มีตุ๊กเรือพูดภาษาเฮบรู แดม
ยังชักธงซึ่งมีข้อความว่า “๑๒ เชื้อชาติของอิสราเอล”

ความชื่นชมของชาวยิวได้เป็นไปอย่างเหลือประ-
มาณ แม้ผู้นับถือศาสนาคริสต์มากคนก็เชื่อว่า เชื้อ คือ
พระเมสสิอาห์ พระผู้ไถ่บาปของมนุษยชาติที่หวังกันไว้.

ปี ค.ศ. ๑๖๖๖ ใกล้เคียงมา

เพื่อให้เป็นเครื่องหมายว่าตนเองเป็นพระเมสสิอาห์
ที่แท้จริง เชื้อได้ประกาศแก่ประชาชนของตนว่า วันที่

๓๐ ของเดือนที่เบค ซึ่งชาวอียิปต์เป็นวันเศร้าโศกและอดอาหารนั้น ควรเปลี่ยนเป็นวันหยุดงาน. ตำนานของเขามีข้อความดังต่อไปนี้ :—

“พระบุตรผู้เกิดจากพระเจ้าเป็นบุคคลแรก คือ ซับบาไท เซวี่, ผู้เป็นเมดลิดา และผู้ไถ่บาปของประชาชนชาวอัสราเอล ขอแจ้งแก่บุตรทั้งปวงของอัสราเอล. คำนติ !

“เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าท่านทั้งหลายสมควรที่จะได้เห็นวันอันยิ่งใหญ่ และความดำริแห่งพระวาจาของพระเจ้า ต่อคำสัตยาพยากรณ์ทั้งหลาย. ความคร่ำครวญและเศร้าโศกของท่านทั้งหลายจะต้องเปลี่ยนเป็นความยินดี, การอดอาหารของท่าน ก็ต้องเปลี่ยนเป็นความร่าเริง, เพราะว่าท่านทั้งหลายจะไม่ต้องร้องไห้อีกต่อไป. จงชื่นชมด้วยเพลงและดนตรี และ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๓๓

เปลี่ยนวันซึ่งเคยให้ล่วงไปในความเศร้าโศกมาเป็นวัน
แห่งการฉลอง เพราะว่าเราได้ปรากฏแล้ว."

ดังนั้นได้เพิ่มความเชื่อให้แก่ประชาชนยิ่งขึ้น
ทุกแห่ง แม้พระเมธัสก็ เสด็จมาแล้ว ถ้าพระองค์
สามารถเปลี่ยนวันแห่งความเศร้าโศกและการอดอาหาร
ให้เป็นวันหยุดงาน และการฉลองสมโภช.

๒๒๔. ๕
ครั้นแล้วก็ยกขึ้นสู่ปี ค.ศ. ๑๖๖๖.

ชาวยิวทั่วโลก ถนอมหัวใจคอยให้พระยะโฮวา
นำประชาชนของพระองค์กลับยังถิ่นเดิม ด้วยปาฏิหาริย์
อันยิ่งใหญ่.

ในปีที่คอยกันอย่างเดือดร้อนนั้น แทนที่จะ
เดินทางไปทางใต้จากฉีมาธา สู่อูร์ชเยรูซาเลม กลับ
เดินทางไปทางเหนือสู่กรุงคอนสแตนติโนเปิล.

ในทันทีที่เซวเดินทางไปถึง สุลต่าน (แห่งตุรกี) ก็ตั้งจับตัวได้คุก. ครั้นในวันที่ ๑๖ กันยายน ค.ศ. ๑๖๒๒ เซวก็ถูกนำตัวมาต่อหน้าสุลต่านและได้รับแจ้งว่า เขาจะต้องเลือกเอาว่า จะรับเอาศาสนาของชาวเติร์กหรือจะถูกประหารชีวิตเพราะกบฏ.

ปรากฏว่า เซว ได้ยอมเปลี่ยนไปรับนับถือศาสนาของชาวเติร์ก ดังนั้นความหวัง ความชื่นชมต่อพระเมตตาของชาวยิว จึงกลายเป็นความเศร้าอีก.

แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ (พ.ศ. ๒๔๙๑) ดร. เดวิด เบนกูเรียน ผู้นำชาวยิวก็ได้ประกาศอิสรภาพของยิว เป็นภาษาebrau สถาปนารัฐอิสราเอลของยิวชน. ชาวยิวก็ได้มีประเทศของตนคงแน่นอนมา.

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๓๕

สรุปความว่าศาสดาพยากรณ์ของยิวที่ดำคัญก็คือ
โมเสส และเอซราและบุคคลอื่นที่มิชามปรากฏเป็นชื่อ
ในคัมภีร์เก่าอีก ๑๒ คน มีศาสดาพยากรณ์ปลอมเกิด
ขึ้นบ้างเป็นครั้งคราว เช่น เซวี่เป็นคน. อย่างไรก็ตาม
ความหวังของชาวยิวที่จะได้มีดินแดนของตนเองก็ดำเร็ว
ล้มประสงค์จนได้ ในที่สุด.

๒. ศาสดาพยากรณ์ของศาสนาคริสต์

ได้กล่าวแล้วว่า พระเยซูคริสต์ นอกจากเป็น
ศาสดาพยากรณ์คือผู้พูดแทนพระเจ้าแล้ว ยังได้รับ
ความยกย่องว่าเป็นพระเมสสิอา หรือพระคริสต์ที่แท้
จริงของชาวคริสต์ทั่วโลกนับจำนวนหลายร้อยล้านคน.

พระเยซูเองได้กล่าวถึง จอห์น ผู้ล้างบาป ว่าเป็น
ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด (มัทธิว ๑๓ : ๑๐—๑๓ และลูกา
๗ : ๒๖—๒๘) และใหญ่ยิ่งกว่าศาสดาพยากรณ์เสียอีก.

พระเยซูได้อ้างถ้อยคำของคำสดาพยากรณ์ของยิวหลายคน อันเท่ากับเป็นการอ้างคัมภีร์เก่าไปในตัว.

คำสดาพยากรณ์ที่พระเยซูอ้างถึง มียะชายา (Isaiah) ซึ่งมีคำอ้างถึงมากกว่าคำสดาพยากรณ์ผู้อื่น รองลงมา คือ ยีระมะยา, โยนาและคานีเอต. พระเยซูเองก็มีคนกล่าวว่า เป็นคำสดาพยากรณ์ (โยฮัน ๘ : ๑๗).

อย่างไรก็ตามพระเยซูได้กล่าวถึงคำสดาพยากรณ์ไว้หลายประการ เช่นกล่าวว่า

“เราใช้คำสดาพยากรณ์, นักปราชญ์, และอาจารย์ต่าง ๆ ไปหาพวกเจ้า, เจ้าก็ฆ่าเสียบ้าง, ตีรังเสียที่ทางเขนบ้าง, เหม็นดีในธรรมศาลาของเจ้าบ้าง, ข่มเหงไล่ให้ออกจากเมืองนี้ไปเมืองโน้นบ้าง. บรรดาโลหิตอันชอบธรรมที่ตกบนแผ่นดิน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์ ๓๓๓)

ดินโลก ตั้งแต่โลหิตของเฮเบลผู้ชอบธรรม จนถึงโลหิตของชะคาเรีย บุตรบาราเคีย ที่พวกเจ้าได้ฆ่าเสียในระหว่างโบสถ์กับแท่นนั้น คงตกลงบนพวกเจ้าทั้งหลาย... โอ! ยะรุซาเลม ๆ ที่ได้ฆ่าบรรดาศาสดาพยากรณ์ และเอาหินขว้างผู้รับใช้มาหาเจ้า...”

(มัทธิว ๒๓ : ๓๔—๓๗)

ข้อความนี้^๕แสดงถึงชีวิตของศาสดาพยากรณ์ว่าเป็นชีวิตที่เสี่ยงต่อการถูกฆ่าตายอย่างยิ่ง รวมทั้งพระเยซูเองก็ถูกประหารด้วยการตรึงไม้กางเขน ในข้อหาว่ายุยงประชาชน และอดอ้างตนเป็นพระคริสต์บุตรของพระเจ้า (มัทธิว ๒๖ : ๖๓—๖๗ และลูกา ๒๓ : ๒)

อย่างไรก็ตามพระเยซูก็ได้กล่าวถึงศาสดาพยากรณ์ปลอมหรือเท็จ ไว้หลายแห่งเหมือนกัน ดังจะยกให้เห็นดังต่อไปนี้ :—

“ท่านทั้งหลายจงระวังผู้พยากรณ์เท็จผู้มาหาท่าน นุ่งห่มคลุมแกะ แต่ภายในเขาร้ายกาจดุจสุนัขป่า...”

(มัทธิาย ๗ : ๓๕—๓๖)

“ระวังให้ดี อย่าให้ผู้ใดล่อลวงท่านให้หลง. ด้วยจะมีหลายคนมาอ้างนามของเรา ว่าตัวเขาเป็นพระคริสต์ และจะพาคนเป็นอันมากหลงไป.”

(มัทธิาย ๒๔ : ๕—๕)

“ด้วยว่า จะมีพระคริสต์ และผู้ทำนายเท็จเทียมหลายคนเกิดขึ้น เขาจะทำหมายสำคัญ

อันใหญ่ และการอัสจรรยาล่องลงให้คนหลง.
ถ้าเป็นไปได้ ถึงแม้ผู้ที่ถูกเลือกสรรแล้ว ก็จะทำให้
หลงไปด้วย”

(มัทธิว ๒๔ : ๒๔—๒๕)

“บรรดาคนที่ได้มาก่อนเรานั้น เป็นขโมย
และโจร แต่ฝูงแกะมิได้ฟังเขา.”

(โยฮัน ๑๐ : ๗—๘)

จากข้อความข้างบนนี้ ทำให้เห็นว่า บัญหา
เรื่องศาสดาพยากรณ์คนไหนจริง คนไหนเท็จเทียมนั้น
เป็นการยากที่จะเข้าใจ เพราะในบางกรณีพระเยซูก็ถึง
กับกล่าวว่า คนที่ถูกเลือกสรรแล้ว ก็ยังหลงไปตาม
ศาสดาพยากรณ์เท็จได้เหมือนกัน ทั้งนี้ เพราะศาสดา
พยากรณ์นั้น ๆ ต่างก็ประกาศตัวเองว่าเป็นผู้ที่พระเจ้า
ส่งมาด้วยกัน.

ได้กล่าวแล้วว่าในคริสต์ศาสนา มีการรับรอง
 ศาสตร์พยากรณ์ของศาสนายิว เท่าที่คัมภีร์เก่ากล่าวไว้
 ทั้งหมด แต่ในคัมภีร์ใหม่ที่เป็นของคริสต์ศาสนาเอง ก็
 ดูเหมือนจะระบุศาสตร์พยากรณ์ไว้เพียง ๒ ที่เกิดในสมัย
 พระเยซู คือจอห์นผู้รับบัพติศมาและพระเยซู ต่างแต่พระ
 เยซูนั่น ประกาศพระองค์สูงกว่า ศาสตร์พยากรณ์ คือ
 เป็นบุตรของพระเจ้า และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า
 แม้จอห์นพระเยซูก็ยกย่องว่าสูงกว่าศาสตร์พยากรณ์
 และว่าเป็นคนเดียวกับเอติยาเป็นเชิงว่าเอติยาศาสตร์
 พยากรณ์เก่า มาเกิดเป็นจอห์น (คำประกาศของ
 พระเยซูที่ว่า เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้าและเป็นบุตร
 พระเจ้า โปรดดู โยฮัน ๓๐ : ๓๐, ๓๗-๓๘ และข้อที่
 พระเยซู อ้างว่า จอห์น กับ เอติยา เป็นคนเดียวกัน
 โปรดดู มัทธิว ๓๑ : ๓๔-๓๕)

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๔๑

อย่างไรก็ตามทั้งพระเยซู และ จอห์นก็ถูกประหารชีวิตด้วยกบฏกันทั้งคู่ คือพระเยซูถูกกล่าวหาว่ายุยงประชาชน และอ้างตนเป็นพระคริสต์บุตรของพระเจ้า ส่วนจอห์นถูกพระเจ้าเฮโรดสั่งตัดศีรษะ (คุมารโก ๖ : ๒๗ — ๒๘)

การตั้งสอนคำสอนของพระเยซูต้องเคียงกัยมิใช่น้อย เพราะมีคนคัดค้านไม่พอใจในข้อที่พระเยซูอ้างพระองค์ว่าเป็นบุตรของพระเจ้า ถึงกับจะเอาหินขว้างก็หลายครั้ง (ดูโยฮัน ๘ : ๕๘ และ ๑๐ : ๓๑ — ๓๒) อย่างไรก็ตาม คนที่เชื่อและเคารพในพระเยซูในชั้นหลังนั้นก็มีมากมายร้อยล้านคน

๓. ศาสดาพยากรณ์

ของศาสดาอิสลาม

ศาสดาอิสลามระบุอย่างชัดเจนว่า พระมหามัคเป็นทูตของพระเจ้า เป็นผู้ตกเตือน หนังสือที่เขียนเกี่ยว

กับพระมหาคัมเป็นอันมากที่นิยมใช้สรรพนามว่า The Prophet (พระนบิ หรือพระคำสดาพยากรณ์) แม้เมื่อพระมหาคัมสิ้นชีวิตอาบูเบกรยังท่องข้อความในคัมภีร์กูราน (ซูเราะห์ที่ ๓ ข้อที่ ๓๔๔) ว่า

“และมหาคัมเป็นเพียงทูต ทูตทั้งหลายเหมือนเขาได้ส่งลงไปแล้วก่อนหน้าเขา. และก็จะเป็นที่ทำนองเดียวกัน. เมื่อเขาตายหรือถูกฆ่าตาย เจ้าทั้งหลายจะเห็นหลังกลับหรือ? ผู้เห็นหลังกลับ หากำพระเจ้าให้เป็นอันตรายไม่และพระเจ้าจะทรงรางวัลผู้ที่ดำเนินในพระคุณ”

ดังนั้นคัมนี้ หมายความว่า พระมหาคัมนั้นสิ้นชีวิตได้ เพราะเป็นเพียงทูตหรือสาวกของพระเจ้า ส่วนพระเจ้าไม่รู้จักสิ้นชีวิต ฉบับของพิภักดิ์ ใช้คำว่าทูต

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๔๓

(Messenger) แต่ฉบับของยูซุฟอดิใช้คำว่า ศาสดา
(Apostle)

หลักการของคำสอนอิสลาม ไม่มีการยกผู้ใดขึ้นไปเทียบเทียมหรือเสมอพระเจ้า ซึ่งไม่ตรงกับหลักคำสอนคริสต์ที่ถือว่า พระเยซูเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า เพราะฉะนั้น พระมหามัคจึงไม่ค่อยประทับใจหาญยากในข้อที่มคคคคคคคหรือคอยทำร้าย เพราะหาว่ายกตนเสมอพระเจ้าเหมือนพระเยซู ข้อความในคัมภีร์กุรอานยังอยู่เดิมถึงฐานะของพระมหามัคว่าเป็นศาสดาพยากรณ์ แม้คำเรียกพระมหามัคใช้คำว่า The Prophet โปรดดู ชูเราะห์ที่ ๓๓ จะพบคำนี้อย่างมากมาย.

หนึ่งได้กล่าวไว้แล้วว่า คำสอนอิสลามยอมรับศาสดาพยากรณ์ของศาสนายิว และคำสอนคริสต์ แต่

คำในข้อที่คำสอนยิวถือว่า เอชราเป็นบุตรพระเจ้า และคำสอนคริสต์ถือว่า พระเยซูเป็นบุตรพระเจ้า คำคิดค้นปรากฏในคัมภีร์กุรอ่านว่าเป็นคำของพระเจ้าเอง (ดูซูเราะห์ที่ ๕ ข้อ ๓๐ ซึ่งได้ยกมาแปลไว้แล้วในตอนที่ว่าด้วยคำสดาพยากรณ์ของคำสอนยิว).

พระมหัหมัดนับเป็นคำสดาพยากรณ์ที่มุลเคาะรพับถือมากอีกท่านหนึ่ง ในปัจจุบัน จำนวนผู้นับถือมีหลายร้อยล้านคน เช่นเดียวกับพระเยซู มรณกรรมของพระมหัหมัดต่างจากพระเยซู ในข้อที่พระมหัหมัดถึงวาระสุดท้ายด้วยการบ่วงเจ็บ มิได้ถูกประหารอย่างพระเยซูและคำสดาพยากรณ์อีกหลายท่าน.

๔. คำสดาพยากรณ์ ของศาสนาโซโรแอสเตอร์

คำสดาพยากรณ์ของศาสนาโซโรแอสเตอร์ ก็คือตัวโซโรแอสเตอร์เอง มีคำกล่าวที่ว่าโซโรแอสเตอร์ได้เห็น

พระเจ้า และประกาศเรื่องราวที่เห็นแก่โลก. รายละเอียดเกี่ยวกับไซโรสเตอร์ เป็นเรื่องถกเถียงกันมาก เช่น ปัญหาเรื่องสมัยที่แท้จริงของไซโรสเตอร์ว่าเกิดและตายเมื่อไร. แต่มีการพูดถึงมากในข้อที่ว่า “นักปราชญ์ที่ไปค้นหาพระเยซูเมื่อเกิดนั้นคือพระในศาสนาไซโรสเตอร์”

ข้อนำดังกล่าวก็คือไซโรสเตอร์ถึงแก่ความตาย ขณะคุกเข่าอ้อนวอนพระเจ้าในโบสถ์ เพื่อขอชัยชนะจริงเป็นของประชาชนของคน ขณะเกิดสงครามกับพวกตุรกีเนียน. ทหารตุรกีเนียนคนหนึ่งเข้าไปแทงข้างหลังไซโรสเตอร์ถึงแก่ชีวิต.

๕. ศาสดาพยากรณ์ของศาสนาอิสลาม

คุรูนานัก นับเป็นศาสดาพยากรณ์คนแรกของศาสนาอิสลาม มีเรื่องเล่าว่าเมื่อมีอายุประมาณ ๓๕ ปี

ท่านได้เห็นประตูสวรรค์เปิดออก และมีมัลลยชนลงมา
 ดึงถวายนามฤตลงมาให้ พร้อมทั้งมัลลยชนดึงลงมาให้
 ดอนคำสอนใหม่ ให้ออกพระนามของพระเจ้า และ
 บำเพ็ญคุณงามความดี.

ครุฑนั้น ถึงแก่กรรมด้วยความเจ็บไข้ธรรมดา
 ชาวดีได้สร้างปฐนียสถานไว้เป็นที่ระลึก ชาวมุสลิม
 ได้สร้างที่ฝังศพให้เช่นกัน แต่ปฐนียสถานทั้ง ๒ แห่งได้
 ถูกน้ำพัดลงแม่น้ำรวไป.

๖. ศาสดาพยากรณ์ของ

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

ความจริงถ้าจะพูดกันตามหลักวิชาแท้ ๆ ศาสดา
 พยากรณ์ก็มีอยู่ ๓ ศาสนาเท่านั้น คือ ยิว, คริสต์ และ
 อิสลาม เพราะเป็นศาสนาเกี่ยวเนื่องกัน รับรองหรือ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์ ๓๔๗

อ้างอิงหลักการบางอย่างคล้ายคลึงกัน และถ้าจะพูดถึงต้นเค้าของเรื่องศาสดาพยากรณ์ หรือ Prophet ก็มิกำเนิดมาจากศาสนายิวก่อนเพื่อน พวกยิวถือว่าพระที่เป็นหัวหน้าสืบต่อกันทางศาสนา ทางรหัสวิทยาและศีลธรรมคือศาสดาพยากรณ์ แต่ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามก็ได้ใช้ถ้อยคำกล่าวถึงศาสดาพยากรณ์ไว้ด้วย จึงเป็นเรื่องแพร่หลายออกไปหลายศาสนา. การกล่าวถึงศาสดาพยากรณ์ของศาสนาอื่นที่นอกจากยิว, คริสต์และอิสลาม มิใช่เพราะศาสนาอื่นบัญญัติคำ “ศาสดาพยากรณ์” ขึ้นไว้ แต่เป็นเพราะอาศัยหลักการทำนองเดียวกันของศาสนาทั้ง ๓ ไปวินิจฉัยเหตุการณ์ในศาสนาประเภทนับถือ “พระเจ้า” อื่น ๆ.

ที่ว่าอาศัยหลักการนั้นก็คือ คำว่า Prophet มาจากภาษากรีก แปลว่า “ผู้พูดไว้ล่วงหน้า หรือผู้พูดแทนหรือผู้พูดในนาม (ของพระเจ้า).” เพราะฉะนั้น

คำสอนฝ่ายเทวนิยม มีใครอ้างตัวว่าเป็นผู้เห็นพระเจ้า รับคำสั่งของพระเจ้ามาบอกเล่าแก่คนอื่น ๆ ผู้หนึ่งก็อยู่ในประเภทคำสดาพยากรณ์ ที่ฟังนำมากล่าวถึงเพื่อเปรียบเทียบกัน.

ได้กล่าวแล้วว่าคำสอนฮินดูหรือพราหมณ์ เมื่อกล่าวตามคัมภีร์พระเวทก็ไม่ปรากฏผู้แสดงตัวเป็นคำสดาพยากรณ์ คงเป็นที่ทราบกันแต่เพียงว่าฤษีทั้งหลายเป็นผู้เห็นพระพรหม แต่ก็ไม่มีใครปรากฏว่าฤษีคนใดแสดงตัวเป็นผู้แทนพระพรหม สิ่งให้ทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ โดยอ้างบัญชาของพระพรหมบ้าง แต่ในปรัชญาของคำสอนฮินดู ในสมัยของคัมภีร์มหาภารตะ โดยเฉพาะตอนที่ชื่อว่าภควัทคีตา มีแสดงว่า พระเจ้ากับมนุษย์เป็นอันเดียวกัน คือชีวิตทุกชีวิตอยู่ในพระเจ้า

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์

๓๔๕

และพระเจ้าอยู่ในชีวิตทุกชีวิต.

เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีมานี้ มีศาสตราจารย์ฮินดู
คนหนึ่ง คือ รามกฤษณะ ซึ่งเป็นต้นเหตุของขบวนการ
เผยแผ่ศาสนาฮินดูที่ชื่อว่ารามกฤษณะมิชชัน มีสาขาอยู่
หลายแห่งในโลกทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา, ราม-
กฤษณะได้รับยกย่องว่า เป็นผู้ได้เห็นพระเจ้าและอธิบาย
เรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้าได้ดียิ่ง มีคำสอนสำคัญ ๆ
เช่น ความมีวิเวกानันตะเป็นต้น. แต่ลักษณะการเห็น
พระเจ้าของรามกฤษณะ ในชั้นแรกเพิ่งไปถึงที่เจ้าแม่
กาลี หรือพระนางทศคา ปางดุร้าย ต่อมาจึงกล่าวถึง
รามะและกฤษณะ (โปรดดู A short Life of Sri
Ramakrishna ของ อัทไวตะอาศรม และหนังสือ
เรื่อง Words of the Master ซึ่งความมี พรหมานันตะ
รวบรวม)

๗. ศาสดาพยากรณ์ของ ศาสนาใหม่ในญี่ปุ่น

เป็นที่น่าสนใจว่าศาสนาที่เกิดขึ้นใหม่ในญี่ปุ่น มีบุคคลที่อ้างว่าได้เห็นพระเจ้าและพูดแทนพระเจ้า เข้าลักษณะศาสดาพยากรณ์อยู่หลายคน ในทันทีจะเลือกมากล่าวเพียง ๒ คน คนแรกเป็นสตรี ซึ่งเป็นผู้ตั้งศาสนาเท็นริกโย ในปัจจุบันนี้มีผู้นับถือศาสนานี้ประมาณ ๒ ล้านคน คนที่สองเป็นชาย ชื่อคอนโกไดชิน เป็นผู้ตั้งศาสนามากอนโกโกโย มีผู้นับถือกว่าหกแสนคน ทั้งสองศาสนานี้ ต่างจากศาสนาชินโตมาก แต่กรรมการศึกษาของญี่ปุ่นจัดเป็นนิกายของศาสนาชินโตที่แตกแยกออกไป ความจริงยังมีบุคคลผู้ดังตัวเป็นศาสดาพยากรณ์อีกหลายคน แต่เกรงจะพินเฝ้าถ้าจะเล่าทั้งหมด จึงขอนำมาเล่าเพียงสองคน ดังต่อไปนี้ :—

๑. มิกิ นากายามา เป็นบุตรของชาวนา แห่ง จังหวัดยามาโตะ เกิดเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๗๙๘ (พ.ศ. ๒๓๔๑) เมื่อเธออายุได้ ๕ ปี พระเจ้าผู้เป็นบิดา ได้ส่งมาถือเอาตัวเธอเป็นเส้มน้องหนึ่งโบสถ์ที่มัตสึชิมะหรือโบสถ์เดินได้ของพระองค์ เธอได้ตั้งชื่ออำนางามของพระเจ้า มีผู้นับถือเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และได้ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๘๐ ปี ในปัจจุบันศาสนาเทนริเกียว นับเป็นศาสนาใหญ่ศาสนาหนึ่งของญี่ปุ่น มิกิจกรรมาท้าวหน้าและทันสมัย (ผู้สนใจรายละเอียดมากกว่านี้ โปรดอ่านเอกสารของศาสนาเทนริเกียว ซึ่งพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษหลายเล่มเช่น The Doctrine of Tenrikyo และอื่น ๆ ซึ่งน่าสังเกตว่า มีทุนในการเผยแพร่มาก มีทุนในการสร้างสถานศึกษา และศาสนสถานก็มาก ผู้เคยไปเมืองเทนรี และเคยไปพัก ณ อาคารรับรองของศาสนานี้มาแล้วจะมีความรู้สึกสนใจในความก้าวหน้าแห่งการดำเนินงานของศาสนานี้). ความจริงคำว่า

เทวรูปโยธำจะแปลตามตัวว่าศาสดาเทวรูปนั่นเอง. แต่คำว่า เทวรูปในที่นี้หมายถึงเมืองเทวรูป หรือหมายถึงพระนามของพระเจ้าซึ่งชนคันว่า “เทวรูป” จากคำว่า “เทวรูป—โอ—โน—มิโกโต”^๑ ผู้เขียนยังไม่เคยพบคำอธิบายที่ชัดลงไป. อย่างไรก็ตามลักษณะของพระเจ้าในศาสนาญี่ปุ่น เป็นผู้สร้างโลก เป็นต้นเดิมแห่งสิ่งทั้งปวง เช่นเดียวกับพระเจ้าในศาสนาอื่น ๆ.

๒. กอนโก ไดชิน ซึ่งเป็นผู้ตั้งศาสนา กอนโกโย หรือศาสดากอนโกนั้น เกิดเมื่อปี ค.ศ. ๒๘๓๔ (พ.ศ. ๒๓๕๗) และถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๖๘ ปี เมื่อ กอนโกอายุได้ ๔๖ ปี เสด็จของพระเจ้า ผู้เป็นบิดาแห่งสากลโลกก็ได้ปรากฏลงมา เรียกร้องให้กอนโกดำเนินงานเพื่อช่วยมนุษยชาติให้ปลอดภัย ดังข้อความ

๑. แปลตามตัวอักษรว่า เทพกษัตริย์แห่งเหตุผลอันเป็นทิพย์ หรือพระเจ้าแห่งสัจจะชั่วนี้วันคร

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสนาพยากรณ์

๓๕๓

ในคัมภีร์ ซึ่งอ้างกันว่า เป็นคำของพระเจ้าดังต่อไปนี้ :-

“บุตรทั้งหลายของพระเจ้า ที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ไม่รู้ถึงความรักของพระองค์ ปฏิบัติผิดหรือไม่เชื่อฟังพระประสงค์ของพระองค์โดยไม่รู้ตัว, จึงเกิดความทุกข์ยากเดือดร้อนและเกิดความรู้สึกมึนตึ่มต่อพรของพระเจ้า. บัดนี้พระเจ้าได้ส่งกอนโกไดชิน มาสู่บุตรทั้งหลายของพระองค์ เพื่อที่จะให้บุตรเหล่านั้นได้รู้แจ้งความจริงที่ว่า พระเจ้าทรงถือว่าความสุขความเจริญของบุตรทั้งหลายของพระองค์เป็นเหมือนของพระองค์เอง ซึ่งความมีความเป็นของพระองค์เกี่ยวข้องกับอยู่โดยตรง

เพียงข้อความที่คัดมาย่อ ๆ เท่านั้น ท่านผู้อ่านก็
คงเห็นแล้วว่า กอนโกมิดะภาพอย่างเดียวกับคำสคา-
พยากรณ์อื่น ๆ คือพระเจ้าทรงเล็ดลอดลงมาให้ชี้แจง
ความจริงเกี่ยวกับพระองค์ให้มนุษย์ได้ทราบ (ดูหนังสือ
เรื่อง Konkoku a New Religion of Japan).

ข้อสรุปเรื่องคำสคาพยากรณ์

๑. คำสคาพยากรณ์ คือผู้อ้างตนว่าได้รับ
ได้เห็นพระเจ้า และสั่งสอนมนุษย์ โดยอ้างคำ
สั่งของพระเจ้า หรือเป็นผู้พูดในนามของพระ-
เจ้า.

๒. การอ้างตนของคำสคาพยากรณ์นั้น มี
ลักษณะต่าง ๆ กัน บางท่านก็เพียงว่าพระเจ้าสั่ง
มาให้ทราบอย่างนั้นอย่างนี้ บางท่านก็อ้างว่าตน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องศาสดาพยากรณ์ ๓๕๕

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้าหรือเป็นบุตรของพระเจ้า.

๓. ในการสั่งสอนเรื่องพระเจ้านั้น บางท่านก็ประมาณศาสดาพยากรณ์อื่นๆ ว่าเป็นศาสดาพยากรณ์ปลอม ส่วนศาสดาพยากรณ์แท้จริงคือตัวท่านเอง.

๔. มีศาสดาพยากรณ์เป็นอันมากที่ถูกฆ่าตายด้วยอาการต่างๆ กัน เพราะประชาชนไม่เชื่อฟัง เพราะมีศัตรูบ้าง.

๕. โดยทั่วไปคำสอนของศาสดาพยากรณ์มักขัดกัน และปฏิเสธคำสอนของคนอื่น ผู้เชื่อศาสดาพยากรณ์คนนั้น จำเป็นต้องไม่เชื่อศาสดาพยากรณ์คนอื่น.

๖. ศาสดาพยากรณ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด มีคนนับถือหลายร้อยล้านคนมีอยู่เพียง ๒ ท่าน คือ พระเยซูคริสต์ แห่งศาสนาคริสต์ และพระนบีมحمد แห่งศาสนาอิสลาม ทั้ง ๒ ท่านนี้ มีความสำคัญเป็นทวีคูณแห่งจิตใจของคนทั้งหลาย นอกจากนั้นพระเยซูคริสต์เอง ยังทรงชี้แจงว่า พระองค์เป็นบุตรของพระเจ้า เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า ซึ่งศาสนิกชนในศาสนาคริสต์ก็เทอดทูนว่าเป็นองค์หนึ่งในองค์ ๓ ของ Trinity เพราะฉะนั้นผู้ศึกษาศาสนาเปรียบเทียบจึงไม่ควรมองข้ามความสำคัญของความรู้เกี่ยวกับศาสดาพยากรณ์เหล่านี้ไป.

บทที่ ๗

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

การกล่าวถึงเทพเจ้าดูเหมือนจะมีอยู่ในศาสนาทุกศาสนา เว้นแต่จะกล่าวไว้มากหรือน้อย และให้ความสำคัญแก่เทพเจ้าแค่ไหนเพียงไร.

ต่อไปนี้จะลองสำรวจข้อคิดเห็นเรื่องเทพเจ้า ของศาสนาต่าง ๆ เริ่มจากศาสนาที่มันกำเนิดในเอเชียตะวันออกไปหาเอเชียตะวันตก.

๑. ศาสนาจีนโต ถือว่าเทพเจ้ามีได้มากก่อนสากลโลก แต่ก็มีไฮด์ดัลโลก. เทพเจ้าทั้งหลาย เกิดขึ้นและปรากฏขึ้นเองตามธรรมชาติในโลกนี้ (ไม่มีใคร

สร้าง) และสามารถให้กำเนิด หรือทำให้เกิดเทพเจ้า
อื่น ๆ จากร่างกาย, ส่วนประกอบและจากสิ่งที่คนมีอยู่.
การมีเทพเจ้าหลายองค์ มิได้หมายความว่าโลกนี้ขาด
“เอกภาพ” หรือ “ความเป็นหนึ่ง” หรือ “ปราศจาก
ระเบียบ” เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น เทพเจ้าทั้ง
หลายก็จะประชุมกัน และมีทำเป็นอันเดียวกัน คือสิ่ง
ที่ใดเกิดขึ้นแล้ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวนั้น เมื่อเทพเจ้าทั้ง
หลาย มอบความไว้วางใจให้คณะผู้แทนที่สำคัญคณะ
ใดดำเนินการ ก็เป็นที่ชัดเจนว่าคณะผู้แทนคณะนั้น ได้
รับบัญชาจากเจตนาร่วมกันแห่งเทพเจ้าทั้งหลาย คณะ
ผู้แทนนั้น จึงมีสภาพเป็น “ทพย์” และได้รับการจัด
การให้มีความแน่ใจในความสำเร็จผลสมบูรณ์.

คัมภีร์โกธิก กล่าวถึงชื่อเทพเจ้าชุดแรกที่ปรากฏ
ขึ้นในสมัยเริ่มแรกของสากลโลกนี้ ๓ ท่าน คือ
๑. อาเม-โน-มินะกะ-นุซี-โน-กามิ (เทพเจ้า

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๕๕

ผู้ปกครองศูนย์กลางแห่งสวรรค์). ๒. ทากะ—มิ—
มุสุบิ—โน—กามิ (เทพเจ้าผู้เป็นวิญญาณแห่งการ
สร้างสรร อันศักดิ์สิทธิ์ สูงส่ง). ๓. กามิ—มุสุบิ—
โน—กามิ (เทพเจ้าผู้เป็นวิญญาณแห่งการสร้างสรร
อันศักดิ์สิทธิ์ ดึกดำ). นอกจากนั้นยังมีเทพเจ้าคู่กัน คือ
อิซานากิ กับ อิซานามิ เทพองค์แรกเป็นผู้ให้กำเนิด
แก่สิ่งทั้งปวงในโลก, เทพองค์ที่สองเป็นจุดศูนย์กลาง
แห่งระเบียบของโลก. เทพทั้งสองนี้ได้รับมอบหมายจาก
เทพเจ้าทั้งปวงให้เป็นผู้แทนในการจัดระเบียบ และจัด
ความแตกต่างในโลกนี้. คำว่า “กามิ” หรือเทพเจ้า
ในศาสนาชินโต มีความหมายกว้างขวาง หมายถึง
วิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ หรือ พลังอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีอยู่
และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสิ่งทั้งปวง. ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้
ภูเขา, แม่น้ำ, มหาสมุทร, พืช, นก, ภูมิประเทศ
 ฯลฯ ก็อาจเรียกได้ว่า “กามิ” ด้วยเดชะถึงวิญญาณ
ที่สถิตย์อยู่ในสิ่งเหล่านั้น. สิ่งทั้งปวง คือ วิญญาณ

แต่จะวิญญาน จึงได้รับยกย่องเป็น “กามิ” ได้.
 คนเราก็มักเรียกได้ว่า “กามิ” และได้เรียกกันมาแต่ด้วย
 โดยเฉพาะ วิบุรุษหรือผู้ที่ดวงดับไปแล้ว. ข้อความ
 ดังเขียนเก็บมาจากหนังสือ An Outline of Shinto
 Teachings ของคณะกรรมการศาสนาชินโต พ.ศ. ๒๕๐๑
 หน้า ๑๕ ถึง ๑๖.

๒. ศาสนาเต๋า ศาสดานี้ไม่กล่าวถึงเทพเจ้าไว้
 โดยตรง แต่ได้ใช้ถ้อยคำให้ตีความเอาเองว่า จะเป็น
 เทพเจ้าหรืออะไรก็ได้ เช่น ข้อความในคัมภีร์เต๋าเตกเกง
 บทแรกที่ว่า :--

“สิ่งที่ไม่มีชื่อเป็นต้นกำเนิดแห่งฟ้าและดิน
 สิ่งที่มีชื่อเป็นมารดาของสิ่งทั้งปวง
 เพราะฉะนั้นจึงปรากฏบ่อย ๆ ว่า บุคคลจะต้อง
 หลีกหนีจากความใคร่

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๖๑

เพื่อจะเห็น “ความดับแห่งชีวิต”

และปรากฏบ่อย ๆ ว่า บุคคลย่อมรับนับถือชีวิต
ที่มีความใคร่

เพื่อจะเห็นผลที่แสดงตัวออกมาของ (ความดับ
แห่งชีวิต) นั้น.

ทั้งสองสิ่งนี้ (ความดับและสิ่งที่แสดงตัวออกมา)
เป็นสิ่งที่เดียวกัน

แต่ได้ชื่อต่าง ๆ กัน

เมื่อมันแสดงตัวออกมา

ทั้งสองนี้เรียกได้ว่า เป็นความดับดับของโลก

การเข้าถึงความดับดับที่ยิ่งกว่า จากความดับดับ
(ธรรมดา)

คือประตู่แห่งความดับดับของชีวิตทั้งปวง”

นี่เป็นคำแปลจากฉบับของดิณยุถึง แต่มีคำแปล
อีกฉบับหนึ่งของอาร์.บี.แบดกนีย์ ซึ่งผิดแผกออกไปมาก

ข้าพเจ้าเคยสอบถามชาวจีนที่มีความรู้วรรณคดีชั้นสูง
ของจีนได้ความว่า ข้อความในคัมภีร์เตาเตกเก็งลึกซึ้ง
และตีความยากมาก เพราะฉะนั้นเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้
อ่านคำแปลอีกจำนวนหนึ่งของเบญจกัณยจากภาษาจีน
ฉบับเดียวกัน จึงจะขอคัดมาดังต่อไปนี้ :

“มีทางอยู่หลายทาง แต่ “ทาง” (เตา) นั้นทำ
แผนผังไม่ได้.

มีชื่ออยู่หลายชื่อ แต่ไม่อยู่ในสภาพที่จะใช้ถ้อยคำ
เรียกได้.

สิ่งที่ไม่มีชื่อนั้นแหละเป็นที่มาแห่งการตั้งสร้าง
แต่สิ่งทั้งหลาย ย่อมมี มารดา และมารดานั้น
ย่อมมีชื่อ.

ความลับ รอคอย ความรู้ ของดวงตาที่ปราศจาก
ความอยาก

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๖๓

ผู้^{๒๑}ที่ถูกความทะยานอยากผูกมัด
ย่อมเห็นเฉพาะสิ่งที่^{๑๑}เป็นเครื่องบรรจุนอก

สิ่ง^๒ทั้ง^๒สอง^๕นี้ มาก^{๑๖}กัน แต่^{๑๖}ต่าง^{๑๖}กัน
โดย^{๑๖}ข้อ

สิ่ง^๕ซึ่ง^{๑๖}กว่า^{๑๖}สิ่ง^๒ทั้ง^๒ปวง
กล่าว^{๑๖}เกิด^{๑๖}ว่า^{๑๖}ของ^{๑๖}สิ่ง^๒ทั้ง^๒นี้^{๑๖}สิ่ง^๒ซึ่ง^{๑๖}ที่สุด^{๑๖}
เป็น^{๑๖}ประ^{๑๖}ตุ^{๑๖}ไป^{๑๖}สู่^{๑๖}ม^{๑๖}ร^{๑๖}า^{๑๖}ก^{๑๖}ของ^{๑๖}โล^{๑๖}ก^{๑๖}.”

แบดกนัยได้ถอดความของคัมภีรเตาเตกเองข้าง
บนนี้ไว้ด้วยว่า “ทาง^๕ทั้ง^{๑๖}หลาย^{๑๖}ที่^{๑๖}เรา^{๑๖}เห็น^{๑๖}ได้^{๑๖}หรือ^{๑๖}บรรยาย^{๑๖}
ได้^{๑๖}ทั้ง^{๑๖}หลาย^{๑๖}เกิด^{๑๖}ขึ้น^{๑๖} และ^{๑๖}เหตุ^{๑๖}การ^{๑๖}ณ์^{๑๖}ทั้ง^{๑๖}หลาย^{๑๖}ปรากฏ^{๑๖}
ขึ้น^{๑๖}นั้น^{๑๖} ไม่^{๑๖}มี^{๑๖}สิ่ง^{๑๖}ทาง^{๑๖}เดียว^{๑๖}ที่จะ^{๑๖}เป็น^{๑๖} “เตา” อัน^{๑๖}เป็น^{๑๖}ทาง^{๑๖}
ที่^{๑๖}ชน^{๑๖}ชาติ^{๑๖}ด^{๑๖}ำ^{๑๖}เนิน^{๑๖}งาน^{๑๖}อยู่^{๑๖} ไม่^{๑๖}มี^{๑๖}ถ้อย^{๑๖}คำ^{๑๖} หรือ^{๑๖} ข้อ^{๑๖}ที่จะ^{๑๖}
เปิดเผย^{๑๖}ความ^{๑๖}ดับ^{๑๖}อัน^{๑๖}สิ่ง^{๑๖}ซึ่ง^{๑๖}ที่สุด^{๑๖}ของ^{๑๖}ชน^{๑๖}ชาติ^{๑๖}ได้^{๑๖}. การ

ร่างธรรมเริ่มขึ้นในเหตุการณ์ที่ตามมาจะรู้ได้ เพราะ
 ธรรมะ จึงไม่มีชื่อ. อย่างไรก็ตาม ตัวโลกทั้งปวง
 ก็อาจดิ้นรนไปถึง “มารดา” ได้ คือบางสิ่ง
 ซึ่งพอจะใช้คำว่า “มารดา” ได้. ความดีของธรรม
 ชาติ คือ “เตา” ซึ่งเป็นของ “คงที่,” “ทำให้เกิด
 สภาพธรรมดา” เป็นที่มาของเหตุการณ์ทุกอย่างไม่มี
 ยกเว้น จะเปิดเผยแจ่มแจ้งก็เฉพาะแก่บุคคลผู้กำจัด
 ความอยากได้ประจำตัว หรือความดำเอียงอันเนื่องมา
 จากความอยากนั้น. บุคคลย่อมยึดถือสิ่งหนึ่งหนึ่งจาก
 มันซ่อนตัวอยู่เบื้องล่างปรากฏการณ์ทั้งหลาย โดยไม่
 ยอมรับนับถือความเห็นของตนเอง (แต่เห็นตามความ
 ดำเอียงนั้น). ดวงตาที่ดำเอียง ย่อมมองเห็นได้แค่ผิว
 เฝิน. ความดีและสิ่งซึ่งบรรจุความดีไว้ ย่อมแยก
 กัน เพียงด้วยการนึกวาดภาพ และโดยการแยกจาก
 กัน แต่โดยธรรมชาติ มันเป็นส่วนคู่กันอย่างไม่แตก

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๖๕

ต่างกัน. ดังที่เป็นคู่กันแห่งความหมาย หรือแห่งหลักการ หรือแห่งชีวิตนี้ รวมเข้ากับวัตถุ ย่อมเป็นสภาพที่ลึกซึ้งอย่างยิ่งของโลก. นี่คือร่องรอยไปสู่ความเข้าใจถึงสิ่งที่แท้เป็นทั้งปวง.”

สภาพของ “เต๋า” ยังคงลึกซึ้งต่อไป เพราะฉะนั้นจะว่าคำสอนเต๋า กล่าวถึงเทพเจ้าไว้อย่างไรหรือไม่ก็โปรดพิจารณาเอาเอง.

๓. ศาสนาขงจื้อ พยายามหลีกเลี่ยงที่จะบรรยายสภาพของสวรรค์ชั้นฟ้าหรือเทพเจ้า โดยอ้างว่าเรื่องของโลกนี้ เรายังไม่ค่อยรู้เหตุไฉนจะไปรู้เรื่องของสวรรค์ชั้นฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม ในคัมภีร์ ยี-กิง ซึ่งกล่าวไว้ในเล่มนี้ หน้า ๕๙—๖๐ มีกล่าวถึงเทพเจ้า

ผู้สร้างฟ้าสร้างดินไว้ด้วย ฝรั่งทั่วไปจึงถือว่าศาสนา
ขงจีเป็นเทวนิยม คือ เชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก.

๔. ศาสนาเซน คำสอนนี้ปฏิเสธเรื่องพระเจ้า
สร้างโลก แต่ยอมรับว่ามีสัตว์วิเศษ มีเทพเจ้าธรรมชาติ
ทั่วไป. หนังสือ Sacred Books of the East แสดง
ข้อความในคัมภีร์องค์ ของศาสนาเซนไว้ตอนหนึ่ง
(๒๒ : ๓๓) ว่า

“นักบวชชายหญิงไม่ควรกล่าวว่า ‘เทพเจ้าแห่ง
ท้องฟ้า,’ ‘เทพเจ้าแห่งสายฟ้าและพายุ,’ ‘เทพเจ้าผู้ทำ
ฝนให้ตก,’ ‘ขอฝนจงตก,’ ‘ขอให้ชาวจงออกมา,’
‘ขอให้พระราชางทรงมีชัย,’ นักบวชเหล่านั้นไม่ควร
ใช้ถ้อยคำเหล่านี้. แต่เมื่อรู้สภาพของสิ่งทั้งหลายแล้ว

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๖๗

ก็ควรพูดว่า ‘อากาศ,’ ‘เมฆรวมตัว หรือลอยต่ำลงมา,’
‘เมฆตกลงมาเป็นฝน,’ ^{๕๕} ^{๕๖} นคือหน้าที่ทั้งหมด.

ที่ว่าคำสอนาเซนรับรองเรื่องเทพเจ้าธรรมดาทั่วไป
และรับรองเรื่องสัตว์รคนนั้น มีปรากฏในคัมภีร์ที่อ้างว่า
มหาวัระลงมาถือกำเนิดในพระครรภ์ของพระนางเทวา-
นันทา จากมหาวิมานในสวรรค์ (SBE. ๒๒: ๓๘๙-๓๙๐
และ ๒๒ : ๒๓๗-๒๓๘)

โรเบิตชูมวิจารณ์ว่า แม้คำสอนาเซนจะประมาณ
ระบบชนวรรณะของคำสอนาฮินดู แต่ก็ยังสร้างระบบ
ชนวรรณะขึ้นในกลุ่มเทพเจ้า โดยได้อำนาจของนางสดิ-
เวนตันในหนังสือเรื่อง “หัวใจของคำสอนาเซน” ที่ว่า
มีเทวดาชนคนรับใช้ในสวรรค์และนรกรวมกันถึง ๘๘
ประเภท. แต่ในข้อนี้จะไปว่าคำสอนาเซนที่แบ่งชนวรรณะ
ของเทวดาก็ไม่ถูก เพราะคำสอนาเซนคงจะแก้ว่าไม่ได้

คิด^๕ตนเอง แต่^๕เล่าให้ฟังตาม^๕ที่^๕ “ญาณ” รู้ตามความ
เป็นจริง ค^๕ลายเล่าเรื่องความเป็นไปในเมืองนั้นเมืองนี้^๕
ที่^๕มีมนุษย์อยู่กันอย่าง^๕นั้น^๕ อย่าง^๕นั้น^๕ จะมาเอาผิดอะไรกับ^๕
ผู้^๕เล่า ในเมื่อผู้^๕เล่าอ้างว่า ได้^๕รู้เห็นมาเช่น^๕นั้น.

อนึ่งนาง^๕ด^๕เว^๕น^๕ด^๕ันผู้^๕เขียนเรื่อง “หัวใจของคำ^๕ด^๕นา
เซน” ได้^๕กล่าวถึงคำ^๕ด^๕นาเซนไว้เป็นใจความว่า น^๕า
ประหลาดที่คำ^๕ด^๕นาเซนไม่ยอมรับ^๕รู้^๕พระ^๕เจ้า ไม่^๕ว่า^๕จะ^๕เป็น
ใน^๕ฐานะ “ผู้^๕สร้าง” “ผู้^๕เป็น^๕บิดา” หรือเป็น “ด^๕หาย”
แม้^๕กระ^๕นั้น^๕ก็^๕ไม่^๕ยอมให้^๕เรียก^๕ตัว^๕เอง^๕เข้า^๕ใน^๕ระบบ “อเทวนิ^๕
นิยม” หรือ “นา^๕ด^๕ติ^๕กะ.”

ขอ^๕ท^๕ว่า^๕พว^๕ก^๕นั้น^๕ถือ^๕คำ^๕ด^๕นาเซน ไม่^๕ยอม^๕รับ^๕ว่า^๕ตน
เอง^๕เป็น^๕ฝ่าย^๕อเทวนิ^๕ยม (Atheist) หรือ นา^๕ด^๕ติ^๕กะ น^๕
นาง^๕ด^๕เว^๕น^๕ด^๕ันอาจ^๕จะ^๕ถูก^๕ก^๕ได้^๕ หรือ^๕ผิด^๕ได้^๕ เพราะ^๕คำ^๕ว่า^๕
Atheist ใน^๕ภาษา^๕อ^๕ก^๕ษ^๕ที่^๕ไทย^๕เร^๕า^๕บัญญัติ^๕คำ^๕ อเทวนิ^๕ยม

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๖๕

นั้น ในฝ่ายศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู ตรงกับคำว่า นาสติกะจริง คือพวกนาสติกะ ได้แก่พวกค่านพระเวท ค่านพระพรหม. แต่คำว่า นาสติกะ หรือนัตติกะ ตามความหมายในพระพุทธศาสนา มิได้ดังไปถึงปฏิเสธ พระเวท ปฏิเสธพระเจ้าหรือพระพรหม แต่หมายถึง ปฏิเสธว่า ผลของบุญของบาปไม่มี มารดาบิดาไม่มี คุณเป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเองก็สงสัยว่าศาสนาเซนซึ่งใช้ ภาษาปรากฏต อาจจะหมายความว่าเดียวกับภาษา บาติและตันตักฤตในพระพุทธศาสนา คือ นัตติกะ หรือ นาสติกะมิได้หมายถึงอเทวนิยม แต่หมายถึงการปฏิเสธ ผลของบุญบาปเป็นต้นดังกล่าวแล้ว.

ที่ว่านางสดัเวन्दันอาจจะถูกไต่ถามนั้น สันนิษฐานว่า ศาสนาเซนรุ่นหลังซึ่งใช้ภาษาตันตักฤตด้วยยอมรับว่าคำ Atheist กับค่านาสติกะเป็นคำเดียวกัน แต่ไม่ยอมรับ

ว่าตัวเอง หรือศาสนาเซนเป็นพวกอเทวนิยม (Atheist) หรือ นาสติกะ เราจะต้องพิจารณาถึงผู้เป็นรายบุคคลไป ว่าได้รับการอบรมมาในสิ่งแวดล้อมอย่างไร ถ้าอบรมมาในกลุ่มของชาวฮินดู ซึ่งเชื่อในเรื่องพระเจ้า พระพรหมแล้วจึงเปลี่ยนมานับถือศาสนาเซน ก็มีทางเป็นไปได้ว่า จะนำพื้นความเชื่อเดิมมาปฏิบัติคิดว่าคนไม่ได้เป็นพวกอเทวนิยม

ในข้อนี้ยังว่าแต่ผู้นับถือศาสนาเซนเคย เป็นผู้ถือพระพุทธศาสนาถ้าเคยได้รับอบรมให้เชื่อในพระเจ้าของศาสนาอื่นมาก่อน แต่มาเปลี่ยนนับถือพระพุทธศาสนาในภายหลัง ก็ปฏิบัติพระเจ้าไม่ค่อยเต็มปากเหมือนกัน เพราะความฝังใจเดิม ย่อมหลงเหลืออยู่บ้าง ดังจะเห็นได้ในกรณีที่ชาวยุโรป ผู้นับถือพระพุทธศาสนาเขียนหนังสือ เรื่องพระพุทธศาสนา พาดพิงไปถึงพระเจ้า บางทีก็ไม่ยอมรับเหมือนกันว่า พระพุทธศาสนาเป็น

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๗๑

อเทวนิยม^{๒๕} ทงนี้อาจจะเกรงว่าชาวยุโรปด้วยกันจะรู้จัก
กระทบกระเทือนจิตใจ หรืออาจเป็นด้วยถือว่า เรื่อง
ปฏิเสธรพระเจ้านี้ เป็นเรื่องใหญ่สำหรับชาวยุโรปก็ได้
แต่นายคริสตัมมัต สัมฟรีด นายกพุทธศัมาคมในลอนดอน
เขียนเป็นหัวข้อไว้เลยในหนังสือ Buddhism ของเขาว่า
“No God No Soul” “ไม่มีพระเจ้า ไม่มีอัตตา”
เพื่อให้เห็นหลักการที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา และ
ได้ยอมรับว่า พระพุทธศาสนา เป็น Atheist ในหน้า
๗๗ ของหนังสือเล่มนั้น แต่บางคราวนายคริสตัมมัต
สัมฟรีดเองก็ใช้คำพูดอีกแบบหนึ่งว่า พระพุทธศาสนา
มิได้ปฏิเสธเรื่องเหล่านี้ เป็นแต่ได้ตีความหมายของตน
เอง ในคำเหล่านี้เสียใหม่ แต่เมื่ออ่านไปอ่านมากก็จะ
เห็นได้เองว่า เป็นการปฏิเสธนั่นเอง เพราะได้ชี้ให้
เห็นว่ากฎแห่งความเปลี่ยนแปลงย่อมใช้ได้แก่ “Soul”
(วิญญาณหรืออัตตา) โดยเท่าเทียมกัน คือไม่มีความ
เที่ยงความยั่งยืนของ วิญญาณ หรืออัตตาอย่าง

คำสอนอื่นเชื่อ นอกจากนั้น ยังชี้ให้เห็นว่า ทางพระพุทธศาสนาไม่ถือการอ้อนวอนพระเจ้าเป็นวิธีปฏิบัติ กล่าวโดยรวบรัด ก็คือ ใช้ตำหนิแบบขัณฑเกลา เพื่อให้ผู้อ่านที่เป็นชาวตะวันตก ได้ค่อย ๆ คำนึงถึงหลักการที่แท้จริงทางพระพุทธศาสนา เป็นขั้น ๆ ไป ข้อความนี้ขอแทรกเพื่อให้ความกระจ่าง ในการที่นางสดัเวนตันกล่าวหาพวกคำสอนาเซนว่าไม่ยอมรับที่จะเป็นอเทวนิยม หรือนาตติกะว่า อาจมีเงื่อนเง้อยู่บางประการ

หลักฐานเรื่องคำสอนาเซนรับรองว่ามีเทวดา (แต่ไม่ใช่ผู้สร้างโลก) นั้น มีปรากฏแม้ในพระไตรปิฎกของศาสนาพุทธ คือ ในพระไตรปิฎกเล่ม ๓๓ อุปาติวาทสูตร พระพุทธเจ้าตรัสถาม อุปาติคฤหบดี ว่า ถ้านิครนถ์เจ็บหนัก ไม่รับน้ำเย็น รับแต่น้ำร้อน เมื่อไม่ได้น้ำเย็นก็ตาย ดังนี้ นิครนถ์นาฏบุตร บัญญัติว่าผู้หนึ่งจะเกิดในที่ไหน อุปาติคฤหบดี ผู้เป็นศิษย์ของนิครนถ์

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๗๓

ตอบว่า บัญญัติว่า เกิดในเทพชื่อว่า “มโนัตตะ”
(ผู้ซึ่งอยู่ด้วยจิตใจ)

นอกจากนั้นศาสนาเซนยังให้ความสำคัญแก่เทวดา
น้อยกว่ามหาวีระ หรือศาสดาจารย์ของศาสนาเซนเอง
เช่นเดียวกับที่พระพุทธศาสนามองว่า เทวดาคงว่าพระ-
พุทธเจ้าและพระอรหันต์ ดังจะกล่าวต่อไปเมื่อถึงลำดับ
แห่งพระพุทธศาสนา.

อย่างไรก็ตามการกล่าวถึงเทวดาไว้ม่าง หรือยอม
รับว่ามีเทวดานำให้นักศาสนาที่ต้องการหาพวก จัด
ประเภทของศาสนาเซน และศาสนาพุทธเข้าในประเภท
เทวนิยม คือนิยมว่ามีเทวดา โดยไม่ปรารถนาจะให้
ใช้คำว่า อเทวนิยม. แต่เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า คำว่า
เทวนิยม หรือ Theism นี้ หมายถึงนิยมหรือเชื่อในเรื่อง
พระเจ้าสร้างโลก เมื่อศาสนาเซนและศาสนาพุทธปฏิเสธ

เรื่องพระเจ้าสร้างโลก จึงไม่น่าจะแปลกอะไรในการเรียกตนเองว่า “อเทวนิยม.”

๕. ศาสนาพุทธ ถ้าจะกล่าวถึงหลักการอย่างรวบรัดที่สุดก็คือ คำสอนนี้ ปฏิเสธเรื่องพระเจ้าสร้างโลก ว่าเป็นจริงเป็นเรื่องเข้าใจผิดของคนบางกลุ่ม แต่ยอมรับความมีอยู่แห่งเทวดาทั่ว ๆ ไป คล้ายเป็นประเภทของลัทธิลัทธิอย่างหนึ่ง เป็นแต่ว่ามีสภาพแวดล้อม ต่างออกไปจากมนุษย์ และเทวดาดังกล่าว ก็มีดีมีชั่ว มีเห็นถูก มีเห็นผิด เทวดาที่ประพฤติไม่ดีก็ไม่ได้ดีกว่ามนุษย์ เพราะฉะนั้นจึงมีคำกล่าวเป็นภาษิตทางพระพุทธศาสนาซึ่งไปเพื่อความรู้อย่างดี และความประพฤติดีว่าเป็นมาตรฐานสำคัญในการตัดสินดังนี้

วิชาจรณสมุปนโน

โส เสฏโฐ เทวमानุเส

แปลว่า “ผู้สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประ-
พจน์ เป็นผู้ประเสริฐสุดในเทวดาและมนุษย์”

ด้วยเหตุนี้มนุษย์ธรรมดาและ ถ้ามีความรู้
มีความประพจน์ดี ก็เป็นผู้ประเสริฐกว่าเทวดา ที่ด้อย
ทางความรู้และความประพจน์ นี้แสดงว่า พระพุทธ
ศาสดาไม่ได้ตำราเทวดา หรือ เทพเจ้าสูงกว่าบุคคลใดๆ
ทั้งหลายเลย

นอกจากนี้ ควรทราบหลักการเรื่องเทวดาหรือ
เทพเจ้าตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไว้ด้วยว่า มี
๓ ประเภท ดังต่อไปนี้ :—

๑. สมมติเทพ เทวดาโดยสมมติ หรือโดย
การยกย่องเช่นพระมหากษัตริย์พระอัครมเหสี และพระ
ราชโอรสพระราชธิดา ท่านเหล่านั้น เป็นผู้ได้รับยกย่อง

เป็นพิเศษกลายเป็นเทพเจ้า เป็นที่รวมแห่งจิตใจ และ
ตามคัมภีร์ของมหาชน เป็นสัญลักษณ์อันสูงของชน
ในชาติ

๒. อุปปัตติเทพ (อ่านว่าอุปปัตติเทพ) เทวดา
โดยกำเนิดได้แก่เทวดาจริง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังได้กล่าวแล้ว
ว่า คติยานุสัยและสัตว์ที่มีความเวียนว่ายตายเกิดทั่ว
ไป เป็นแต่มีสิ่งแวดล้อมต่างออกไปบ้าง

๓. วิสุทธิตเทพ เทวดาโดยความบริสุทธิ์ เทวดา
ประเภทนี้คือคนเราที่เหตุนั้นมีความบริสุทธิ์ ทางกาย
วาจาใจ ได้แก่พระอรหันต์และพระพุทธเจ้า จัดเป็น
เทวดาชั้นสูงสุดกว่าเทวดาทุกประเภท แต่ถ้าเทวดา
ประเภทที่ ๒ จะพยายามประพฤติตนให้ดั่งงามจนมีความ
บริสุทธิ์ถึงขนาดเป็นพระอรหันต์แล้ว ก็จัดเข้าในประเภท
นี้ได้.

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๗๗

เป็นอันเห็นได้ชัดว่า ทางพระพุทธศาสนาถือว่ามนุษย์ที่ปฏิบัติชอบจนบรรลุความบริสุทธิ์อย่างสูง คือเป็นพระอรหันต์นั้นสูงกว่าเทวดาทุกประเภท ข้อความในชัศคสูตรให้เหตุผลว่า เหตุไรพระพุทธเจ้าจึงสูงกว่าหรือเลิศกว่าเทวดา โดยชี้ไปว่า เทวดายังมีราคะ (ความกำหนัดยินดี) โทสะ (ความโกรธหรือคิดประทุษร้าย) และโมหะ (ความหลง) แต่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ปราศจาก ราคะ, โทสะ, โมหะ เพราะฉะนั้นเมื่อกล่าวตามทรรศนะของพุทธศาสนิกชน ถ้าอ่านพบคำภีร์ของศาสนาไหนก็ตาม มีเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้าหรือเทวดา แสดงถึงความโกรธ ความพยาบาทแล้ว ความรู้สึกเสื่อมใดย่อมมีน้อยลง ทั้งนี้เพราะได้รับการอบรมมาจนเคยชินว่า ผู้เลิศที่สุด คือผู้เอาชนะกิเลสได้ ใครจะยิ่งใหญ่แค่ไหนก็ตาม ถ้ายังตกอยู่ในอำนาจของกิเลส คือความโลภ ความโกรธ ความหลงแล้ว ก็ยังเด็กกว่ากิเลส คือกิเลสยังบังคับบัญชาผู้นั้นได้ แต่มิได้หมาย

ความว่า ความเชื่อมั่นดังกล่าวนั้น จะทำให้พุทธศาสนิกชนแสดงอาการดูหมิ่นหรือเหยียดหยามศาสนาอื่น เพราะการแสดงอาการเช่นนั้น เป็นการล่วงละเมิดต่อดังเคารพของคนในศาสนาอื่น ซึ่งไม่ควรทำ

ความเชื่อในศาสนาของใครก็เป็นสิทธิและความพอใจของผู้นั้น จะให้เหมือนกันทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ บุคคลที่นับถือศาสนาประเภทเทวนิยมจนเป็นพันธัษยาคัยแล้ว มาอ่านคำราทางพระพุทธศาสนา ที่ไม่ยอมเชื่อหรือส่อนเรื่องพระเจ้าสร้างโลก ไม่นิยมให้อ่อนวอนพระเจ้า ก็คงมีความเต็มใจน้อยลงหรือไม่พอใจเช่นเดียวกัน

อีกประการหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงนำเรื่องเทวดาเรื่องพรหมมาแปลความเสียใหม่ ให้เป็นข้อปฏิบัติที่มนุษย์ธรรมดาจะกระทำได้ก็มี เช่น ทรงแสดงคุณธรรม

คือ หิริ ความอายแก่ใจ และโอตตัปปะ ความเกรงกลัวในการทำชั่ว พร้อมทั้งคุณธรรมที่ดีงามอื่น ๆ ว่าเป็นคุณธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา อันหมายความว่า คนเรา^๕แหละ ถ้าตั้งอยู่ในคุณธรรม มีความสะอาดตาเป็นต้น ก็เป็นเทวดาได้โดยไม่ต้องรอให้ตายเสียก่อน แล้วจึงค่อยไปเกิดเป็นเทวดาในภายหลัง ซึ่งไม่แน่ว่าจะได้เกิดจริงหรือไม่ เพราะจะต้องขึ้นอยู่กับเหตุแวดล้อมอีกหลายประการ เพราะฉะนั้น จึงตั้งเป็นเทวดาในชาติ^๖นี้ โดยตั้งอยู่ในคุณธรรมไม่ได้.

นอกจากนคตเรื่องพระพรหม ซึ่งเป็นเทพสูงสุดของศาสนาพราหมณ์ ทางพระพุทธศาสนา ก็นำมาแต่งเสียใหม่ คือ แต่งคุณธรรม ๔ ข้อ อันได้แก่ ๑. เมตตา ไม่ตรีจิตคิดจะให้เป็นผู้ช ตรงกันข้ามกับความพยาบาท ๒. กรุณา คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ตรงกันข้ามกับความโหดร้ายเบียดเบียน ๓. มุทิตา พลอยยินดีเมื่อ

ผู้ใดดี ตรงกันข้ามกับความริษยา ๕. อุเบกขา
 ความวางใจเป็นกลางไม่รักไม่ชัง ไม่เข้าข้างโน้นข้างนี้
 ตรงกันข้ามกับความลำเอียง คุณธรรมทั้ง ๕ ขอนี้
 เรียกว่า พรหมวิหาร คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่แห่งจิตใจ
 ของพรหม ถ้ามนุษย์คนไหนปฏิบัติหรืออบรมให้เกิดขึ้น
 มนุษย์คนนั้นทูลขอว่า มีคุณธรรมของพรหม การที่แสดง
 คุณธรรมไว้ ๕ ข้อ ก็เพื่อให้เข้ากับความสำเร็จของ
 ศาสนาพราหมณ์ที่ว่า พระพรหมมี ๕ หน้า

เมื่อกกล่าวถึงเรื่องเทพเจ้า ก็ควรจะได้อีกกล่าวถึง
 อุดมคติทางพระพุทธศาสนาไว้ด้วยว่า ได้วางไว้เกี่ยวกับ
 เทพเจ้าหรือสัตว์รค์อย่างไร

แม้พระพุทธศาสนาจะกล่าวถึงเรื่องสัตว์รค์ และ
 เทพเจ้า แต่ก็ตั้งอุดมคติไว้สูงกว่าสัตว์รค์ และเทพเจ้า
 มาก ดังจะเห็นได้ว่า ในหลักธรรมเบื้องต้น คือ เรื่อง

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๘๑

อนุพุพิภกา ได้แต่งเรื่องของสัตว์รค์ไว้คล้าย ๆ เป็น
ชน ก. ข. ก. กา คงนคือ

๑. แต่งถึงการให้ทาน

๒. แต่งถึงการศึกษา

๓. แต่งถึงสัตว์รค์ อันเป็นผลของความดี ๒

ข้อนี้

๔. แต่งโทษของกาม หรือของสัตว์รค์ ที่ยัง
วนวายเป็นด้วยเรื่องกาม

๕. แต่งอันถึงดีของการออกจากกาม หรือ
ออกจากกิเลส เมื่อแต่งธรรม ๕ ข้อ ซึ่งเป็นการบำเพ็ญ
ความเข้าใจกคุณคติให้สูงขึ้นเป็นชั้น ๆ แล้ว ค่อยไป
จึงแต่งหลักธรรมเรื่องอริยสัจ ๔ ประการ อันเป็น
เหตุผลของความทุกข์ กับ ความดับทุกข์ โดยปรกติ
หลักธรรมเรื่องอริยสัจ อันว่าด้วยความพ้นทุกข์ ถ้า

แต่คงแก่ผู้มีใจเป็นนักบวช ก็จะต้องแสดงธรรมเรื่อง
อนุพุทธิกถา ซึ่งมีเรื่องสัตว์วรรคอยู่ด้วย เป็นการสอนให้
ผู้ฟังเข้าใจปัญหาเรื่อง ก. ข. ก. กา เสียก่อนซึ่งจะเห็น
ได้ว่าสัตว์วรรคไม่ใช่อุดมคติสูงสุดทางพระพุทธศาสนาเลย.

เป็นอันสรุปความได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้ :—

ก. พระพุทธศาสดาถือว่าเทพเจ้าต่ำกว่าพระอร-
หันต์ ต่ำกว่าพระพุทธเจ้า เพราะยังมีกิเลส มีความ
โลภ โกรธ หลง

ข. พระพุทธศาสดาถือว่า เทพเจ้าโดยความ
บริสุทธิ คือความเป็นพระอรหันต์หรือเป็นพระพุทธเจ้า
มนุษย์ทุกคนมีสิทธิจะเป็นได้ถ้าตั้งอยู่ในคุณธรรม หรือ
ลงมือปฏิบัติเพียงพอ

ค. พระพุทธศาสนามิได้ตั้งคุณธรรม ที่ทำคน
ให้เป็นเทวดา โดยไม่ต้องรอให้ตายก่อนแล้วจึงเป็น

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๘๓

เทวดา ^๕ แต่ให้เป็นเทวดาได้ในปัจจุบันโดยคุณธรรม
มีความละเอียดรอบาปเป็นต้น.

ข. พระพุทธศาสดาแต่งตั้งคุณธรรมของเทวดาชน ^๕
สูง คือพระพรหมไว้ด้วย ^๕ เพื่อให้มนุษย์ทุกคนเป็น
พระพรหมได้ในชาติ ^๕ โดยคุณธรรม.

ง. พระพุทธศาสดาไม่ตราค่าสวรรค์หรือเทพเจ้า
จริง ๆ ไว้สูงกว่าคุณธรรมที่เป็นไปเพื่อหมคกิเลส อันจะ
เป็นเหตุให้พ้นทุกข์ ^๕ จึงแต่งตั้งบรมจัตพระองค์ของสวรรค์
ไว้เพียงชนชั้น ^๕ ๆ เท่านั้น ^๕

จ. พระพุทธศาสดาคล้ายกับศาสดาเซน ^๕ ใน
ประเด็นที่ยกย่องเทวดาน้อยกว่าคนที่มั่งคั่งงามความดี ^๕

ฉ. ในวรรณคดีพระพุทธศาสดา ^๕ มีมากแห่งที่
กล่าวถึงเทวดามาได้ถามปัญหา มาฟังคำสอนและบาง

แห่ง^{๕๕}ให้เห็นความหลังผิดของเทวดาบางคน^{๕๖}ที่^{๕๗}คิดว่าตนเป็นผู้สร้างโลก หรือเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในสากลโลก เช่น ข้อความในพรหมชาดสูตร ในพระไตรปิฎกเล่ม ๘ ตอนที่๓๖๖ อังค ๖๒ ข้อที่ ๕, และข้อความในกัณฐกสูตร ในพระไตรปิฎกเล่ม ๘ ตอนที่๓๖๖ อังค ๖๒ ข้อที่ ๕๖ ข้อความในมหาพรหม คอบปัญหาไม่ได้ แต่ก็พูดกลับกลัดออกไปอย่างอื่นด้วยการยกย่องตัวเองว่าเป็นผู้สร้าง เป็นผู้ตั้ง^{๕๘}ทรงปวงเป็นต้น

๖. ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู ถ้ากล่าวถึงพระเวท อันเป็นคัมภีร์ดั้งเดิมและโดยเฉพาะฤคเวท ก็เห็นได้ชัดว่า คำสอนนักกล่าวถึงเทพเจ้าผู้สร้างโลกไว้ว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่เพียงองค์เดียว แต่ในชั้นต่อ ๆ มาก็คือเทพเจ้าอื่น ๆ เกิดขึ้นอีกมากมายจนนับไม่ได้ แต่ก็มีหลักใหญ่อยู่ ๓ ประการ ตามหลักการ สร้างสรร, ครอบครอง และทำลายล้าง คือพระพรหมเป็นผู้สร้าง,

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๘๕

พระนารายณ์หรือวิษณุ เป็นผู้ถนอมรักษា, พระศิวะ
หรืออิศวร เป็นผู้ทำลายล้าง

ทฤษฏี เรื่อง พระนารายณ์ และพระอิศวร ของ
คำฉันท์พราหมณ์ มาขึ้นภายหลังพุทธกาล เมื่อตรวจ
ลอบดูในพระไตรปิฎกจะเห็นว่า ในสมัยพระพุทธเจ้ามี
เทวดาของคำฉันท์พราหมณ์ดังต่อไปนี้:—

๑. พระอินทร์ ๒. พระไถ้มะ ๓. พระวรุณะ
๔. พระอิศาน ๕. พระประชาบดี ๖. พระพรหม
๗. พระมหินทร์ เทพทั้ง ๗ องค์เป็นทตงแห่งการอ่อน
วอนบวงสรวงของพราหมณ์ ทั้งนี้ตามข้อความใน
เทววิษณุกรรม ในพระไตรปิฎกเล่ม ๘ หน้า ๓๐๕

มอริเนียร์ วิตเตยมัต ผู้แต่งหนังสือเรื่องคำฉันท์

ฮินดู (Hinduism) กล่าวถึงศาสนาพราหมณ์อันแตก
แยกออกมาเป็นศาสนาฮินดู โดยชี้ไปถึงการขยายตัว
เรื่องเทพเจ้าเป็นสำคัญประการหนึ่ง

คือเดิมมีเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่แต่เพียงองค์เดียว ต่อ
มาได้ขยายตัวออกเป็นสาม ที่เรียกว่า “ตรีมูรติ”
(Triple Manifestation) ตามหลักการ สร้าง, อนุ
รักษ และทำลาย

กาติศาสตร์กวีเอกของอินเดีย ได้บรรยายถึงพระ
เป็นเจ้าทั้ง ๓ ไว้ในเรื่อง กุมารสมภพ โดยใจความว่า
พระเป็นเจ้าทั้ง ๓ องค์ คือพระศิวะ^๑, พระวิษณุและ
พระพรหมนั้น ทุกองค์อาจอยู่ในลำดับที่ ๑, ที่ ๒ และ

-
๑. พระศิวะนั้นบางครั้งมีชื่อว่า “รุทร” แปลว่า “ดุร้าย, นำ
กลัว” เพราะเป็นพระเป็นเจ้าแห่งการทำลาย คำว่า “รุทร”
เป็นกลุ่มของเทพเจ้า ๑๑ องค์ มีพระศิวะเป็นหัวหน้า

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๘๓

ที่ ๓ ไม่มีพระองค์ใดอยู่ประจำลำดับ คือใหญ่เท่ากัน อาจเป็นที่ ๑ ได้ด้วยกัน และอาจเป็นที่ ๒ ที่ ๓ ได้ด้วยกัน

คำสอนพราหมณ์รุ่นหลัง ที่กลายเป็นคำสอนฮินดูไปนี้ ได้พัฒนาความคิดเรื่องเทพเจ้ามากขึ้นโดยลำดับ จาก ๓ องค์เป็น ๓ องค์ และจาก ๓ องค์เป็นจำนวนมากมายนับไม่ถ้วน แม่พระเป็นเจ้าทั้ง ๓ องค์นั้นเองก็เกิดมี “คักติ” คือ “มเหสี” ขึ้นอีก พระพรหมมีมเหสี ชื่อ “สรัสรวดี” พระนารายณ์ มีมเหสีชื่อ “ลักษมี” และพระศิวะมีมเหสี ชื่อ “อุมา”

โดยเฉพาะพระนางอุมานี้ มีปางต่าง ๆ กัน มีชื่อต่าง ๆ กัน ดังนี้—

๑. กาลิ เพื่อให้นานกับลักษณะของ พระศิวะ หรือรุทร ปางดุร้าย ที่มีนามว่า “มหากาละ” ตาม

हतักที่ว่า กาดเวตา เป็นผู้ทำลายที่ยิ่งใหญ่ มเหต^๕
 ของพระศิวะปางนี้ จึงชื่อ “ กาด ”

๒. ชกันมาตรี (มารดาแห่งโลก) เพื่อให้
 หนานกับฐานะของพระศิวะผู้เป็นมหาเทพ และเป็น
 “ อิศวร ” คือ ผู้เป็นใหญ่ พระศิวะและพระนางอุมา
 ปางนี้ เขาทำเป็นรูปอวัยวะกำเนิดทั้งของชายและของ
 หญิงบุชากันในโบสถ์ หรือเทวสถานของศาสนาฮินดู
 โดยทั่วไปในอินเดีย ถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งการ
 สร้างสรรค์ มอเนียร์ วิดเจียมส์ กล่าวว่า เทวสถาน
 บุชารูปอวัยวะเพศทั้งของชายหญิงนี้ น่าจะมีมากกว่า
 เทวสถานอย่างอื่นในประเทศอินเดีย

๓. โยคินี (โยค์หญิง) เพื่อให้หนานกับฐานะ
 ของพระศิวะ ผู้เป็น “ มหาโยค ” พระศิวะปางนี้แต่ง

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๘๕

กายเป็นรูปนักบวชชั่เปลือย ได้ทาตัวด้วยขี้เถ้า เกศา
ผมเป็นชฎา ยืนนิ่ง ไม่ไหวติงอยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง

๔. ทูรคา หรือ ไกรวี ทูรคา เพื่อให้ชานน
กับฐานะของพระศิวะ ปางทำลาย พระศิวะปางนี้ได้
นามว่า “ไกรวะ” (ผู้นำกลั้ว) บ้าง, “ภูเศศวร”
(เจ้าหรือนายของภูตผี) บ้าง รูปของพระศิวะปางนี้มี
งูเป็นสังวาล มีหัวกะโหลกร้อยเป็นพวงคล้องคอปรากฏ
อยู่ ณ ที่บ่าซ้ายสำหรับฝั่งหรือเผาศพ บางครั้งกำลัง
ข่มขุมารร้าย ซึ่งกำเริบเลิ่บดาน พระนางอุมาปางนี้
มีนามว่า “ทูรคา” แปลว่า “ทางไปทีล้าบาก” บ้าง,
“ไกรวี ทูรคา” “พระนางทูรคาที่นำกลั้ว” บ้าง ทำ
รูปไว้หน้ากลั้วเช่นเดียวกัน

๕. ปารวตี (นางชาวเขา) เพื่อให้ชานนกับ

ฐานะของพระศิวะ ซึ่งบางครั้ง อยู่ประจำ ณ เทือกเขา
หิมาลัยร่วมกับพระนางอุมา

ดังนั้นคำว่า “อุมา” นั้น หมายถึงเป็น “แบบ
อย่างแห่งความงาม” ความจริงเรื่องเทพเจ้าของศาสนา
ฮินดูนี้ ถ้าจะบรรยายกันอย่างพิสดารก็ควรจะเป็นหนังสือ
อีกเล่มหนึ่งต่างหาก เพราะแปลกประหลาดพิสดาร
อย่างท่บางครั้งก็คิดไม่ถึงว่าจะมีได้เช่นนั้น เช่นการบูชา
รูปอวัยวะเพศชายหญิง ในที่นี้จึงขอสรุปเพียงสั้น ๆ
ในขณะนี้ก่อนว่า:—

เดิมศาสนาพราหมณ์มีเทพเจ้า คือพระ-
พรหมเป็นผู้สร้างเพียงองค์เดียว ต่อมาได้ขยาย
เพิ่มขึ้นอีกมากมายจนนับไม่ถ้วน แต่มาถึงรุ่น
หลังพุทธกาล ตอนที่ศาสนาพราหมณ์กลายเป็น

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๕๑

ศาสนาฮินดูไปนั้นได้มีลัทธิ “ตรีมูรติ” หรือ
“พระเป็นเจ้าทั้ง ๓” เกิดขึ้น

การพิจารณาเรื่องเทพเจ้า ในคำสอนพราหมณ์
หรือฮินดูจึงต้องแบ่งเป็นภาค ๆ ไปว่า จะพูดตามคัมภีร์
อะไร สมัยไหน

โรเบิตฮูม เปรียบเทียบเทพเจ้า ของคำสอนฮินดู
กับคำสอนคริสต์ไว้ดังนี้

ในคำสอนฮินดู พระผู้เป็นเจ้า คือ พระพรหมผู้ไม่
มีตัวตน เป็นปรมาต্মทางปรัชญา สูงส่งบเย็น อยู่เหนือ
เครื่องวัดของทั้งมวล ทั้งทางจริยศาสตร์ และทางอภิ-
ปรัชญา. ส่วนในคริสต์ศาสนาพระผู้เป็นเจ้าทางบุคลิก
ภาพ หรือพระผู้มีความอันสูงส่ง, มีคุณลักษณะ
สมบูรณ์, มีความมุ่งหมายในการสร้างสรร, เป็นผู้
ควบคุมทางศีลธรรม, ช่วยเหลือด้วยเมตตา, ให้อ่อน

บาปหรือความผิด ด้วยความร่วมมือ (ของมนุษย์ คือมนุษย์จะต้องร่วมมือกับพระเจ้าในการไถ่ความผิดของตน)

ข้อเปรียบเทียบของโรเบิร์ตฮูม ในเรื่องเทพเจ้าแห่งศาสนาอื่นนั้น จะว่าถูกต้องก็ถูกต้องเฉพาะแง่เดียวหรือตามทรรศนะของคัมภีร์อุปนิษัทเท่านั้น แต่ตามความเข้าใจของคัมภีร์อื่น พระเจ้าที่มีตัวตนของศาสนาอื่นนั้นมีอะไรต่ออะไรพิสดารมากทีเดียว

จริยวัตรของประชาชนผู้นับถือเทพเจ้า เป็นประจำวัน ก็คือ การบูชาด้วยอาหาร ด้วยดอกไม้ของหอม คล้ายกับเป็นดั่งมีชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่มโหฬารูปพระศิวะ หรือพระนารายณ์ไว้บูชา ย่อมดูแลเอาใจใส่ในเรื่องเครื่องสังเวทเป็นประจำวันเป็นพิเศษ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๕๓

ในสมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน การบูชาเทพเจ้า
แปลก ๆ เป็นรายองค์ไปตามความนิยมนับถือของผู้บูชา
มีอยู่ทั่วไป เช่นพระศิวะ พระวิษณุ, พระกฤษณะ,
พระราม, พระนางทุรคา, พระนางลักษมี, พระนาง
ราชา, พระนางดีดา ซึ่งมีปางต่าง ๆ และนามต่าง ๆ
นอกจากนั้นเทวดาต่าง ๆ ยังมีรูปของวิบุรุษเทพเจ้า
ในวรรณคดี เช่น ยุधिษฐิระ, อรชุน, รัมมะ และเทพฤษี
เช่น ภรตวาชะ เทพทมิฬบูชาแพร่หลายอีกองค์หนึ่ง
คือ พระคเณศ หรือ คณบดี ผู้เป็นบุตรของพระศิวะ
และพระนางทุรคา พระคเณศ เป็นเจ้าแห่งความยาก
ลำบากและอุปสรรค เพราะฉะนั้นก่อนประกอบกิจกรรม
ที่สำคัญ จึงนิยมบูชาพระคเณศ

ในอินเดียภาคใต้การบูชาบุตรพระศิวะอีกองค์หนึ่ง
คือสกันทะ หรือ การุติเกยะ ผู้เป็นขุนพลแห่งกองทัพ

ภุคต์ของพระศิวะ ถือว่าเป็นปกติธรรมดาที่นับถือกันอยู่
ทั่วไป

นอกจากนี้การบูชาหนุมานเทพเจ้าวานรผู้เป็น
ทหารเอกของพระราม ก็มีอยู่ทั่วไปในอินเดีย

ในเมืองพาราณสี ยังมีโบสถ์ “นพเคราะห์”
คือเทพเจ้าประจำดาวพระเคราะห์ ทั้ง ๗ คือ ๑. พระ
อาทิตย์ ๒. พระจันทร์ ๓. พระอังคาร ๔. พระพุธ
๕. พระพฤหัสบดี ๖. พระศุกร ๗. พระเสาร์ ๘.
พระราหู (ดาวหัวมังกร) และ ๙ พระเกตุ (ดาวหาง
มังกร)

ผู้สนใจรายละเอียด เรื่องเทพเจ้ามากมายของ
ศาสนาฮินดู โปรดอ่านบทที่ ๑๒ แห่งหนังสือเรื่อง
Hinduism ของมอเนียร์ วิดเดย์มัต ในที่นี้จะขอยุติ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๕๕

เรื่องเทพเจ้าของศาสนาฮินดู หรือพราหมณ์เพียงเท่านั้น.

๑. ศาสนาสึก เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม คือนับถือเทพเจ้าผู้สูงสุดองค์เดียว แบบศาสนาอื่นและศาสนาอิสลาม

ข้อความในคัมภีร์ ครีษณะหิพ (๓๕:๑๙๕)
กล่าวไว้ดังนี้:—

“พระเจ้ามีเพียงพระองค์เดียว ทรงพระนามว่า “ผู้แท้จริง,” “ผู้ทรงสร้าง,” ทรงปราศจากความกลัว และความขมแค้น, เป็นอมตะ, ไม่เกิด, ทรงมีขึ้นด้วยพระองค์เอง, ทรงเป็นผู้ยิ่งใหญ่และไพศาล, พระผู้สัจจริงนั้นทรงเป็นเบื้องต้น พระผู้สัจจริงนั้นกำลังเป็นอยู่ เป็นมาแล้ว และจะเป็นต่อไปด้วย (มีอยู่ในสามกาล)”

มอเนียร์ วิตเดียมส์ เขียนไว้ในหนังสืออีกเล่ม
 หนึ่งชื่อว่า Religious Thought and Life of India
 หน้า ๓๗๗ ว่า

“ถึงแม้ว่า โปสถ์ (ของศาสนาสิกข์) จะไม่มีรูปเคารพ และสร้างขึ้นอุทิศพระเจ้าพระองค์เดียว แต่ตัวแทนที่เห็นได้ของพระเจ้าผู้ไม่เห็นได้นั้น เชื่อกันว่ามีอยู่ในคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ คัมภีร์ “ครันถ” นั้น ก็เท่ากับเทพเจ้าที่แท้จริงประจำห้องบูชานั้นเอง ได้มีการปฏิบัติต่อพระคัมภีร์เสมือนหนึ่งบุคคลที่มีตัวตนจริง ๆ ทุกเช้า พระคัมภีร์จะได้รับการประดับด้วยผ้าห่ออันงามวิจิตรมีราคาแพง ประดิษฐานไว้ด้วยความเคารพ เหนือบัลลังก์ต่ำ ภายใต้ฉัตรอันประดับด้วยเพชรพลอย ทุกเย็นจะมีการเชิญพระคัมภีร์เข้าพักผ่อนหลับนอนบนเตียงทอง ภาย

ในห้องอันศักดิ์สิทธิ์ นำให้ห่าง รักษาให้ปลอดภัยจากการบุกรุกอันหยาบคายด้วยกลอนและลูกกรง”

อนึ่งได้มีการกล่าวถึง “พระเจ้า” ไว้ในลักษณะที่ไม่มีสิ่งใดเปรียบปานหรือเทียบเท่าเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ กุรอาน ของศาสนายิสลามและ คัมภีร์อุปนิษัทของศาสนาฮินดู

๘. ศาสนาอิสลาม มีเทพเจ้าอยู่ ๒ ลักษณะ คือ พระเจ้าผู้เป็นใหญ่เพียงพระองค์เดียวอย่างหนึ่ง ทูตสวรรค์ คือเทพที่อยู่บนสวรรค์รับใช้พระเจ้าเป็นบริวารของพระเจ้าอีกอย่างหนึ่ง หลักการตรงกันทั้งศาสนายิว ศาสนาคริสต์ และศาสนายิสลาม แต่ศาสนาคริสต์ มีอะไรผิดแผกออกไปบ้างดังจะกล่าวเมื่อถึงลำดับแห่งศาสนานี้.

เพื่อให้เข้าใจลักษณะของพระอัลละห์ หรือพระเจ้าในคำสอนอิสลามอย่างแจ่มชัด ได้คัดคัมภีร์กุรอานมาแปลไว้ เท่าที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านดังต่อไปนี้:—

“ข้าแต่พระอัลละห์ ! ไม่มีพระเจ้านอกจากพระองค์ ผู้ทรงพระชนม์อยู่ชั่ววันรันดร์ ความว่างหรือความหลับไม่ครอบงำพระองค์ สิ่งใด ๆ ทั้งในสวรรค์และในแผ่นดิน ย่อมเป็นของพระองค์ ใครเล่าจะแทรกแซงพระองค์ได้ เว้นไว้แต่จะทรงอนุมัติ พระองค์ย่อมทรงทราบสิ่งที่อยู่เบื้องหน้า และอยู่เบื้องหลังเขาทั้งหลาย และพวกเขาย่อมไม่เห็นสิ่งใด ๆ ในพระบัญชาของพระองค์ เว้นแต่จะทรงพระประสงค์ให้เห็น บัลลังก์ของพระองค์ย่อมครอบคลุมทั้งสวรรค์และแผ่นดิน พระองค์ย่อมไม่ทรงเหนื่อย

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๓๕๕

หน้าที่จะอภิบาลพวกเขา เพราะพระองค์ทรง
เป็นผู้สูงส่งและมหิพาร ”

(ซูเราะห์ที่ ๒ ข้อที่ ๒๕๕)

“ โอ ! พระอัลละห์ย่อมไม่ทรงอภัยในข้อ
ที่ใครจะกล่าวถึงผู้อื่น เทียบเคียงพระองค์ พระ
องค์ย่อมทรงอภัย เฉพาะผู้ที่ทรงพระประสงค์
ผู้ใดพรรณนาถึงผู้อื่น เสมอเหมือนพระอัลละห์
ผู้นั้นชื่อว่าได้ทำบาปอันยิ่งใหญ่ ”

(ซูเราะห์ที่ ๔ ข้อที่ ๔๘)

“ พวกเขาย่อมกล่าวเทียบเคียงกับพระอัล-
ละห์ ถึงบุคคลผู้มีได้สร้างอะไรเลย แต่เป็น

-
๑. บางฉบับว่า เป็นข้อ ๒๕๖ ๒. บางฉบับว่าเป็นข้อ ๕๑ การ
อ้างเลขข้อมักจะผิดเพี้ยนกันเสมอ แต่ก็ห่างกันไม่มากนักพอ
ค้นหาได้ง่าย

ผู้ถูกสร้างขึ้นต่างหาก เป็นผู้ไม่สามารถช่วยอะไร
 เขาได้ ทั้งไม่สามารถแม้แต่จะช่วยตัวเอง และ
 ถ้าเจ้าเรียกร้องเขาให้ช่วยนำทาง เขาก็จะไม่
 ทำตามคำขอร้องของเจ้า ไม่ว่าเจ้าจะเรียกร้อง
 หรือจะนิ่งเสีย ก็เป็นสิ่งเหมือนกันสำหรับเขา
 นั่นนะ ผู้ที่เจ้าเรียกร้อง นอกจากพระอัลละห์
 แล้ว ก็เป็นทาสเช่นเดียวกับพวกเจ้า จงเรียก
 หาเขาเดี๋ยวนี้ ขอให้เขาตอบเจ้า ถ้าเจ้าเป็น
 คนจริง ”

(ซูเราะห์ที่ ๘ ข้อที่ ๓๑๓-๓๑๓)

“ โอ ! ท่านผู้อภิบาลฉันคือพระอัลละห์
 ผู้ทรงส่งพระคัมภีร์ลงมา ผู้ทรงเป็นเพื่อนของ
 บุคคลผู้ชอบธรรม ผู้ที่เจ้าเรียกหา นอกจาก
 พระอัลละห์แล้วก็ไม่มีความที่จะช่วยเจ้า ทั้งไม่
 สามารถช่วยตัวเองได้ด้วย และถ้าเจ้าเรียกหา

พวกเขาเพื่อให้ช่วยนำทาง พวกเขาก็ไม่ได้ยิน และเขามองดูเขาเพื่อให้มองดูเจ้า เขาก็มองไม่เห็น.....ถ้าคำใส่ความของพวกผีร้าย จะทำให้เจ้าเดือดร้อน ก็จงแสวงหาที่พึ่งในพระอัลละห์ เพราะพระองค์ทรงเป็นผู้ได้ยิน และเป็นผู้ทรงทราบ”

(ซูเราะห์ที่ ๘ ข้อที่ ๑๙๖-๒๐๐)

“จงกล่าวเถิด ใครเป็นพระเจ้าแห่งสวรรค์ และแผ่นดิน? จงกล่าวว่า พระอัลละห์. จงกล่าวเถิดว่า ถ้าอย่างนั้นเจ้าจะถือเอาผู้อื่น นอกจากพระอัลละห์ เป็นผู้อภิบาล ซึ่งแม้สำหรับตัวเขาเอง เขาก็ทำประโยชน์ให้ หรือทำอันตรายไม่ได้กระนั้นหรือ? จงกล่าวเถิด คนตาบอดเท่าเทียมกับคนที่มองเห็นอย่างนั้นหรือ? ความมืดเท่า

เทียบกับความสว่างหรือ? จงกล่าวเถิดว่า พระ
อัลละห์เป็นผู้ทรงสร้างสิ่งทั้งปวง, เป็นพระองค์
เดียว ผู้ยิ่งใหญ่กว่าสิ่งทั้งหลาย”

(ซูเราะห์ที่ ๓๓ ข้อที่ ๓๖)

“ในพระนามแห่งพระอัลละห์ ผู้ทรงพระ
คุณูปการ ผู้มีพระมหากรุณา

๑. จงกล่าวเถิด พระองค์คือพระอัลละห์
พระองค์เดียว

๒. พระอัลละห์ ทรงเป็นพระเจ้าของคน
ทั้งหลายชั่วนี้รันดร์

๓. พระองค์มิได้ทำให้เกิด หรือถูกทำให้
เกิด

๔. และไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์”

(ซูเราะห์ที่ ๓๓๒ ข้อ ๓-๔)

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๔๐๓

ข้อความจากคัมภีร์กุรอ่านที่กล่าวมาแต่จน แต่คง
ให้เห็นเรื่องเทพเจ้าในคำสอนอิสลามว่า

มีพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ ผู้สร้าง ผู้บันดาลเพียงพระ
องค์เดียว ห้ามอ้างหรือชดช้อยเหมือนหรือ
เท่าเทียมพระองค์ ทุกคนทุกผู้นอกจากพระองค์
ชื่อว่าเป็นผู้ถูกสร้างและเป็นทาสของพระองค์

ส่วนหลักฐานเรื่องเทพเจ้าที่เป็นบริวารของพระ
อัลละห์นั้น ได้แก่วรรคในคัมภีร์ กุรอ่าน หลายแห่ง

เช่นในซูเราะหฺที่ ๓ บทที่ ๑๘ กล่าวว่า พระ-
อัลละห์ ทรงเห็นว่าไม่มีพระเจ้านอกจากพระองค์ ทูต
ศอวรค์ (เทพเจ้า) และมนุษย์ทั้งหลายที่เรียนรู้ก็เห็นเช่น
นั้นด้วย และในซูเราะหฺที่ ๓ บทที่ ๑๒๔ กล่าวว่า
พระเจ้าจะทรงสนับสนุนเจ้าด้วยทูตศอวรค์ ๓ พัน ซึ่งทรง

ดังตมมา อนึ่งในซูเราะห์ที่ ๖ บทที่ ๖๑ กล่าวว่า
 พระองค์ทรงมีชัยเหนือข้าของพระองค์ ทรงส่งเทพผู้
 รักษาลงมาสู่พวกเขา จนกว่าความตายจะมาสู่คนใด
 คนหนึ่งของพวกเขเจ้า ทูตของเราจึงรับเขาไป เทพผู้
 เป็นทูตเหล่านั้นไม่ผ่านเลยผู้ใดไป

ในที่นี้พึงสังเกตว่า หลักการเรื่อง “อารักขเทวดา”
 หรือ เทพเจ้าผู้พิทักษ์รักษาบุคคลนั้น มีตรงกันทั้งใน
 ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

นอกจากนั้นในคัมภีร์ กุรอาน พระอัลละห์ยังตรัส
 ว่า พระองค์เป็นผู้ส่งโมเตดแห่งศาสนายิว และพระเยซู
 แห่งศาสนาคริสต์ลงมา อันแสดงว่าพระเจ้าในศาสนา
 ยิวหรือ คริสต์ ก็คือพระอัลละห์นั่นเอง

๕. ศาสนาไซโรสเตอร์ ถือว่าพระเจ้าอหุ-
 มัตตะ เป็นผู้สูงสุดในสากลโลก เพียงพระองค์เดียวที่

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๔๐๕

พึงเคารพบูชาเหนือสิ่งอื่นหรือเทพใด ๆ พระองค์เป็น
พลังแห่งแสงสว่าง แห่งชีวิต แห่งความดีแท้จริง และ
แห่งความดีงาม คำว่า อหุรมัตตะ แปลว่า พระเจ้า
แห่งปัญญา (Wise Lord or Lord of Wisdom)

คาถาหรือคำฉันท์แรกในคัมภีร์ อเวสตะ เป็นคำ
นมัสการเทพเจ้า คือพระอหุรมัตตะ ดังต่อไปนี้:—

พระอหุรมัตตะ, พระผู้ทรงสร้าง มีพระรัศมี,
รุ่งเรือง, ยิ่งใหญ่ที่สุด, และดีที่สุด, งดงามที่
สุด, มั่นคงที่สุด, ฉลาดที่สุด, สมบูรณ์ที่สุด,
คือพระวิญญานอันโอบเอออารีมากที่สุด”

(SBE ๓๓ : ๓๙๕—๓๙๖)

นอกจากจะกล่าวถึงพระอหุรมัตตะ ในฐานะเป็น
เทพเจ้าผู้สูงสุดมีพระนามต่าง ๆ ๒๐ นามบ้าง ๕๔ นาม

บ้าง ๓๐๓ นามบ้างแล้ว ยังมีการกล่าวถึงเทพผู้เป็น
บริวารของพระอิศวรผู้ยิ่งใหญ่ เช่น พระอาทิตย์, พระจันทร์,
ดวงดาว, ไฟ, ดม, น้ำ, ภูเขา, และวิญญาณของ
นักบุญผู้ล่วงลับไปแล้ว

ลักษณะของเทพเจ้าในศาสนาไซโรเตอร์ จึง
เห็นได้ชัดว่า เทพผู้เป็นประมุข เข้าลักษณะเอกเทวนิยม
เทพผู้เป็นบริวาร เข้าลักษณะธรรมชาติเทวนิยม แต่
ที่ต่างจากศาสนาอื่นอยู่บ้างก็คือ พระเจ้าอิศวรผู้ยิ่งใหญ่ มี
พญามารเป็นคู่แข่งคือ อังคระ ไมนุ หรือ อังโคร
ไมนุ เป็นพระเจ้าฝ่ายชั่ว แต่ความหวังสำหรับอนาคต
ของผู้นับถือศาสนาไซโรเตอร์ ก็คือ ชัยชนะของคุณ
ธรรมฝ่ายดีงามจะต้องมีเหนือความชั่วช้า ในที่สุด

๑๐. ศาสนาคริสต์ ศาสนานับรองรายละเอียด
เรื่องพระเจ้าเช่นเดียวกับศาสนายิว คือ ยอมรับพระเจ้า

ตามคัมภีร์เก่าของยิว อันได้แก่พระยะโฮวา ในฐานะ
เป็นพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกเพียงพระองค์เดียว ส่วน
เทพเจ้าอื่น ๆ เป็นเพียงบริวาร หรือทูตสวรรค์ ซึ่ง
พระเจ้าทรงใช้ลงมาให้ดูแลรักษามนุษย์ หรือใช้มาเพื่อ
การอื่น

แต่สิ่งที่ผิดแผกออกไปจากศาสนายิว และศาสนา
อิสลาม ก็คือ คริสต์ศาสนา ถือว่า พระเยซู ซึ่ง
พระเจ้าทรงส่งลงมา^๕ เป็นผู้ยิ่งใหญ่กว่า “คำสดา”
หรือ “คำสดาพยากรณ์” ใด ๆ เพราะถือว่า พระเยซู
เป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ
พระเจ้า

ศาสนาคริสต์มิได้กล่าวถึงพระเยซู ดังที่ประวัติ-
ศาสตร์กล่าวถึงพระพุทธเจ้า หรือ ขงจื๊อ แต่กล่าวถึง
ในฐานะเป็น เทพเจ้า และพระเจ้าสถิตย์อยู่ในพระเยซู
บ้าง พระเยซูเป็นบุตรของพระเจ้างามัก.

ต่อไปนี้จะได้คัดข้อความในคัมภีร์ใหม่ ซึ่งแสดงถึงทรรศนะเรื่องเทพเจ้า หรือพระเจ้า รวมทั้งความเกี่ยวของระหว่างพระเยซูกับพระเจ้างดต่อไปนี้ :-

๑. “ดูก่อนพวกยิสรเอล ! จงฟังเถิด พระยะโฮวา พระเจ้าของเราเป็นพระเจ้าองค์เดียว จงรักพระองค์ผู้เป็นพระเจ้าด้วยสุดใจสุดจิตของเจ้า ด้วยสุดความคิด และด้วยสิ้นสุดกำลังของเจ้า”

(มาระโก ๑๒ : ๒๙-๓๐)

๒. “พระองค์ได้ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งปวง และสิ่งทั้งปวงที่เป็นขึ้นแล้วนั้น ไม่มีสักสิ่งเดียวที่เป็นขึ้นนอกเหนือพระองค์ ในพระองค์มีชีวิต และชีวิตนั้นเป็นความสว่างของมนุษย์ทั้งปวง—”

(โยฮัน ๑ : ๓-๕)

๓. “พระองค์ทรงสถิตอยู่ในโลก และพระองค์ได้ทรงสร้างโลก แต่โลกนั้นหารู้จักพระองค์ไม่”

(โยฮัน ๓ : ๓๐-๓๑)

๔. “เพราะว่าพระเจ้าทรงรักโลก จนได้ประทานพระบุตรองค์เดียวของพระองค์ เพื่อทุกคนที่วางใจในพระบุตรนั้นจะมีได้พินาศ แต่มีชีวิตนิรันดร์”

(โยฮัน ๓ : ๓๖-๓๗)

๕. “พระเจ้าเป็นพระวิญญาณ และผู้ที่นมัสการพระองค์ ต้องนมัสการโดยจิตวิญญาณ และความจริง”

(โยฮัน ๔ : ๒๔)

๖. “เพราะว่าพระบิดาไม่ได้ทรงพิพากษาผู้

ใด แต่การพิพากษาทั้งสี่ พระองค์ได้ทรงมอบไว้แก่พระบุตร เพื่อจะให้คนทั้งปวงนับถือพระบุตรเหมือนที่ได้นับถือพระบิดา ผู้ที่มีได้นับถือพระบุตรก็มีได้นับถือพระบิดา ซึ่งทรงใช้พระบุตรนั้นมาเราบอกท่านทั้งหลายตามความจริงว่า ถ้าผู้ใดฟังคำเรา และเชื่อพระองค์ที่ทรงใช้เรามา ผู้นั้นมีชีวิตนิรันดร์ และมิได้เข้าในการพิพากษา แต่ได้พ้นจากความตาย เข้าในชีวิตแล้ว”

(โยฮัน ๕ : ๒๒-๒๔)

๗. “เพราะว่า พระบิดาทรงมีชีวิตในพระองค์เองฉันใด พระองค์ได้ประทานให้พระบุตรมีชีวิตในพระองค์เองเหมือนกันฉันนั้น และได้ประทานให้มีอำนาจที่จะพิพากษด้วย”

(โยฮัน ๕ : ๒๖-๒๗)

๘. “เรากับพระบิดาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” “แต่ถ้าเราทำกรณั้น แม้ท่านมิได้เชื่อเราก็น่าเชื่อเพราะการนั้น เพื่อท่านทั้งหลายจะรู้และเข้าใจว่า พระบิดาอยู่ในเรา และเราอยู่ในพระบิดา”

(โยฮัน ๑๐ : ๓๐, ๓๘-๓๙)

ข้อความที่คัดมานี้ แสดงหลักการ ๒ ข้อ คือ

๑. พระเจ้าผู้สร้างโลก เป็นผู้ยิ่งใหญ่แต่พระองค์เดียว
๒. พระเยซูเป็นบุตรของพระเจ้า เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า เป็นผู้ท่พระเจ้าใช้ให้มา และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้พิพากษาในวันสุดท้ายของโลกด้วย

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ถ้าใครไม่เชื่อไม่นับถือพระเยซู ผู้นั้นชื่อว่าไม่นับถือพระเจ้า ถ้าเชื่อพระเยซูจะไม่ถูกพิพากษา จะพ้นจากความตาย จะมีชีวิตนิรันดร์.

ส่วนข้อความเรื่องวันพิพากษาโลกในวาระสุดท้าย
และข้อความเรื่องทูตสวรรค์ของพระเจ้า มีดังต่อไปนี้:—

“แต่พอสิ้นความลำบากแห่งวันเหล่านั้น
แล้วดวงอาทิตย์จะมืดไป และดวงจันทร์จะไม่
ส่องสว่าง ดวงดาวทั้งปวงจะตกจากฟ้า, บรรดา
สิ่งซึ่งมีอำนาจในท้องฟ้าจะสะเทือนสะท้านหวั่น
ไหว เมื่อนั้นนิมิตแห่งบุตรมนุษย์จะปรากฏขึ้น
ในท้องฟ้า มนุษย์ทุกชาติทั่วโลกจะพิลาปรำให้
แล้วจะแลเห็นบุตรมนุษย์ (คือพระเยซู) เสด็จ
มาบนเมฆในท้องฟ้า ด้วยฤทธานุภาพและสง่า
ราศีเป็นอันมาก ท่านจะใช้เหล่าทูตสวรรค์ของท่าน
ท่านมาด้วยเสียงแตรอันดังยิ่งนัก ให้เก็บรวบรวม
บรรดาผู้ที่ถูกเลือกสรรของท่านจากทิศลมทั้ง
สี่ ตั้งแต่ที่สุดฟ้าข้างนี้ จนถึงที่สุดฟ้าข้างโน้น.”

(มัทธิว ๒๔ : ๒๙—๓๓)

๑๑. ศาสนายูดา หรือ ยิว นับว่าเป็นต้นเค้า
ของศาสนาคริสต์ บรรยายถึงพระเจ้าไว้ในฐานะเป็น
พระเจ้าองค์เดียว ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้สร้างโลก และสร้าง
สวรรค์ ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าของศาสนายิว ตรง
กับของศาสนาคริสต์และอิสลามในข้อที่ถือว่า มีพระ
เจ้าผู้ยิ่งใหญ่พระองค์เดียว แต่กับเทพเจ้าชนบริวารอีก
มากมาย บางครั้งเทพเจ้านั้น พระเจ้าก็ใช้ให้ลงมา
ฆ่าคนนับจำนวนแสน ดังข้อความในคัมภีร์เก่า ยะชายา
บทที่ ๓๗ ข้อ ๓๕-๓๖ เล่าเรื่องพระยะโฮวาช่วย
กษัตริย์ดาวิด ให้พ้นจากการโจมตีของกองทัพฝ่าย
“อัสซูระ” ดังนี้ :—

“ด้วยเราจะป้องกัน และช่วยกรุงนี้ไว้ให้
รอด เพราะเห็นแก่ตัวเราเอง และเพื่อเห็นแก่
ผู้รับใช้ของเราคือกษัตริย์ดาวิด แล้วทูตของพระ
ยะโฮวาก็ออกไปประหารทหารหนึ่งแสนแปดหมื่น

ห้าพันคน ที่อยู่ในกองทัพ “อะซุระ” และพอ
คนต้นขันธ์ในเวลาเช้าตรู่วันรุ่งขึ้น ทหารพวกนั้น
ก็เป็นศพไปหมดแล้ว”

พระเจ้าผู้สร้างโลกนั้น ได้สร้างมนุษย์ขึ้นมา
ฉายาของพระองค์ เพราะฉะนั้น ในศาสนา ยิว ศาสนา
คริสต์ จึงถือว่า มนุษย์เป็นไปตามแบบฉายาของพระเจ้า
(เยเนซิส ๑ : ๒๗)

พระเจ้าในศาสนาคริสต์ลักษณะเป็น “สัตบุณย์”
(รู้สิ่งทั้งปวง), แทรกซึมอยู่ในสิ่งทั้งปวง, มีอยู่ในสิ่ง
ทั้งปวง และเป็นนิรันดร์” อุดมคติของพวกยิวคือ
พยายามประพฤติตามแบบของพระเจ้า ซึ่งเป็นผู้ดี, ถูก
ต้อง, ยุติธรรม และมีความกรุณา ชอนกเป็นคติที่ค
อย่างหนึ่งในการส่งเสริมความดีงาม

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๔๑๕

เทพเจ้าหรือพระเจ้าในศาสนาอื่น มีลักษณะ
เป็นเอกเทวนิยมแท้ ส่วนในศาสนาคริสต์ เนื่องจาก
มีพระเยซูเจ้าไปเกี่ยวข้องด้วย จึงเป็นเอกเทวนิยมไม่
เต็มที่

ข้อสรุปเรื่องเทพเจ้า

๑. ศาสนาเทวนิยมทุกศาสนา เชื่อว่ามี
พระเจ้าสร้างโลกและสิ่งทั้งปวง เป็นผู้ยิ่งใหญ่
เป็นผู้รู้ผู้เห็นสิ่งทั้งปวง เป็นผู้ตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
ให้แก่ธรรมชาติ

๒. ศาสนาเทวนิยมหลายศาสนา ถือว่า
พระเจ้าเป็นตัวอย่างแห่งความดีงาม ความสม-
บูรณ์ในทางจริยศาสตร์ เช่น ความรัก ความ
เมตตากรุณา ความยุติธรรม.

๓. กงมีศาสนาซินโต ซึ่งเป็นพหุเทวนิยม ซึ่งเชื่อในเทพเจ้ามากองค์ ถือว่าการสร้างสรรค์ มีการแบ่งหน้าที่กัน และได้รับฉันทานุมัติจาก เทพเจ้าส่วนรวม ให้เทพองค์นั้นองค์นั้นมีหน้าที่ อย่างนั้นอย่างนี้ ไม่เจาะจงลงไปเพียงพระผู้เป็น เจ้าเป็นใหญ่องค์เดียว อย่างศาสนาประเภทเอก เทวนิยม.

๔. ในชั้นหลังมีลัทธิศาสนาเกิดในญี่ปุ่น ซึ่งเชื่อในพระเจ้าผู้สร้างองค์เดียว อีกหลาย ศาสนาซึ่งทางการกรมการศึกษาของญี่ปุ่น จัด เป็นสาขาของศาสนาซินโตด้วย แต่ทางการของ ศาสนาใหม่เหล่านั้น มักไม่เรียกตัวเองว่าศาสนา ซินโต หากตั้งชื่อใหม่เลยทีเดียว นอกจากนั้น ทางการของศาสนาซินโตรุ่นเก่า ก็ไม่ถือว่าเป็น ศาสนาซินโตแท้.

๕. ศาสนาขงจื้อ กล่าวถึงเทพเจ้าผู้สร้าง
โลกองค์เดียว แต่ปรากฏในรูปต่าง ๆ กัน คือ
ทำหน้าที่นั้นในนามนั้น ทำหน้าที่อื่นในนามอื่น
จึงเท่ากับว่า เชียงตี้ หรือซางตี้ มีการปรากฏ
(Manifestation) มากมายหลายอย่าง

๖. ศาสนาฮินดู หรือ ศาสนาพราหมณ์รุ่น
หลัง ตามคัมภีร์อุปนิษัทและลัทธิเวทานตะ ถือว่า
การสร้าง หรือ ปรากฏการณ์ทั้งหลายในโลก เป็น
เพียงมายา มนุษย์และสัตว์ตลอดจนสิ่งทั้งหลาย
คือส่วนประกอบรวมกันในพระเจ้า เมื่อใดใครรู้ว่า
ตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า หรือปรมาต-
มัน เมื่อนั้นก็เอาชนะมายาได้และบรรลุโมกษะ
(ความหลุดพ้น) ส่วนศาสนาพราหมณ์รุ่นแรก

มีข้อได้เน้นในเรื่องการรวมอยู่กับพระเจ้า เพราะสอนหนักไปในพิธีกรรมเช่นสรวงพระเจ้ามากกว่า

๓. ศาสนาคริสต์ นับว่าแปลกในบรรดาศาสนาเทวนิยม กล่าวคือเมื่อกล่าวถึงพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่แล้ว ก็กล่าวถึงพระเยซูว่าเป็นบุตรพระเจ้า เป็นผู้ที่พระเจ้าส่งลงมา พร้อมทั้งให้คำเตือนให้เชื่อในพระเยซู จึงจะชื่อว่าเชื่อพระเจ้า ในที่สุดก็กล่าวว่า พระเยซูกับพระเจ้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือกล่าวได้ทั้งในทางแยกว่า พระเจ้าเป็นพระบิดา พระเยซูเป็นพระบุตร ทั้งในทางรวมว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวบิโนสมัยนั้นไม่พอใจ ถึงกับจะเอาหินทุ่ม และในที่สุดก็หาเรื่องประหารชีวิตพระเยซูจนได้ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าชาวบิโนไม่พอใจให้ใครอ้างตัวเองเสมอเหมือนพระ

ยะโฮวา หรือเกี่ยวข้อใกล้เคียงกันนั้น อย่างไรก็ตาม ผู้เชื่อในพระเยซูก็มีจำนวนมากกว่าผู้นับถือศาสนาอื่น หลายสิบเท่า.

๔. ทั้งศาสนาเทวนิยม และอเทวนิยม ยังมีความเชื่อตรงกันอยู่ข้อหนึ่ง คือเชื่อในความมีอยู่แห่งเทพเจ้าชั้นธรรมดา คล้ายพลเมืองของสวรรค์ ส่วนความเชื่อปลีกย่อยอาจมีต่างกันไปในแต่ละศาสนา.

๕. ศาสนาพุทธ กล่าวถึงเทพเจ้าไว้ด้วย แต่ก็มิได้ให้ความสำคัญมากไปกว่ามนุษย์ที่ดี เพราะถือมาตรฐานคือความรู้ดีและความประพฤติ

ดี ว่าเป็นยอดในเทวดาและมนุษย์ ถ้าเทวดา
ไม่ต้องอยู่ในคุณธรรม ก็สู้มนุษย์ที่มีคุณธรรม
ไม่ได้ นอกจากนั้นยังสอนข้อประพฤติกฎีปฏิบัติ
เพื่อเป็นเทวดา และเป็นพรหมในชาตินี้โดยไม่
ต้องรอเป็นเมื่อสิ้นชีวิต เป็นการเน้นหนักใน
เรื่องคุณธรรมมากกว่าอย่างอื่น ทั้งไม่สอนจุด
หมายปลายทางว่าได้แก่สวรรค์ หรือการเป็น
เทพเจ้า หากสอนถึงการดับกิเลส คือความชั่วใน
จิตใจเป็นสำคัญ ถ้าดับได้ก็เลิศกว่าเทวดาและ
มนุษย์ทั้งปวงที่ยังมีกิเลส.

๑๐. มีข้อที่ไม่อยากกล่าวไว้ แต่ก็เห็นจะ
ต้องกล่าวเพื่อประโยชน์ของท่านผู้อ่าน คือ
ศาสนาเต๋าเป็นหลัก ซึ่งฝรั่งผู้แต่งตำราศาสนาพา

กันประมาณไว้มาก กล่าวคือ มีพระเป็นผู้ประ
 กอบพิชอำนาจพรและสวัสดิมงคล และขาย
 เครื่องรางต่าง ๆ มีความเชื่อในเรื่องเทพเจ้ามาก
 หลาย รวมทั้งความเชื่อในภูตผีปิศาจ. ทั้งนี้
 อาจเป็นไปได้ว่า เมื่ออ่านคัมภีร์เต๋าแตกแง
 ซึ่งให้หลักปรัชญาไว้อย่างเนียบแหลม และคม
 คาย กับเมื่อมาเทียบดูกับสภาพของพระและ
 นางชีในศาสนาเต๋า ซึ่งตีความในคัมภีร์ไปเสีย
 อีกรูปหนึ่ง ทำให้ศาสนาเต๋าซึ่งมีลักษณะเด่น
 ในสายตาของผู้พอใจปรัชญา กลับตกต่ำลงมา
 เป็นเรื่องของศาลเจ้า เครื่องรางของขลังและการ
 ทำพิธีลี้ลับ เกี่ยวกับเจ้าบั้ง ภูตผีปิศาจบั้ง
 เท้าที่พบหลักฐาน มีผู้เขียนประมาณเต๋ารุ่นหลัง
 ไว้ไม่น้อยกว่า ๕ ราย แต่ยังสงสัยอยู่ว่า ผู้

เขียนเหล่านั้นได้พิจารณาอย่างใกล้ชิด และได้ดู
 วิธีปฏิบัติอย่างถ่องแท้แล้วหรือยัง การตีความใน
 คัมภีร์เป็นเรื่องสิทธิของผู้นับถือ แต่แนวปฏิบัติ
 บางอย่างของพวกนับถือศาสนาเต๋าที่ปรากฏใน
 เมืองไทย รู้สึกว่าเราควรจะเห็นใจ และเคารพ
 ในเสรีภาพทางศาสนาของเขาไม่น้อยทีเดียว พวก
 นัถือหลักใหญ่คือการ “กินเจ” ได้แก่กิน
 อาหารประเภทงดเว้นเนื้อสัตว์ มีสมัยสำหรับ
 การประพาศิตนคล้ายนักบวช นุ่งขาวห่มขาว
 อยู่ในโรงเจตลอดเวลาที่กำหนด ประพาศิตน
 ให้บริสุทธิ์จากสิ่งไม่ควรต่าง ๆ แต่ที่แปลกคือ
 ตั้งพระพุทธรูปแบบจีนไว้ในที่บูชาด้วย. อีกประ
 การหนึ่งปัญหาเรื่องบุคคลในศาสนา ไม่ว่าใน
 ศาสนาไหน ก็อาจมีดีบ้างชั่วบ้าง มีสมัยเจริญ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องเทพเจ้า

๔๒๓

บ้าง เสื่อมบ้าง. แต่ในที่นี้ก็มีข้อสรุปอยู่อย่าง
หนึ่งว่า แม้ศาสนาเต๋าตามคัมภีร์ จะกล่าวไว้
อย่างลึกลับเกี่ยวกับเทพเจ้าก็ตาม แต่เต๋ารุ่นหลัง
เชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ อันจัดเป็นพหุเทวนิยม
แบบศาสนาชินโต.

บทที่ ๘

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

เรื่องนิกายศาสนานี้ ในการพิมพ์ครั้งแรกผู้เขียนกล่าวตามหลักฐานที่ ดร. แซมเปียน และ โคโรซีซอร์ต ทำแผนภูมิเปรียบเทียบไว้ว่า ใน ๓๓ ศาสนา มีนิกายอยู่ ๘ ศาสนา ส่วนศาสนา ขงจื๊อ, เต๋า และยิวไม่มีนิกาย.

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒ ผู้เขียนได้คงพิมพ์ขอเขียนเติมไว้ตอนต้น แต่เพิ่มเติมเท่าที่ค้นได้ใหม่่อีกจากหนังสืออื่น ๆ ตอนสุดท้าย กล่าวคือในตอนต้น ท่านผู้อ่านจะได้ศึกษาเรื่องนิกายต่าง ๆ ของ ๘ ศาสนาตามเดิม แต่ในตอนท้ายบท ได้ชี้ให้เห็นว่าหนังสือเล่มอื่น ๆ กล่าวถึงนิกายของศาสนา ขงจื๊อ, เต๋า และยิวไว้อย่างไร.

๑
เท่าที่นักการศาสนาได้ทำแผนภูมิเปรียบเทียบไว้ ศาสนา
ยิว, ศาสนาเต๋า และศาสนาขงจื๊อ ไม่มีนิกายศาสนา.

ส่วนศาสนานอกจากที่กล่าว มีนิกายใหญ่ ดัง
ต่อไปนี้:—

๑. ศาสนาชินโต แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท
คือ ๑. ศาสนาชินโต ของทางราชการ ที่เรียกว่า
สเทชินโต ๒. ศาสนาชินโต ซึ่งแยกย่อยเป็นนิกาย
ต่าง ๆ ที่เรียกว่า เซคทาเรียนชินโต.

๒. ศาสนาฮินดู แบ่งออกเป็น ๒ นิกายใหญ่
คือ ๑. ไศวนิกาย คือนิกายที่นับถือพระศิวะหรืออิศวร
๒. ไวษณวนิกาย คือนิกายที่นับถือพระวิษณุหรือ

๑. ดร. แหมเบิน และ ไดโรชีซอร์ต ในหนังสือ Reading
from World Religions

นารายณ์ ในอดีต ฮินดูมีนิกายใหญ่ ๖ นิกาย ที่เรียกว่า ษททฺรศนะ (ทฺรศนะทั้ง ๖) รายละเอียดนิกาย ศาสนาฮินดูโปรดอ่าน ประวัติศาสตร์ศาสนาของผู้เขียน.

๓. ศาสนาเชน แบ่งออกเป็น ๒ นิกายใหญ่ คือ ๑. เศวคัมพร นิกายนุ่งผ้าขาว ๒. ทิคัมพร นิกายนุ่งผ้า ไม่นุ่งผ้า คือเปลือยกาย.

๔. ศาสนาพุทธ แบ่งออกเป็น ๒ นิกายใหญ่ คือ ๑. เถรวาท นิกายที่ถือคัมภีร์ตามที่พระเถระรวบรวมสังคายนา ๒. มหายาน นิกายที่ดัดแปลงเพิ่มเติมขึ้นอีกในภายหลัง แปลตามศัพท์มหายานแปลว่ายานใหญ่ คือสามารถนำสัตว์ให้ข้ามสู่นิพพานได้มาก

๕. ศาสนาสิกข์ แบ่งออกเป็น ๒ นิกายใหญ่ คือ ๑. ดิงห์ ๒. ดหิขรร์

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๒๓

๖. ศาสนาอิสลาม แบ่งออกเป็นนิกายใหญ่

๒. คือ ๑. สุหนี่ ๒. ชีอะห์.

๗. ศาสนาไซโรสเตอร์ แบ่งออกเป็นนิกาย

ใหญ่ ๒ คือ ๑. ซันซหิด ๒. กัทมิส.

๘. ศาสนาคริสต์ แบ่งออกเป็นนิกายใหญ่

๓ คือ ๑. คาทอลิก หรือโรมันคาทอลิก ๒. โปร-
เตสแตนท์ ๓. ออร์ทอดอกซ์ เชช.

คำอธิบายเรื่องนิกายศาสนา

๑. นิกายของศาสนาซันโต ที่ว่าแบ่งออกเป็น
ศาสนาซันโตของทางราชการและศาสนาซันโตที่แยกออก
เป็นนิกายต่าง ๆ นั้น ภาษาญี่ปุ่นที่ตรงกับคำอังกฤษ
ว่า ดะเทชินโต คือ คำว่า กิกกะชินโต และที่

ตรงกับคำอังกฤษว่า เซคทาเรียนชิโนโต คือคำว่า
กโยหะ ชินโต

ทักกะ ชินโต หรือศาสนาชิโนโตทางราชการนั้น
เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทางราชการของญี่ปุ่น
ถือว่า การประกอบพิธีศาสนาในราชสำนัก และใน
ปูชนียสถานเป็นสิ่งพิเศษแตกต่างจากศาสนาอื่น. พิธี
กรรมในปูชนียสถานที่ดี การศึกษาก็ดี ได้ดำเนินไป
ในฐานะเป็นระบบของประชาชน โดยมีรัฐบาลเข้า
เกี่ยวข้องในการบริหารและควบคุมนโยบาย. แต่เมื่อ
ญี่ปุ่นแพ้สงคราม นายพลแมคอาเธอร์ได้มีคำสั่งให้ยุบ
ระบบศาสนาชิโนโตทางราชการเสีย (อาจจะเพราะ
เห็นว่าทำให้คนฮึกเหิมจะรบโดยเชื่อมั่นในเทพเจ้าก็ได้)
วัตถุประสงค์ในการตั้งศาสนาชิโนโตทางราชการก็เพื่อว่า
ความเจริญของชาติก็ดี ความปลอดภัยของราชสำนัก

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิภาษศาสนา

๔๒๕

พระจักรพรรดิที่ดี ความฉลาดของประชาชนที่ดี เป็น
พรที่เทพเจ้าอำนวยให้ ในเมื่อการเมืองของมนุษย์
กลมกลืนกับเจตนารมณ์ของเทพเจ้า ความกลมกลืน
ระหว่างศาสนากับการเมืองนี้ เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า
ไซเซอิ อิทจิ. มีบางคนถือว่าประเพณีที่พระจักรพรรดิ
ทรงบูชาราชบุรพการีนั้น อามา—เตระสุ—โอ—มิกามิ
และเทพเจ้าแห่งฟ้าและดินนั้นเป็นสัญลักษณ์ชั้นมูลฐาน
แห่งรูปการปกครองของญี่ปุ่น. การใช้คำว่า “โกโค”
(ทางแห่งพระจักรพรรดิ) ก็เพื่อทำให้ความหมายของ
คำว่า ศาสนาชินโตทางราชการชัดขึ้น ซึ่งจะทำให้
ระบบการทางการเมืองเป็นไปตามคำว่า ไซเซอิอิตจิ.
คำว่า โกโค นั้นใช้เพื่อทำให้ศาสนาชินโตของทางราช
การ เด่นเป็นพิเศษกว่าความหมายทั่ว ๆ ไปของคำว่า
ชินโตโดยส่วนรวม.

กโยหะ ชินโต หรือศาสนาชินโตที่แยกเป็น
นิกายต่าง ๆ นั้น มีด้วยกันทั้งหมดประมาณ ๑๓ นิกาย
เช่น นิกายชินโตบริสุทธิ์, นิกายซงโจ, นิกายบุชา
กุเฮา, นิกายอำนวยการความบริสุทธิ์, นิกายรักษาศรัทธา
เป็นต้น. (การแปดชื่อ นิกายเหล่านี้ แปรตามศัพท์ใน
ภาษาอังกฤษ)

๒. นิกายศาสนาฮินดู ความจริงศาสนาฮินดู
มีนิกายนับไม่ถ้วน แต่เนื่องจากในสมัยหลังนี้ มีนิกาย
ใหญ่อยู่ ๒ นิกาย คือ ไศวนิกาย กับไวษณวนิกาย
เพราะฉะนั้น ในที่นี้ จะจะไม่พูดถึงนิกายอื่น ๆ รวม
ทั้ง ๖ นิกายใหญ่ในสมัยโบราณด้วย. จะกล่าวเพียง
๒ นิกายที่คงการเท่านั้น.

ไศวนิกาย หรือนิกายที่นับถือพระศิวะ นิยม
ใช้มูลเถาส์ขาวหรือดีเทา (วิกฤติ) เขียนเป็นเส้นนอน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๓๑

ตรง ๓ เด่นที่หน้ามาก ส่วนพวงนั้บถือพระวิษณุเขียน
เป็นเด่นต้งฉาก ๒ เด่น มาบรรจบกันเบ้องล่างเป็นรูป
โค้งคล้ายบังของนายสิบ แด่คงเป็นเครื่องหมายรอยเท้า
ของพระวิษณุ. และดีที่ใช้นิยมใช้ ๓ ดี คือ แด่เหลือง
และขาว. รายละเอียดบางประการเกี่ยวกับพระศิวะได้
กล่าวไว้แล้วในเรื่องนามของพระนางอุมา.

ไวษณวนิกาย หรือนิกายที่นับถือพระวิษณุ มี
เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระวิษณุ หรือนารายณ์อวตารลงมา
ปราบยุคเข็ญปางต่าง ๆ. รวมความว่าใครเชื่อว่าพระ
เป็นเจ้าของคไ้ไหนมีฤทธานุภาพ มีอำนาจมาก อาจเป็นที่
พึ่งของคนได้ ก็เคารพนับถือพระเป็นเจ้าของคไ้.

นิกายทั้ง ๒ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน เป็นแต่หนัก
แน่นในเรื่องความนับถือในพระเป็นเจ้าของคไ้ต่างออกไป

แต่ก็มีผู้หนักในเรื่องนิกายดำเนินการเป็นฝ่ายตรงข้าม
ของกันและกันบ้าง. รายละเอียดโปรดอ่าน “ประวัติ
คำศัพท์ศาสนา”

๓. นิกายศาสนาเซน ซึ่งแบ่งออกเป็นนิกาย
นุ่งผ้าขาวและนิกายไม่นุ่งผ้า^๕ ความแตกต่างกันก็ไม่
ค่อยมีอะไรมาก ต่างถือในคัมภีร์คำสอนเกือบจะชุดเดียว
กัน ความต่างกันเล็กน้อยเช่นรูปปฏิมาของพระชินะ
ของนิกายนุ่งผ้าขาวมีรอยผ้า^๖นุ่งห่ม ส่วนรูปปฏิมาของ
นิกายนุ่งผ้าทำเป็นรูปเปลือยกาย, ความต่างกันในเรื่อง
จำนวนของสัตว์วิเศษ. ในครั้งพุทธกาลนั้นภวชนุ่งผ้าขาว
และเปลือยกายมีแพร่หลายอยู่ทั่วไป ปรากฏในวรรณ
คดีทางพระพุทธศาสนาหลายพระสูตรด้วยกัน.

๔. นิกายของศาสนาพุทธ ซึ่งแบ่งออกเป็น
เถรวาทกับมหายาน^๕ แม้ว่าในสมัยหนึ่งเคยมีความ
กึกกั่นขัดแย้งกันอย่างรุนแรง แต่เมื่อตกมาถึงสมัย

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๓๓

ปัจจุบัน เมื่อมีการตั้งกลุ่มพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (The World Fellowship of Buddhists) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนพระพุทธศาสนานานาชาติมาร่วมประชุมปรึกษาเพื่อร่วมมือกันสร้างความรู้และความเข้าใจอันดีกันระหว่างพระพุทธศาสนา นิกายใหญ่ทั้ง ๒ ก็ร่วมมือปรองดองกันเป็นอย่างดีจนได้เกิดมา การประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก กระทำเป็นครั้งแรกที่โกตัมโบ นครหลวงแห่งลังกา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ ต่อมาได้ประชุมที่ญี่ปุ่น, พม่า, เนปาล, ไทย, กัมพูชาและอินเดียเป็นต้น.

นิกายเถรวาท เป็นชื่อเดิมที่ฝ่ายนเรยกตัวเองตั้งแต่มีการแบ่งแยกนิกาย แต่ภายหลังเมื่อนิกายมหายานเกิดขึ้น มหายานก็เรียกตัวเองว่ามหายาน และเรียกนิกายเถรวาทว่า หินยานแปลว่ายานเดว ยานเล็ก ไม่สามารถช่วยประชาชนได้มากเท่ามหายาน แต่ในการ

ประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกครั้งแรกที่ลังกา ที่
ประชุมได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เด็กใช้คำว่าหิณยานและ
ให้ใช้คำว่าเถรวาทแทน เพราะคำที่ให้เด็กไปนั้นเป็นที่
รู้กันว่า เกิดขึ้นเพราะการเกี่ยงแย่งแข่งกัน. นิกาย
เถรวาทใช้พระไตรปิฎกตรงกันทั้งในประเทศลังกา, พม่า,
ไทย, ลาวและกัมพูชา ส่วนนิกายมหายานมีลัทธินิกาย
แยกย่อยออกไปอีกมาก มีพระสูตรและคัมภีร์คำสอน
เพิ่มขนานยหลังอีกเป็นอันมาก แต่หลักการใหญ่ก็ลง
รอยกันกับนิกายเถรวาท เป็นที่หวังว่าต่อไปในอนาคต
ความร่วมมือกันของ ๒ นิกายใหญ่นี้ จะมีมากขึ้นโดย
ลำดับ

๕. นิยายของศาสนาสิกข์ เป็นเรื่องค่อนข้างไม่แจ่มชัด เพราะหนังสือว่าด้วยคำสอนต่าง ๆ มักกล่าวข้ามไป ไม่พูดถึงเรื่องนิยายของคำสอนนั้นโดยมาก ข้อความย่อที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า นิยายใหญ่ของสิกข์มี ๒ คือ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๓๕

๑. ดังที่ กับ ๒. ดัชนี นั้น นำมาจากความย่อในหนังสือเรื่อง Readings from World Religions ซึ่ง ดร. แคมเบียนและโดโรธีชอร์ตเป็นผู้รวบรวม ซึ่งไม่ได้ให้รายละเอียดอะไรมากไปกว่านั้น แม้หนังสือชุดของคำสอน ๕ เล่ม ก็ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับนิกายคำสอน ทั้งหนังสือชุดนี้ ได้พยายามให้ความรู้เกี่ยวกับคำสอนอย่างดีที่สุดชุดหนึ่ง

ชาวต่างชาติในประเทศไทยส่วนใหญ่ดูเหมือนจะอยู่ในนิกายนามขารี (หนังสือพิมพ์ตั้งเป็นนามขารี ในเมื่อมีอาจารย์ใหญ่เดินทางมาสอนจากอินเดีย) พิจารณาจากคำว่านามขารี คงจะหมายถึง “เทอดทูนพระนาม ของพระเจ้า.”

-
๑. คณะกรรมการของศาสนาได้รวบรวมพิมพ์แจกเป็นข้อเขียนของ ดร. กันตสิงห์ ๒ เล่ม ของเดชสิงห์ ๒ เล่ม พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ แจกแก่ผู้เข้าประชุมยูเนสโก ณ กรุงนิวเดลี.

ถ้าจะเดาตามข้อนิกาย จากความย่อที่กล่าวข้าง
ต้น นิกายดังี้ คงหมายถึงนิกายที่นับถือ ครู หรือ
ศาสดาโควินทดังี้ ผู้เป็นศาสดาองค์สุดท้ายอยู่ในลำดับ
ที่ ๑๐ ของศาสดานาน ^๕ ส่วนนิกาย สหิขรณ ^{๕๑} ยังมอง
ไม่เห็นเนื้อความชัดเป็นอันต้นนิฐานไว้ที่ก่อนว่าได้แก่นิ
กายที่จริงรกกติดต่อเทพผู้ศักดิ์สิทธิ์.

แต่ในหนังสือของโรเบิตชูม ซึ่งกล่าวถึงนิกาย
ของศาสดาดีไว้ กล่าวว่า นิกายใหญ่มี ๒ คือ นิกาย
ที่นับถือครูนาหนักเป็นพิเศษ ๑ นิกายที่นับถือครูโควินท
ดังี้เป็นพิเศษ ๑ ส่วนนิกายย่อยยังมีอีกประมาณ ๒๐
นิกาย อย่างไรก็ตามโรเบิตชูมได้กล่าวถึงนิกายที่สำคัญ
ไว้ ๕ นิกาย (นอกจาก ๒ นิกายใหญ่ที่กล่าวแล้ว) คือ
๑. อุทาสี = วาญเฉยต่อโลก ๒. สุธเร = นักพรตผู้บริสุทธิ์

-
๑. สหิขร ^๕ สันนิษฐานว่ามาจากคำ สหิ+ขร ^๕ = เทอศทุน
พระผู้ศักดิ์สิทธิ์. มีผู้กล่าวว่าเป็นนิายเดียวกับนามธรี.

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๓๗

๓. ทิวเนด้ารุ=นักบุญผู้เฒ่า (ในเทพเจ้า) ๔. นิริมเด
ด้ารุ=นักบุญผู้ไม่มีมดทิน ๕. อกาติ=ผู้บูชาพระเจ้าผู้
ไม่มีกาละ คือผู้เป็นนิรันดร์.

ส่วนนิกายย่อยประมาณ ๒๐ นิกายนั้นต่างกันที่
ของเครื่องนุ่งห่มเป็นผ้าขาวบ้าง น้ำเงินบ้าง แดะบ้าง
บางนิกายก็ต่างกันด้วยเรื่องความยาวความสั้นกว่ากัน
ของเครื่องนุ่งห่ม บางนิกายก็ต่างกันด้วยเรื่องโกนหนวด
คัตผม (เพราะกล่าวโดยเคร่งครัด หนวดโกนไม่ได้ ผม
คัตไม่ได้ ต้องคงไว้เช่นนั้น).

๖. นิกายของศาสนาอิสลาม ศาสนานี้มี
นิกายมากไม่แพ้ศาสนาอื่น ๆ เอ.เอ็ด. ทริททันได้ให้ชื่อ
นิกายใหญ่ ๆ ไว้พร้อมทั้งคำอธิบาย คือ ซือหะห์; ลูห์น;
อิสไมล์; กามัค; นูไซรี; ดรูเซ; เบกดาซี; กิซิด—
บาด; อัล-อี-ฮัก; ฮุรุฟี; โซชะ; โบฮรา, วะฮาบิ.

แต่คำร่ำคำสอนทั้งหลายกล่าวลงรอยกันในข้อที่ว่า นิกายใหญ่ของศาสนาอิสลาม คือ สุนันกับชีอะห์, จะต่างกันที่เคาะลีฟะฮ์เขียนตัวอักษรอันเป็นชื่อของ ๒ นิกายนี้เท่านั้น.

นิกายสุหนี่ เขียนอย่างนี้ตามแบบคนไทยเขียน แต่คำร่ำที่นักการศาสนาแต่งไว้ เขียนว่า ซุนนะ (Sunna) บ้าง ซุนนีย์ (Sunni) บ้าง คำแปลชื่อของนิกายนี้คือ “ผู้ถือตามซุนนะ,” คำว่า ซุนนะ แปลว่า “ประเพณี” (Custom) หมายความว่าประเพณีทางสังคมของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ที่มิได้เขียนไว้ในคัมภีร์กุรอาน แต่ถ่ายทอดกันมาด้วยการตั้งสอนบอกเล่า. ได้มีการตีความอีกว่า “ซุนนะ” นั้นหมายความว่าเฉพาะประเพณีที่พระมหามุฮัมมัดได้ทรงชนด้วยพระองค์เองเท่านั้น คือจะเป็นข้อกำหนดก็ตาม ข้อห้ามก็ตาม การทำตัวอย่างไว้ก็ตาม. นิกายนี้ให้ความสำคัญแก่ “ซุนนะ” เท่าเทียมกับคัมภีร์กุรอาน และถือว่า กาหิดิป ๓ คนคือ อาบู เบกร, โอมาร์,

โอธมันเป็นผู้ได้รับเลือกโดยถูกต้อง ซึ่งนิกายซิกข์ก็ได้
คัดค้านทั้ง ๒ ประเด็น คือประเด็นเรื่อง “ซุนนะ” และ
เรื่อง “กาหิลิป.” คำว่ากาหิลิปนั้นก็เหมือนกัน เขียน
แบบไทยที่คุ้นตา ถ้าเขียนตามแบบภาษาอาหรับน่าจะ
ต้องเขียนว่า ซะดะห์บ้าง กระดะห์บ้าง. ผู้นับถือ
นิกายสุหนี่ ซึ่งกล่าวกันว่ามียาจำนวนมากที่สุดในโลกในบรรดา
นิกายต่าง ๆ นั้นได้แก่ที่อยู่ในอาหรับ, อาฟริกาและตุรกี
และมักจะถือตามข้อกำหนด ซึ่งมีผู้เขียนขึ้น ๔ ฉบับ
ด้วยกัน ฉบับใดฉบับหนึ่ง ตามรายนามผู้เขียนคือ ๑.
อิหม่าม อาบูฮะนิฟะ ๒. อิหม่าม มาลิก ๓. อิหม่าม
ชาฟี และ ๔. อิหม่าม อิบน์ ฮันบาล.

นิกายซิกข์ คำนี้ เขียนไว้ต่าง ๆ กัน เมื่ออ่าน
ตามตัวในภาษาอังกฤษ ออกเสียงเป็น ซิอะห์บ้าง, ซิอิ
บ้าง, ซิเอบ้าง ผู้เขียนเคยพบคำในภาษาไทย เมื่อหลาย
สิบปีมาแล้วว่า ซิเอต. นิกายนี้นับถือ อาดิ ผู้เป็นบุตร

เขยของพระหมัดว่า ควรเป็นกาหลิปต์ที่ได้รับเลือกตั้ง
 ต่อจากพระหมัด. คำว่ากาหลิป หมายความว่าผู้
 ต่อหรือทายาท คือเป็นผู้ปกครองทั้งทางโลกและทาง
 ศาสดาตั้งต่อมาจากพระหมัด นิกายสุหนี่รับนับถือ
 กาหลิป ๓ คนก่อนหน้า อาดี แต่ นิกายชีอะห์ คิดค่าน
 เห็นว่า อาดีควรเป็นกาหลิปต์ต่อจากพระหมัดทันที.
 และมีความเชื่ออีกอันในนิกายชีอะห์ว่า อาดี และอิหม่าม
 อื่น ๆ รวม ๑๒ คนเป็นผู้ไม่ตาย แต่เป็นผู้อวดตารดงมา
 จากพระเป็นเจ้า. ทั้งนิกายสุหนี่ และนิกายชีอะห์ ยังมี
 นิกายย่อยแยกออกไปอีกมาก บางนิกายก็ยึดมั่นใน
 ความดีกลับคัดค้านสิ่งต่าง ๆ.

มีคำกล่าวว่ นิกายสุหนี่ใช้หมวกครอบศีรษะ
 และพยายามรักษาจารีตประเพณี ตามที่มีในคัมภีร์ทั้ง
 คัมภีร์กุรอาน และ ฮะดีษ ส่วนนิกายชีอะห์ บางที่คน
 ไทยก็เรียกว่า มะหฺงุ่น หรือ เจ้าเซ็น ใช้หมวกครอบ

ดีแดง. ความต่างกันปลุกย่อยของตองนิกายใหญ่นี้ คง
มอ้กมากแต่จะขอยุดิเพียงเท่านี้

๑. นิกายของศาสนาโซโรสเตอร์ ตามที่

หนังสือของ ดร. แซมเปียนกับ โคโรซี ซอร์ค กล่าวไว้
ว่านิกายสำคัญอยู่ ๒ นิกายคือ ซันซหิดกับกัทมิดัน
หนังสือที่กล่าวไว้ได้ให้คำอธิบายไว้โดย เท่าที่พิจารณา
ศัพทมูลแล้ว ซอนิกายทั้ง ๒ นี้ ใกล้กับชื่อของคัมภีร์
เกิดขึ้นใหม่ในสมัยต้นศตวรรษที่ ๓ อันได้มีการแปล
คัมภีร์ของคำสอนเป็นภาษาปาลวี่ ซึ่งใช้ในเปอร์เซีย
สมัยนั้น คัมภีร์ เมนอิก ซรัท ว่าด้วยการที่พระเจ้าแจ้ง
เรื่องราวต่าง ๆ ลงมาทางคำสดาพยากรณ์ คือโซโรส-
เตอร์ นิกายกัทมิด น่าจะถือคัมภีร์นี้เป็นสำคัญ. ส่วน
อีกคัมภีร์หนึ่ง คือ ซะยิต—เน—ซะยิต ว่าด้วยพิธีกรรม
ต่าง ๆ ซึ่งนิกายซันซหิด คงยึดมั่นในคัมภีร์หลัง.
นอกจากนี้ยังไม่มีทางต้นนิษฐานเป็นอย่างอื่น.

๘. นิกายของศาสนาคริสต์ คริสต์ศาสนานี้

นิกายมากมาย แต่เมื่อจะย่อกล่าว ก็มี ๓ คือ ๑. คาธอลิก หรือโรมันคาธอลิก ๒. โปรเตสแตนต์ และ ๓. อีสเทิร์น เซิร์ช

นิกายโรมันคาธอลิก ประกาศตัวเองว่า เป็นทางการของคริสต์ศาสนา หรือ พระศาสนจักรที่แท้จริงในโลก แต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งพระเยซูทรงตั้งขึ้น. นิกายนี้ถือว่าพระเยซู มอบหมายให้นักบุญปีเตอร์เป็นประมุขของศาสนาสืบแทนพระองค์ในโลกนี้ ต่อจากนักบุญปีเตอร์ก็มีพระสังฆราช (Pontiffs) หรือโป๊ปรับช่วงหน้าที่สืบกันมาไม่ขาดสายจนถึงปัจจุบันนับได้ ๒๖๓ องค์ วิถีหักต่างให้เห็นว่า นิกายอื่นด้อยกว่าหรือใช้ไม่ได้จนคาธอลิกใช้วิธีตั้งปัญหาว่า เมื่อต้นกำเนิดเดิมของนิกายคาธอลิก มาจากพระเยซู ส่วนนิกายโปรเตสแตนต์ มาจากมาตินลูเธอร์ชาวเยอรมัน ท่านจะเลือกเอาพระ

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๔๓

เยซู หรือ มาตินลูเธอร์ หรือ บุคคลอื่นที่ต่งนิกายย่อยต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น พระเจ้าเฮนรีที่ ๘, จอห์นคัมมิต หรือ จอห์น เวสต์ ? ในปัจจุบันผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก มีมากกว่าผู้นับถือนิกายอื่น. ประเด็นสำคัญ คือ นิกายคาทอลิก ถือ พระนางมาเรียมารดาพระเยซูเป็นนักบุญยิ่งใหญ่ ถืออำนาจในการตีความพระคัมภีร์ว่าเป็นของโป๊ป และถือว่านอกจากข้อความในพระคัมภีร์แล้ว ยังมี Divine Tradition คือความสืบต่อกันมาในทางจารีตประเพณี ซึ่งมีทพย์อำนาจคอยคุ้มครองไว้ มิให้ผิดพลาด.

นิกายโปรเตสแตนต์ เกิดขึ้นเพราะมาตินลูเธอร์ไม่เห็นด้วยกับการที่โป๊ปและพระรอง ๆ ลงไปเป็นผู้ตั้งการเค็ดขาดต่าง ๆ เกี่ยวกับความเชื่อ. มาตินลูเธอร์กล่าวว่า “ไม่มีไครบัญญัติ หรือ ควรบัญญัติ หรือใช้อำนาจบังคับความเชื่อของใคร ๆ ได้” นอกจากนั้น

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๔๕

เพราะตงชนในกลุ่มประเทศที่พูดภาษากรีก แห่ง จักรวรรดิโรมัน แต่ภายหลังมิใช่ นิกายสำหรับพวกกรีกเท่านั้นแต่แพร่ไปในหมู่ประเทศทางแถบบอลข่าน, รัสเซีย, อียิปต์, ยอร์เจีย, ซีเรีย และ ปาเลสไตน์. เมื่อเกิดปฏิวัติในรัสเซีย ผู้ที่เคร่งทางศาสนาก็อพยพไปอยู่ยุโรปตะวันตก และอเมริกา ในปัจจุบันจึงมีกลุ่มชนผู้นับถือคริสต์ศาสนานิกายนี้ อยู่ในหลายส่วนของโลก การแตกนิกายมานี้เนื่องจากการไม่ยอมรับนับถืออำนาจของพระสังฆราชในกรุงโรม คือในปี ค.ศ. ๓๓๐ เมื่อศูนย์กลางของอาณาจักรโรมัน ย้ายไปอยู่ที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล พระสังฆราชที่โรมซึ่งน่าจะไม่ใช่ใหญ่กว่าพระสังฆราชอื่น ๆ ที่คอนสแตนติโนเปิล, อาเล็กซานเดรีย และเยรูซาเลม นัก ได้ประกาศตนเป็นอิสระเหนือชาวคริสต์ทางมณฑล ซึ่งชาวคริสต์ทางตะวันออกมิได้ยอมรับนับถือจึงแตกแยกกันแต่นั้นมา ความต่างกันนี้ในหลักธรรมและพิธีการก็มีบ้าง คือนิกายนรบรรองศักดิ์ศักดิ์สิทธิ์ ๗

อย่างแบบเดียวกับนิกายโรมันคาทอลิก แต่พระแบ่งเป็น ๒ พวก แต่งงานได้ก็มี แต่ต้องเพียงครั้งเดียว แต่งงานไม่ได้ก็มี แต่ผู้จะเป็นบิชอป คือเจ้าคณะประจำถิ่นต้องได้ออกจากพระที่มิได้แต่งงาน ในปัจจุบันนิกายนี้ไม่มีโป๊ป หรือทางการที่ถืออำนาจสูงสุดฝ่ายศาสนา ต่างาต่าง ๆ ที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปปกครองตัวเอง และคิดต่อกันในฐานะเป็นนิกายเดียวกัน.

อย่างไรก็ตามนิกายโรมันคาทอลิก ถือว่าผู้ปฏิสังขรณ์คำสั่งหรือฐานะของพระสันตปาปาที่กรุงโรม หรือได้ออกเชื่ออย่างนี้ ไม่เชื่ออย่างนั้นเป็นพวกเฮเรติก นับเป็นบุคคลนอกศาสนา คือ ทั้งนิกายโปรเตสแตนต์ และออร์ทอดอกซ์ เชื้อที่อยู่นอกพระศาสนจักรด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการยากที่ชาวคริสต์ในโลกจะรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การรวมกลุ่มแบบพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก น่าจะยังอีกนาน.

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๔๗

ปัญหาเรื่องนิกายเป็นปัญหาเรื่องความต่างจิตต่างใจของมนุษย์ และเป็นเรื่องของเสรีภาพที่ใครพอใจจะเชื่อถือ หรือปฏิบัติตามในนิกายไหน แต่ข้อสำคัญ คือ การหาทางประสานสามัคคี โดยวิธีโอนอ่อนเข้าหากัน แต่ไม่ใช่โดยวิธีบังคับ เมื่อมีไมตรีจิตต่อกัน ความมุ่งหมายก็จะขยายไกลออกไปจากการทะเลาะกันเอง เป็นเพื่อร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์แก่ศาสนาของตน และขยายออกไปจนถึงประโยชน์ของโลกเป็นส่วนรวม

แต่ก็น่าพอใจ ที่สภาระหว่างชาติ ว่าด้วยประวัติ ศาสตร์ศาสนา สามารถรวมตัวมาชักทุกศาสนามาประชุมปรึกษากันให้ความรู้กัน ถ้ามนุษยชาติจะพยายามทำความเข้าใจในกันและกันให้มากขึ้น เห็นอกเห็นใจในความเชื่อของผู้อื่นมากขึ้น ความสงบสุขก็น่าจะหวังได้.

ในหนังสือเรื่องประวัติศาสตร์ศาสนาของ อี. โอ. เจมส์ อดีตศาสตราจารย์วิชาใน มหาวิทยาลัยลอนดอน กล่าวถึงการแยกพรรค หรือ นิกายในศาสนาไว้ว ซึ่งคล้ายจะขัดกับหลักการของ ดร. แฮมเปียน และโคโรธิชอร์ค แต่เมื่อได้ตรวจสอบดูแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องปลุกย่อยไม่ถึงกับจะต้องเป็นประเด็นสำคัญ ในการอธิบายเรื่องนิกายในศาสนาไว้วได้ จึงจะขอผ่านไป.

เพิ่มเติมเรื่องนิกายศาสนา

ในการพิมพ์ครั้งแรกได้กล่าวถึงการที่นักการศาสนาบางกลุ่มได้กล่าวว่า ศาสนาขงจื๊อ, เต๋า และยิว ไม่มีนิกาย แต่เท่าที่ได้สอบสวนเพิ่มเติมจากสารานุกรมศาสนาอีก ๓ ฉบับ พอจะทำให้สันนิษฐานได้ว่า ศาสนาขงจื๊อ อาจไม่มีนิกายจริง เพราะมีลักษณะเป็น

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๔๕

คำสอนน้อยกว่าคำสอนอื่น ๆ ส่วนคำสอนเก่าและคำสอน
ยิวปรากฏว่ามีนิกายคำสอนละหลายนิกาย.

ศาสนาขงจื้อ อย่างไรก็ตามคำสอนขงจื้อ แม้
จะไม่ปรากฏว่ามีนิกายโดยตรง แต่ก็มียุคหนึ่งคือหลายเล่ม
กล่าวถึงผู้นับถือคำสอนขงจื้อพวกใหม่ หรือที่เรียกว่า
Neo-Confucianism ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. ๙๖๐—
๑๒๗๙ ตรงกับ พ.ศ. ๑๕๐๓—๑๘๒๒) ซึ่งรับเอาความ
คิดในเรื่อง ยิน—หยาง รวมทั้งการเซ่นไหว้ของประชาชน
ตามประเพณีโบราณ เข้าไว้ในหลักการด้วย คำว่า
ยิน—หยางนั้นโปรดทราบว่าเป็นระบบของโลก ระหว่าง
ความมืดกับความสว่าง ความขุ่นกับความดี อันเป็น
ของคู่กัน คือ ยินเป็นตัวแทนความมืด และความขุ่น
ส่วนหยางเป็นตัวแทนความสว่างและความดี เมื่อมีคำว่า

ผู้นับถือศาสนาขงจื๊อใหม่ ทำให้เกิดความคิดถึงพวกที่
นับถือแบบเก่า ซึ่งแตกต่างกันออกไป แต่ก็ไม่ชัดเจน
ถึงขนาดจะกล่าวว่าเป็นนิกาย.

ศาสนาเต๋า ดร. เวอร์เนอร์ อิชฮอร์น แห่ง
มหาวิทยาลัยลอนดอนกล่าวว่า^๑ จำเดิมแต่ปลาย
ศตวรรษที่ ๑๓ แห่งคริสต์ศักราชเป็นต้นมา มีความ
แตกต่างอย่างเห็นชัด ระหว่างศาสนาเต๋าย้ายไต่กับ
ฝ่ายเหนือ

กลุ่มของผู้ที่อยู่ทางใต้ของแม่น้ำแยงซี เป็นพวก
นิกายเซ่ง—อิ ซึ่งมีความเชื่อในฤทธาภาพแห่ง “ท่าน
อาจารย์บนสวรรค์” (เทียนจื่อ) เพราะฉะนั้น บางครั้ง
นิกายนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นิกายเทียนจื่อ
ท่านอาจารย์บนสวรรค์ได้แก่จางเต๋าถึงซึ่งถือกันว่าเป็น

๑. เรื่อง Taoism ในหนังสือ The Concise Encyclo-
paedia of Living Faiths หน้า 391 และ 396

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๕๑

บรรพจารย์แห่งศาสนาเต๋า คาทของท่านสามารถฆ่าภูตผีปีศาจ ซึ่งอยู่ไกลถึงพันไมล์ นิกายนี้เชื่อเรื่องคาถาอาคมเช่นใช้คาถากันฝนตก, กันฝนแล้ง, ไล่ผี, และเข้าทรง, พวกที่นับถือนิกายนี้ มีความเป็นอยู่แบบชาวบ้านทั่วไปและมีครอบครัว ต่างจากนักบวชของนิกายฝ่ายเหนือ

กลุ่มของผู้ที่อยู่ทางเหนือเป็นพวกนิกาย ชวน—เซน คำสอนของนิกายนี้ คือ ควรดำรงชีพให้กลมกลืนกับธรรมชาติ, รักสงบ, เป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ซึ่งจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ด้วยครองชีพแบบนักบวช กลุ่มของนิกายนี้ส่วนใหญ่ ตัดบ้านเรือน ออกอยู่ในวัด รับประทานอาหารเจ คือที่ไม่มีเนื้อสัตว์ อดอาหารในบางโอกาส และผู้ที่เป็นนักบวช จะแต่งงานไม่ได้ ดื่มสุราไม่ได้ มีความโน้มเอียงในการรวมศาสนาทั้ง ๓ คือ เต๋า, ขงจื้อ และพระพุทธศาสนาเข้าเป็นอันเดียวกัน.

นอกจาก ๒ นิกายนี้แล้ว ยังมีนิกายย่อย ๆ อีกหลายนิกายซึ่งไม่ค่อยมีความสำคัญนัก บางครั้งนิกายย่อย ๆ เหล่านี้เรียกว่า นิกายด้อย หรือสําคัญด้อย ผู้ต้องการรายละเอียดโปรดอ่านตามที่อ้างหน้าและเล่มไว้แล้วในเชิงอรรถ.

ศาสตราจารย์ วัง—ตี่ต ชาน แห่งมหาวิทยาลัยฮาวายกล่าวไว้ในหนังสือ Encyclopaedia of Religion หน้า ๓๕๖ ในหมวด Chinese Terminology โดยใจความว่า นิกายของศาสนาเต๋าแบ่งออกเป็น นิกายต่างกับนิกายมิด (ด้อย) มี ๔ นิกายด้วยกันคือ :-

๑. เซน ตา เต๋า
๒. ไท อี
๓. เซ็ง อี แฉะ
๔. ชวน เซน

ข้อเปรียบเทียบเรื่องนิกายศาสนา

๔๕๓

และได้กล่าวอธิบายว่า นิกาย เซ็งอิ กับ ชวน
เซนยังมีอยู่ในปัจจุบัน นอกนั้นสูญหายหมดแล้ว คำ
อธิบายความแตกต่างระหว่างนิกายทั้ง ๒ คือ เซ็งอิ กับ
ชวนเซน ก็นับว่าใกล้เคียงกับคำอธิบายของ ดร. เวอร์
เนอร์ อิชฮอร์นที่กล่าวมาแล้ว จึงพอสรุปความได้ว่า
นิกายสำคัญของศาสนาเต๋ามี ๒ คือ นิกายไต้ เซ็ง อิ
กับนิกายเหินอ ชวน เซน

คำอธิบาย อี. รอยด์ตัน ไปค์ กล่าวไว้ใน
หนังสือ Encyclopaedia of Religion and Religions
หน้า ๒๑๗ โดยกล่าวว่า คำอธิบายแบ่งออกเป็นนิกาย
ใหญ่ ๒ นิกาย คือ นิกายออร์ธอดอกซ์ กับ นิกาย
โปรเกรสส์ฟ หรือถ้าจะให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ นิกาย
ที่เห็นความเห็นเคร่งครัด กับนิกายไม่เคร่งครัดซึ่งแปล
ตามชื่อว่า “ ก้าวหน้า ”

นิกายออร์ทอดอกซ์ เชื่อในบัญญัติของโมเสส
 และของแรบไบ (Rabbi) คือ อาจารย์หรือพระใน
 ศาสนายิว ส่วนนิกายก้าวหน้า ซึ่งแบ่งเป็นนิกายย่อย
 ออกไปอีกนั้น เชื่อแต่เพียงบางส่วน ไม่เชื่อทั้งหมด

บทที่ ๙

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุฬามายปลายทาง

ความจริงเรื่องคำสันาเปรียบเทียบที่เขียนนั้นควรจะยาวกว่านี้อีกสัก ๓ หรือ ๒ เท่าตัว จึงจะมีโอกาสกล่าวถึงรายละเอียดที่ควรเปรียบเทียบได้อย่างกว้างขวาง แต่โดยเหตุที่คงใจไว้จะให้ป็นหนังสือเล่มเดียวจบจึงเป็นอันรวบรัดกล่าวถึงจุฬามายปลายทางของคำสันาต่าง ๆ ไว้เป็นบทสุดท้าย ส่วนที่เหลือมีอะไรที่ใคร่กล่าวอีกก็จะยกไปไว้กล่าวในเรื่องประวัติคำศัพท์คำสันา ซึ่งเป็นหนังสือเล่ม ๓ ในชุดคำสันาต่าง ๆ อันจะพิมพ์ออกต่อจากเล่มนี้.

เพื่อให้ได้ใจความที่สำคัญ จะต้งประเด็นสำหรับจุฬามายปลายทางของแต่ละคำสันาไว้ ๓ ข้อ คือ :—

๑. จุดหมายปลายทางที่มุ่งไว้ คืออะไร
๒. มีวัชปฏิบัติเพื่อบรรลุได้อย่างไร
๓. ชีวิตในโลกนี้ มีเพียงครั้งเดียว หรือ หลาย
ครั้ง คือเกิดครั้งเดียวหรือเวียนว่ายตายเกิด.

๑. ศาสนาฮินโต

๑. จุดหมายปลายทาง เมื่อตายไปแล้ว ก็
จะไปเป็นเทพเจ้า

๒. วัชปฏิบัติ เมื่อมีชีวิตอยู่ พึงจงรักษาคำ
ต่อเทพเจ้า อันแสดงออกในรูปของการเชื่อฟังเจตนา
ของเทพเจ้า และประกอบพิธีกรรมบูชาเทพเจ้า และ
วิญญานแห่งบรรพบุรุษรวมทั้งการประกอบความดีเพื่อ
ให้ได้พรและความคุ้มครองจากเทพเจ้า.

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุดหมายปลายทาง ๔๕๓

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีเพียงครั้งเดียวตายไปแล้ว ก็เป็นวิญญาน มีโลกอยู่อีกโลกหนึ่ง อย่างสัมพันธ์ กับโลกนี้ โดยทางวิญญาน. และวิญญานในโลกของผู้ตายนั้นอาจเลื่อนฐานะสูงขึ้นจนเป็นเทพเจ้าได้ในที่สุด.

(หลักฐานเรื่องนี้ จากหนังสือเรื่อง An Outline of Shinto Teachings ของคณะกรรมการศาสนาชินโต)

๒. ศาสนาเต๋า

๑. จุดหมายปลายทาง คือเต๋า

๒. วิธีปฏิบัติ บำเพ็ญตนเป็นคนสูงบระรับ ครองชีวิตในทางที่กลมกลืนกับธรรมชาติ.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีเพียงครั้งเดียว.

(หลักฐานเรื่องนี้ จากหนังสือ The Wisdom of China และ Readings from World Religions.)

๓. ศาสนาขงจื๊อ

๑. จุดหมายปลายทาง คือ เทียนหรือสวรรค์
เอกชนผู้ปฏิบัติชอบตายไปแล้ว ก็เป็นวิญญาณฝ่ายชอบ
ที่จะเข้าถึงสวรรค์ได้ในที่สุด คือ ๗ ก็คล้ายศาสนาซินโต
บางนิกายของศาสนาซินโต ก็ตั้งชื่อว่า นิกายขงจื๊อ

๒. วิธีปฏิบัติ ตั้งอยู่ในคุณธรรมของเก่า. ผู้
เป็นประมุขควรทำตัวให้ดีเป็นตัวอย่าง.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีเพียงครั้งเดียว การทรมาน
การบูชาบรรพบุรุษก็ด้วยเชื่อว่าผู้ตายไปแล้ว ยังมีชีวิต
อยู่ในฐานะเป็นวิญญาณ

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุดหมายปลายทาง ๔๕๘

(หลักฐานเรื่องนี้ จาก Readings from World Religions.)

๔. ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

๑. จุดหมายปลายทาง กตมกดันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพรหม

๒. วิถีปฏิบัติ บำเพ็ญโยคะปลุกฝังให้เกิดความรู้เกี่ยวกับพระพรหม (ความจงรักภักดีต่อพระเป็นเจ้าทั้ง ๓ ก็เป็นทางไปสู่จุดหมายปลายทางได้.)

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีหลายครั้ง มีการเวียนว่ายตายเกิด.

(หลักฐานเรื่องนี้ จากหนังสือเดิมเดียวกับข้อ ๓ และ Hinduism ของ มอเนียร์ วิลเลียมส์)

๕. คำสอนาเช่น

๑. จุดหมายปลายทาง โมกษะ (ความหลุดพ้น) ผู้หลุดพ้นจากเครื่องผูก คือ กรรม ได้ชื่อว่า “อิทธะ” หรือ “ผู้ดำริเจ” เป็นผู้ไม่มีฉนวนวรรณะ ไม่รู้จักกระทบกระทั่งเหมือนตอกดิน, ปราศจากความรู้ลึกเรื่องรด, ไม่มีความรู้ลึกที่เรียกว่าเวทนา. ไม่มีรูป, ไม่มีความหิว, ความเจ็บปวด, ความเดียดใจ, ความดีใจ, ไม่เกิด, แก่, ตาย, ไม่มีร่างกาย, ไม่มีกรรม, เสวยความสงบ อันหาที่สะดุดมิได้.

๒. วิธีปฏิบัติ บำเพ็ญพรต หรือตบะ ดังต่อไปนี้
อย่างต่ำที่เรียกว่า อนุพรต (๕ ข้อ) จนถึงอย่างสูง
มหาพรต (๒๗ ข้อ) แะหัดยกย่อในหน้า ๓๗๐ ได้ม.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีหลายครั้ง มีการเวียน
ว่ายตายเกิด.

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุดหมายปลายทาง ๔๖๑

(หลักฐานเรื่อง^๕ จากหนังสือ Glimpses of World Religions.)

๖. ศาสนาพุทธ

๑. จุดหมายปลายทาง นิพพาน (ดับความทุกข์ความเดือดร้อนโดยดับกิเลส ที่เป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ความเดือดร้อน)

๒. วิธีปฏิบัติ อริยมรรค มีองค์ ๘ คือ ทางสายกลางไม่ตั้งเกินไป ไม่หย่อนเกินไป ประกอบด้วยหลักการ ๘ อย่าง คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ เป็นหลักการทางปัญญา; การเจรจาชอบ, การกระทำชอบ, การเลี้ยงชีพชอบ, เป็นหลักการทางศีล; ความเพียรชอบ, การตั้งสติชอบ, การตั้งใจมั่นชอบ เป็นหลักการทางจิต หรือสมาธิ.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีหลายครั้ง มีการเวียน
ว่ายตายเกิด.

(หลักฐานเรื่องนี้ จากพระไตรปิฎก)

๗. ศาสนาสืบ

๑. จุดหมายปลายทาง கடம்கடன்เข้ากับชีวิต
ของพระเจ้า หรือได้รับพระมหากรุณาจากพระเจ้า.

๒. วิถีปฏิบัติ บูชาพระเจ้า, ร้องเพลง
สรรเสริญพระเจ้า, เพ่งพระนามของพระเจ้า.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีหลายครั้ง มีการเวียน
ว่ายตายเกิด.

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุดหมายปลายทาง ๔๖๓

(หลักฐานเรื่อง^๕นี้จาก The Sikh Religion ของ
เดวิดสัน.)

๘. ศาสนาไซโรสเตอร์

๑. จุดหมายปลายทาง ^๕สวรรค์

๒. วิถีปฏิบัติ ^๕ตั้งอยู่ในศีลธรรม คือ ความ
บริสุทธิ์ทางกาย, วาจา, ใจ และบูชาพระเจ้าด้วยความ
รักดี.

๓. ชีวิตในโลกนี้ ^๕ไม่คงเดี่ยว.

(หลักฐานเรื่อง^๕นี้ จาก Glimpses of World
Religions)

๙. ศาสนาอิสลาม

๑. จุดหมายปลายทาง สวรรค์ (อยู่กับพระเจ้า)

๒. วิถีปฏิบัติ ๑. มีความเชื่อในพระอัลละห์ และทูตของพระองค์ คือ พระนบีมุฮัมมัด ๒. ทำละหมาด คือสวดมนต์ หันหน้าไปทางเมืองเมกกะ ๓. ให้ทาน ๔. อุดอาหารเวลากลางวัน ในเดือนรอมะดาน หรือ รอมฎอม (กลางคืนไม่ห้าม) ๕. จารีกไปยังนครเมกกะ.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีครั้งเดียว.

(หลักฐานเรื่องนี้จากคัมภีร์ อัล-กุรอาน)

๑๐. ศาสนาคริสต์

๑. จุดหมายปลายทาง สวรรค์ (อยู่กับพระเจ้า)

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุดหมายปลายทาง ๔๖๕

๒. วิถีปฏิบัติ ทำตามบัญญัติ ของพระเจ้า
ซึ่งพระเยซูชื่อย่อลงมาเหลือ ๒ ข้อบ้าง ๕ ข้อบ้าง ๖ ข้อ
บ้าง และเติมอีกข้อหนึ่ง คือให้ท่านแก่คนอนาถา.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีเพียงครั้งเดียว แต่มีอยู่
ตอนหนึ่งในคัมภีร์ใหม่ (มัทธิว ๑๓ : ๓๔-๓๕ และ
๑๗ : ๓๒) กล่าวถึงเอเดีย ศาสดาพยากรณ์ ผู้ซึ่งชีวิต
ไปตั้งแต่สมัย ๙๕๔ ปี ก่อน ค.ศ. ว่ามาเกิดเป็น จอห์น
ผู้ต่างบาป. อันแสดงว่าพระเยซูรับรองเรื่องความเวียน
ว่ายตายเกิด. แต่ในที่อื่นกล่าวเป็นทำนองเกิดชาติเดียว
โดยมาก.

(หลักฐานเรื่องนี้ จาก New Testament)

๑๑. ศาสนายิว

๑. จุดหมายปลายทาง สวรรค์ (อยู่กับพระเจ้า)

๒. วิถีปฏิบัติ จงรักภักดี บูชาพระยะโฮวา ปฏิบัติตามบัญญัติ ซึ่งพระยะโฮวา ตั้งลงมาทางโมเสส.

๓. ชีวิตในโลกนี้ มีครั้งเดียว.

(หลักฐานเรื่องนี้ จาก Old Testament)

ข้อสรุปเรื่องจุดหมายปลายทาง

เรื่องจุดหมายปลายทางนี้ จะเห็นได้ว่า ศาสนาประเภทเทวนิยม ไม่ว่าจะเป็นเอกเทวนิยม (นับถือพระเจ้าองค์เดียว) หรือพหุเทวนิยม (นับถือเทพเจ้าหลายองค์) มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่สวรรค์ อยู่กับพระเจ้าบ้าง เป็นเทพเจ้าบ้าง และมีชีวิตชั่วนิรันดร์. ส่วนศาสนาประเภทอเทวนิยม คือ ศาสนาเซน และ

ข้อเปรียบเทียบเรื่อง จุดหมายปลายทาง ๔๖๗

คำสอนพุทธ มีจุดหมายปลายทางคล้ายกัน คือ ของเซน
เป็นโมกษะ ความหลุดพ้น ของพุทธเป็นนิพพาน คือ
ดับความทุกข์ความเดือดร้อนอย่างเด็ดขาด

เป็นอันว่าเรื่องคำสอนเปรียบเทียบ แม้จะมีความ
กว้างขวางยังไม่จบ แต่ก็ขอสมมติว่าจบเพียงเท่านี้.

สารบัญค้นคำ

คำ	ก.	หน้า
กักกะ ชินโต		๔๒๘
กโยหะ ชินโต		๔๓๐
กรีก		๓๒๓, ๓๔๓
กรีกโบราณ		๓๘
กรุณา		๓๗๐
กัลปสูตร		๕๓
กอนโก กโย		๓๕๐
กอนโก ไคชิน		๓๕๐
กาบู้		๒๕๓
กามิ		๓๕๘

กาลเวลา (ที่เกิดคัมภีร์ศาสนา)	๑๔๑
กาด	๓๘๗
กาหิลิป	๓๐๗, ๓๔๕
กำเนิด (แห่งคัมภีร์ศาสนา)	๑๔๗
กิจการ (ชื่อกัมภีร์)	๓๐๒
กิตติ (พระ)	๑๑๘
กิโยกิ	๑๕๗
กิฮัล	๑๑๐
กูราน หรือ โกราน	๓๐๔, ๓๐๗
กุศักรรรมบถ	๑๗๓
เกง หรือ กิง	๖๕
เกดดอก	๓
โกโกโร	๑๕๗
โกซิกิ	๕๒, ๑๔๑
โกรินโซ	๓๐๓

สารบัญคำ

๔๗๑

บ.

ขงจื่อ	๒๕, ๓๒๓
ขรทั	๔๔๓
ชาวคี่	๓๓๔
โฆรท อเวสตะ	๓๐๓

ค.

คังคประด้าท อุปาษยาเย	๓๗๗
คัมภีร์คำด้นา	๕๐
ครันถ ด้าหิพ	๗๗, ๗๗
คาบรีเอด	๗๔
ครัดค	๓๒
คุชรัต	๗๔
คุรุ โควินทสิงห์	๗๗
คุรุ นานัก	๗๗, ๒๔๗

จ.

จัดประเภทคำด้นา	๓๕
จริยศาสตร์	๓๕๔

๔๗๒

ศาสนาเปรียบเทียบ

จอห์น (โยฮัน)

๒๙๓, ๓๔๐

จุนยุง

๖๘

เจมส์ เดกส์

๖๙

เจิม

๓๒

บ.

ชคันมาตร์

๓๘๗

ชัมบาไต เซว

๓๒๕

ชหันชหิต

๔๒๗

ชอว์ต (โคโรท)

๗๐

ชาพี

๓๐๘

ชือะห์

๔๓๙

ชินโต

๓๒, ๓๕, ๕๓, ๕๔

ชินะ

๓๒

ชุนชิว

๖๗

เชน

๖๙, ๗๗

แฮมเบียน (ดร.)

๗๐

สารบัญค้นคำ

๔๗๓

ข.

ชาบาเอียน

๒๗๕

ช้างค หรือ เขียงค

๖๘

ชามเฮด

๓๒๓

ช กิง

๖๖

ชเวีย

๒๗๓

ชุน

๖๖

ชุนนะ, ชุนนิ

๓๓๐, ๕๓๘

ชุง ๕

๖๕, ๖๘

ช กิง

๖๖

เชวี

๓๒๕

ไซโรเตอร์

๓๓, ๓๖

ค.

คานเฮด

๓๒๒

โคโรจี ชอร์ต

๗๐

ด.

ค้ำเขี้ยว	๖๘
คาคาซิกิ	๑๕๗
คิวดัน	๓๘
ไครบีฏก (พระ)	๘๒ - ๘๙
ไครเวท	๙๒
ไครราห์	๑๒๖
เต้าเตกเกง	๕๕-๕๙
เต้า	๕๕-๖๕, ๓๖๐ - ๓๖๕

ด.

เดรวาท	๔๒๖
--------	-----

ด.

ทัดมุด	๑๒๘-๑๓๐
ทัดมครันถ์	๙๙
ทัดมพร	๔๒๖
ทวดา	๓๘๙

สารบัญคำ

๔๗๕

ทฤษฎี

๘๓

ทศ

๓๔๑

ทศสุวรรณค์

๔๐๗

เทหนี กโย

๓๕๑

เทวนิยม

๒๖, ๒๗

เทววิทยา

๕๒, ๒๔๗

เทวานันทา

๓๖๗

เทสต์คเมนต์

๑๑๖

ธ.

ธรรมชาติเทวนิยม

๒๗

ธรรมศาสตร์ (ธรรมศาสตร์)

๘๓

น.

นักติกะ

๓๖๘

นะบี

๓๔๒

นาถกรรมกรรม

๓๗๗

นาสติกะ	๓๖๘, ๓๗๐
นาโอกิ	๑๕๗
นาฮุม	๓๒๓
นิครนถ์	๓๗๒
นิริยุต	๗๕
นิรันดร์	๓๒๐
นียชนิก	๕๓
นียอนโซกิ	๕๓, ๑๔๑
เนมิตตกนาม	๓๒
โนอาห์	๑๓๕

บ.

บัญญัติ ๓๐ ประการ	๒๒๑
บาบิโลเนีย	๑๘
บาฮาอิ หรือ บาไฮ	๒๐, ๒๓

สารบัญคำ

๔๓๓

บุญกิริยาวัตถุ

๑๗๘

บุเกต์ (ดร.)

๒, ๑๓, ๑๒๓

เบญจศีล, เบญจธรรม

๑๗๒

เบตกนัย

๕๕

เบตกนัย (ดร.)

๓๓

ใบเบต

๑๑๖—๑๒๗, ๑๔๐, ๑๔๘, ๑๕๓

ป.

ปักคัต

๒๕๐

ปักจาย

๘๘

ปักญา

๘๘, ๑๗๘

ประวัติศาสตร์ศาสนา

๔

ปักศา

๒๕๘

ปอด หรือเปาโต

๑๑๘, ๒๘๓

ปาววดี

๓๘๘

ปาเลตไต้

๑๘, ๓๒๕

บีฏิก	๘๒
บีเตอร์ หรือ เปโตร	๓๐๖
บุราณ	๙๓
เปรู	๑๗
โปรเตสแตนท์	๑๒๐, ๔๔๓
เปอร์เซีย	๑๙, ๙๙

พ.

พระพรหม	๙๔
พระพุทธเจ้า	๓๖
พระพุทธศาสนา	๓๖
พหุเทวนิยม	๒๗
พราหมณ์	๒๗, ๓๔, ๙๐
พาราดอกซ์	๕๙
พิกัด	๑๓๑, ๓๔๒
พุทธะ	๓๗

สารบัญคำ

๔๖๕

ภ.

ภกติศาสตร์	๕๓
ภควิหคิตา	๓๕๘
ภิมะ	๓๙๓
ภุเตศวร	๓๘๘
ไกรวระ	๓๘๘

ม.

มัทกะห	๓๐๕
มโนธัตตะ	๓๗๓
มณั	๑๘
มนุร (มนตร์)	๕๓
มราถ	๕๕
มหากาตะ	๓๘๗
มหาภารตะ	๓๕๘
มหาภาสยะ	๗๕

มหายาน	๔๒๖
มหาโยคี	๓๘๘
มหาวัระ	๓๖, ๗๓, ๗๘, ๘๓
มหาวัชรยนต์	๗๒
มหาอรรคกถา	๗๕
มอเนียร์ วิตเตียมส์	๓๘๕
มด้นะห์	๓๐๕
มาเรีย	๓๒๕
มาตากิ	๓๒๓
มาติก	๓๐๘
มิกิ นากายามา	๓๕๖
มคา	๓๖๒
มุทิตา	๓๗๐
มุตตาน	๘๙
เมกกะ	๓๐๕

สารบัญคำ

๔๘๑

เมกซีโก

๓๗

เม่งจื่อ

๖๗

เมตินา

๓๐๕

เมคตา

๓๗๐

เมตติฮา

๓๒๔

โมกษะ

๓๗๑

โมเช (โมเต้)

๒๖๐, ๒๙๙

โมเต้ (โมเช)

๓๓๗, ๓๓๙

ย.

ยชฺฐเวท

๙๕

ยชฺฐเว

๓๐๓

ยชฺฐะ

๓๐๒

ยชฺชายา

๓๒๒

ยชฺฐาเทม (ยชฺฐาเทม)

๒๖๕

ยะโฮวา	๓๓๓, ๒๕๗, ๓๓๓
ยะเอเค์เคด	๓๒๒
ยิกิง	๖๕
ยิระมะยา	๓๒๒
ยิว	๒๐, ๓๒๖
ยิศราเอล (อิสราเอล)	๒๙๙
ยุโรป	๓๙
ยูซุฟ ฮาดี	๓๓๓, ๓๔๓
ยูดา	๒๐, ๓๒๖
เยซูคริสต์	๓๓๖
เยรูซาเลม	๓๒๙
เยด	๓
โยคิน	๓๙๙
โยเซฟ	๓๒๔
โยนา	๓๒๒

สารบัญคำ

๔๘๓

โยเซต

๓๒๒

โยฮัน (จอห์น)

๒๙๓, ๓๔๐

ร.

รามกฤษณะ

๓๔๙

ราเชนทรประด้าท

๗๒

รุทระ

๓๘๖

โรมัน คาสอดิก

๓๑๙

โรมันโบราณ

๑๙

ฤ.

ฤคเวท

๙๒

ฤษั

๓๑๘

ล.

ลักษมี

๓๘๗

ลิต กิง

๖๗

ลุนยู

๖๘

เจ้าจอ

๓๖

ว.

วรศาสตร์	๓๑๘, ๒๗๔
วัตตภิปุระ	๗๔, ๗๖
วิญญาณนิยม	๔๕
วินัยปิฎก	๘๒
วิวรรณ์	๓๐, ๑๑๘
วิษณุ	๔๓๓
วิสเปรัท	๑๐๒
วิสุทธิตีเพ	๓๗๖
เวณทิทัท	๑๐๒
ไวษณวนิกาย	๔๒๕, ๔๓๓

ค.

คักคิ

๓๘๗

สารบัญคำ

๔๘๕

ศุริติ

๙๑

คำตัดพยากรณ์

๓๑๒

ศีล ๕ ของชน

๑๖๘

ศีล ๕ ของพุทธ

๑๖๙

เควคัมพร

๕๒๖

ไศวนิกาย

๕๒๕, ๕๓๐

๘.

ถ้แกนดิเนเวีย

๑๘

ถ้จ้คัต

๒๕๐

ถ้ค้เวนตัน (นาง)

๗๑, ๓๖๙

ถ้ถำนักวาคี

๗๑

ถ้ถิตติ (ผู้นับถ้ถาค้ถ้ถา)

๓๘—๕๕

ถ้พพค้ถถถถถถ

๒๗

ถ้ถถถถถ

๓๗๖

ถ้ถถถถถ

๙๓

ศมาธิ	๓๗๘
ศมรนา	๓๒๕
ศมฤติ	๙๑
ศรศวด	๓๘๗
ศหิขร	๔๓๕
ศามเวท	๙๒
ศาวก	๓๔๓
ศีทธัตถะ โคตมะ	๓๒
สุตคันทปิฎก	๘๒
สุนัต	๒๙๒
สุตคาน	๓๓๔
สุอิโก	๕๒

อ.

อังกะ	๗๗
อังกะระไมนุยุ	๓๐๔

สารบัญคำ

๔๘๗

อศกวิทยา

๑๘๙

อศรวุเขต

๙๒

อศรรพเขต

๙๒, ๑๘๕

อนุพรต

๑๖๗, ๑๖๘, ๒๘๙

อับราฮัม หรืออับราฮาม

๑๓๖, ๒๘๗, ๓๐๘, ๓๐๙

อภิมมปิฎก

๘๓

อัมสเตอร์ดัม

๘

อเมริกา

๑๗

อรัชมาคธิ

๗๕

อรชุน

๓๙๓

อติ กุรุอาณ

๓๐๕—๓๑๖

อติละห์

๓๐๘

อเวศตะ

๓๐๓

อหุริมัน

๓๐๔

อหุรมัตตะ	๓๐๔
อาากากิ	๓๕๗
อาดัม	๓๓๕
อาดัมน์	๓๙๒
อาบูเบกร	๓๔๕
อาฟริกา	๓๗
อาโมศ์	๓๒๒
อาเวเบีย	๓๙
อาโรน	๒๙๙
อิซมะ	๓๓๐
อิสานาคิ	๓๕๙
อิสานามิ	๓๕๙
อิติहाสะ	๙๓
อิสลาม	๓๓

สารบัญคำ

๔๘๕

อุเบกขา

๓๗๐

อุบั้งคะ

๗๕

อุปนิษัฏ

๘๓

อุมา

๓๘๗

อุมา

๓๐๘

เอกเทวนิยม

๒๗

เอติยา

๓๒๓, ๓๔๐

เอษวรา

๓๒๐

องการ

๓๐๕

โอบัคยา

๓๒๒

ฮ

ฮะบาฏค

๓๒๓

ฮ่าม

๓๒๓

ฮัทไท

๓๘

๔๕๐

ศาสนาเปรียบเทียบ

ฮินดู

๘๘, ๑๔๐

ฮินดู

๑๘

ฮุม (โรเบิร์ต)

๒๕, ๒๖

เฮบราย

๑๒๒

เฮบรู

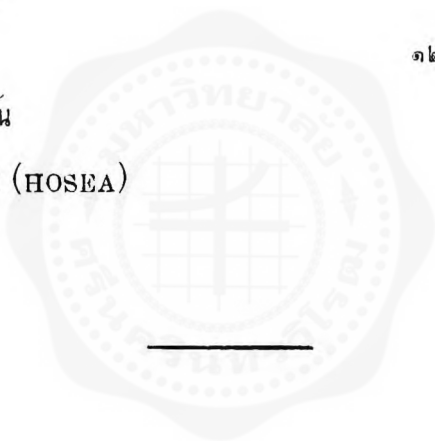
๑๒๑, ๑๔๑

แฮมิลตัน

๑๓

โฮเซอา (HOSEA)

๓๒๒

หนังสือของสุชีพ ปุญญานุภาพ

ประเภทนวนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๑. ไตรัมกาดาวพัสดุ์
๒. กองทัพธรรม (๒ เล่มจบ)
๓. ดุมนานมทา
๔. เริงผาหิมพานต์
๕. พิมานอุ้งหัตถ์ (อยู่ในระหว่างเตรียมพิมพ์)
๖. อาทิตยชนทางตะวันตก
๗. นันทะปชาบดี
๘. ดัสดาชีวิต (อยู่ในระหว่างพิมพ์ใหม่)

ประเภทหลักวิชาทางพระพุทธศาสนา

๙. คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา
๑๐. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน (๕ เล่มจบ)
๑๑. พจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนาไทย—อังกฤษ
อังกฤษ—ไทย (อยู่ในระหว่างพิมพ์ใหม่)

ประเภทหลักวิชาทางศาสนาทั่วไป

๑๒. ศาสนาเปรียบเทียบ

๑๓. ประวัติศาสตร์ศาสนา (๒ เดือนจบ แต่เดือน
๒ อยู่ในระหว่างเตรียมพิมพ์)

ประเภทหลักวิชาทางวัฒนธรรม

๑๔. วัฒนธรรมวิทยา

๑๕. วัฒนธรรม

ประเภทคำบรรยายและปาฐกถา

๑๖. ทางแห่งความสุข

๑๗. ชุมชนปาฐกถาประเภทคล้ายทุกข

๕
นอกนั้นเป็นหนังสือขนาดเล็ก ไม่หนาเกิน ๖-๗ ยก

